

UCHWAŁA Nr XLV/259/2023
RADY POWIATU W WĄBRZEŹNIE

z dnia 30 listopada 2023 r.

**w sprawie uchwalenia „Programu Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego na lata 2024-2027
z uwzględnieniem perspektywy do roku 2030”**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 poz. 1526 oraz z 2023 r. poz. 572) w związku z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2022 r. poz. 2556, 2687 oraz z 2023 r. poz. 877, 1506, 1688, 1719, 1762, 1963, 1890 i 2029) uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się „Program Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego na lata 2024-2027 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2030” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Wąbrzeźnie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Marek Markowski

UZASADNIENIE

Aktualizacja „Programu Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego na lata 2024-2027 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2030” stanowi podstawę działań dla Samorządu Powiatu Wąbrzeskiego w zakresie realizacji polityki ochrony środowiska, tworzenia innych programów branżowych oraz formułowania wytycznych dla aktualizacji gminnych Programów ochrony środowiska.

Rada Powiatu w Wąbrzeźnie po zapoznaniu się z projektem programu, kierując się zachowaniem bezpieczeństwa ekologicznego regionu i zasad ochrony środowiska oraz koniecznością likwidacji i przeciwdziałania powstawaniu bezpośrednich zagrożeń dla zdrowia i życia ludzi oraz jakości środowiska naturalnego uchwaliła w/w program.

		Numer rejestru	23036
Temat:			
Program Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego na lata 2024-2027 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2030			
			
Nazwa i adres zamawiającego		Powiat Wąbrzeski ul. Wolności 44 87-200 Wąbrzeźno	
Nazwa i adres jednostki autorskiej			
		Zakład Sozotechniki Sp. z o.o. ul. Bernardyńska 3 85-029 Bydgoszcz Tel. +48/52/3729161 Faks +48/52/3406285 www.sozo.com.pl	
Imię i nazwisko	Data	Podpis	
mgr inż. Waldemar Woźniak <small>Projektant z zakresu ochrony środowiska – Kierownik projektu</small>	07.09.2023		
inż. Stanisław Kryszewski <small>Biegły Wojewody Kujawsko – Pomorskiego w zakresie ocen oddziaływania na środowisko nr 0030</small>	07.09.2023		
BYDGOSZCZ WRZESIEŃ 2023 r.			

Spis treści

Wykaz skrótów

1	WSTĘP	3
1.1	PODSTAWA PRAWNA	3
1.2	PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA	3
1.3	ZGODNOŚĆ PROGRAMU Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	4
1.4	MATERIAŁY WYKORZYSTANE DO OPRACOWANIA	12
2	STRESZCZENIE	13
3	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA POWIATU WĄBRZESKIEGO	16
4	OCENA STANU ŚRODOWISKA – DIAGNOZA	20
4.1	JAKOŚĆ POWIETRZA I OCHRONA KLIMATU	20
4.1.1	<i>Klimat</i>	20
4.1.2	<i>Powietrze atmosferyczne</i>	23
4.2	ZAGROŻENIA HAŁASEM	38
4.3	POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	40
4.4	GOSPODAROWANIE WODAMI	44
4.4.1	<i>Wody podziemne</i>	44
4.4.2	<i>Wody powierzchniowe</i>	48
4.5	GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	53
4.5.1	<i>Zaopatrzenie w wodę</i>	53
4.5.2	<i>Gospodarka ściekowa</i>	57
4.6	POWIERZCHNIA ZIEMI, GLEBY I KOPALINY	61
4.6.1	<i>Budowa geologiczna</i>	61
4.6.2	<i>Zasoby geologiczne</i>	62
4.6.3	<i>Gleby</i>	64
4.7	GOSPODAROWANIE ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	68
4.7.1	<i>Odpady komunalne</i>	68
4.7.2	<i>Odpady przemysłowe</i>	77
4.8	ZASOBY PRZYRODNICZE	81
4.8.1	<i>Formy ochrony przyrody</i>	81
4.8.2	<i>Korytarze ekologiczne</i>	86
4.8.3	<i>Lasy i zieleń urządzone</i>	89
4.8.4	<i>Zabytki</i>	93
4.8.5	<i>Działania dotyczące ochrony przyrody, krajobrazu i zabytków oraz skutki braku działań</i>	94
4.9	ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	97
4.10	ŚWIADOMOŚĆ EKOLOGICZNA MIESZKAŃCÓW, EDUKACJA EKOLOGICZNA, UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA	98
5	ANALIZA SWOT	99
6	CELE, KIERUNKI I ZADANIA	104
6.1	RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WĄBRZESKIEGO NA LATA 2021-2023 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2027	104
7	SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	121
7.1	ZARZĄDZANIE WDRAŻANIEM PROGRAMU	121
7.2	MONITORING	121
	SPIS TABEL, RYSUNKÓW	126

WYKAZ SKRÓTÓW

BAT	Najlepsze Dostępne Techniki
GIOŚ	Główny Inspektor Ochrony Środowiska
GZWP	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
JCWP	Jednolite Części Wód Powierzchniowych
JCWPd	Jednolite Części Wód Podziemnych
JST	Jednostki samorządu terytorialnego
NFOSiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
KPODR	Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
KPOP	Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 z perspektywą do 2030
MCP	Średnie źródła spalania paliw
PGL LP	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
PGW WP	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PONE	Program Ograniczania Niskiej Emisji
POŚ, Program	Program Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PEM	Promieniowanie elektromagnetyczne
POIIŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
POP	Program Ochrony Powietrza
RWMŚ	Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska
SPA	Strategiczny Plan Adaptacji
WIOŚ	Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska
WFOSiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WKZ	Wojewódzki Konserwator Zabytków

ZAŁĄCZNIKI

1. Wykaz użytków ekologicznych
2. Opis wybranych zabytków

1 Wstęp

1.1 Podstawa prawna

Program Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego na lata 2024-2027 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2030 (dalej POŚ) opracowany został w związku z obowiązkiem nałożonym na powiaty przez ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U 2022 poz. 2556), która zobowiązuje powiaty do opracowania i uchwalania Programu ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych do realizacji ochrony środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

W dniu 19 października 2016 r. uchwałą nr XVIII/88/2016 Rada powiatu wąbrzeskiego przyjęła „Program Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego na lata 2016-2019 z perspektywą na lata 2020-2023”. Powyższy Program aktualizowany opracowano według nowych wytycznych Ministerstwa Środowiska. Następnie Rada powiatu wąbrzeskiego uchwałą nr XXII/133/2021 z dnia 20 maja 2021 r. przyjęła „Program Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego na lata 2021-2023 z perspektywą do roku 2027”.

W związku z upływem terminu określonego ramami czasowymi aktualnego POŚ, przystąpiono do opracowania „Programu Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego na lata 2024-2027 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2030”. Niniejszy POŚ należy traktować jako kontynuację „Programu ochrony środowiska Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego na lata 2021-2023 z perspektywą do roku 2027”.

Dokument ten jest zgodny z „Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” opublikowanymi przez Ministerstwo Środowiska w 2015 r., a także „Polityką ekologiczną państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej”.

1.2 Przedmiot i zakres opracowania

Ustawa *Prawo ochrony środowiska*, tj. art. 17 ust. 1, mówi, iż programy ochrony środowiska sporządzane są w celu realizacji polityki ochrony środowiska, zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. Natomiast Polityka ochrony środowiska prowadzona jest na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. *o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*.

Zadaniem programu ochrony środowiska jest realizowanie polityki ochrony środowiska.

Zakres tematyczny Programu jest zgodny z wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, Wrzesień 2015:

- jakość powietrza i ochrona klimatu,
- zagrożenie hałasem,
- pola elektromagnetyczne,
- gospodarowanie wodami (w tym jakość wód powierzchniowych i podziemnych oraz gospodarka wodno-ściekowa),
- powierzchnia ziemi (w tym gleby i zasoby geologiczne),
- gospodarowanie odpadami komunalnymi i przemysłowymi,
- zasoby przyrodnicze,
- zagrożenia poważnymi awariami,
- świadomość ekologiczna mieszkańców, partycypacja społeczna, edukacja ekologiczna,
- adaptacja do zmian klimatu.

W powyższych obszarach interwencji dokonano diagnozy obecnej sytuacji, określono główne źródła i rodzaje zagrożeń, wskazano na pozytywne elementy, które są konsekwencją realizacji wcześniejszych programów ochrony środowiska oraz określono zagrożenia i bariery dla realizacji zaplanowanych działań. Podjęto także próbę określenia trendów zmian, zwłaszcza negatywnych, których istnienie może być wskazówką dla określenia celów i kierunków działań w nadchodzących latach. Na jej podstawie określono cele, kierunki interwencji i zadania. Wynikają one przede wszystkim ze zidentyfikowanych zagrożeń i problemów, ale także z obowiązujących dokumentów

o charakterze strategicznym oraz aktów prawa miejscowego, krajowego, wspólnotowego oraz międzynarodowego (ratyfikowanych umów dotyczących ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju).

1.3 Zgodność Programu z dokumentami strategicznymi

Realizacja celów POŚ jest uzależniona od kilku czynników, przede wszystkim możliwości ich sfinansowania oraz zgodności planowanych kierunków oraz zadań z celami i działaniami proponowanymi przez inne dokumenty strategiczne. Cele POŚ są spójne i wdrażają postanowienia podstawowych, krajowych dokumentów strategicznych, jak również na poziomie wojewódzkim i powiatowym.

Uwarunkowania krajowe

Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej¹

Cel główny – Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców

1. Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego
 - I. Kierunek interwencji – Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
 - II. Kierunek interwencji – Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
 - III. Kierunek interwencji – Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,
 - IV. Kierunek interwencji – Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej,
2. Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska
 - I. Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
 - II. Kierunek interwencji – Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
 - III. Kierunek interwencji – Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
 - IV. Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,
 - V. Kierunek interwencji – Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT,
3. Cel szczegółowy III : Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych
 - I. Kierunek interwencji – Przeciwdziałanie zmianom klimatu,
 - II. Kierunek interwencji – Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
4. Cel horyzontalny: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa
 - I. Kierunek interwencji – Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji
5. Cel horyzontalny Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska
 - I. Kierunek interwencji – Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)²

Ze względu na swoją rolę i przypisane jej zadania Strategia stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi w kraju. Łączy w sobie wymiar strategiczny z wymiarem operacyjnym: wskazuje niezbędne działania oraz instrumenty realizacyjne - projekty flagowe i strategiczne, zapewniające jej wdrożenie. Ustala również system koordynacji i realizacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki oraz społeczeństwem.

¹ Uchwała Nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. w sprawie przyjęcia „Polityki ekologicznej państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej”

² Uchwała nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r., zgodnie z wymogami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r. poz. 383, 1250, 1948 i 1954 oraz z 2017 r. poz. 5).

Poniżej przedstawiono cel główny i cele szczegółowe Strategii, które mają znaczenie w kontekście Programu Ochrony Środowiska:

1. Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną
I. Kierunek interwencji – Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny
2. Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
I. Kierunek interwencji – Wsparcie dla podwyższania atrakcyjności inwestycyjnej Śląska oraz promocji zmian strukturalnych
II. Kierunek interwencji – Aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom miasta
III. Kierunek interwencji – Rozwój obszarów wiejskich
3. Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Transport
I. Kierunek interwencji – Budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce
II. Kierunek interwencji – Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności
4. Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Energia
I. Kierunek interwencji – Poprawa bezpieczeństwa energetycznego kraju
II. Kierunek interwencji – Poprawa efektywności energetycznej
III. Kierunek interwencji – Rozwój techniki
5. Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Środowisko
I. Kierunek interwencji – Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód
II. Kierunek interwencji – Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania
III. Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego
IV. Kierunek interwencji – Ochrona gleb przed degradacją
V. Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami geologicznymi
VI. Kierunek interwencji – Gospodarka odpadami
VII. Kierunek interwencji – Oddziaływanie na jakość życia w zakresie klimatu akustycznego i oddziaływania pól elektromagnetycznych

Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku³

1. Kierunek – Poprawa efektywności energetycznej
I. Cel główny – Dążenie do utrzymania zeroenergetycznego wzrostu gospodarczego, tj. rozwoju gospodarki następującego bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną,
II. Cel główny – Konsekwentne zmniejszanie energochłonności polskiej gospodarki do poziomu UE 15,
2. Kierunek – Wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii
I. Cel główny – Racjonalne i efektywne gospodarowanie złożami węgla, znajdującymi się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
II. Cel główny - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez dywersyfikację źródeł i kierunków dostaw gazu ziemnego,
3. Kierunek – Wytwarzanie i przesyłanie energii elektrycznej oraz ciepła
I. Cel główny – Zapewnienie ciągłego pokrycia zapotrzebowania na energię przy uwzględnieniu maksymalnego możliwego wykorzystania krajowych zasobów oraz przyjaznych środowisku technologii,
4. Kierunek – Dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej
I. Cel główny – Przygotowanie infrastruktury dla energetyki jądrowej i zapewnienie inwestorom warunków do wybudowania i uruchomienia elektrowni jądrowych opartych na bezpiecznych technologiach, z poparciem społecznym i z zapewnieniem wysokiej kultury bezpieczeństwa jądrowego na wszystkich etapach: lokalizacji, projektowania, budowy, uruchomienia, eksploatacji i likwidacji elektrowni jądrowych,
5. Kierunek – Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw

³ Uchwała nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. w sprawie przyjęcia „Polityki ekologicznej państwa 2030 - strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej”

- I. Cel główny – Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych,
- II. Cel główny – Osiągnięcie w 2020 roku 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji,
- III. Cel główny – Ochrona lasów przed nadmiernym eksploataowaniem, w celu pozyskiwania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, w tym biopaliw, tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem oraz zachować różnorodność biologiczną,
- IV. Cel główny – Wykorzystanie do produkcji energii elektrycznej istniejących urządzeń piętrzących stanowiących własność Skarbu Państwa,
- V. Cel główny – Zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach,
6. Kierunek – Rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii
 - I. Cel główny – Zapewnienie niezakłóconego funkcjonowania rynków paliw i energii, a przez to przeciwdziałanie nadmiernemu wzrostowi cen,
7. Kierunek – Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko
 - I. Cel główny – Ograniczenie emisji CO₂ do 2020 roku przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego,
 - II. Cel główny – Ograniczenie emisji SO₂ i NO_x oraz pyłów (w tym PM10 i PM2,5) do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych,
 - III. Cel główny – Ograniczanie negatywnego oddziaływania energetyki na stan wód powierzchniowych i podziemnych,
 - IV. Cel główny – Minimalizacja składowania odpadów poprzez jak najszersze wykorzystanie ich w gospodarce,
 - V. Cel główny – Zmiana struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności⁴

1. Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska
 - I. Kierunek interwencji – Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne,
 - II. Kierunek interwencji – Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych,
 - III. Kierunek interwencji – Realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce,
 - IV. Kierunek interwencji – Wzmocnienie roli odbiorców finalnych w zarządzaniu zużyciem energii,
 - V. Kierunek interwencji – Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki,
 - VI. Kierunek interwencji – Zwiększenie poziomu ochrony środowiska,
2. Cel 8 – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
 - I. Kierunek interwencji – Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach,
 - II. Kierunek interwencji – Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie – miasta,
 - III. Kierunek interwencji – Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich,
 - IV. Kierunek interwencji – Wprowadzenie rozwiązań prawno-organizacyjnych stymulujących rozwój miast,
3. Cel 9 – Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski
 - I. Kierunek interwencji – Udrożnienie obszarów miejskich i metropolitalnych poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.

Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 z perspektywą do 2030

Głównym celem Krajowego Programu Ochrony Powietrza (KPOP) jest poprawa jakości powietrza na terenie kraju, a w szczególności na obszarach, gdzie stwierdzone zostały przekroczenia standardów jakości. Zgodnie z założeniami KPOP ma to nastąpić poprzez osiągnięcie, w możliwie krótkim czasie, dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszonego i innych substancji szkodliwych w powietrzu, wymaganych przepisami prawa unijnego transponowanych do prawa polskiego, a w perspektywie do 2030 r. – poziomów wskazywanych przez Światową Organizację Zdrowia.

⁴ Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r. w sprawie przyjęcia Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

Kierunkami działań prowadzącymi do osiągnięcia celów szczegółowych, tj. osiągnięcia i dotrzymania co najmniej standardów jakości powietrza określonych w prawodawstwie unijnym oraz krajowym, są:

- I. podniesienie rangi zagadnienia poprawy jakości powietrza poprzez skonsolidowanie działań na szczeblu krajowym oraz powołanie Partnerstwa na rzecz poprawy jakości powietrza,
- II. stworzenie ram prawnych sprzyjających realizacji efektywnych działań mających na celu poprawę jakości powietrza,
- III. włączenie społeczeństwa w działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie świadomości społecznej oraz tworzenie trwałych platform dialogu z organizacjami społecznymi,
- IV. rozwój i rozpowszechnienie technologii sprzyjających poprawie jakości powietrza,
- V. rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji sprzyjających poprawie jakości powietrza,
- VI. upowszechnienie mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza.

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Celem głównym SPA jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu.

1. Cel 1 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska:
 - I. Kierunek – dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu;
 - II. Kierunek – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu;
 - III. Kierunek – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu;
 - IV. Kierunek – adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie;
 - V. Kierunek – zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu.
2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich:
 - I. Kierunek – stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami;
 - II. Kierunek – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu.
3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu:
 - I. Kierunek – wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu,
 - II. Kierunek – zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu.
4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu:
 - I. Kierunek – monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie),
 - II. Kierunek – miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu.
5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:
 - I. Kierunek – promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu;
 - II. Kierunek – budowa systemu wsparcia polskich innowacyjnych technologii sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.
6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:
 - I. Kierunek – zwiększenie świadomości odnośnie ryzyka związanego ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu;
 - II. Kierunek – ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.

Strategia rozwoju transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)

1. Cel strategiczny 1. Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego
 - I. Cel szczegółowy 1. Stworzenie nowoczesnej i spójnej sieci infrastruktury transportowej,
 - II. Cel szczegółowy 4. Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.

Unormowania na szczeblu wojewódzkim i powiatowym

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030 – Strategia Przyspieszenia 2030+

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2030 – Strategia Przyspieszenia 2030+ uchwalona została przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą nr XXVII/399/20 z dnia 21 grudnia 2020 r. Celem nadrzędnym Strategii Przyspieszenia 2030+ jest „Jakość życia typowa dla wysokorozwiniętych regionów

europiejskich”. Natomiast przyjęta idea przewodnia Strategii – „przyspieszenie” ma polegać na zapewnieniu jak najwyższej możliwej jakości życia mieszkańców województwa w oparciu o filary: rozwoju społecznego, zrównoważonego rozwoju gospodarczego, kształtowania przestrzeni, sprawnego funkcjonowania systemów.

Koncepcja funkcjonalno-przestrzennego rozwoju województwa składa się z sześciu elementów obejmujących w szczególności System przyrodniczy, z którego wynika rozmieszczenie obszarów kluczowych ze względu na charakter walorów środowiskowych.

Cele i kierunki rozwoju województwa ujmują całość planowanej interwencji w układzie drzewa ustaleń. Jako cel nadrzędny przyjęto: *Jakość życia typowa dla wysokorozwiniętych regionów europejskich*. Dla jego realizacji wytypowano cztery obszary tematyczne, w których wskazano 5 celów głównych, a do nich przypisano łącznie 28 celów operacyjnych i 221 kierunków działań. W celu głównym 4. *Dostępna przestrzeń i czyste środowisko* określono m. in. cele operacyjne: 42. *Środowisko przyrodnicze*, 47. *Czysta energia i bezpieczeństwo energetyczne*. Dla tych celów określono kierunki:

- 4201. Ograniczenie oraz działania naprawcze wobec skutków emisji zanieczyszczeń oraz degradacji środowiska,
- 4202. Ochrona, zwiększanie zasobów i poprawa jakości zasobów wody,
- 4203. Zachowanie, wzmacnianie oraz promocja potencjału dziedzictwa przyrodniczego województwa,
- 4204. Zachowanie, wzmacnianie oraz ochrona potencjału terenów zieleni pełniących funkcję zielonych pierścieni na terenie i wokół miast,
- 4205. Działania na rzecz rozwoju systemu obszarów chronionych,
- 4206. Biologizacja działalności rolniczych,
- 4207. Rozwój idei gospodarki o obiegu zamkniętym,
- 4208. Odnowa i ponowne wykorzystywanie obszarów przemysłowych,
- 4701. Wsparcie rozwoju niskoemisyjnego transportu publicznego,
- 4702. Wsparcie rozwoju niskoemisyjnego transportu indywidualnego,
- 4703. Rozwój rozwiązań niskoemisyjnych w energetyce i przemyśle,
- 4704. Modernizacja indywidualnych oraz zbiorczych systemów grzewczych w kierunku rozwiązań niskoemisyjnych lub bezemisyjnych,
- 4705. Rozwój energetyki wykorzystującej odnawialne źródła energii,
- 4706. Upowszechnienie zachowań prosumenckich wśród indywidualnych odbiorców energii,
- 4707. Rozwój technologii oraz promocja zachowań oszczędzających zużycie energii,
- 4708. Promocja budownictwa energooszczędnego,
- 4709. Rozwój infrastruktury przesyłu i magazynowania energii elektrycznej oraz paliw,
- 4710. Utrzymanie wysokiej sprawności infrastruktury energetycznej gwarantującej bezpieczny poziom dostaw energii do odbiorców.

Strategia przedstawia projekty kluczowe do sukcesywnej realizacji, spośród których należy wymieć te, które mają bezpośredni związek z tematyką ochrony środowiska:

- 401 Wzmocnienie potencjału systemu ochrony przyrody na terenie województwa kujawsko-pomorskiego,
- 402 Ocena skali potrzeb i prowadzenia ewentualnych działań naprawczych na terenie Zachemu wraz z remediacją terenu,
- 403 Opracowanie bilansów hydrologicznych i rocznej dynamiki wód dla jednolitych części wód powierzchniowych i jednolitych części wód podziemnych w granicach województwa kujawsko-pomorskiego,
- 404 Utworzenie regionalnej bazy danych o zasobach przyrodniczych województwa kujawsko-pomorskiego oraz wieloaspektowej inwentaryzacji przyrodniczej,
- 406 Realizacja projektu pilotażowego z zakresu retencji dla potrzeb rolniczych i środowiskowych,
- 407 Kluczowy zasób Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej”,
- 409 Opracowanie i wdrażanie wojewódzkiego systemu adaptacji do zmian klimatu,
- 411 Zapewnienie stabilizacji energetycznej regionu poprzez rozwój energetyki odnawialnej,
- 501 Rozwój transportu niskoemisyjnego w miastach województwa kujawsko-pomorskiego,
- 508 Działania organizacyjno-techniczne i edukacyjne na rzecz zwiększenia odporności jednostek samorządu terytorialnego na zagrożenia cywilizacyjne i zmiany klimatyczne,
- 512 „Animatory i Strażnicy dla Zielonego Ładu”. Platforma współpracy instytucji oraz sektora pozarządowego na rzecz realizacji założeń „Zielonego Ładu”.

Program Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Program Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030 stanowi Załącznik do Uchwały Nr XLVIII/646/22 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 sierpnia 2022 r.

Program Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2022-2030 w poszczególnych obszarach interwencji zawiera cele operacyjne i kierunki interwencji, które będą rozwiązywały zdiagnozowane problemy i wyzwania oraz zestawy zadań do realizacji w okresie programowania. Planowane zadania podzielono na dwie grupy, tj. zadania własne Województwa oraz zadania monitorowane przez Województwo, które są kompetencyjnie przypisane innym organom, instytucjom i przedsiębiorstwom. Dostosowano planowane zadania adekwatnie do zidentyfikowanych problemów oraz proporcjonalnie do możliwości finansowych Samorządu Województwa. Spośród zadań przewidzianych w dokumencie na uwagę zasługują działania w zakresie poprawy jakości powietrza, ograniczania emisji hałasu, związane z dalszym porządkowaniem gospodarki wodno-ściekowej, adaptacją do zmian klimatu oraz wzbogacaniem zasobów zieleni i edukacji ekologicznej. Część z nich to zadania nowe, a część stanowią zadania kontynuowane z poprzedniej edycji Programu.

POS wpisuje się w założenia niniejszego dokumentu w zakresie:

Obszar interwencji 1: *Ochrona klimatu i jakości powietrza:*

- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych oraz gazów cieplarnianych,
- Poprawa warunków aerosanitarnych mierzona osiągnięciem norm dla poziomów dopuszczalnych i docelowych PM10 i benzo(a)pirenu oraz poziomów celów długoterminowych ozonu,
- Adaptacja do zmian klimatu

Obszar interwencji 2: *Zagrożenia hałasem:*

- Ograniczenie presji hałasu na środowisko i mieszkańców,
- Poprawa klimatu akustycznego obszaru województwa,

Obszar interwencji 3: *Pola elektromagnetyczne*

- Ochrona przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym (PEM),

Obszar interwencji 4: *Gospodarowanie wodami*

- Zapobieganie utracie zasobów wodnych,
- Minimalizowanie występowania suszy,
- Ograniczenie ryzyka powodziowego,
- Poprawa jakości wód,
- Sukcesywne zwiększanie retencji wodnej,

Obszar interwencji 5: *Gospodarka wodno-ściekowa*

- Zapewnienie wystarczającej ilości wody na cele komunalne dobrej jakości,
- Zapewnienie bezpiecznego dla środowiska unieszkodliwiania ścieków,

Obszar interwencji 6: *Zasoby geologiczne*

- Racjonalne pozyskiwanie zasobów kopalin,
- Przywracanie środowisku terenów poeksploatacyjnych,
- Przeciwdziałanie rozwojowi procesów osuwiskowych,

Obszar interwencji 7: *Gleby*

- Ochrona zasobu gleb najwyższych klas bonitacyjnych (kluczowego zasobu rolniczej przestrzeni produkcyjnej),
- Poprawa stanu i walorów użytkowych zasobów glebowych,

Obszar interwencji 8: *Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów*

- Racjonalna gospodarka odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami,

Obszar interwencji 9: *Zasoby przyrodnicze*

- Prowadzenie zrównoważonej polityki przestrzennej uwzględniającej potrzeby zachowania walorów przyrodniczych obszarów o wysokim potencjale przyrodniczym,
- Zapewnienie ciągłości przestrzennej systemu przyrodniczego województwa,
- Ochrona korytarzy ekologicznych,
- Zwiększenie zasobów zieleni leśnej,

Obszar interwencji 10: *Zagrożenie poważnymi awariami*

- Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców, zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku awarii.

Programy ochrony powietrza

Dla strefy kujawsko-pomorskiej opracowany został Program ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM₁₀, PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu dla strefy kujawsko-pomorskiej – aktualizacja (dalej POP), uchwalony przez Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą Nr LIX/804/23 z dnia 26 czerwca 2023 r. (Dz. Urzędowy W K-P poz. 4381). Termin realizacji programu do 31.12.2028 r. POP wszedł w życie 18 lipca 2023 r., a realizacja działań została zaplanowana do końca roku 2028.

POP stanowi aktualizację obowiązującego dotychczas „Programu ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz benzo(a)pirenu dla strefy kujawsko-pomorskiej” określonego uchwałą Nr XXIII/340/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 czerwca 2020 r., w zakresie pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz benzo(a)pirenu, a także uwzględnia pył zawieszony PM_{2,5}. Został opracowany w związku z odnotowaniem w 2021 r. przekroczenia standardów jakości powietrza – średniodobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz średniorocznego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{2,5} (nowego zanieczyszczenia, którego przekroczenie poziomu dopuszczalnego nie wystąpiło w 2018 r.), a także średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu na terenie strefy. Zgodnie z art. 91 ust. 3a ustawy Prawo ochrony środowiska integralną częścią Programu jest Plan działań krótkoterminowych.

Program ochrony powietrza wskazuje na konieczność podejmowania działań głównie w zakresie:

- obniżania emisji komunalno-bytowej, m.in. przez zmiany sposobu ogrzewania na nisko- lub bezemisyjne – działanie wskazane w harmonogramie,
- edukacji ekologicznej – działanie wskazane w harmonogramie termomodernizację obiektów,
- prowadzenia działań kontrolnych – działanie wskazane w harmonogramie,
- obniżanie emisji komunikacyjnej,
- wprowadzania odpowiednich zapisów do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- realizację tzw. uchwały „antysmogowej”.

Program nakłada na Starostę Wąbrzeskiego obowiązek przedkładania Zarządowi Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy okresowych sprawozdań z realizacji programu do 15 lutego za rok poprzedni oraz sprawozdanie końcowe w ciągu 5 miesięcy od zakończenia realizacji POP lub jego aktualizacji.

Uchwała tzw. „antysmogowa”

Nadrzędnym celem uchwały „antysmogowej” określonej uchwałą nr VIII/136/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 czerwca 2019 r., zmienioną w 2021 r. uchwałą Nr XXXV/510/21 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego, jest znacząca poprawa jakości powietrza na całym obszarze województwa kujawsko-pomorskiego. Uchwała wprowadza na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego ograniczenia i zakazy, obejmujące cały rok kalendarzowy, w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Rodzaje instalacji, dla których wprowadza się ograniczenia i zakazy w zakresie ich eksploatacji to instalacje, w których następuje spalanie paliw stałych, w szczególności piece, kominki i kotły, w tym kotły wchodzące w skład zestawów zawierających kocioł na paliwo stałe, ogrzewacze dodatkowe, regulatory temperatury i urządzenia słoneczne, jeżeli spełniają jeden z poniższych warunków:

- 1) dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania;
- 2) dostarczają ciepło do systemu ogrzewania wody użytkowej;
- 3) wydzielają ciepło poprzez:
 - a. bezpośrednio przenoszenie ciepła;
 - b. bezpośrednio przenoszenie ciepła w połączeniu z przenoszeniem ciepła do cieczy;
 - c. bezpośrednio przenoszenie ciepła w połączeniu z systemem dystrybucji gorącego powietrza.

Ograniczenia i zakazy dotyczą podmiotów, które eksploatują ww. instalacje.

W instalacjach istniejących oraz oddanych do eksploatacji zakazuje się stosowania:

1. węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla;
2. mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystaniem;
3. paliw w postaci sypkiej, w których udział masowy węgla kamiennego o uziarnieniu poniżej 3 mm wynosi więcej niż 15%;
4. biomasy stałej o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%.

Wprowadzone powyższą uchwałą zakazy i ograniczenia obowiązują lub zaczną obowiązywać według poniższych dat:

- zakaz palenia węglem brunatnym oraz mułami i flotokoncentratami węglowymi (także ich pochodnymi), miałem węglowym najgorszej jakości i mokrą biomasą (np. niesezonowanym drewnem) – od 1 września 2019 r.,
- obowiązek posiadania świadectwa jakości używanego paliwa stałego – od 1 września 2019 r.,
- zakaz eksploatacji tzw. pozaklasowych kotłów grzewczych – od 1 stycznia 2024 r.,
- zakaz używania ogrzewaczy pomieszczeń (np. kominków) niemieszczących się w standardach emisji i efektywności energetycznej – od 1 stycznia 2024 r.,
- zakaz eksploatacji kotłów grzewczych poniżej 5. klasy – od 1 stycznia 2028 r.

Dopuszcza się eksploatację instalacji oddanych do eksploatacji przed dniem wejścia w życie uchwały, jeżeli sprawność cieplna i emisja zanieczyszczeń spełnia wymagania określone dla klasy 5 lub spełnia następujące wymogi efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń wynikające z norm tzw. ekoprojektu:

a) w przypadku dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń (tj. pieców i kominków):

- sezonowa efektywność energetyczna:
 - nie może być niższa niż 79% dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących pelet,
 - nie może być niższa niż 65% dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących inne paliwo niż pelet i dla kuchenek,
 - nie może być niższa niż 30% dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania;
- emisje cząstek stałych (PM):
 - nie mogą przekraczać 20 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących pelet,
 - nie mogą przekraczać 40 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących inne paliwo niż pelet i dla kuchenek,
 - nie mogą przekraczać 50 mg/m³ dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania;
- emisje organicznych związków gazowych (OGC):
 - nie mogą przekraczać 60 mgC/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących pelet,
 - nie mogą przekraczać 120 mgC/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących inne paliwo niż pelet, dla kuchenek i dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania;
- emisje tlenku węgla (CO):
 - nie mogą przekraczać 300 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących pelet,
 - nie mogą przekraczać 1500 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania wykorzystujących inne paliwo niż pelet i dla kuchenek,
 - nie mogą przekraczać 2000 mg/m³ dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania;
- emisje tlenków azotu (NO_x):
 - nie mogą przekraczać 200 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania i kuchenek wykorzystujących biomasę,
 - nie mogą przekraczać 300 mg/m³ dla ogrzewaczy z zamkniętą komorą spalania i kuchenek wykorzystujących węgiel i dla ogrzewaczy z otwartą komorą spalania.

b) w przypadku kotłów:

- sezonowa efektywność energetyczna:
 - nie może być mniejsza niż 75% dla kotłów o znamionowej mocy cieplnej do 20 kW,
 - nie może być mniejsza niż 77% dla kotłów o znamionowej mocy cieplnej przekraczającej 20 kW;
- emisje cząstek stałych (PM):
 - nie mogą przekraczać 40 mg/m³ w przypadku kotłów z automatycznym podawaniem paliwa,
 - nie mogą przekraczać 60 mg/m³ w przypadku kotłów z ręcznym podawaniem paliwa;
- emisje organicznych związków gazowych (OGC):
 - nie mogą przekraczać 20 mg/m³ w przypadku kotłów z automatycznym podawaniem paliwa,
 - nie mogą przekraczać 30 mg/m³ w przypadku kotłów z ręcznym podawaniem paliwa;
- emisje tlenku węgla (CO):
 - nie mogą przekraczać 500 mg/m³ w przypadku kotłów z automatycznym podawaniem paliwa,
 - nie mogą przekraczać 700 mg/m³ w przypadku kotłów z ręcznym podawaniem paliwa;
- emisje tlenków azotu (NO_x):
 - nie mogą przekraczać 200 mg/m³ w przypadku kotłów na biomasę,
 - nie mogą przekraczać 350 mg/m³ w przypadku kotłów na paliwa kopalne.

1.4 **Materiały wykorzystane do opracowania**

Przy opracowaniu POŚ zostały wykorzystane ogólnodostępne dane statystyczne i dane o stanie środowiska, które są materiałami łatwymi do weryfikacji oraz materiały i dane przekazane przez Starostwo Powiatowe oraz poszczególne Urzędy Gmin. Dane zawarte w niniejszym dokumencie pochodzą między innymi z:

- materiałów przekazanych przez Starostwo Powiatowe w Wąbrzeźnie,
- materiałów przekazanych przez Urzędy Gmin z powiatu wąbrzeskiego,
- informacje i wytyczne z wojewódzkich dokumentów strategicznych i programowych,
- danych i informacji pochodzących z WIOŚ w Bydgoszczy, PGL LP, PGW WP,
- danych opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny.

2 Streszczenie

Program Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego na lata 2021-2023 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2027 opracowany został w związku z obowiązkiem nałożonym na powiaty przez ustawę Prawo ochrony środowiska, która zobowiązuje powiaty do opracowania i uchwalania Programu ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych do realizacji ochrony środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. W dniu 16 lipca 2019 roku Rada Ministrów przyjęła „Politykę ekologiczną państwa 2030 – strategię rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej”. W związku z tym, w 2020 r. przystąpiono do opracowania Programu Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego na lata 2021-2023 z perspektywą do roku 2027. Dokument ten jest zgodny z „Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” opublikowanymi przez Ministerstwo Środowiska w 2015 r.

Stan jakości powietrza na terenie powiatu wąbrzeskiego kształtowany jest głównie przez:

- komunikacyjne źródła zanieczyszczeń,
- źródła energetyczne i przemysłowe,
- niską emisję,
- emisję niezorganizowaną,
- emisję transgraniczną.

Najistotniejszym źródłem emisji na terenie powiatu wąbrzeskiego są źródła liniowe (komunikacja samochodowa). Ważny problem stanowi również tzw. niska emisja głównie z terenów wiejskich oraz z osiedli domów jednorodzinnych. W większości gmin powiatu wąbrzeskiego głównym źródłem zanieczyszczeń energetycznych są instalacje lokalne, dedykowane dla poszczególnych budynków.

Zgodnie z klasyfikacją stref dla celów oceny jakości powietrza, obszar powiatu wąbrzeskiego znajduje się w strefie kujawsko-pomorskiej, dla której opracowano POP, ze względu na przekroczenia dopuszczalnych poziomów pyłu i poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Na terenie strefy stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów dla pyłu PM₁₀. Według badań zawartych w powyższym Programie na terenie powiatu wąbrzeskiego stwierdzono przekroczenie poziomu dopuszczalnego benzo(a)pirenu na sześciu obszarach o łącznej powierzchni 37,5 poziomu dopuszczalnego dla km².

Na terenie powiatu wąbrzeskiego największy problem stwarza hałas komunikacyjny. Ponadto występuje hałas przemysłowy, w tym hałas od turbin wiatrowych. W powiecie wąbrzeskim do najbardziej zagrożonych hałasem komunikacyjnym zaliczyć należy miejscowości o zwartej zabudowie, przez które przebiegają wyżej scharakteryzowane droga krajowa i wojewódzkie. W stosunku do skali problemu jakim jest hałas komunikacyjny, uciążliwość hałasu przemysłowego w powiecie jest niewielka. Emisje hałasu przemysłowego na terenie Powiatu koncentrują się w bezpośrednim sąsiedztwie największych zakładów przemysłowych i mogą być odczuwalne na styku z zabudową mieszkaniową.

Głównymi źródłami promieniowania niejonizującego w środowisku są:

- stacje radiowe i telewizyjne,
- elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia,
- stacje przekaznikowe telefonii komórkowej,
- zespoły sieci i urządzeń elektrycznych w gospodarstwie domowym,
- urządzenia radiolokacyjne i radionawigacyjne.

Przez powiat bieżąca linie wysokiego napięcia 400 kV relacji Grudziądz Węgrowo - Płock, 220 kV Jasieniec k/Bydgoszczy - Grudziądz Węgrowo, 220 kV Toruń Elana - Grudziądz Węgrowo.

Największe kontrowersje wśród mieszkańców Powiatu wzbudzają stacje telefonii komórkowej. Sąsiedztwo stacji bazowej wywołuje u niektórych osób dyskomfort psychiczny, pomimo ogólnodostępnych danych o niskiej ich szkodliwości dla zdrowia człowieka. Pomimo postępującego wzrostu liczby źródeł pól elektromagnetycznych nie obserwuje się znaczącego wzrostu natężenia poziomów pól w środowisku w powiecie wąbrzeskim.

Powiat wąbrzeski leży w dorzeczu Wisły w obrębie zlewni Drwęcy i Strugi Toruńskiej a także częściowo w zlewniach Kanału Głównego i Osy. Powiat jest umiarkowanie zasobny w wody powierzchniowe.

Teren powiatu wąbrzeskiego znajduje się w granicach JCWPd nr 38 i 39. Są to wody o dobrej jakości, niezagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Powiat jest odwadniany przez Strugę Toruńską (zachodnia jego część) oraz przez Strugę Wąbrzeską (środkowa i wschodnia część powiatu). Rzeki te stanowią osie hydrograficzne powiatu wąbrzeskiego. Północno-wschodnia część powiatu znajduje się w zlewni Osy. Część Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie powiatu jest złej jakości i jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Według danych PGW WP na terenie powiatu wąbrzeskiego nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, ani tereny narażone na podtopienia.

Na terenie poszczególnych gmin ludność zaopatrywana jest z ujęć komunalnych oraz ujęć zakładowych i indywidualnych.

Na koniec 2019 roku długość czynnej sieci rozdzielczej na terenie powiatu wyniosła 812,9 km. W porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił niewielki wzrost (ok. 0,1%). Stopień zwodociągowania, czyli udział korzystających z instalacji w odniesieniu do ogółu mieszkańców (34 413 osób – dane na koniec 2018) wynosi w powiecie ok. 96%. Stopień skanalizowania wynosi ok 55%. Najkorzystniejszą sytuacją przedstawia się na terenie miasta Wąbrzeźno – 91,2%. W pozostałych gminach wskaźnik ten jest dużo niższy. Najgorzej sytuacja przedstawia się w gminie wiejskiej Wąbrzeźno (Ryńsk) – 18,9%.

Na terenie powiatu wąbrzeskiego występują złoża kruszywa naturalnego (piasku). Obecnie czynne są 3 kopalnie kruszywa naturalnego: „Lipnica I”, „Małe Radowiska”, Osieczek I”.

W powiecie wąbrzeskim nie odnotowano osuwisk ani terenów zagrożonych osuwaniem.

Jednym z najcenniejszych zasobów przyrodniczych na terenie powiatu wąbrzeskiego są urodzajne gleby. Obszar powiatu pod tym względem wyróżnia się na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Najlepszymi warunkami przyrodniczymi do produkcji rolniczej odznacza się gmina Płużnica. Również bardzo dobre warunki w tym zakresie występują w gminach Dębowa Łąka i Książki. Większość obszarów tych gmin leży na polodowcowej, gliniastej i przeważnie płaskiej wysoczyźnie morenowej, na której wykształciły się urodzajne gleby. Najłabsze warunki dla produkcji rolniczej występują na terenie gminy Ryńsk.

Gminy powiatu wąbrzeskiego podlegają pod Instalację Komunalną w Niedźwiedziu. Wszystkie gminy powiatu wąbrzeskiego podpisały umowę na odbieranie i zagospodarowanie zmieszanych i zbieranych selektywnie odpadów komunalnych z Przedsiębiorstwem Usług Komunalnych i Mieszkaniowych EKOSYSTEM Sp. Z o.o. z siedzibą w Wąbrzeźnie.

Na terenie powiatu wąbrzeskiego ze strumienia odpadów komunalnych wydziela się „u źródła” podstawowe surowce wtórne, takie jak: papier, tworzywo sztuczne, metale, szkło, odpady wielomateriałowe. Ponadto wydziela się odpady problemowe takie jak: zużyty sprzęt elektroniczny i elektryczny, zużyte baterie i akumulatory, meble i inne odpady wielkogabarytowe, przeterminowane leki i chemikalia, odpady budowlane i remontowe itp. Do przyjmowania tego rodzaju odpadów i ich dalszego przekazywania przeznaczone są Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, zlokalizowane w Wąbrzeźnie, gminie Płużnica, gminie Książki i gminie Dębowa Łąka.

Gminy powiatu wąbrzeskiego spełniają wymagany poziom recyklingu w zakresie dopuszczalnego poziomu masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r., oraz Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych. Natomiast gminy Ryńsk i Dębowa Łąka nie osiągnęły wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, szkła, tworzyw sztucznych i metali.

Każda z gmin powiatu wąbrzeskiego posiada Plan Gospodarowania Odpadami Azbestowymi. Dodatkowo gminy powiatu w ramach swoich budżetów finansują część lub całość kosztów demontażu, transportu i utylizacji odpadów azbestowych.

Na terenie powiatu wąbrzeskiego zlokalizowane są następujące formy ochrony przyrody, ustanowione na podstawie ustawy o ochronie przyrody:

1. Rezerwat przyrody „Wronie”
2. Obszary Chronionego Krajobrazu: Strefy Krawędziowej Doliny Wisły, Doliny Drwęcy oraz Torfowiskowo-Jeziorno-Leśny Zgniłka-Wieczno-Wronie
3. Pomniki przyrody
4. Użytki ekologiczne
5. Korytarze ekologiczne: Korytarz Północny i Korytarz Północno-Centralny.

Obszar powiatu wąbrzeskiego jest położony w przyrodniczo-leśnej Krainie Wielkopolsko-Pomorskiej, Dzielnicy Pojezierza Chełmińsko Dobrzyńskiego, Mezoregionie Wysoczyzny Dobrzyńsko-Chełmińskiej. Z uwagi na urodzajne gleby i rozdrobnioną gospodarkę rolną znaczna część Powiatu uległa w dużym stopniu odlesieniu, stąd lesistość jest bardzo niska. Na terenie powiatu pozostały tylko dwa znaczące kompleksy leśne, jeden większy w gminie Ryńsk i drugi mniejszy w gminie Dębowa Łąka.

Działania dotyczące ochrony przyrody i krajobrazu w sposób szczególny odnoszą się do obszarów, dla których obowiązują przepisy ustawy o ochronie przyrody.

Na terenach chronionych przyrodniczo, znajdujących się w granicach gmin powiatu wąbrzeskiego, obowiązują rygorystyczne przepisy dotyczące, m.in.: wycinki drzew, zbioru roślin, polowań, połowu ryb, wydobywania kruszywa, niszczenia gleb, składowania odpadów, zakłócania ciszy, palenia ognisk, stosowania środków chemicznych, wstępu na teren RP (poza obszarami wyznaczonymi) oraz ruchu pojazdów.

Za jedno z najważniejszych działań przewidzianych w celu ochrony przyrody i krajobrazu należy uznać kontrolę przestrzegania zakazów obowiązujących na terenach chronionych przyrodniczo. Ponadto należałoby realizować działania pielęgnacyjne, rewitalizacyjne oraz w zakresie poprawy atrakcyjności terenów zielonych na terenie powiatu. Ważnym aspektem jest również prawidłowo realizowana gospodarka odpadami oraz ochrony powietrza, których nieodłącznym elementem jest realizacja edukacji ekologicznej.

Zgodnie z ewidencją prowadzoną przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, na terenie powiatu wąbrzeskiego nie znajdują się zakłady dużego (ZDR) oraz zwiększonego (ZZD) ryzyka.

Ważną rolę w kształtowaniu środowiska odgrywa świadomość ekologiczna mieszkańców. Zaangażowanie mieszkańców w działania na rzecz poprawy jakości środowiska jest jednym z podstawowych warunków osiągnięcia celów POŚ. Powiat wąbrzeski oraz poszczególne Gminy na terenie powiatu realizują zadania z zakresu edukacji ekologicznej, której celem jest wykształcenie w społeczeństwie świadomości istnienia bezpośrednich związków pomiędzy stanem przyrody a jakością życia, a tym samym zmobilizowanie ludzi do włączenia się w realizację działań na rzecz ochrony środowiska. Edukacja ekologiczna skierowana jest do szerokiego grona odbiorców, kładąc duży nacisk na wskazywanie pozytywnych wzorców dzieciom i młodzieży.

W kontekście ochrony środowiska i bezpieczeństwa energetycznego, adaptacja do zmian klimatu ma duże znaczenie, zarówno dla zagwarantowania bezpieczeństwa i jakości życia obywateli, jak również w związku z zapewnieniem niezbędnych warunków funkcjonowania gospodarki. Działania adaptacyjne w tych sektorach będą miały charakter wielokierunkowy. Będą również angażowały wiele podmiotów i znaczące środki finansowe.

Zadania wdrażane w ramach realizacji POŚ będą przystosowywały gminę do oczekiwanych skutków zmian klimatu.

Zadania i cele w zakresie ochrony środowiska wyznaczone w Programie Ochrony Środowiska pozostają w ścisłej korelacji z zadaniami wyznaczonymi w programach ochrony środowiska na szczeblu wyższym oraz uwzględniają cele zawarte w innych strategiach, programach i dokumentach programowych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Ocena realizacji POŚ polega na monitorowaniu zmian w wielu wzajemnie powiązanych strefach. System monitorowania w celu uzyskiwania kompatybilnych informacji w skali regionu powinien uwzględniać następujące działania: zebranie danych liczbowych, uporządkowanie, przetworzenie, analiza zebranych danych, przygotowanie raportu, analiza porównawcza, aktualizacja.

W celu kontroli nad terminową realizacją zadań określonych w niniejszym programie zaleca się dokonywanie analizy realizacji zadań POŚ z uwzględnieniem wyznaczonych, mierzalnych wskaźników.

3 Ogólna charakterystyka powiatu wąbrzeskiego

Powiat wąbrzeski znajduje się w północno-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Ogólna powierzchnia powiatu wynosi 50 198 ha. Należy do najmniejszych powiatów województwa i pod względem wielkości powierzchni znajduje się na 18 miejscu (przed aleksandrowskim). W strukturze użytkowania gruntów przeważają użytki rolne, które łącznie zajmują 41 715 ha (83,1% powierzchni powiatu). Lasy i grunty leśne zajmują 4 145 ha, co stanowi zaledwie 8,27%.

Powiat wąbrzeski sąsiaduje z powiatem grudziądzkim (od północy), brodnickim (od wschodu), golubsko-dobrzyńskim (od południa), toruńskim (od południowego-zachodu), i chełmińskim (od zachodu).

Pod względem administracyjnym powiat wąbrzeski dzieli się na 5 jednostek szczebla podstawowego tj. gmina miejska Wąbrzeźno oraz gminy wiejskie: Dębowa Łąka, Książki, Płużnica i Ryńsk. Ilustruje to poniższy rysunek.

Rysunek nr 3-1 Gminy powiatu wąbrzeskiego

Miasto Wąbrzeźno

Gmina Miasto Wąbrzeźno zajmuje powierzchnię 853 ha. Około 47% powierzchni miasta zajmują tereny zurbanizowane, a około 9,5% powierzchni grunty rolne. Na pozostałe 43,5% obszaru miasta składają się wody otwarte, lasy oraz system zieleni. System zieleni miejskiej jest ubogi i zajmuje zaledwie ok. 31 ha, z czego największą powierzchnię zajmują ogrody działkowe o powierzchni ok. 23 ha. Pozostałe 8 ha to zieleń miejska.

Wąbrzeźno należy do miast posiadających potencjał do rozwoju turystyki na bazie istniejących walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Bardzo ważnym elementem krajobrazu w okolicy Wąbrzeźna są jeziora: Frydek, Sitno i Zamkowe. Miasto posiada atrakcyjne uwarunkowania historyczne, architektoniczne oraz przyrodnicze.

Miasto Wąbrzeźno to miejski ośrodek wielofunkcyjny, obsługujący nie tylko własny powiat w zakresie usług ponadpodstawowych, administracji, kultury, oświaty, usług medycznych, handlu, sportu, obsługi rolnictwa. Wąbrzeźno jest ważnym w skali powiatu ośrodkiem przemysłu rolno – spożywczego i chemicznego.

Ryńsk

Gmina zajmuje powierzchnię ponad 200 km² i pod względem wielkości zajmowanej powierzchni jest to największa gmina w powiecie wąbrzeskim. Obszar ten zamieszkuje blisko 9 tys. osób w 34 miejscowościach, na terenie 21 sołectw: Cymbark, Czystochleb, Jarantowice, Jaworze, Ludowice, Łąbędź, Małe Radowiska, Myśliwiec, Orzechowo, Orzechówko, Pływaczewo, Przydwórz, Ryńsk, Sitno, Stanisławki, Trzcianek, Trzciano, Wałycz, Wałczyk, Węgorzyn, Zieleń. Siedziba gminy znajduje się w mieście Wąbrzeźno, przy ulicy Mickiewicza 21.

Gmina Ryńsk ma charakter wielofunkcyjny. Jej wiodącą funkcją jest działalność rolnicza, co wynika z faktu, iż 74,3% terenu stanowią użytki rolne, na bazie których rozwinęła się również sieć osadnicza. Uwzględniając dużą powierzchnię gminy oraz jej dość niską lesistość, sieć osadniczą należy uznać jako równomiernie rozproszoną z przewagą zabudowy jednorodzinnej, w tym indywidualne gospodarstwa rolne. Funkcję uzupełniającą pełni niewątpliwie turystyka i wypoczynek, na którą składają się Ośrodek Wypoczynkowy w Przydworzu zlokalizowany na wschodnich brzegach jeziora Wieczno Południowe oraz gospodarstwa agroturystyczne rozproszone na terenie gminy. Środkową część gminy stanowią obszary leśne, na których prowadzone jest także ich gospodarcze wykorzystanie. Lasy stanowią 13,6% powierzchni i rozmieszczone są nierównomiernie w trzech większych kompleksach tj. pomiędzy Wałyczem i Jaworzem, w okolicach Wronia oraz Nielubia i Czystochlebia. Warto także zauważyć, że znaczną część gminy obejmują obszary bardzo ważne z punktu widzenia pełnienia funkcji ekologicznych.

Dębowa Łąka

Gmina Dębowa Łąka o powierzchni ok. 86,13 km² jest jedną z najmniejszych gmin województwa kujawsko-pomorskiego. Pod względem administracyjnym gmina dzieli się na 8 sołectw: Dębowa Łąka, Kurkocin, Lipnica, Łobdowo, Małe Pułkowo, Wielkie Radowiska, Wielkie Pułkowo i Niedźwiedź. Największą jednostką osadniczą jest Dębowa Łąka licząca około 800 mieszkańców. Wieś pełni funkcję lokalnego ośrodka administracyjno-usługowego i charakteryzuje się największym stopniem urbanizacji.

Gmina Dębowa Łąka jest gminą wybitnie rolniczą. Użytki rolne zajmują 7473 ha, co stanowi 86,8% powierzchni gminy. Lasy i grunty leśne zajmują 802 ha, co stanowi zaledwie 9,3%.

Sieć transportową gminy Dębowa Łąka tworzą jedynie drogi kołowe. Dobrze rozbudowana sieć dróg stwarza możliwości dogodnych połączeń między poszczególnymi miejscowościami, jak również z okolicznymi miastami.

Obszar gminy odznacza się wysokim stopniem zwodociągowania, który wynosi 98,5%. Zwodociągowane są wszystkie wsie gminy Dębowa Łąka. Obszar gminy jest częściowo skanalizowany, są to wsie: Łobdowo, Dębowa Łąka, Małe Pułkowo, Wielkie Radowiska, Niedźwiedź. W gminie brakuje natomiast oczyszczalni ścieków. Gospodarkę ściekową prowadzi się głównie w oparciu o zbiorniki wybieralne.

Północna część gminy charakteryzuje się największą koncentracją lasów o wysokich wartościach przyrodniczych, największym nagromadzeniem obiektów przyrody chronionej oraz dużym udziałem terenów podmokłych. Uzupełnieniem struktury użytkowania terenu są grunty rolne o wysokiej bonitacji. Cechą charakterystyczną strefy jest niski stopień zaludnienia. Centralna część gminy to bezleśne tereny o zdecydowanej przewadze użytków rolnych, o wysokiej przydatności rolniczej. Tego typu teren obejmuje również południowe peryferia gminy.

Książki

Gmina Książki zajmuje powierzchnię 86,19 km², co stanowi ok. 17% powierzchni powiatu wąbrzeskiego. Sieć osadniczą gminy Książki tworzy 9 miejscowości podzielonych na 8 sołectw: Blizno, Blizienko, Brudzawki, Książki, Łopatki, Osieczek, Szczuplinki i Zaskocz. Pod względem wskaźnika lesistości obszar gminy Książki należy do najslabiej zalesionych w województwie kujawsko-pomorskim. Lasy na terenie gminy zajmują powierzchnie 143 ha (1,7% powierzchni gminy) i rozmieszczone są bardzo nierównomiernie. Niewielkie kompleksy leśne występują jedynie w rejonie miejscowości Osieczek, Brudzawki i Łopatki Polskie.

Głównym walorem gminy jest jej malownicze położenie pośród kilku jezior, nieskażone środowisko wodne i powietrze, na co wpływa brak dużych ośrodków przemysłowych i zakładów produkcyjnych oraz fakt posiadania sieci kanalizacyjnej obejmującej najgęściej zabudowaną część gminy jaką jest centrum wsi gminnej Książki. Grunty wysokiej klasy wykorzystywane są rolniczo, natomiast grunty klas V i VI są sukcesywnie zalesiane przez właścicieli prywatnych. Takie walory mogą sprzyjać inwestycjom o charakterze turystycznym i rekreacyjnym. Obszar gminy Książki jest umiarkowanie zasobny w wody powierzchniowe. Na terenie gminy znajduje się 6 jezior o powierzchni przekraczającej 1,00 ha.

Gminę Książki należy zaliczyć do gmin silnych rolniczo, charakteryzujących się wysokim wskaźnikiem bonitacyjnym gleb. Gleby zależnie od sposobu uprawy i nawożenia charakteryzują się wysoką kulturą rolą, stanowią kompleksy w równym stopniu przydatne dla produkcji roślinnej oraz hodowli.

Płużnica

Powierzchnia gminy wynosi ok. 120,4 km². Gmina jest typowo rolniczą, ponieważ użytki rolne zajmują około 87% powierzchni. Grunty pod wodami oraz grunty leśne i zadrzewione zajmują po około 3% powierzchni gminy. Podobnie jak grunty zabudowane i zurbanizowane. Gmina skupia 20 miejscowości, a pod względem administracyjnym

wydzielono 19 sołectw: Bągart, Bielawy, Błędowo, Czaple, Dąbrówka, Działowo, Goryń, Józefkowo, Kotnowo, Mgowo, Nowa Wieś Królewska, Orłowo, Ostrowo, Płachawy, Płużnica, Pólko, Uciąż, Wiewiórki, Wieldządz.

Lokalną gospodarkę tworzą przede wszystkim konsolidujące się gospodarstwa rolne, liczne mikroprzedsiębiorstwa oraz kilka średniej wielkości przedsiębiorstw. Na terenie gminy zlokalizowane są różnego rodzaju instytucje oferujące usługi w zakresie szkolnictwa, administracji, lecznictwa i komunikacji. W gminie zlokalizowanych jest kilka średnich zakładów, mających znaczący wpływ na lokalny rynek pracy. Obszar gminy Płużnica jest w przeważającej części użytkowany rolniczo. Na obszarze gminy Płużnica przeważają osady gliniaste i gliniasto-piaszczyste. Na takiej skale macierzystej wykształciły się urodzajne gleby, które są jednym z najcenniejszych zasobów przyrodniczych na terenie gminy.

Rozmieszczenie kompleksów leśnych jest nierównomierne z uwagi na wysoką rolniczą przydatność gleb. Większość lasów to lasy publiczne (ok. 189 ha), w tym Skarbu Państwa (ok. 187 ha) i gminy (ok. 2 ha). Część lasów na obszarze gminy została uznana za ochronne. Oprócz zasobów leśnych na uwagę zasługują także parki podworskie.

Przeważająca część obszaru gminy Płużnica pod względem rodzaju roślinności wykazuje cechy charakterystyczne dla terenów użytkowanych rolniczo. Jest w większości uboga w zieleń wysoką.

Na obszarze gminy Płużnica znajdują się wielkoprzestrzenne formy ochrony krajobrazu. Są to fragmenty dwóch obszarów chronionego krajobrazu: „Obszar kompleksu torfowiskowo-jeziorno-leśnego Zgniłka-Wieczno-Wronie” oraz „Obszar strefy krawędziowej doliny Wisły”.

Demografia

Na terenie powiatu wąbrzeskiego w 2022 roku zamieszkiwało 34 194 osoby. Najmniej ludności zamieszkiwało gminę Dębowa Łąka, najwięcej zaś miasto Wąbrzeźno.

Tabela nr 3-2 Liczba ludności w gminach powiatu wąbrzeskiego w latach 2019-2021

Lp.	Jednostka	Mężczyźni			Kobiety			Ogółem		
		2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Powiat wąbrzeski	16 871	16 449	16 349	17 323	16 771	16 680	34 194	33 220	33 029
2	Wąbrzeźno	6 487	6 401	6 344	7 031	6 943	6 876	13 518	13 344	13 220
3	Dębowa Łąka	1 604	1 522	1 516	1 561	1 460	1 466	3 165	2 982	2 982
4	Książki	2 069	1 949	1 930	2 080	1 946	1 954	4 149	3 895	3 884
5	Płużnica	2 411	2 335	2 313	2 364	2 278	2 252	4 775	4 613	4 565
6	Ryńsk	4 300	4 242	4 246	4 287	4 144	4 132	8 587	8 386	8 378

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS – stan na dzień 31.12 2021 r.

Na dzień opracowania niniejszej dokumentacji GUS nie posiadał danych dla roku 2022. Według informacji udzielonych przez Urzędy Gmin z powiatu wąbrzeskiego liczba mieszkańców na koniec 2022 roku przedstawiała się następująco:

- Wąbrzeźno – 12264 osoby,
- Dębowa Łąka – 3 159 osób,
- Książki – 3999 osób,
- Płużnica – 4560 osób,
- Ryńsk – 8 491 osób.

Gospodarka i rynek pracy

Według Banku Danych Lokalnych GUS (stan na 15.03.2023) na terenie powiatu wąbrzeskiego znajdowało się 2881 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Rejestrze Gospodarki Narodowej (REGON). W porównaniu ze stanem na rok 2019 liczba ta wzrosła o 127. Liczbę podmiotów gospodarczych w podziale na klasy wielkości w poszczególnych gminach przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 3-3 Liczba podmiotów gospodarczych w gminach powiatu wąbrzeskiego w latach 2017-2019

Jednostka	ogółem			0 - 9			10 - 49			50 - 249			250 i więcej		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Powiat wąbrzeski	2 822	2 873	2 881	2 721	2 773	2 780	84	83	83	16	16	17	1	1	1
Wąbrzeźno	1 306	1 326	1 312	1 255	1 274	1 260	40	41	41	10	10	10	1	1	1
Dębowa Łąka	226	228	226	217	221	218	8	6	7	1	1	1	0	0	0
Książki	274	275	275	264	265	265	10	10	10	0	0	0	0	0	0
Płużnica	364	371	379	351	358	366	10	10	9	3	3	4	0	0	0
Ryńsk	652	673	689	634	655	671	16	16	16	2	2	2	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS – stan na dzień 15.03 2023 r.

4 Ocena stanu środowiska – diagnoza

4.1 Jakość powietrza i ochrona klimatu

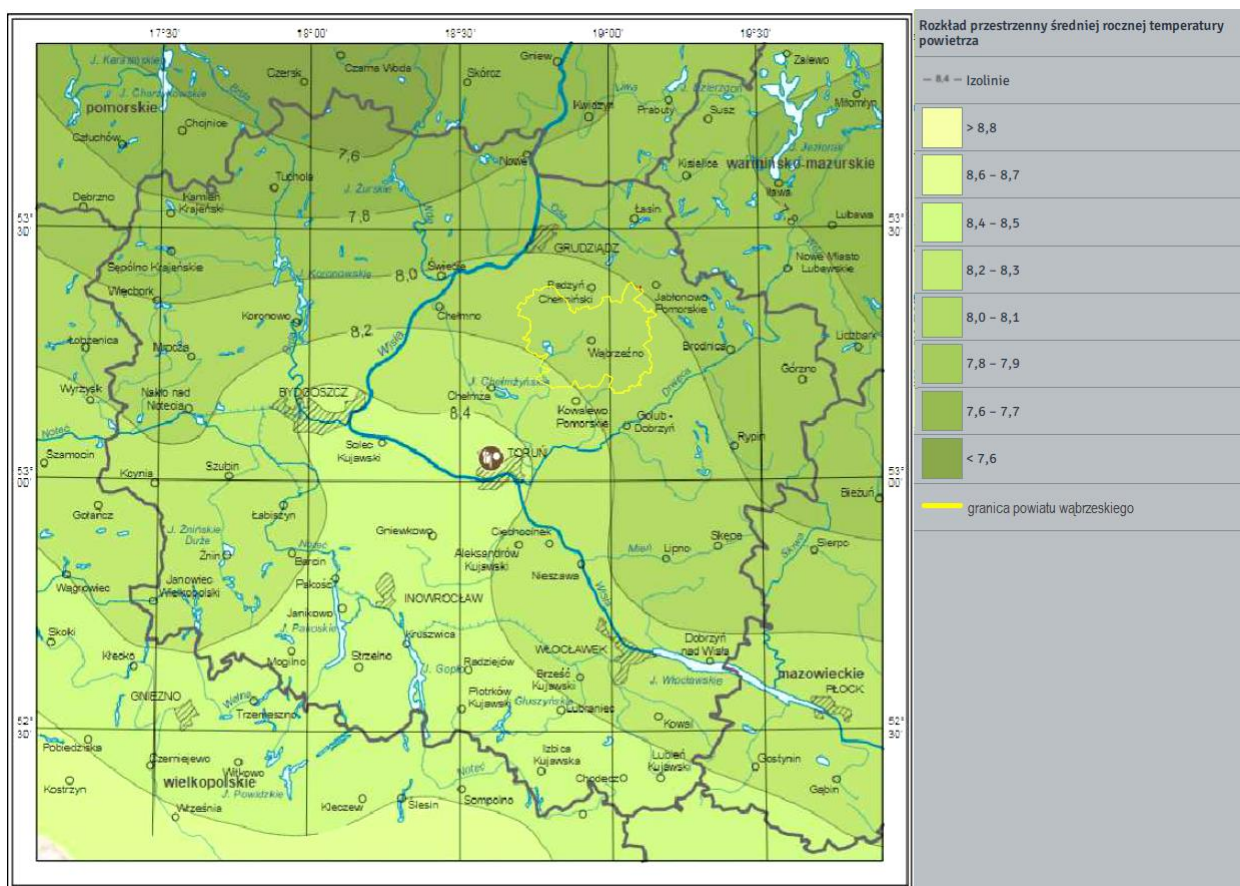
4.1.1 Klimat

Powiat wąbrzeski wg. fizycznogeograficznego podziału Polski wg. Borzyszkowskiego i Solona (2018) leży w obrębie makroregionu Pojezierze Chełmińsko - Dobrzyńskie, w mezoregionie Pojezierze Chełmińskie. Jedynie niewielki fragment w północno-zachodniej części powiatu (na terenie gminy Płużnica) znajduje się w makroregionie Dolina Dolnej Wisły.

Większa część powiatu leży w obrębie polodowcowej wysoczyzny morenowej, użytkowanej. Południowo-zachodnia, środkowa i środkowo-wschodnia część powiatu znajduje się w obrębie tzw. sandru wąbrzeskiego, który zbudowany jest głównie z osadów piaszczystych i w części porośnięty lasami.

Klimat powiatu charakteryzuje się zmiennością warunków klimatycznych zarówno temperatury, opadów, ciśnienia czy wiatru.

Średnia temperatura roczna na terenie całego kraju jest bardzo zbliżona. Dla powiatu wąbrzeskiego wynosi ok. 7°C.

Rysunek nr 4.1.1-1 Średnie temperatury na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu wąbrzeskiego

Źródło: Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej

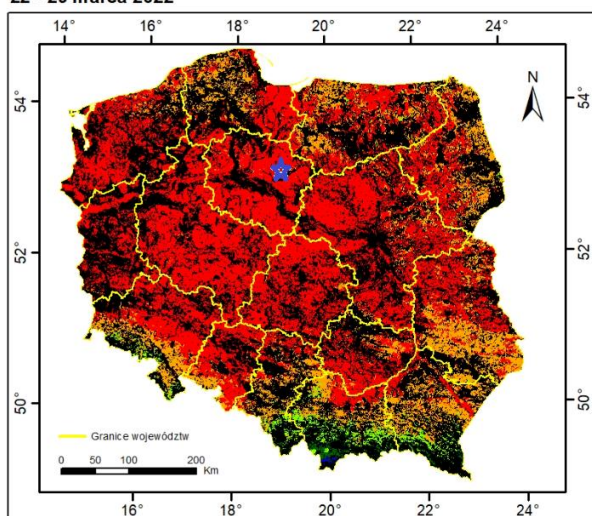
Średnioroczne wielkości opadów wg. Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej oscylują w granicach 451-465 mm. W półroczu chłodnym są to wielkości rzędu 561-580 mm a ciepłym 341-350 mm, choć w ostatnich latach ze względu na niewielkie opady śniegu w miesiącach zimowych ta liczba spada.

Średnia suma opadów należy do najniższych w kraju. Średnioroczne wielkości opadów mieszczą się w granicach 201 do 210 mm.

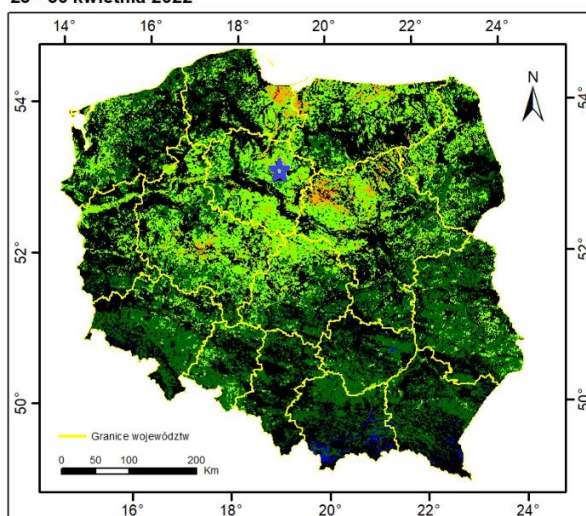
Ze względu na niewielką liczbę opadów oraz brak pokrywy śnieżnej istnieje zagrożenie wystąpienia na terenie powiatu suszy, w szczególności rolniczej (patrz mapa poniżej), która występuje kiedy gleba traci więcej wilgoci niż przyjmuje jej w postaci opadów, co zaburza wzrastanie roślin oraz wpływa negatywnie na plony.

Wyniki obserwacji stanu suszy rolniczej w poszczególnych latach i poszczególnych okresach w ciągu roku można monitorować na stronach Instytutu Geodezji i Kartografii <http://www.igik.edu.pl/pl/a/Susza-rolnicza-2022-serwis-mapowy>. Na poniższych rysunkach przedstawiono wyniki obserwacji w roku 2022.

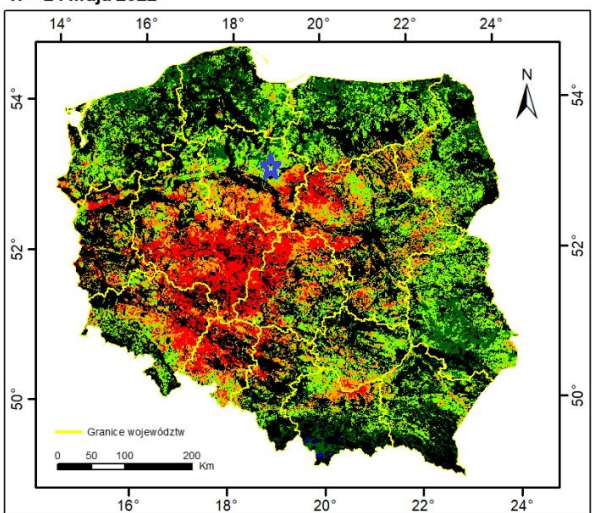
22 - 29 marca 2022

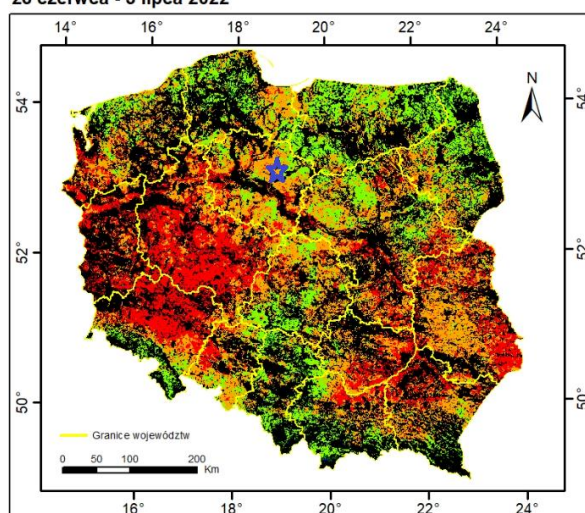
23 - 30 kwietnia 2022

17 - 24 maja 2022

26 czerwca - 3 lipca 2022

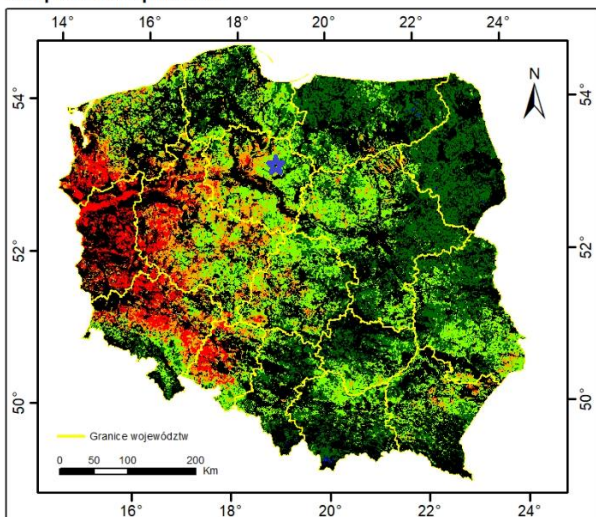

Rysunek nr 4.1.1-2 Mapa zagrożenia suszą rolniczą – marzec-czerwiec 2022 r. (niebieska gwiazdka – lokalizacja powiatu wąbrzeskiego)

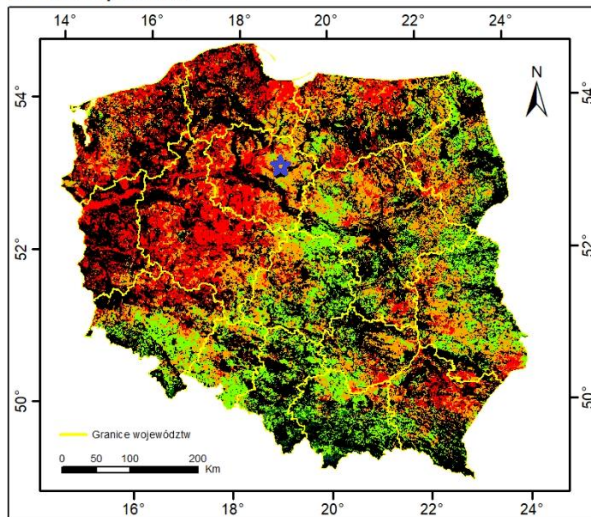
Źródło: <http://www.igik.edu.pl/pl/monitorowanie-suszy-rolniczej>

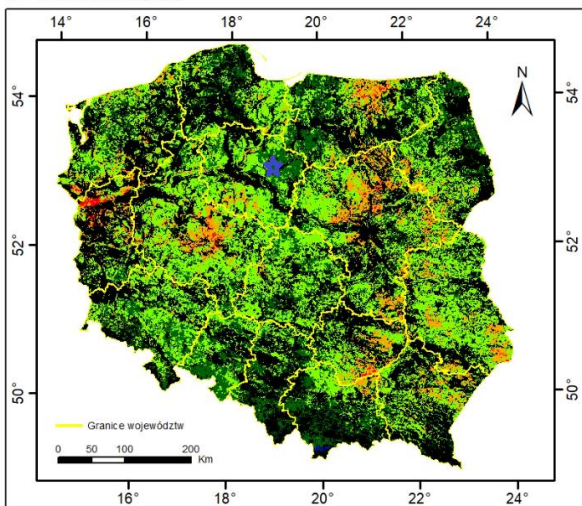
28 lipca - 4 sierpnia 2022

21 - 28 sierpnia 2022

6 - 13 września 2022

Susza ekstremalna **Uwilgotnienie przeciętne**
Susza **Uwilgotnienie dobre**
ND **Uwilgotnienie wysokie**

Przy opracowaniu wykrocy stano dane meteorologiczne - źródłem pochodzenia danych jest Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Państwowy Instytut Badawczy. Dane IMGW-PIB zostały przetworzone. Centrum Teledetekcji Instytut Geodezji i Kartografii

Rysunek nr 4.1.1-3 Mapa zagrożenia suszą rolniczą – lipiec-wrzesień 2022 r. (niebieska gwiazdka – lokalizacja powiatu wąbrzeskiego)

Źródło: <http://www.igik.edu.pl/pl/monitorowanie-suszy-rolniczej>

Powiat wąbrzeski leży w strefie bardzo oraz silnie zagrożonej również jeśli chodzi o suszę atmosferyczną (długotrwały brak/deficyt opadów i towarzyszące im wysokie temperatury sprzyjające parowaniu wilgoci z gleby oraz roślinności). Z powyższych rysunków wynika, że miesiącami największego zagrożenia suszą rolniczą na terenie powiatu wąbrzeskiego w 2022 roku były marzec i sierpień.

Według Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do 2030 najważniejszymi problemami na obszarze powiatu są:

- niekorzystne zmiany warunków hydrologicznych,
- zwiększenie występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych.

Na terenie powiatu nie odnotowano do tej pory wystąpienia trąby powietrznej. Ostatnia przeszła 16 kwietnia 2008 r. nad miejscowościami Dolna Grupa i Ciemniki koło Grudziądza.

4.1.2 Powietrze atmosferyczne

Zgodnie z klasyfikacją stref dla celów oceny jakości powietrza, obszar powiatu wąbrzeskiego znajduje się w strefie kujawsko-pomorskiej. Na terenie powiatu wąbrzeskiego RWMS w Bydgoszczy nie wyznaczył punktu monitoringu jakości powietrza, natomiast dla potrzeb rocznej oceny jakości powietrza wykonywane jest przez Instytut Ochrony Środowiska modelowanie rozkładu stężeń zanieczyszczeń, na podstawie którego wyznaczane są obszary przekroczeń na terenach, na których nie ma stanowisk pomiarowych. Te obszary oraz wyniki modelowania prezentowane są na stronach GIOŚ. Najbliższy punkt pomiarowy należący do strefy kujawsko-pomorskiej znajduje się w miejscowości Grudziądz. Wyniki klasyfikacji przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 4.1.2-1 Klasyfikacja w ramach oceny jakości powietrza w strefie kujawsko-pomorskiej za rok 2022, pod kątem ochrony zdrowia ludzi i ochrony roślin

Klasy wynikowe dla poszczególnych zanieczyszczeń														
	SO ₂	NO ₂	CO	C ₆ H ₆	PM ₁₀	PM _{2,5} I faza	PM _{2,5} II faza	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	O ₃	
													poziom docelowy	poziom celu długoterm.
Kryterium ochrona zdrowia														
rok 2022	A	A	A	A	C	A	A1	A	A	A	A	C	A	D2
Kryterium ochrona roślin														
rok 2022	A	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	A	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2022, Generalny Inspektorat Ochrony Środowiska

Objaśnienia:

- klasa A - stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych
- klasa B - stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji (tylko dla PM_{2,5}),
- klasa C - stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne i poziomy docelowe.
- klasa A1 - stężenia PM_{2,5} poziom dopuszczalny dla fazy I.
- klasa D1 - stężenia ozonu i współczynnik AOT40 nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,
- klasa D2 - stężenia ozonu i współczynnik AOT40 przekraczają poziom celu długoterminowego.

Klasyfikacja według poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych

Według klasyfikacji dokonanej ze względu na ochronę zdrowia ludzi w 2022 roku strefa kujawsko-pomorska uzyskała klasę C ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego (24-godzinnego) pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀.

Według klasyfikacji dokonanej ze względu na ochronę roślin w 2022 roku strefa kujawsko-pomorska (jedyna w województwie podlegającej tej klasyfikacji) ze względu na SO₂, NO_x i O₃, uzyskała klasę A.

Klasyfikacja według poziomów celów długoterminowych

O zaliczeniu strefy do niekorzystnej klasy D2 w 2022 roku zdecydowały w przypadku klasyfikacji ze względu na ochronę zdrowia ludzi maksymalne stężenia 8-godzinne ozonu.

Natomiast w przypadku klasyfikacji ze względu na ochronę roślin, o zaliczeniu strefy kujawsko-pomorskiej do niekorzystnej klasy D2 w 2022 roku zdecydowały przekroczenia ozonu.⁵

Programy Ochrony Powietrza (POP)

POP jest elementem polityki ekologicznej regionu, określającym działania, których realizacja ma doprowadzić do osiągnięcia wymaganej jakości powietrza. Zaplanowane w POP działania mają na celu uzyskanie maksymalnego efektu ekologicznego poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł, które w największy sposób

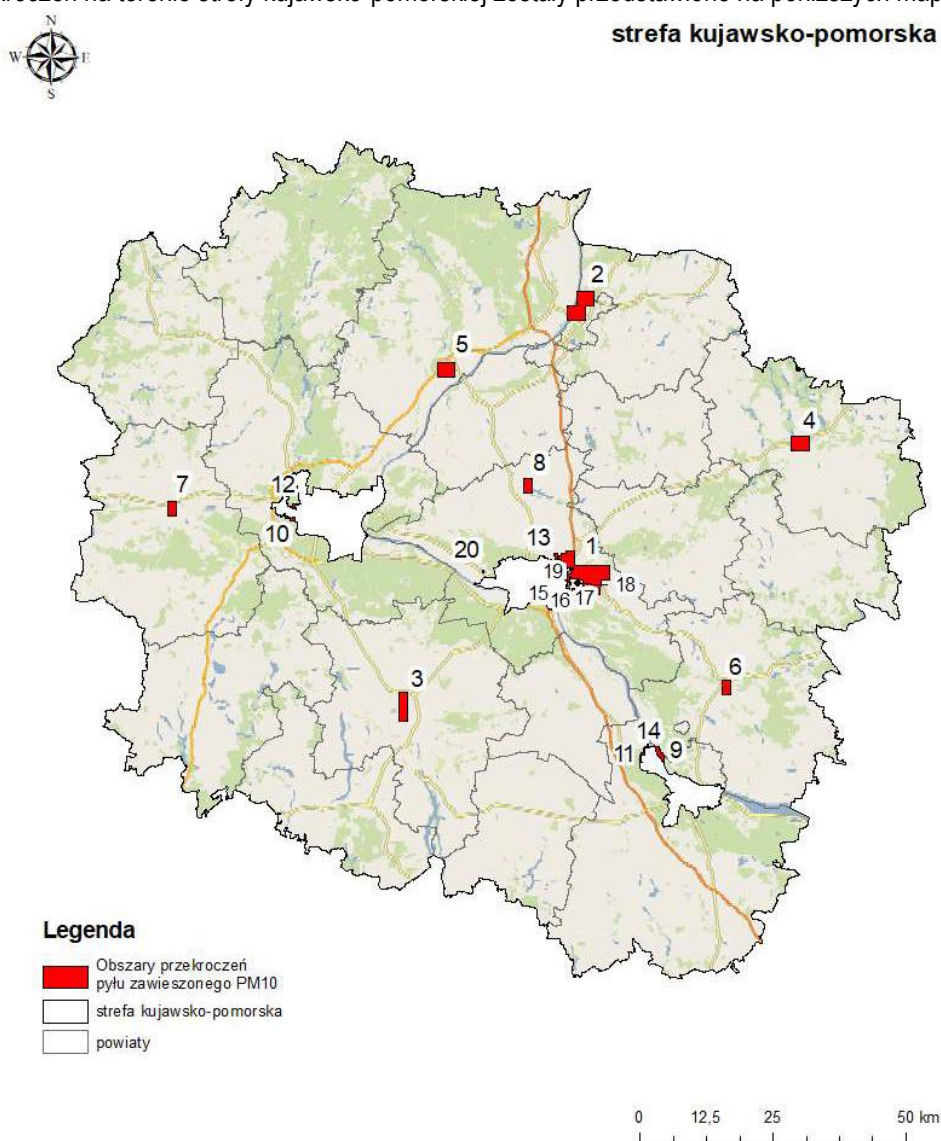
⁵ Roczna ocena jakości powietrza w województwie Kujawsko-Pomorskim. Raport Wojewódzki za rok 2022, Bydgoszcz, kwiecień 2023

oddziałują na wielkość stężeń substancji w powietrzu. Do osiągnięcia celu konieczna jest realizacja wyznaczonych w POP zadań, w tym:

- redukcja emisji zanieczyszczeń ze źródeł małej mocy do 1 MW,
- prowadzenie edukacji ekologicznej,
- prowadzenie działań kontrolnych,
- ograniczenie wpływu emisji zanieczyszczeń z transportu drogowego,
- kształtowanie polityki przestrzennej w sposób sprzyjający poprawie stanu jakości powietrza,
- realizacja uchwały Nr VIII/136/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 czerwca 2019 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw z późn. zm..

POP opracowano ze względu na przekroczenia na terenie strefy kujawsko-pomorskiej średniodobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀ oraz średniorocznego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{2,5}, a także średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu.

Obszary przekroczeń na terenie strefy kujawsko-pomorskiej zostały przedstawione na poniższych mapach.

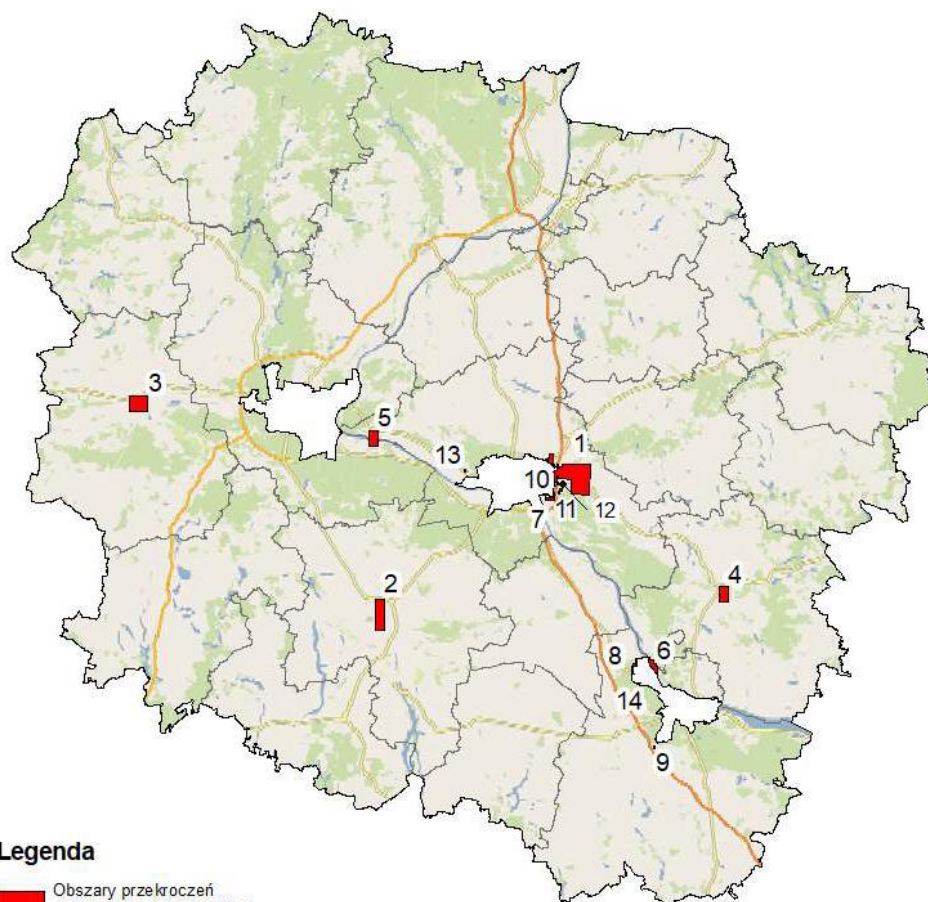

Rysunek nr 4.1.2-1 Obszary przekroczeń średniodobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀ na terenie strefy kujawsko-pomorskiej w 2021 roku.

Źródło: POP na podstawie danych GIOŚ w Bydgoszczy oraz Rocznej oceny jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2021

strefa kujawsko-pomorska

Legenda

- Obszary przekroczeń pyłu zawieszonego PM_{2,5}
- strefa kujawsko-pomorska
- powiaty

Rysunek nr 4.1.2-2 Obszary przekroczeń średniodobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{2,5} na terenie strefy kujawsko-pomorskiej w 2021 roku.

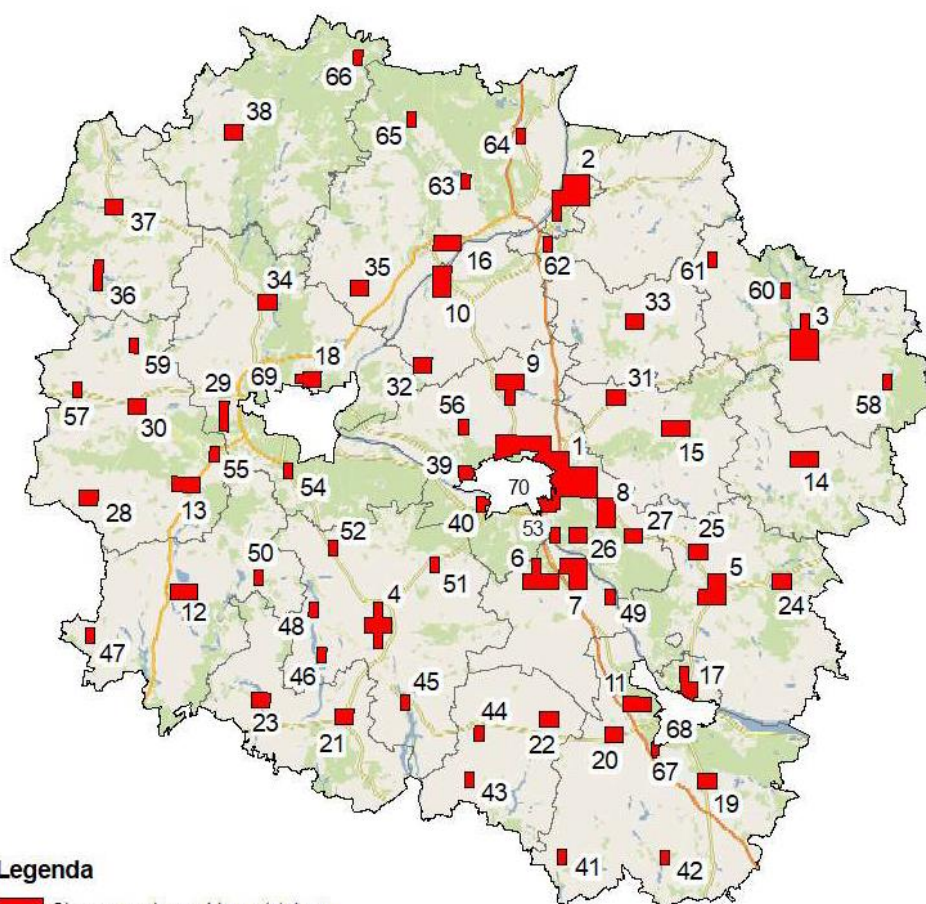
Źródło: POP na podstawie danych GIOŚ w Bydgoszczy oraz Rocznej oceny jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2021

Oprócz źródeł antropogenicznych zwiększona ilość pyłu w powietrzu może być spowodowana pyleniem traw, erozją gleb, czy wietrzeniem skał.

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego nastąpiły przekroczenia benzo(a)pirenu.

strefa kujawsko-pomorska

Legenda

- Obszary przekroczeń benzo(a)pirenu
- strefa kujawsko-pomorska
- powiaty

0 12,5 25 50 km

Rysunek nr 4.1.2-3 Obszary przekroczeń średniorocznego poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu na terenie strefy kujawsko-pomorskiej w 2021 roku

Źródło: POP na podstawie danych GIOŚ w Bydgoszczy oraz Rocznej oceny jakości powietrza w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2021

Największy udział w zanieczyszczeniu benzo(a)pirenem jak również pyłem zawieszonym PM10 ma emisja komunalno – bytowa (tzw. niska emisja) oraz przemysł i energetyka.

Dlatego też do głównych celów naprawczych w zakresie osiągnięcia docelowej jakości powietrza.

Działania wskazane w POP, których realizacja może skutkować redukcją poziomów analizowanych substancji w powietrzu, do poziomów nieprzekraczających poziomów dopuszczalnych lub docelowych substancji, są następujące:

- ograniczenie emisji z sektora komunalno-bytowego, poprzez likwidację indywidualnych systemów grzewczych i podłączenie do sieci ciepłej, lub zmianę sposobu ogrzewania,
- wyprowadzanie ruchu tranzytowego poza tereny zabudowane poza tereny zabudowane, szczególnie miast.,
- przebudowa i modernizacja dróg, polegające na modernizacji nawierzchni dróg, na utwardzeniu dróg i poboczy,
- kształtowanie polityki przestrzennej poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, np. wymóg stosowania w nowych budynkach niskoemisyjnych technologii ogrzewania lub

wskazanie, iż podstawowy system zaopatrzenia w ciepło na danym terenie stanowią istniejące i projektowane przewody oraz urządzenia infrastruktury sieci ciepłowniczej.

POP wskazuje następujące działania priorytetowe i kierunki działań naprawczych:

1. Redukcja emisji zanieczyszczeń ze źródeł małej mocy do 1 MW – działanie wskazane w harmonogramie;
2. Prowadzenie edukacji ekologicznej – działanie wskazane w harmonogramie;
3. Prowadzenie działań kontrolnych – działanie wskazane w harmonogramie;
5. Ograniczenie wpływu emisji zanieczyszczeń z transportu drogowego;
6. Kształtowanie polityki przestrzennej w sposób sprzyjający poprawie stanu jakości powietrza;
7. Realizacja uchwały Nr VIII/136/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 czerwca 2019 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw z późn. zm.

POP zobowiązuje burmistrzów, wójtów oraz starostów powiatów województwa kujawsko-pomorskiego do przedkładania sprawozdań z realizacji Programu Zarządowi Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, w terminie:

- okresowe - do 15 lutego każdego roku za rok poprzedni,
- końcowe - 5 miesięcy po zakończeniu realizacji Programu lub jego aktualizacji.

Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (w tym również na terenie powiatu wąbrzeskiego) obowiązuje od dnia 1 września 2019 roku tzw. „uchwała antysmogowa” – tj. uchwała Nr VIII/136/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24.06.2019 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Ograniczenia i zakazy wprowadzono w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw stałych, na zdrowie ludzi i na środowisko. Zakazy dotyczą, m.in. stosowania w piecach, kominkach i kotłach węgla brunatnego i jego pochodnych, mułków i flotokoncentratów węglowych, paliw w postaci sypkiej o udziale frakcji węgla kamiennego < 3 mm więcej niż 15%, a także biomasy o wilgotności > 20%. Zakazy i ograniczenia dotyczą również, m.in. urządzeń energetycznych o nieodpowiedniej sprawności cieplnej i emisyjnej oraz sezonowej efektywności energetycznej i norm emisji zanieczyszczeń do powietrza. Obowiązki wynikające z ww. uchwały przedstawiono w punkcie 1.3 niniejszego POŚ.

Plany działań krótkoterminowych (PDK)

W PDK działania zostały podzielone na:

- działania informacyjne i działania ochronne w celu ochrony ludności, w tym grup wrażliwych poprzez zalecenia sposobu postępowania w czasie występowania określonych poziomów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu,
- działania prewencyjne mające na celu ostrzeganie przed negatywnym wpływem jakości powietrza na zdrowie mieszkańców,
- działania operacyjne mające na celu ograniczenie wielkości emisji ze źródeł na obszarze objętym PDK.

Działania wdrażane są w zależności od warunków, jakie decydują o konieczności ogłoszenia poszczególnych poziomów PDK. Dla strefy kujawsko-pomorskiej wyznaczono trzy poziomy powiadomień w ramach PDK:

1. Poziom 1 – Ostrzeżenie dotyczące ryzyka lub przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM₁₀, ryzyka lub przekroczenia średniorocznego poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM_{2,5}, ryzyka lub przekroczenia średniorocznego poziomu docelowego dla B(a)P w powietrzu,
Ogłaszany w przypadku wystąpienia przynajmniej jednego z warunków:
 - 1) Wystąpienie w prognozach jakości powietrza ryzyka przekroczenia: poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM₁₀, średniorocznego poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} lub średniorocznego poziomu docelowego dla B(a)P;
 - 2) Wystąpienie w pomiarach jakości powietrza prowadzonych w ramach PMŚ przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀, poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{2,5} lub poziomu docelowego B(a)P.
2. Poziom 2 – Alarm I stopnia dotyczący ryzyka wystąpienia lub wystąpienia przekroczenia poziomu informowania dla pyłu zawieszonego PM₁₀ w powietrzu,
Ogłaszany w przypadku wystąpienia przynajmniej jednego z warunków:

- 1) Wystąpienie w prognozach jakości powietrza ryzyka wystąpienia przekroczenia poziomu informowania dla pyłu zawieszonego PM₁₀;
- 2) Wystąpienie w pomiarach jakości powietrza prowadzonych w ramach PMŚ przekroczenia poziomu informowania dla pyłu zawieszonego PM₁₀.
3. Poziom 3 – Alarm II stopnia dotyczący ryzyka wystąpienia przekroczenia lub wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego dla pyłu zawieszonego PM₁₀ w powietrzu;
Ogłaszany w przypadku wystąpienia przynajmniej jednego z warunków:
 - 1) Wystąpienie w prognozach jakości powietrza ryzyka wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego dla pyłu zawieszonego PM₁₀;
 - 2) Wystąpienie w pomiarach jakości powietrza prowadzonych w ramach PMŚ przekroczenia poziomu alarmowego dla pyłu zawieszonego PM₁₀.

Działania prewencyjne i operacyjne wskazane do realizacji w ramach poszczególnych poziomów PDK przedstawiają się następująco:

1. Poziom 1 - OSTRZEŻENIE:

Działania prewencyjne:

- 1) zalecenie rezygnacji z korzystania z kominków opalanych drewnem w przypadku, jeżeli nie jest to jedyne źródło ogrzewania pomieszczeń mieszkalnych,
- 2) zalecenie niestosowania dmuchaw do sprzątania.

Ogłoszenie OSTRZEŻENIA nie wymaga podejmowania działań operacyjnych.

2. Poziom 2 - ALARM I stopnia:

Wszystkie wskazane w przypadku wystąpienia poziomu 1 PDK, a ponadto:

Działania prewencyjne:

- 1) wzmożone kontrole w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w urządzeniach nie przeznaczonych do tego celu,
- 2) nakaz zraszania pryzm materiałów sypkich w celu wyeliminowania pylenia (gdy temperatura powietrza wynosi powyżej 4°C),
- 3) zalecenie ograniczenia korzystania z samochodów na rzecz komunikacji publicznej lub przemieszczania się pieszo lub rowerem.

Ogłoszenie ALARMU I stopnia nie wymaga podejmowania działań operacyjnych.

3. Poziom 3 - ALARM II stopnia:

Wszystkie wskazane w przypadku wystąpienia poziomu 1 i 2 PDK, a ponadto:

Działania operacyjne mające na celu redukcję:

1) emisji powierzchniowej:

- a) ewentualny czasowy zakaz palenia w kominkach, jeżeli nie stanowią one jedyne źródła ogrzewania mieszkań w okresie grzewczym,
- b) wzmożenie kontroli w zakresie przestrzegania zapisów wynikających z tzw. uchwały antysmogowej, obowiązującej na terenie strefy kujawsko-pomorskiej.

2) emisji liniowej:

- a) ewentualny zakaz wjazdu samochodów na wyznaczone obszary w centrum miast,
- b) wprowadzenie darmowej komunikacji publicznej w czasie trwania Alarmu.

W odniesieniu do ludności na obszarze strefy kujawsko-pomorskiej zastosowanie się do działań wskazanych w PDK może przynieść pozytywne skutki w postaci ograniczenia negatywnego wpływu wysokich stężeń substancji na zdrowie i życie ludności. Wymaga to jednak zmian w zakresie:

- zwiększenia zasięgu systemu informowania o jakości powietrza,
- zwiększenia świadomości ekologicznej ludności,
- organizacji systemu kontroli realizacji działań krótkoterminowych,
- sposobu korzystania ze środków komunikacji,
- organizacji ruchu pojazdów na obszarach ograniczonych dla pojazdów powyżej 3,5 Mg w okresie trwania ALARMU II stopnia.

Starosta Wąbrzeski zobowiązany jest corocznie do dnia 15 lutego za rok poprzedni do przekazywania sprawozdań okresowych z realizacji Planu działań krótkoterminowych. Jednocześnie Starosta zobowiązany jest w terminie 5 miesięcy po zakończeniu realizacji Planu przekazać sprawozdanie końcowe obejmujące cały okres jego realizacji.

Adaptacja do zmian klimatu

Skutki zmian klimatu, zwłaszcza wzrost temperatury, częstotliwości i nasilenia zjawisk ekstremalnych, występujące w ostatnich kilku dekadach pogłębiają się i z tego względu stały się przedmiotem zainteresowania rządów i społeczności krajowej i międzynarodowej. Wyniki badań naukowych jednoznacznie wskazują, że zjawiska powodowane przez zmiany klimatu stanowią zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju wielu krajów na świecie, w tym także dla Polski. Wysiłki na rzecz dostosowania się do skutków zmian klimatu powinny być zatem podejmowane jednocześnie z realizowanymi przez Polskę działaniami ograniczającymi emisję gazów cieplarnianych. Właściwie dobrana paleta działań zmniejszających wrażliwość kraju na zmiany klimatyczne będzie stanowić istotny czynnik stymulujący wzrost efektywności i innowacyjności polskiej gospodarki.

W 2013 roku Ministerstwo Środowiska na podstawie analiz wykonanych przez Instytut Ochrony Środowiska opracowało „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”. Zgodnie z SPA2020 jednym z kluczowych wyzwań polityki rozwoju w Polsce w najbliższych latach będzie zapewnienie wzrostu gospodarczego z zachowaniem i efektywnym wykorzystaniem zasobów środowiska oraz adaptacją do zmian klimatu.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących działań:

- dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu,
- adaptacja strefy przybrzeżnej do zmian klimatu,
- dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu,
- ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu,
- adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie,
- zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu,
- stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami,
- organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu,
- wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu,
- zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu,
- monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie),
- miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu,
- promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych, sprzyjających adaptacji do zmian klimatu,
- budowa systemu wsparcia polskich innowacyjnych technologii, sprzyjających adaptacji do zmian klimatu,
- zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyka związanego ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu,
- ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.

W kontekście ochrony środowiska i bezpieczeństwa energetycznego, adaptacja do zmian klimatu ma duże znaczenie, zarówno dla zagwarantowania bezpieczeństwa i jakości życia obywateli, jak również w związku z zapewnieniem niezbędnych warunków funkcjonowania gospodarki. Działania adaptacyjne w tych sektorach będą miały charakter wielokierunkowy. Będą również angażowały wiele podmiotów i znaczące środki finansowe.

Zadania wdrażane w ramach realizacji POŚ będą przystosowywały gminy powiatu wąbrzeskiego do oczekiwanych skutków zmian klimatu.

Diagnoza

Stan jakości powietrza na terenie powiatu wąbrzeskiego kształtowany jest głównie przez:

- niską emisję,
- źródła energetyczne i przemysłowe,
- komunikacyjne źródła zanieczyszczeń,

Źródła komunikacyjne

Przyczyną nadmiernej emisji zanieczyszczeń ze środków transportu jest zły stan techniczny pojazdów, nieodpowiednia ich eksploatacja, przestoje w ruchu spowodowane złą organizacją ruchu lub małą przepustowością dróg. Duże zanieczyszczenie powietrza występuje na skrzyżowaniach głównych ulic, przy trasach komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu biegnących przez obszary o zwartej zabudowie. Na poziom emisji spalin, a w konsekwencji na stan powietrza atmosferycznego, wpływa dostępność do publicznych środków transportu oraz zwiększenie natężenia transportu indywidualnego. Aktualnie obserwuje się ogólną tendencję obniżania się standardów zbiorowego transportu pasażerskiego i dynamiczny wzrost transportu indywidualnego ze wszystkimi negatywnymi skutkami tego stanu.

Drogi w powiecie wąbrzeskim stanowią:

1. Drogi krajowe i autostrady, o długości łącznej odcinków ok. 7 km:
 - Autostrada A1 (w północno zachodniej części powiatu)
 - droga krajowa nr 15 (w części południowej) - Trzebnica - Milicz - Krotoszyn - Jarocin - Miąskowo - Miłosław - Września - Gniezno - Trzemeszno - Wylatowo - Strzelno - Inowrocław - Toruń - Brodnica - Lubawa - Ostróda
2. Drogi wojewódzkie, o długości łącznej odcinków ok. 68 km:
 - 551 – przebieg: Strzyżawa - Dąbrowa Chełmińska - Unisław - Wybcz - Chełmża - Wąbrzeźno
 - 548 – przebieg: Stolno - Wąbrzeźno - Niedźwiedz - Płachoty
 - 534 – przebieg: Grudziądz - Wąbrzeźno - Golub Dobrzyń - Rypin
 - 543 – przebieg: Paparzyn - Radzyń Chełmiński - Jabłonowo Pomorskie - Grzybno – Szabda,
3. Drogi powiatowe, o długości łącznej odcinków ok. 211 km.

W zakresie emisji komunikacyjnej podjęto działania w zakresie bezpośredniej możliwości wpływu samorządu na modernizację dróg powiatowych i gminnych, co może mieć wpływ na niższe spalanie paliw przez pojazdy silnikowe.

Źródła energetyczne i przemysłowe

W większości gmin powiatu wąbrzeskiego głównym źródłem zanieczyszczeń energetycznych są instalacje lokalne, dedykowane dla poszczególnych budynków.

Miasto Wąbrzeźno

W gminie Miasto Wąbrzeźno potrzeby ciepłe realizowane są za pomocą: lokalnych ciepłowni, indywidualnych kotłowni, sieci ciepłowniczej. Ciepło w budynkach wykorzystywane jest do celów socjalno-bytowych, ogrzewania budynków, przygotowania ciepłej wody użytkowej, a także do celów technologicznych. Eksploatatorem i właścicielem sieci ciepłowniczej na terenie gminy jest Miejski Zakład Energetyki Ciepłej Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wąbrzeźnie.

Ciepłownie przemysłowe służą zaopatrzeniu w ciepło zakładów, przy których są zlokalizowane. Kotłownie lokalne zasilają jeden lub kilka sąsiadujących budynków, dobrze sprawdzają się na małych osiedlach, gdzie nie ma dostępu do scentralizowanych systemów ciepłowniczych. Są najczęściej opalane gazem lub węglem kamiennym, rzadziej biomasą albo olejem opałowym. W ostatnim czasie, dzięki możliwościom uzyskania dofinansowania dla takich inwestycji z środków ekologicznych, pojawiają się nowoczesne rozwiązania, działające w oparciu o alternatywne źródła ciepła np. pompy ciepła lub panele słoneczne.

Na terenie gminy Miasto Wąbrzeźno wciąż duża część mieszkańców ogrzewa swoje domy węglem, co przyczynia się do wysokiej emisji do powietrza.

Na terenie gminy Miasto Wąbrzeźno emisja punktowa dotyczy działalności największych zakładów przemysłowych w mieście. Zanieczyszczenia pochodzące z procesów technologicznych stanowią niewielki % zanieczyszczeń w mieście, ponieważ liczba zakładów przemysłowych nie jest znacząca.

Gmina Ryńsk

Na terenie gminy Ryńsk funkcjonuje następujący system zaopatrzenia w ciepło:

- a) indywidualne zaopatrzenie w ciepło budynków jednorodzinnych i kilkuosobowych;
- b) zbiorcze (kotłownie zaopatrujące budynki wielorodzinne):
 - Spółdzielnia Mieszkaniowa Nielubianka, Nielub, 87-200 Wąbrzeźno
 - Spółdzielnia Mieszkaniowa „Poziomka” we Wroniu, Wronie, 87-200 Wąbrzeźno
 - Spółdzielnia Mieszkaniowa Wałycz, ul. Lecha Mączyńskiego 15, 87-200 Wąbrzeźno
- c) budynki użyteczności publicznej (świetlice, szkoły, OSP): Wronie (gaz), Czystochleb – piec (węgiel), Jarantowice – piec (brykiet trocinowy), Jaworze – piec kaflowy, Ludowice – piec z nagrzewnicą mechaniczną (drewno, węgiel) oraz dodatkowo piec kaflowy, Łabędź – piec kaflowy, Małe Radowiska – piec kaflowy, Myśliwiec - piec (brykiet trocinowy), Orzechowo – piec (węgiel), Orzechówko – piec (węgiel), Pływaczewo - piec (węgiel), Przydwórz – piec kaflowy, Ryńsk - piec (brykiet trocinowy) oraz rezerwowy piec olejowy - świetlica – piec (węgiel), Sitno – kominek, Stanisławki – kominek i piec kaflowy, Trzcianek – piec kaflowy, Trzciano – kominek, Wałycz – sieć ciepłownicza, Wałczyk – piec kaflowy, Węgorzyn – piec kaflowy, Zieleń – piec (ekogroszek), Nielub - sieć ciepłownicza.

Na terenie gminy wykorzystywane są na szeroką skalę przestarzałe rozwiązania technologiczne w zakresie efektywności energetycznej budynków. Duża część budynków nie spełnia wymogów w zakresie izolacyjności termicznej przegród budowlanych, co wiąże się ze zwiększonym zużyciem paliwa opałowego, i w efekcie natężoną emisją zanieczyszczeń, w tym przede wszystkim dwutlenku węgla, do powietrza atmosferycznego. W zaopatrzeniu w ciepło budynków, zarówno budynków użyteczności publicznej, jak i budynków mieszkalnych, dominuje ciągle energia uzyskiwana ze spalania paliw stałych. Odnotowuje się również niski stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Gmina Dębowa Łąka

Lokalne systemy ciepłownicze na terenie gminy Dębowa Łąka występują nieliczne, jedynie w budynkach użyteczności publicznej takich jak szkoły, ośrodki zdrowia czy Urząd Gminy. Jeżeli chodzi o mieszkańców gminy to posiadają oni indywidualne urządzenia grzewcze o różnorodnych źródłach zasilania (głównie paliwo stałe tj. węgiel, koks itd.).

Wg Planu Gospodarki Niskoemisyjnej na lata 2015-2020 na terenie gminy Dębowa Łąka (brak aktualizacji PGN na dzień opracowania niniejszego POŚ) występują następujące obszary problemowe związane z jakością powietrza:

1. Budynki użyteczności publicznej:
 - Niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej;
 - Niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków.
2. Budynki komunalne i indywidualne:
 - Niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców gminy oraz ich mała zamożność,
 - Niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków,
 - Spalanie w piecach odpadów;
 - Niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Gmina Książki

Na terenie gminy Książki nie ma centralnego systemu ciepłowniczego. Większość gospodarstw domowych ogrzewana jest poprzez kotłownie lub indywidualne paleniska opalane głównie drewnem, miałem i węglem kamiennym. Budynki wyposażone są głównie w niskosprawne kotły na paliwa stałe.

Budynki wielorodzinne ogrzewane są z kotłowni indywidualnych lub z kotłowni budynków szkolnych.

Budynki użyteczności publicznej zlokalizowane na terenie gminy ogrzewane są przez indywidualne kotłownie opalane: olejem opałowym, węglem, miałem węglowym oraz za pomocą pomp ciepła. W budynkach mieszkalnych dominują indywidualne kotłownie opalane w ponad 42% drewnem. 57% opału stanowi obecnie miał i węgiel.

Część domów jednorodzinnych posiada zainstalowane kolektory słoneczne, a najbardziej rozpowszechnionym źródłem wytwarzania OZE jest drewno spalane w sposób mało wydajny w kotłach na paliwa stałe.

Potrzeby cieplne mieszkańców gminy Książki zaspakajane są głównie przez:

- energię cieplną z lokalnych kotłowni, opalanych węglem,

- energię ciepłą z lokalnych kotłowni, opalanych drewnem,
- energię ciepłą z indywidualnych źródeł energii.

Stan techniczny budynków na terenie gminy Książki jest niski lub bardzo niski, większość budynków w gminie nie została poddana termomodernizacji (brak ocieplenia ścian domów i dachów to blisko 90% budynków, a stolarka okienna została wymieniona na nową w 50% budynków).

Gmina Płużnica

Na terenie gminy Płużnica brak jest zorganizowanego scentralizowanego systemu ciepłowniczego (nie istnieją zakłady produkujące ciepło – ciepłownie, elektrociepłownie). Funkcjonują tu głównie indywidualne źródła ciepła o niskich mocach oraz nieliczne kotłownie lokalne. Źródła te są przyczyną tzw. „niskiej emisji”. Spaliny emitowane przez kominy o wysokości około 10 m (budynki mieszkalne), rozprzestrzeniają się w przyziemnych warstwach atmosfery. Niska wysokość emitorów w powiązaniu z częstą w okresie zimowym inwersją temperatury, sprzyja kumulacji zanieczyszczeń (głównie pyłów zawieszonych PM 10 i PM 2,5).

W budynkach mieszkalnych dominują kotłownie opalane w około 57% paliwami węglowymi (miął i węgiel kamienny) oraz w ponad 42% drewnem. Stan techniczny budynków na terenie gminy Płużnica jest niski lub bardzo niski, większość budynków w gminie nie została poddana termomodernizacji.

Na stan jakości powietrza wpływ ma również stopień gazyfikacji poszczególnych gmin. W poniższej tabeli zestawiono dane o sieci gazowej na terenie poszczególnych gmin powiatu wąbrzeskiego, w podziale na rok 2020 oraz 2021 (brak danych dla roku 2022 na dzień opracowania niniejszego POŚ).

Tabela nr 4.1.2-2 Charakterystyka sieci gazowej na terenach gmin powiatu wąbrzeskiego w latach 2020 i 2021

L.p.	Parametr	Rok	Powiat wąbrzeski	Wąbrzeźno	Dębowa Łąka	Książki	Płużnica	Ryńsk
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Długość czynnej sieci ogółem (m)	2020	95 331	32 523	9 030	0	34 015	19 763
		2021	97 039	32 611	9 030	1 620	34 015	19 763
2	czynne przyłącza do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych)	2020	1 085	1 049	0	0	11	25
		2021	1 132	1 089	0	2	15	26
3	odbiorcy gazu	2020	2 994	2 906	0	0	8	80
		2021	3 247	3 155	0	0	9	83
4	odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	2020	1 676	1 603	0	0	8	65
		2021	1 814	1 736	0	0	9	69
5	zużycie gazu w MWh	2020	36 646,6	31 703,9	0	0	94,5	848,2
		2021	33 316,2	32 152,7	0	0	256,8	907,7
6	ludność korzystająca z sieci gazowej	2020	7 387	7 091	0	0	26	270
		2021	7 909	7 604	0	0	29	276

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na podstawie danych zawartych w powyższej tabeli można zauważyć stopniowy rozwój sieci gazowej na terenie powiatu wąbrzeskiego, szczególnie na terenie miasta Wąbrzeźno. Na terenie gminy Książki został doprowadzony gazociąg, co skutkowało zużyciem gazu od 2021 roku.

Poza energetycznymi zanieczyszczeniami powietrza duży wpływ na jego, jakość mają zanieczyszczenia przemysłowe.

Starosta Wąbrzeski, zgodnie z posiadaną kompetencją na bieżąco realizuje czynności związane z udzielaniem (na wniosek) uprawnień dotyczących emisji gazów i pyłów do powietrza dla podmiotów, które eksploatują instalacje (bądź prowadzą czynności) będące źródłem zorganizowanej emisji. W tym zakresie wydawane są zarówno pozwolenia emisyjne sektorowe, jak też pozwolenia zintegrowane uwzględniające emisję gazów i pyłów do powietrza; jak również rozpatrywane są wnioski w zakresie zgłoszeń instalacji nie wymagających pozwoleń emisyjnych – w trybie art. 152 ustawy z dnia 27.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska.

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Starostwo Powiatowe w Wąbrzeźnie, w ostatnich trzech latach wydano pozwolenia lub zmiany pozwoleń w zakresie emisji pyłów i substancji do powietrza oraz zarejestrowano zgłoszenia instalacji nie wymagających ww. pozwoleń. W poszczególnych latach przedstawia się to następująco:

- 2020 – 0,
- 2021 – 1 (MKF-ERGIS Sp. z o.o.),
- 2022 – 3 (Przedsiębiorstwo Zaopatrzeniowe MARK-POL, zm. dec. dla ERGIS S.A., zm. dec. dla Reflex – Polska Sp. z o.o. spółka komandytowa).

Główny Urząd Statystyczny podaje wartości stężeń zanieczyszczeń dla zakładów szczególnie uciążliwych. Stężenie zanieczyszczeń gazowych oraz pyłowych na terenie powiatu wąbrzeskiego w latach 2019-2021 roku przedstawiają poniższe tabele.

Tabela nr 4.1.2-3 Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych (powiat wąbrzeski) w latach 2019-2021

Lp.	Jednostka	Rok	Ogółem	Ogółem (bez dwutlenku węgla)	Niezorgani-zowana	Dwutlenek siarki	Tlenki azotu	Tlenek węgla	Dwutlenek węgla
			Mg/rok						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Powiat wąbrzeski	2019	11 417	58	0	23	10	6	11 359
2		2020	10 175	42	0	12	8	2	10 133
3		2021	10 422	58	0	13	10	10	10 364

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela nr 4.1.2-4 Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych (powiat wąbrzeski) w latach 2019-2021

Lp.	Jednostka	Rok	Ogółem	Ogółem na 1 km ² powierzchni	Niezorgani-zowana	Ze spalania paliw	Cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych	Krzemowe	Węglowo-grafitowe, sadza
			Mg/rok						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Powiat wąbrzeski	2019	2	0	0	2	0	0	0
2		2020	1	0	0	1	0	0	0
3		2021	1	0	0	1	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wszystkie zanieczyszczenia gazowe i pyłowe, wg danych GUS, pochodzą z terenu miasta Wąbrzeźno. Z powyższych tabel wynika, że w stosunku do roku 2019 nastąpiła redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie powiatu wąbrzeskiego.

Niska emisja

Zanieczyszczenie powietrza wynika głównie z tzw. emisji niskiej i jest generalnie związane ze strukturą zużycia paliw do celów grzewczych. Spaliny pochodzące ze źródeł niskiej emisji są coraz poważniejszym problemem ekologicznym, ekonomicznym i społecznym. Największy odsetek całkowitego zużycia paliw w powiecie stanowi przede wszystkim węgiel kamienny i koks, przy czym część mieszkańców ze względów ekonomicznych korzysta z niskiej jakości asortymentów węgla, o dużej zawartości siarki i popiołu, w tym miałów węglowych. Z tego też względu, szczególnie w okresie zimowym, odczuwalna jest obecność dymu, unoszącego się z kominów domowych palenisk. Dodatkowym czynnikiem potęgującym jest to, że wprowadzanie zanieczyszczeń następuje z kominów o niewielkiej wysokości. Z niskich źródeł emitowane są substancje alergizujące, toksyczne i kancerogenne, m.in. tlenki węgla, siarki, azotu, związki chloru, fluoru, metali ciężkich oraz pyły i WWA.

Znaczna ilość gospodarstw domowych na terenach wiejskich powiatu wąbrzeskiego ogrzewana jest piecami węglowymi, drewnem, ekogroszkiem oraz na biomasę. Na terenie niektórych sołectw działają kotłownie olejowe. Obecnie mieszkańcy powiatu korzystają z gazu ziemnego oraz gazu propan butan z butli, głównie w celach sporządzania posiłków oraz w celu podgrzewania wody. Zauważa się trend wykorzystywania w tych celach energii elektrycznej.

Gminy z terenu powiatu wąbrzeskiego realizują szereg działań w celu redukcji niskiej emisji. Działania te określone zostały w opracowanych gminnych Planach gospodarki niskoemisyjnej (PGN). Część gmin posiada ponadto opracowane Plany ograniczenia niskiej emisji (PONE). Zarówno PGN, jak i PONE bazują na przeprowadzonej inwentaryzacji źródeł emisji, w oparciu o którą proponują konkretne działania i przedstawiają efekty ekologiczne ich realizacji. Jednym z rozwiązań zmierzających do ograniczenia niskiej emisji jest zmiana źródła ogrzewania na bardziej ekologiczny. Zgodnie z informacją podaną w „Programie ochrony powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu dla strefy kujawsko-pomorskiej”, to właśnie niska emisja jest jednym z podstawowych źródeł występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu na terenie strefy. W ww. POP przedstawione zostały działania, których realizacja przyczyni się do redukcji zanieczyszczeń powietrza. Działaniami tymi są:

1) zastąpienie niskosprawnych urządzeń grzewczych podłączeniem do sieci ciepłowniczej lub urządzeniami opalonymi gazem;

2) prowadzenie działań zmierzających do wymiany niskosprawnych kotłów na paliwa stałe na:

- kotły zasilane olejem opałowym;
- ogrzewanie elektryczne;
- OZE (np. pompy ciepła);
- nowe kotły węglowe lub na biomasę spełniające wymagania ekoprojektu,

tam, gdzie nie zakazuje tego uchwała antyśmogowa.

Wymiany niskosprawnych źródeł ciepła należy przeprowadzać w budynkach mieszkalnych (jedno i wielorodzinnych), lokalach, budynkach użyteczności publicznej, budynkach usługowych, produkcyjnych i handlowych;

3) stosowanie w nowo powstałych budynkach następujących źródeł ogrzewania: podłączenie do sieci ciepłowniczej lub sieci gazowej, OZE (np. pompy ciepła), urządzenia opalane olejem, ogrzewanie elektryczne lub montaż nowych kotłów węglowych lub na biomasę spełniających wymagania ekoprojektu.

Ponadto w ramach działania w celu zwiększenia efektywności energetycznej budynków, w których dokonywana jest wymiana urządzeń grzewczych wskazane jest prowadzenie działań termomodernizacyjnych, tj. docieplenie ścian, stropów, dachów, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej.

Zgodnie z POP szacunkowa powierzchnia ogrzewana paliwami stałymi, na której należy zmienić sposób ogrzewania lub wymienić urządzenia grzewcze w powiecie oraz poszczególnych gminach powiatu wąbrzeskiego przedstawiona została w poniższej tabeli.

Tabela nr 4.1.2-5 Szacunkowa powierzchnia ogrzewana paliwami stałymi, na której należy zmienić sposób ogrzewania lub wymienić urządzenia grzewcze [m²]

Lp.	Gmina	Efekt rzeczowy dla utrzymania poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz poziomu docelowego B(a)P [m ²]					
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Dębowa Łąka	1 018	958	957	957	957	957
2	Książki	1 258	1 028	1 025	1 025	1 025	1 025
3	Pluźnica	1 444	1 245	1 242	1 242	1 242	1 242
4	Ryńsk	2 530	2 171	2 169	2 169	2 169	2 169
5	Wąbrzeźno – minim.	2 288	1 520	1 517	1 517	1 517	1 517
6	Wąbrzeźno – rozszerz.	10 932	14 191	14 189	14 189	14 189	14 189

- zakres minimalny został określony dla utrzymania poziomu dopuszczalnego PM10 i PM2,5 i przy założeniu zrealizowania 10% uchwały antyśmogowej,

- zakres rozszerzony działania obejmuje zakres niezbędny do utrzymania poziomu docelowego B(a)P.

Emisje zanieczyszczeń powietrza możemy podzielić również na:

Emisja niezorganizowana

Do emisji niezorganizowanej zalicza się emisję zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza z obiektów powierzchniowych takich jak składowiska, oczyszczalnie ścieków jak również emisję zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza bez pośrednictwa przeznaczonych do tego celu środków technicznych np. spawanie, czy lakierowanie wykonywane poza obrębem warsztatu, czy spalanie na powierzchni ziemi, jak wypalanie traw itp.

W przypadku takich źródeł jak składowiska odpadów, czy oczyszczalnie ścieków istotnym czynnikiem uciążliwości są substancje złozone (uciążliwość zapachowa niektórych instalacji).

Oprócz wymienionych powyżej źródeł emisji substancji złozone w środowiskach wiejskich funkcjonować mogą również instalacje przeznaczone do chowu zwierząt wprowadzające do powietrza związki pochodzenia organicznego np. amoniak, siarkowodór, merkaptany. Na chwilę obecną nie ma podstaw prawnych do rozwiązywania problemu uciążliwości zapachowej niektórych typów działalności gospodarczej.

Emisja transgraniczna

Ze względu na lokalizację powiatu wąbrzeskiego niezależnie od emisji z obiektów zlokalizowanych na jego terenie, znaczny wpływ ma napływ zanieczyszczeń z terenów ościennych. Biorąc pod uwagę przeważający kierunek wiatrów założyć można, że najwięcej zanieczyszczeń napływowych kierowana jest z terenu miasta Bydgoszczy, w którym poza instalacjami zbiorowego ogrzewania mamy również do czynienia z niską emisją, zanieczyszczeniami przemysłowymi oraz z komunikacyjnymi, które bezpośrednio wpływają na ościenne gminy. Nie bez znaczenia jest również emisja transgraniczna z powiatu toruńskiego. Trudno jest jednak oszacować wielkość emisji napływającej spoza terenu powiatu wąbrzeskiego.

Działania Powiatu i Gmin

Na terenie powiatu wąbrzeskiego prowadzone są bieżące czynności w zakresie kontroli przestrzegania warunków udzielonych pozwoleń emisyjnych. W szczególności Starosta Wąbrzeski dokonuje bieżącej analizy otrzymanych sprawozdań w zakresie pomiarów wielkości emisji rzeczywistej (w przypadku podmiotów, których dotyczy taki obowiązek), w odniesieniu do warunków ustalonych w pozwoleniach. W razie stwierdzonych naruszeń warunków pozwoleń emisyjnych wszczynane są z urzędu postępowania w trybie art. 195 ustawy z dnia 27.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska.

Ponadto prowadzone są również postępowania interwencyjne, w przypadku skarg na uciążliwości środowiskowe związane z funkcjonowaniem instalacji będących źródłem emisji gazów i pyłów do powietrza (w trybie art. 237 i art. 362 ustawy Prawo ochrony środowiska).

W przypadku tzw. średnich źródeł spalania paliw (MCP) dodatkowo (w odniesieniu do instalacji nie objętych obowiązkiem uzyskania pozwolenia), wydawane są tzw. decyzje eksploatacyjne, w trybie art. 154 ustawy Prawo ochrony środowiska. Wszelkie informacje na temat wydanych decyzji, bądź też przyjętych zgłoszeń dotyczących źródeł MCP – przekazywane są do KOBIZE, zgodnie z wymogami określonymi w art. 152a i art. 188a ustawy Prawo ochrony środowiska.

W kwestii zagadnień związanych z ochroną powietrza Starosta Wąbrzeski realizuje również zadania związane z udzielaniem uprawnień na tzw. uczestnictwo w systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12.06.2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych. Na bieżąco realizowane są również działania nałożone na organy powiatów, wynikające z „Programu Ochrony Powietrza” obowiązującego aktualnie na terenie strefy kujawsko-pomorskiej.

W kontekście zadań ustalonych w w/w programach ochrony powietrza Starosta Wąbrzeski realizuje bieżące działania w następującym zakresie:

- wymiana niskosprawnych urządzeń, wykorzystywanych w indywidualnych systemach grzewczych o mocy do 1 MW w obiektach użyteczności publicznej będących w zarządzie powiatu wąbrzeskiego, w tym również w jednostkach podległych Starostwu, na nowe, ekologiczne o wyższej sprawności, niepowodujące nadmiernej emisji zanieczyszczeń,
- zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną poprzez termomodernizację budynków, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej w budynkach użyteczności publicznej, będących w zarządzie powiatu wąbrzeskiego, w tym również w jednostkach podległych Starostwu,
- wprowadzanie nowej i poprawa stanu istniejącej zieleni w pasach drogowych dróg powiatowych,
- budowa, modernizacja i remonty dróg powiatowych,
- wzmocnienie kontroli na stacjach diagnostycznych na terenie powiatów – kontrola prawidłowości wykonywania badań technicznych pojazdów.

Oprócz tzw. działań miękkich, zarówno powiat wąbrzeski jak i poszczególne Gminy wdrażają i realizują również działania kosztowe, mające na celu poprawę jakości powietrza. Działania te obrazuje poniższa tabela. Należy zauważyć, że działania w zakresie przebudowy dróg i budowy ścieżek rowerowych, oprócz wpływu na jakość powietrza mają również wpływ na klimat akustyczny w powiecie wąbrzeskim.

Tabela nr 4.1.2-6 Działania Gmin i Powiatu w zakresie ochrony klimatu

Nazwa 1	Działania 2	Koszt 3
Powiat Wąbrzeski	1. Termomodernizacja obiektów samorządowych i użyteczności publicznej, Modernizacja ogrzewania węglowego w budynkach użyteczności publicznej 2. Działania informacyjno-edukacyjne w zakresie gospodarki niskoemisyjnej i ochrony powietrza - airly	1. 211 721,82 zł 2. 11 520,00 zł
	Tworzenie ścieżek rowerowych i ciągów ruchu pieszego oraz pomoc finansowa dla gmin na rozbudowę sieci dróg rowerowych	b.d.
	Działania wpływające na płynność ruchu i podnoszące bezpieczeństwo na drogach powiatowych: chodniki, oznakowanie poziome i pionowe, elementy bezpieczeństwa ruchu	1. 2020 r. - 44 510,69 zł 2. 2021 r. - 340 832,40 zł 2. 2022 r. - 489 743,65 zł
Powiat Wąbrzeski 2020 r.	Inwestycje drogowe	
	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1424C Rywałd - Dębowa Łąka w km 6+774 do km 7+770	1 499 440,77 zł
	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1705C Wiewiórki - Nowa Wieś Królewska na odcinku od km 0+000 do km 3+339	2 466 020,84 zł
	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1727C Dębowa Łąka - Wielkie Radowiska od km 5+803 do km 6+798,	1 100 929,95 zł
	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1717C Czapple - Ryńsk od km 0+000 do km 6+660 - etap I od km 0+000 do km 3+680	3 812 450,00 zł
	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1717C Czapple - Ryńsk od km 0+000 do km 6+660 - etap II od km 3+680 do km 6+660	2 899 410,00 zł
	Remont drogi powiatowej Nr 1715C Wąbrzeźno - Lembarg na odcinku od km 0+000 do km 2+582	1 196 836,84 zł
	Remont drogi powiatowej Nr 1721C Ryńsk - Sierakowo od km 0+000 do km 4+794	1 495 847,83 zł
	Przebudowa drogi powiatowej nr 1727C Dębowa Łąka - Wielkie Radowiska od km 3+671 do km 4+563	b.d.
Powiat Wąbrzeski 2021 r.	Przebudowa drogi powiatowej nr 1717C Czapple-Ryńsk od km 0+000 do km 6+660 - etap II od km 3+680 do km 6+660	2 899 410,00 zł
	Remont drogi powiatowej nr 1721C Ryńsk-Sierakowo od km 0+000 do km 4+794	1 495 847,83 zł
	Remont drogi powiatowej nr 1715C Wąbrzeźno-Lembarg na odcinku od km 0+000 do km 2+582	1 196 836,84 zł
	Przebudowa drogi powiatowej nr 1717C Czapple-Ryńsk od km 0+000 do km 6+660 - etap I od km 0+000 do km 6+680	3 812 450,00 zł
Powiat Wąbrzeski 2022 r.	Przebudowa drogi powiatowej nr 1717C Czapple-Ryńsk od km 0+000 do km 6+660 - etap I od km 0+000 do km 6+680	3 812 450,00 zł
	Rozbudowa drogi powiatowej nr 179C Wielkie Pułkowo-Łobdowo od km 1+695 do km 4+440	4 175 598,94 zł
	Rozbudowa drogi powiatowej nr 1713C Książki - Kruszyny w km 1+484 do km 2+300	1 062 562,05 zł
Miasto Wąbrzeźno	1. "Modernizacja Wąbrzeskiego Domu Kultury" zadanie polega m.in. na budowie instalacji fotowoltaicznej na budynku Wąbrzeskiego Domu Kultury w Wąbrzeźnie, ul. Wolności 47, 87-200 Wąbrzeźno o mocy 40 kWp. 2. Dotacja ze środków własnych na dofinansowanie zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej - dofinansowanie do wymiany źródła ogrzewania. 3. Prowadzenie punktu konsultacyjnego w Urzędzie Miasta do końca trwania Programu czyste Powietrze tj. do 2029 r.	1. 160 000,00 zł 2. 30 000,00 zł/rok 3. b.d.

Tabela nr 4.1.2-6 Działania Gmin i Powiatu w zakresie ochrony klimatu

Nazwa 1	Działania 2	Koszt 3
Płużnica	<ol style="list-style-type: none">Zwiększanie świadomości społeczeństwa - punkt konsultacyjny „Czyste Powietrze”, pomoc w składaniu wniosków przez mieszkańców, przekazywanie informacji o możliwości pozyskania dofinansowaniaBudowa mikroinstalacji OZE na terenie Gminy Płużnica – edycja II (22 instalacje PV na budynkach prywatnych, 6 instalacji PV na budynkach publicznych, 6 pomp ciepła w budynkach prywatnych, 2 kolektory słoneczne w budynkach mieszkalnych)Kluby Seniora w Gminie Płużnica - II edycja - przebudowa świetlic wiejskich w miejscowościach Józekowo i KotnowoWymiana 327 punktów oświetleniowych	<ol style="list-style-type: none">b.d.2 143 130,07 zł669 431,35 złb.d.
Ryńsk	<ol style="list-style-type: none">Program Czyste Powietrze - wspieranie budowy nowych instalacji OZE.Monitoring jakości powietrza za pomocą czujników powietrza znajdujących się w szkołach na terenie gminy.Wymiana kotła co w świetlicy w Orzechowie.Termomodernizacja budynku Ośrodka Zdrowia w Ryńsku.Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy w Wąbrzeźnie przy ul. Mickiewicza 21.Wymiana kotła co w świetlicy w Sitnie.Wymiana kotła co, modernizacja kotłowni w Szkole Podstawowej im Gen. Tadeusza Kościuszki w Zieleniu2021: Instalacja fotowoltaiczna zamontowana została na czterech budynkach użyteczności publicznej tj.:<ul style="list-style-type: none">- Stacja uzdatniania wody w Czystochlebiu o mocy 49,20 kW- Stacja uzdatniania wody w Zieleniu o mocy 42,40 kW- Urząd Gminy Ryńsk o mocy 12 kW	<ol style="list-style-type: none">1 611 577,06–około 32 000180 614,891 310 098,1515 50076 000brak danych
Książki	<ol style="list-style-type: none">Zwiększanie świadomości tym zakresie oszczędności energii i stosowania OZE.Termomodernizacja budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej.Modernizacja/wymiana kotłów grzewczych/kotłowni zakładowych na proekologiczne.2020 r. - OZE – etap I. Instalacja fotowoltaiczna zamontowana została na czterech budynkach użyteczności publicznej tj.:<ul style="list-style-type: none">- Szkoła Podstawowa w Książkach o mocy 39,90 kW,- Przedszkole przy Szkole Podstawowej w Książkach o mocy 19,80 kW,- Ochotnicza Straż Pożarna w Książkach o mocy 10,80 kW,- Ochotnicza Straż Pożarna w Osieczku o mocy 12,00 kW.2021 r. - OZE – etap II. Instalacja fotowoltaiczna zamontowana na trzech budynkach użyteczności publicznej tj.:<ul style="list-style-type: none">- Urząd Gminy Książki o mocy 19,50 kW- Świetlica Wiejska w Zaskoczku o mocy 20,15 kW – grunt- Świetlica Wiejska/OSP w Blizienku o mocy 6,5 kWWspieranie budowy nowych instalacji OZE wśród mieszkańców	<p>Program Czyste Powietrze: 2021 r. - 23 000 zł 2022 r. – 20 500 zł</p> <p>Wymiana nieefektywnego źródła ciepła w Urzędzie Gminy: 2022 r. - 157 440,00 zł</p> <p>Instalacje PV: 2020 - 744 412,00 zł 2021/2022 - 1 227 830,76 zł</p> <p>Montaż fotowoltaiki na przepompowni ścieków i stacji uzdatniania wody: 2022 r. - 159 280,00 zł</p>
Dębowa Łąka	Brak danych	brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z gmin i Powiatu

W przypadku termomodernizacji budynków trzeba zwrócić uwagę na potencjalne siedliska gatunków chronionych, w szczególności ptaków i nietoperzy. Niewłaściwie prowadzone prace budowlane mogą naruszać przepisy ustawy o ochronie przyrody a także przyczyniać się do zmniejszenia populacji gatunków chronionych. Wszelkie prace remontowe i budowlane należy przeprowadzać poza kluczowych okresem rozrodu gatunków dziko żyjących zwierząt. W przypadku gdy czynności naruszają ustawę przed ich wykonaniem należy uzyskać stosowne zezwolenie wydane przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska lub Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

4.2 Zagrożenia hałasem

Na terenie powiatu wąbrzeskiego największy problem stwarza hałas komunikacyjny. Ponadto występuje hałas przemysłowy, w tym hałas od turbin wiatrowych.

Hałas drogowy

Ruch samochodowy jest najpowszechniej występującym źródłem hałasu środowiskowego, ze względu na jego wnikanie w każdą dziedzinę życia człowieka (powszechność dostępu do samochodu i coraz bardziej rozbudowywana sieć dróg miejskich, osiedlowych i pozamiejskich).

Pomiary hałasu samochodowego w Polsce wykonywane są przede wszystkim przez GIOŚ oraz zarządców dróg. GIOŚ realizuje monitoringowe pomiary i badania hałasu komunikacyjnego (co oznacza tutaj – systematyczne obserwacje itp.), w miejscowościach poniżej 100 tys. mieszkańców oraz na terenach niewymienionych w art. 117 ust. 2 ustawy Poś, tj. przy drogach, którymi przemierza się mniej niż 3 mln pojazdów samochodowych rocznie. Natomiast zgodnie z art. 175 Poś zarządzający drogą jest zobowiązany do okresowych pomiarów hałasu od dróg o ruchu powyżej 3 mln pojazdów rocznie, na podstawie, których sporządzane są strategiczne mapy hałasu.

Na terenie powiatu wąbrzeskiego zasadniczy szkielet układu drogowego tworzą drogi krajowe i wojewódzkie, które przebiegają przez następujące gminy: – Autostrada A1 (Płużnica), – Nr 15 Inowrocław - Toruń - Ostróda (Dębowa Łąka), – Nr 534 (Wąbrzeźno, Ryńsk, Dębowa Łąka), – Nr 543 (Książki, Płużnica), – Nr 548 (Wąbrzeźno, Ryńsk, Płużnica, Dębowa Łąka), – Nr 551 (Ryńsk, Wąbrzeźno)

W latach 2020 – 2022 nie były wykonywane pomiary hałasu drogowego na terenie powiatu wąbrzeskiego.

W powiecie wąbrzeskim do najbardziej zagrożonych hałasem komunikacyjnym zaliczyć należy miejscowości o zwartej zabudowie, przez które przebiegają wyżej scharakteryzowane droga krajowa i wojewódzkie. Należą do nich: Dębowa Łąka, Lipnica, Małe Pułkowo, Niedźwiedź, Wlk. Pułkowo i Wlk. Radowiska (gm. Dębowa Łąka); Blizno (gm. Książki); Józefkowo, Płużnica (gm. Płużnica) i Orzechowo, Nielub, Ryńsk, Stanisławki, Wałycz, Cymbark (gm. Ryńsk), a także Dąbrówka, gm. Płużnica (najbliższe zabudowania 100 m od autostrady A1) oraz Działowo, gm. Płużnica (zabudowania 500 m od autostrady A1).

Hałas kolejowy

Uciążliwość hałasu kolejowego w powiecie wąbrzeskim jest marginalna. Dotyczy bowiem tylko obszarów bezpośrednio przyległych do linii kolejowych, a te najczęściej przebiegają z dala od terenów zwartej zabudowy mieszkaniowej. Ponadto sieć linii kolejowych systematycznie się zmniejsza, zmniejsza się też częstotliwość kursowania oraz długość składów pociągów. Główną linią kolejową, a zarazem głównym źródłem emisji hałasu kolejowego w powiecie wąbrzeskim jest linia nr 353 Poznań - Inowrocław - Toruń - Olsztyn, przebiegająca przez gminy Ryńsk i Książki.

Hałas przemysłowy

W stosunku do skali problemu jakim jest hałas komunikacyjny, uciążliwość hałasu przemysłowego w powiecie jest niewielka. Emisje hałasu przemysłowego na terenie powiatu koncentrują się w bezpośrednim sąsiedztwie największych zakładów przemysłowych i mogą być odczuwalne na styku z zabudową mieszkaniową.

Źródłem hałasu na terenie powiatu wąbrzeskiego, przede wszystkim na terenach wiejskich jest użytkowanie maszyn i urządzeń rolniczych (kombajny, ciągniki rolnicze, kosiarki, dmuchawy do zboża, śrutowniki itp), zwłaszcza w okresie wykonywania prac polowych. Oprócz źródeł powyższych, na terenie powiatu wąbrzeskiego jest wiele różnorodnych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, z tego większość stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz spółki prawa handlowego.

W celu ograniczenia uciążliwości związanej z nadmierną emisją hałasu prowadzona jest działalność kontrolna u źródła, realizowana w sytuacji zgłoszenia przez mieszkańców problemów z hałasem. Nakładane na podmioty i jednostki gospodarcze kary finansowe oraz wyznaczane działania pokontrolne sprawiają, że w większości przypadków proces osiągnięcia komfortu akustycznego jest w zakładach celem priorytetowym.

W latach 2020 – 2022 nie były prowadzone pomiary hałasu przemysłowego na terenie powiatu wąbrzeskiego.

Hałas turbin wiatrowych

Źródłem hałasu mechanicznego i aerodynamicznego są turbiny wiatrowe. Uciążliwości wynikające z dźwięków emitowanych przez turbiny wiatrowe, uzależnione są od stanu technicznego turbin, rodzaju śmigieł, poziomu hałasu tła i odległości od urządzenia. Lokalizacje siłowni wiatrowych na terenie powiatu należy planować w maksymalnej możliwej odległości od obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi.

Zgodnie z danymi URE na dzień 31 grudnia 2021 na terenie powiatu zlokalizowanych było 8 elektrowni wiatrowych, o łącznej mocy ok. 44 MW.

Według danych Starostwa Powiatowego w Wąbrzeźnie, na dzień opracowywania niniejszej dokumentacji na terenie powiatu pracowały 24 turbiny wiatrowe:

- na terenie gminy Dębowa Łąka: Niedźwiedz – 1 szt., Wielkie Pułkowo – 1 szt., Łobdowo – 2 szt., Dębowa Łąka – 8 szt., Kurkocin – 1 szt.,
- na terenie gminy Płużnica: Płużnica – 2 szt., Bartoszewice – 1 szt., Nowa Wieś Królewska – 1 szt.
- na terenie gminy Ryńsk: Jarantowiczki - 1 szt.,
- na terenie gminy Książki: Zaskocz – 3 szt., Łopatki – 1 szt., Osieczek – 2 szt.

Turbiny wiatrowe powinny być zlokalizowane w odległości równej lub większej od dziesięciokrotności wysokości elektrowni (od powierzchni gruntu do najwyższego punktu budowl) od budynku mieszkalnego albo budynku o funkcji mieszkalnej.

Ta odległość ma również zastosowanie w przypadku form ochrony przyrody takich jak parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe i obszary natura 2000 oraz od leśnych kompleksów promocyjnych.

Działania Powiatu i Gmin

Zgodnie z art. 115 a ustawy Prawo ochrony środowiska Starosta Wąbrzeski wydaje decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu w przypadku stwierdzenia, że poza zakładem, w wyniku jego działalności, przekroczone są dopuszczalne poziomy hałasu. W latach 2020-2022 były prowadzone, m.in. przez WIOŚ, pomiary hałasu w środowisku, podczas pracy produkcyjnej zakładów położonych na terenie powiatu wąbrzeskiego. Zgodnie z informacją Starosty Wąbrzeskiego w latach 2020-2022 nie wniesiono do Starosty skarg na hałas.

Z danych otrzymanych przez Gminy powiatu wąbrzeskiego wynika, że Gminy w latach 2020-2022 nie realizowały działań kosztowych mających na celu poprawę jakości środowiska z punktu widzenia oddziaływania hałasu. Realizowane były natomiast przez powiat wąbrzeski jak i poszczególne Gminy tzw. działania miękkie, polegające m.in. na prowadzeniu kampanii informacyjnych, uwzględnianiu w dokumentach planistycznych wymogów ochrony danych terenów przed hałasem lub w dokumentach strategicznych (np. POŚ gminny) działań w zakresie ochrony środowiska przed hałasem.

W przypadku braku realizacji określonych w niniejszym POŚ działań dotyczących ochrony przed hałasem w powiecie wąbrzeskim, może wystąpić pogorszenie jego stanu do roku 2030.

Ze względu na hipotetyczny:

- brak działań w zakresie utrzymania i modernizacji infrastruktury drogowej,
- stale rosnącą liczbę pojazdów, przy jednoczesnym spadku popularności transportu zbiorowego,
- brak działań w zakresie strefowania terenów w planowaniu przestrzennym do nowo zagospodarowywanych terenów,
- brak rygorystycznych kontroli hałaśliwości pojazdów podczas przeglądów technicznych,

można oczekiwać:

- dalszego spadku zainteresowania komunikacją zbiorową, przy jednoczesnym wzroście liczby samochodów osobowych poruszających się po terenie gminy,
 - chaosu lokalizacyjnego i uciążliwości hałasowych wynikających z niewłaściwych lokalizacji zakładów,
 - dopuszczania do użytku pojazdów niespełniających podstawowych wymagań w zakresie emisji hałasu,
- a co za tym idzie wzrostu emisji hałasu na terenie powiatu wąbrzeskiego.

Jak wynika z powyższej analizy wcielenie w życie zadań związanych z ochroną przed hałasem, wynikających z POŚ jest konieczne w celu zahamowania niekorzystnych procesów i jednoczesnego ograniczenia jego emisji, co bezpośrednio wpływa na jakość życia mieszkańców.

4.3 Pola elektromagnetyczne

Głównymi źródłami promieniowania niejonizującego w środowisku są:

- stacje radiowe i telewizyjne,
- elektroenergetyczne linie napowietrzne wysokiego napięcia,
- stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej,
- zespoły sieci i urządzeń elektrycznych w gospodarstwie domowym,
- urządzenia radiolokacyjne i radionawigacyjne.

Przez powiat bieżą linie wysokiego napięcia 400 kV relacji Grudziądz Węgrowo - Płock, 220 kV Jasieniec k/Bydgoszczy - Grudziądz Węgrowo, 220 kV Toruń Elana - Grudziądz Węgrowo. Zasilanie energią elektryczną odbywa się z krajowego systemu elektroenergetycznego poprzez linie wysokiego napięcia 110 kV z kierunku Grudziądz, Golubia-Dobrzynia i Brodnicy. Powiat Wąbrzeski jest w pełni zabezpieczony, z punktu widzenia zasilania energią elektryczną.

Operatorem dystrybucyjnych sieci elektroenergetycznych na terenie powiatu jest Energa Operator S.A. Oddział w Toruniu. Na terenie analizowanej jednostki główny punkt zasilania (GPZ – 110/15 kV) znajduje się w Wąbrzeźnie.

Dodatkowo przez teren powiatu (gmina Płużnica) został w 2022 r. wybudowany kolejny odcinek sieci elektroenergetycznej najwyższych napięć o napięciu 400 kV Jasieniec – Grudziądz Węgrowo o długości 10,6 km. Budowa linii elektroenergetycznej 400kV relacji Jasieniec – Grudziądz Węgrowo jest ważnym elementem „Planu rozwoju sieci przesyłowej do 2025 r.” i ma istotne znaczenie dla zwiększenia zdolności przesyłowej Krajowego Systemu Elektroenergetycznego w północnej części kraju, w szczególności wpłynie na poprawę zasilania województwa kujawsko-pomorskiego. Linia elektroenergetyczna o długości około 74 km zastąpiła wyeksploatowaną linię 220kV pomiędzy Jasińcem i Grudziądzem Węgrowo.

W poniższej tabeli zestawiono dane dotyczące istniejącego zużycia energii elektrycznej na terenie powiatu wąbrzeskiego.

Tabela nr 4.3-1 Zużycie energii elektrycznej na terenie powiatu wąbrzeskiego

Zużycie energii elektrycznej w latach 2020-2021			
Ogółem		Na terenach wiejskich	
2020	2021	2020	2021
1	2	3	4
Odbiorcy energii elektrycznej (szt.)			
11 145	11 978	5 325	6 383
Zużycie energii elektrycznej (MWh)			
27 503,00	27 924,22	17 822,85	18 496,91
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca (kWh)			
826,0	845,5	897,1	936,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych GUS liczba odbiorców energii elektrycznej w 2021 roku wynosiła 11 978 osób i była mniejsza niż w 2018 roku o 1 256 osób (w 2018 r. wynosiła 13 234 osób). Związane jest to m.in. z demografią. Zużycie energii o niskim napięciu w przeliczeniu na mieszkańca w 2021 r. wyniosło 845,5 kWh i jest większe niż w 2018 r., w którym wyniosło 819,7 kWh.

Istniejąca sieć energetyczna zaspokaja potrzeby mieszkańców w zakresie dostawy energii. Dodatkowo podejmuje się działania w celu zdywersyfikowania źródeł energii. Zauważa się wzrost zainteresowania energią odnawialną

pochodzącą ze słońca, głównie poprzez montaż instalacji PV, które umieszczane są zarówno na obiektach użyteczności publicznej, jak i na budynkach prywatnych.

Największe kontrowersje wśród mieszkańców powiatu wzbudzają stacje telefonii komórkowej. Sąsiedztwo stacji bazowej wywołuje u niektórych osób dyskomfort psychiczny, pomimo ogólnodostępnych danych o niskiej ich szkodliwości dla zdrowia człowieka. Anteny stacji bazowych telefonii komórkowych sytuowane są w taki sposób, aby promieniowanie wyższe od dopuszczalnego nie występowało w miejscach dostępnych dla ludzi. Większych wartości natężenia pola elektromagnetycznego należy spodziewać się w otoczeniu stacji, gdzie umieszczone są anteny kilku operatorów. Dlatego w otoczeniu tych stacji należałoby prowadzić pomiary pól elektromagnetycznych. Bardzo duże niepokoje społeczne wzbudza sieć 5G, jednak do roku 2022 na terenie powiatu nie pojawiły się stacje bazowe sieci 5G, czyli o częstotliwości z zakresu 3,4-3,8 GHz.

W powiecie wąbrzeskim zlokalizowanych jest kilkanaście stacji bazowych. Operatorami tych stacji są:

- POLKOMTEL S.A.
- ORANGE Polska S.A..
- T-Mobile Polska S.A.
- P4 sp. z o.o.
- AERO 2 Sp. z o.o.,
- NORDISK Polska Sp. z o.o.,
- PGE SYSTEMY S.A.

Wg danych Starosty Wąbrzeskiego w powiecie wąbrzeskim w latach 2020-2022 występowały instalacje emitujące PEM:

2020 rok

1. Stacja bazowej telefonii komórkowej operatora P4 Sp. z o.o. WAB0201 B - Lokalizacja: działka nr 983/2, obręb Książki, gmina Książki.
2. Instalacja radiokomunikacyjna (46828N!) BLEDOWO GTO_PLUZNICA_BLEDOWO - Lokalizacja: działka nr 201/9, obręb Błędowo, gmina Płużnica.
3. Instalacja radiokomunikacyjna 36822 (N!46822) GTO_WABRZEZNO_GORNA13 - Lokalizacja: ul. Górna 13 w miejscowości Wąbrzeźno.
4. Stacja bazowej telefonii komórkowej BT43867 LIPNICA - Lokalizacja: działka nr 48/1, obręb Lipnica, gmina Dębowa Łąka.
5. Instalacja radiokomunikacyjna 36826 (46826N!) GTO_KSIAZKI_KSIAZKI - Lokalizacja: ul. Okrężna 2 w miejscowości Książki.
6. Stacja bazowej telefonii komórkowej BT44127 WĄBRZEŻNO - Lokalizacja: ul. Dąbrowskiego 2 w miejscowości Wąbrzeźno.
7. Stacja Bazowa telefonii komórkowej BT44870 KSIAZKI - Lokalizacja: działka nr 329, obręb Książki, gmina Książki.
8. Instalacja radiokomunikacyjna (46823N!) WABRZEZNO PLYWALNIA (GTO_WABRZEZNO_PLYWALNIA) - Lokalizacja: ul. Matejki 2A w miejscowości Wąbrzeźno.
9. Instalacja radiokomunikacyjna 36827 (46827N!) GTO_WABRZEZNO_RYNSK - Lokalizacja: działka nr 438/2, obręb Ryńsk, gmina Ryńsk.

2021 rok

1. Stacja bazowej telefonii komórkowej BT43867 LIPNICA - Lokalizacja: działka nr 48/1, obręb Lipnica, gmina Dębowa Łąka.
2. Stacja bazowej telefonii komórkowej BT43894 WABRZEZNO CENTRUM - Lokalizacja: działka nr 20/2, obręb 2 przy ul. Górnej 13 w miejscowości Wąbrzeźno.
3. Stacja bazowej telefonii komórkowej operatora P4 Sp. z o.o. WAB0002 B - Lokalizacja: działka nr 474/16, ul. Matejki 20 w miejscowości Wąbrzeźno.
4. Stacja bazowej telefonii komórkowej operatora P4 Sp. z o.o. WAB0301 B - Lokalizacja: działka nr 227/1, obręb Dębowa Łąka, gmina Dębowa Łąka.
5. Stacja bazowej telefonii komórkowej BT44127 WĄBRZEŻNO - Lokalizacja: ul. Dąbrowskiego 2 w miejscowości Wąbrzeźno.

6. Stacja bazowej telefonii komórkowej operatora P4 Sp. z o.o. WAB0401 B - Lokalizacja: działka nr 113, obręb Przydwórz, gmina Ryńsk.
7. Stacja bazowej telefonii komórkowej operatora P4 Sp. z o.o. WAB0601 A - Lokalizacja: działka nr 248/2, obręb Nowa Wieś Królewska, gmina Płużnica.
8. Instalacja radiokomunikacyjna - Lokalizacja: ul. Mikołaja z Ryńska 36/40 w miejscowości Wąbrzeźno.
9. Stacja bazowej telefonii komórkowej BT42626 PLUZNICA - Lokalizacja: działka nr 261/1, obręb Nowa Wieś Królewska, gmina Płużnica.
10. Instalacja radiokomunikacyjna (46824N!) WABRZEZNO (GTO_WABRZEZNO_DABROWSKIEGO2) - Lokalizacja: ul. Dąbrowskiego 2 w miejscowości Wąbrzeźno.
11. Instalacja radiokomunikacyjna - Lokalizacja: działka nr 218/1, obręb Jarantowice, gmina Ryńsk.

2022 rok

1. Instalacja radiokomunikacyjna 36825 (46825N!) GTO_PLUZNICA_PLUZNICA - Lokalizacja: działka nr 138/9, obręb Płużnica, gmina Płużnica.
2. Stacja bazowej telefonii komórkowej operatora P4 Sp. z o.o. WAB0701 A - Lokalizacja: działka nr 70/3, obręb Pływaczewo, gmina Ryńsk.
3. Instalacja radiokomunikacyjna (46824N!) WABRZEZNO (GTO_WABRZEZNO_DABROWSKIEGO2) - Lokalizacja: ul. Dąbrowskiego 2 w miejscowości Wąbrzeźno.
4. Instalacja radiokomunikacyjna 36821 (46821N!) GTO_WABRZEZNO_DABROWSKIEGO - Lokalizacja: ul. Dąbrowskiego 2 w miejscowości Wąbrzeźno.
5. Instalacja radiokomunikacyjna 33496 (46645N!) GTO_WABRZEZNO_KPSI - Lokalizacja: ul. Świętego Floriana 6 w miejscowości Wąbrzeźno.
6. Stacja bazowej telefonii komórkowej operatora P4 Sp. z o.o. WAB0601 A - Lokalizacja: działka nr 248/2, obręb Nowa Wieś Królewska, gmina Płużnica.

W ramach monitoringu Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi okresowe badania kontrolne poziomów pól w środowisku, na podstawie których między innymi prowadzi rejestr zawierający informację o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Wartości dopuszczalne PEM określa się dla miejsc dostępnych dla ludności zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2019 r., poz. 2448). Monitoring pól elektromagnetycznych polega na wykonywaniu w cyklu trzyletnim pomiarów natężenia składowej elektrycznej pola w punktach pomiarowych rozmieszczonych równomiernie na danym obszarze.

Na terenie powiatu wąbrzeskiego w 2021 roku wykonano pomiary PEM w punkcie przy ul. Matejki 27 w Wąbrzeźnie. Uzyskany wynik: 1,15 V/m jest wyższy od średniego poziomu dla kategorii obszaru (miast poniżej 20000 mieszkańców), wynoszącego 0,36 V/m, jednak zdecydowanie poniżej wartości dopuszczalnej, która do 2019 roku wynosiła 7 V/m, a obecnie zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, wynoszą dla wysokich częstotliwości (od 10 MHz do 300 GHz) od 28 V/m do 61 V/m.

Według „Oceny poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku w roku 2020 - w oparciu o wyniki pomiarów Wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Środowiska”⁶ wartość natężeń pól elektromagnetycznych uzyskanych w 45 punktach pomiarowych na terenie województwa wyniosła w 2020 roku od 0,43 V/m na terenach wiejskich do 0,79 V/m w miastach. Jest to wartość porównywalna z przedstawioną wartością w 2018 roku, wynoszącą 0,84 V/m w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast powyżej 50 tys. mieszkańców oraz 0,31 V/m w pozostałych miastach i 0,28 V/m na terenach wiejskich.

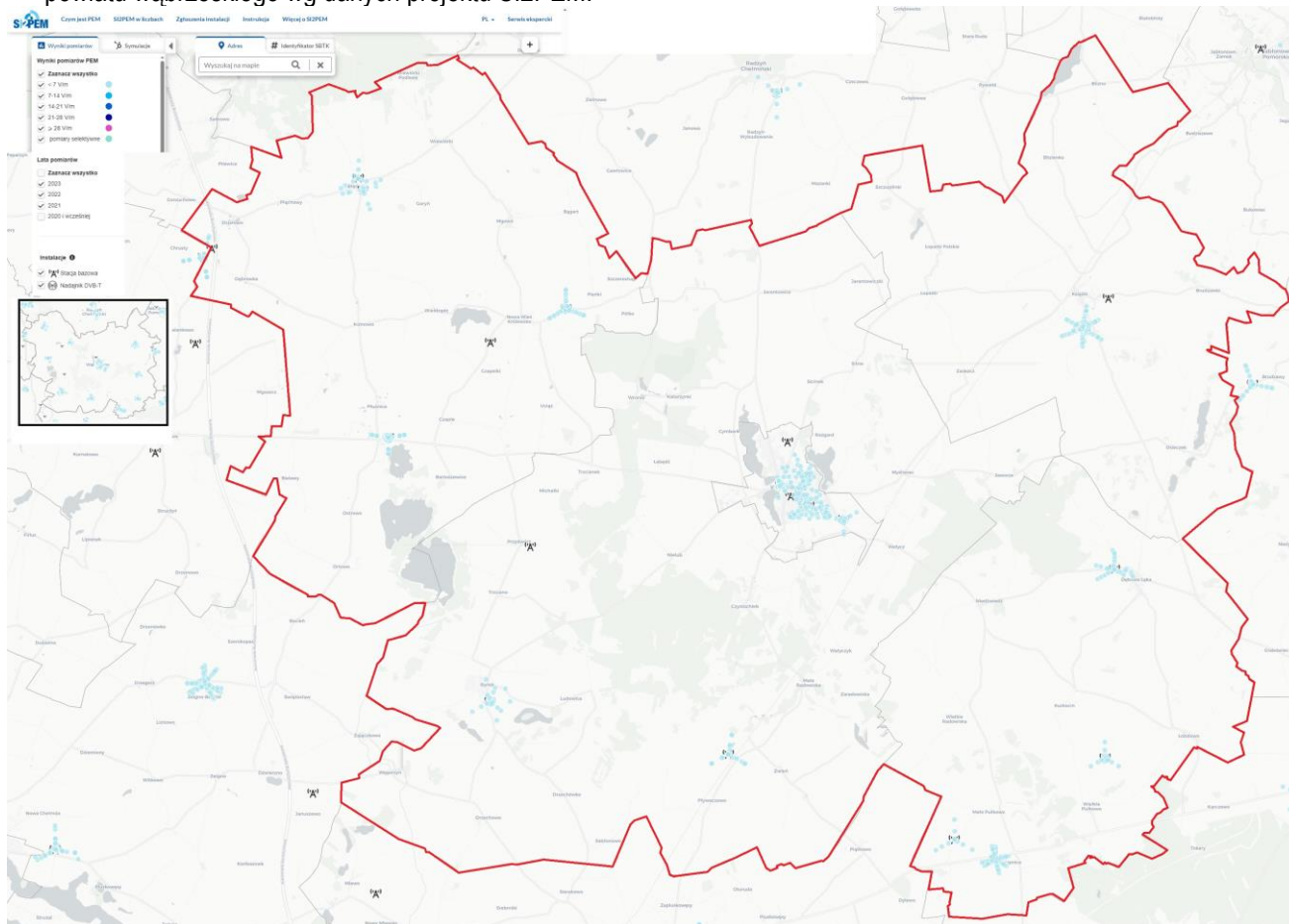
Oprócz prowadzonych pomiarów natężenia pól elektromagnetycznych WIOŚ w Bydgoszczy prowadzi również działalność kontrolną sprawozdań z pomiarów przekazanych do WIOŚ przez prowadzących instalacje oraz użytkowników urządzeń emitujących PEM. Wyniki kontroli przeprowadzonych w 2020 roku nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych norm PEM w środowisku.

Informacje o poziomach PEM uzyskać można również z ogólnodostępnego systemu informacyjnego przygotowanego w ramach projektu SI2PEM, realizowanego przez Instytut Łączności - Państwowy Instytut

⁶ K. Moskaliak, P. Pilaszek - Główny Inspektor Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Warszawa, wrzesień 2021 r.

Badawczy we współpracy z Kancelarią Prezesa Rady Ministrów. System Informacyjny o Instalacjach wytwarzających Promieniowanie ElektroMagnetyczne to publiczna baza danych zawierająca informacje o polu elektromagnetycznym w środowisku, prowadzona przez Ministra Cyfryzacji.

Na poniższym rysunku przedstawiono wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych w latach 2021-2023 na terenie powiatu wąbrzeskiego wg danych projektu SI2PEM.

Rysunek nr 4.3-1 Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych w latach 2021-2023 na terenie powiatu wąbrzeskiego
Źródło: <https://si2pem.gov.pl/>

Z powyższego rysunku wynika, że na terenie powiatu wąbrzeskiego natężenie pola elektromagnetycznego jest poniżej wartości 7 V/m .

Działania Powiatu i Gmin

Zgodnie z art. 378 ustawy POŚ Starosta Wąbrzeski jest organem właściwym do przyjęcia zgłoszenia instalacji wytwarzającej pola elektromagnetyczne, na terenie powiatu Wąbrzeskiego. Udostępnia na stronie internetowej Starostwa Powiatowego informacje o instalacjach wytwarzających pola elektromagnetyczne, objęte obowiązkiem zgłoszenia.

W ramach ustawowych obowiązków, realizowane są zadania:

- bieżące prowadzenie rejestru PEM,
- przyjmowanie zgłoszeń,
- wydawanie zaświadczeń o braku podstaw do wniesienia sprzeciwu w związku ze zgłaszaniem instalacji PEM,
- wnoszenie sprzeciwu w drodze decyzji do zgłoszonej bądź zmienionej w sposób istotny instalacji.

Nie realizowano działań inwestycyjnych na terenie powiatu wąbrzeskiego w latach 2020-2022.

4.4 Gospodarowanie wodami

Powiat wąbrzeski leży w dorzeczu Wisły w obrębie zlewni Drwęcy i Strugi Toruńskiej a także częściowo w zlewniach Kanału Głównego i Osy. Powiat jest umiarkowanie zasobny w wody powierzchniowe.

4.4.1 Wody podziemne

W Polsce zasoby wód zarówno podziemnych jak i powierzchniowych są dość ubogie. Monitoring wielkości tych zasobów, ich wykorzystania i strat wody jest także niezadowalający.

W wodach powierzchniowych zmagazynowane jest ok. 40 km³ wody, podziemny rezerwuar stanowi ok. 5000 km³ czyli ponad 100% więcej. Związane jest to z występowaniem dobrze przepuszczalnych ośrodków skalnych, zapewniających niemal ciągły dopływ wód podziemnych.

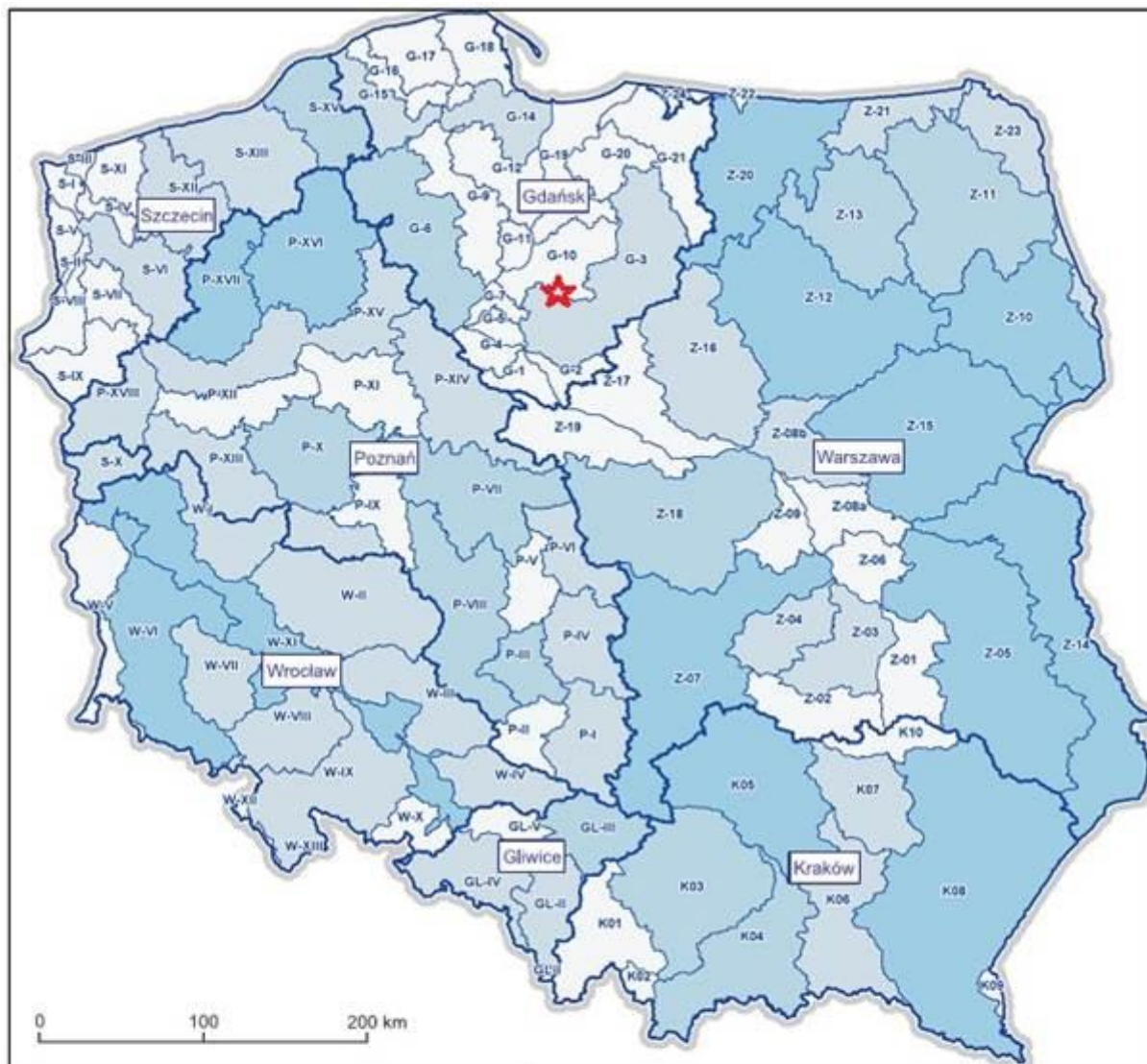
Ramowa Dyrektywa Wodna oraz Dyrektywa Wód Podziemnych podaje definicję zasobów wód dostępnych do zagospodarowania (zasoby dyspozycyjne) – jest to różnica pomiędzy zasobami odnawialnymi systemu wód podziemnych a wielkością nienaruszalnych przepływów rzecznych. Jest to więc ilość wód podziemnych możliwych do pobrania z systemu hydrogeologicznego bez pogarszania ich stanu chemicznego oraz z zachowaniem pożądanego stanu ekosystemów zależnych od wód podziemnych.

Powiat wąbrzeski leży na obszarze dorzecza Dolnej Wisły, które zajmuje powierzchnię 35 084,10 km² (dane z biuletynu PIG, 2016). Zasoby dyspozycyjne tego dorzecza wynoszą 3 107 412 m³/d. Na terenie województwa kujawsko-pomorskiego zasoby eksploatacyjne wód podziemnych wynoszą 165 000 m³/h.

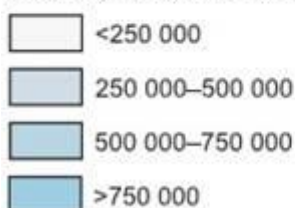
Według prowadzonych wieloletnich badań w latach 1960-2011 pobór wód podziemnych wynosił średnio 1843,5 mln m³ i był znacznie niższy niż pobór wód powierzchniowych. Jednocześnie zapotrzebowanie na wodę pitną w 70% jest pokrywane z zasobów podziemnych. Dokładna ocena tego poboru nie jest jednak możliwa ze względu na to iż przy zwykłym korzystaniu z wód (setki tysięcy indywidualnych gospodarstw) nie potrzebne są pozwolenia na pobór wód, a tym samym nie ma rejestru takiego poboru.

Na poniższym rysunku przedstawiono zasoby wód podziemnych w Polsce.

Suma zasobów dyspozycyjnych i perspektywicznych wód podziemnych na obszarze bilansowym [m^3/d]:
Total disposable and perspective groundwater resources in the balance catchment area:

- Gliwice siedziba RZGW
head offices of Regional Water Management Boards
- granica państwa
border of the country
- granica obszaru działalności RZGW
boundary of the Regional Water Management Boards activity area
- granica obszaru bilansowego
boundary of the balance catchment area
- S-X** oznaczenie obszaru bilansowego
number of the balance catchment area

Według stanu na 31.12.2015 r.
As of 31.12.2015

Rysunek nr 4.4.1-1 Zasoby dyspozycyjne wód podziemnych w Polsce (czerwona gwiazdka – lokalizacja powiatu wąbrzeskiego)

Z powyższej mapy wynika, że teren powiatu wąbrzeskiego znajduje się w obszarze o stosunkowo niskich zasobach wód podziemnych.

Teren powiatu wąbrzeskiego znajduje się w granicach JCWPd nr 38 i 39.

Jednolite części wód podziemnych na terenie powiatu wąbrzeskiego zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 4.4.1-1 Jednolite części wód podziemnych na terenie powiatu wąbrzeskiego

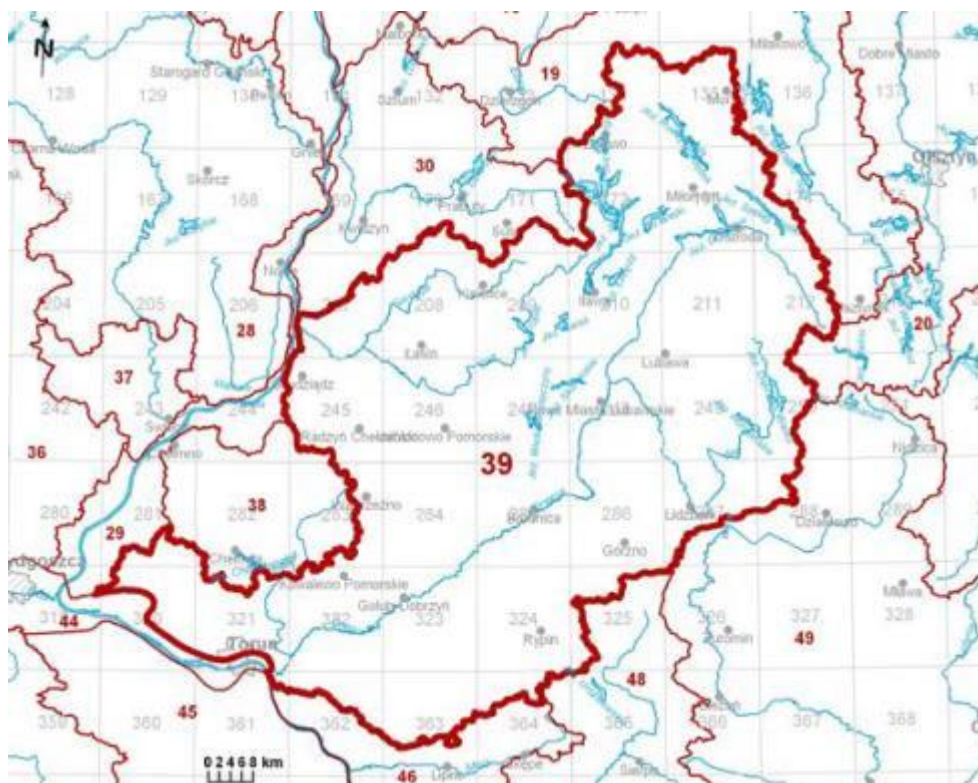
Lp.	Nazwa gminy	KOD JCWP	Nazwa JCWP	Czy JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych? (zagrożona/niezagrożona)
1	2	3	4	5
1	Ryńsk	PLGW200039	39	Zagrożona chemicznie
2	Dębowa Łąka	PLGW200039	39	Zagrożona chemicznie
3	Książki	PLGW200039	39	Zagrożona chemicznie
4	Pluźnica	PLGW200038	38	Niezagrożona
5	Pluźnica	PLGW200039	39	Zagrożona chemicznie
6	Ryńsk	PLGW200038	38	Niezagrożona
7	Wąbrzeźno	PLGW200039	39	Zagrożona chemicznie

Źródło: Wody.gov.pl

Poniżej przedstawiono charakterystykę i zasięg obejmowania JCWPd nr 38 i 39.

JCWPd nr 39 – PLGW200039

Powierzchnia – 7573,5 km²

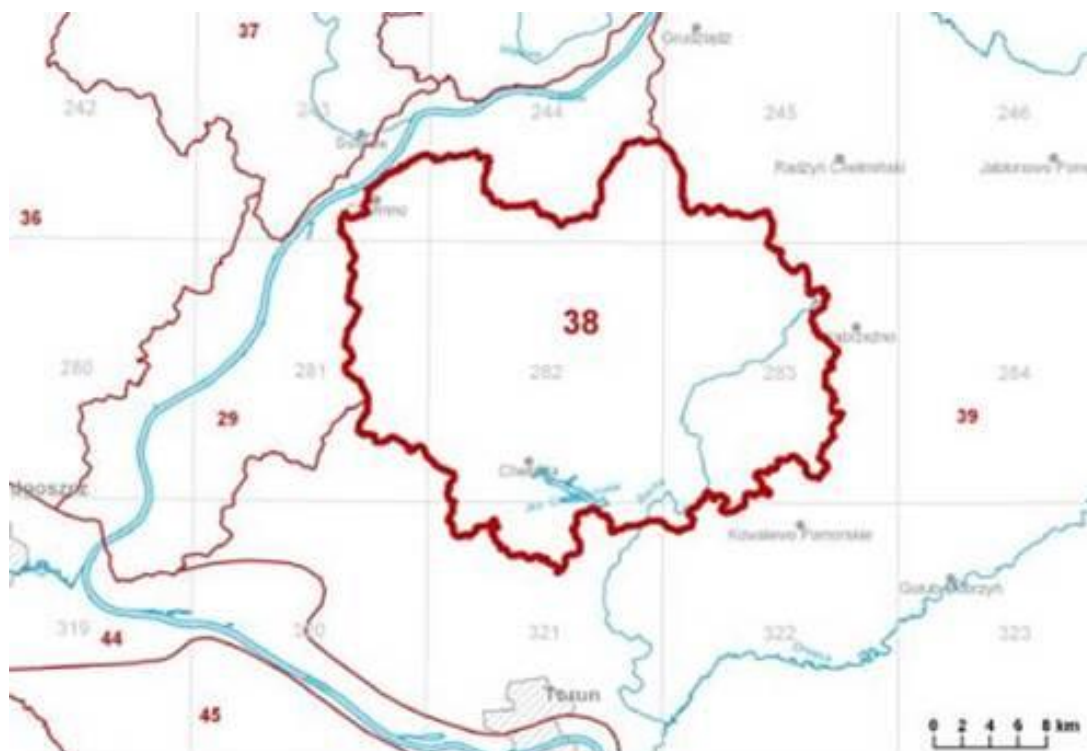

Rysunek nr 4.4.1-2 JCWPd nr 39

Źródło: pgi.gov.pl

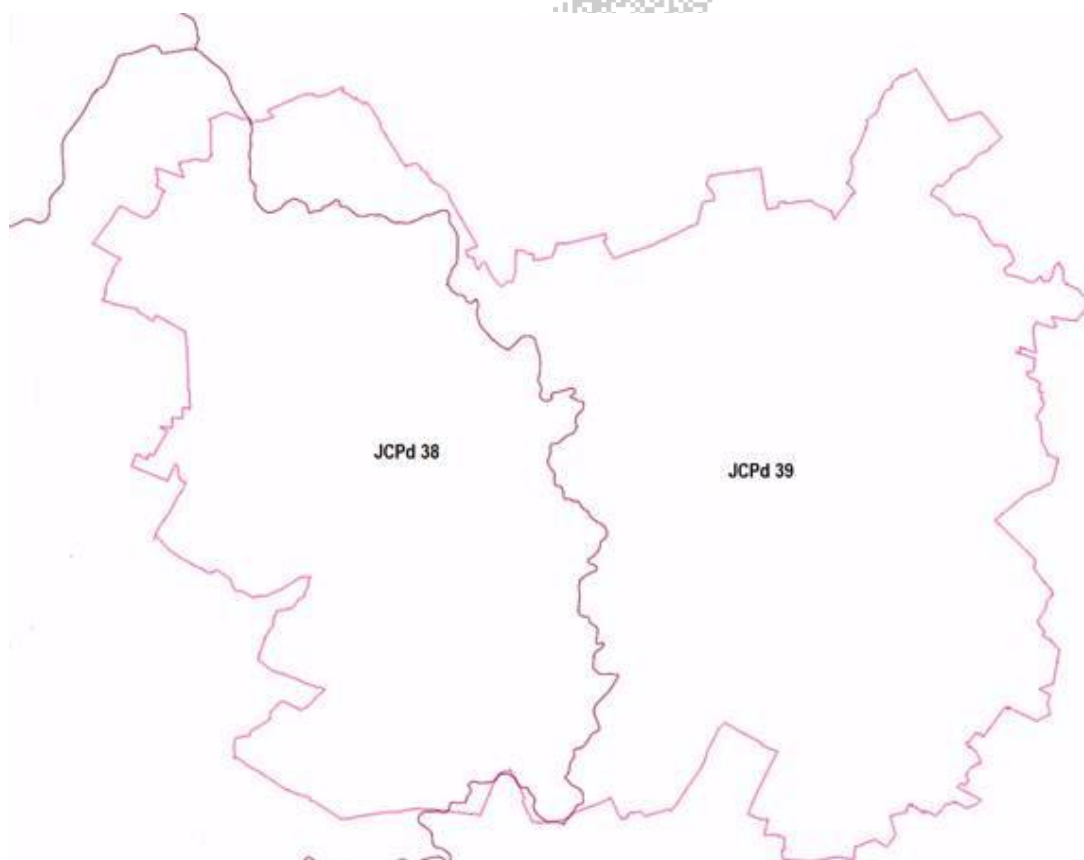
JCWPd 38 - PLGW200038

Powierzchnia – 735,5 km²

Rysunek nr 4.4.1-3 JCWPd nr 38
Źródło: pgi.gov.pl

Lokalizację JCWPd na obszarze powiatu wąbrzeskiego przedstawiono na rysunku poniżej.

Rysunek nr 4.4.1-4 Lokalizację JCWPd na obszarze powiatu wąbrzeskiego
Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Ogólną charakterystykę JCWPd znajdujących się na obszarze powiatu przedstawiono w tabeli 4.4.1-2.

Tabela nr 4.4.1-2. Ogólna charakterystyka JCWPd na obszarze powiatu wąbrzeskiego

Jednolita część wód podziemnych (JCWPd)	Europejski kod JCWPd	PLGW200038	PLGW200039
	Nazwa JCWPd	38	39
Lokalizacja	Dorzecze	Wisły	Wisły
	Region wodny	Dolnej Wisły	Dolnej Wisły
	RZGW	Gdańsk	Gdańsk
Charakterystyka geologiczna i hydrogeologiczna	Liczba pięter wodonośnych	2	3
Ocena stanu		dobry	dobry
Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych		niezagrożona	zagrożona chemicznie

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Powiat wąbrzeski nie jest położony w obrębie Głównych Zbiorników Wód Podziemnych.

4.4.2 Wody powierzchniowe

Pod względem hydrograficznym obszar powiatu leży w dorzeczu Wisły, w obrębie zlewni jej prawobocznych dopływów: Drwęcy i Strugi Toruńskiej oraz częściowo w zlewniach Kanału Głównego i Osy. Obszar powiatu wąbrzeskiego jest umiarkowanie zasobny w wody powierzchniowe. Powiat jest odwadniany przez Strugę Toruńską (zachodnia jego część) oraz przez Strugę Wąbrzeską (środkowa i wschodnia część powiatu). Rzeki te stanowią osie hydrograficzne Powiatu Wąbrzeskiego. Północno-wschodnia część powiatu znajduje się w zlewni Osy.

Jednolite części wód powierzchniowych na terenie powiatu wąbrzeskiego zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 4.4.2-1 Jednolite części wód powierzchniowych na terenie powiatu wąbrzeskiego

L.p.	KOD JCWP	Nazwa JCWP	Lokalizacja na terenie gminy	Czy JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych? (zagrożona/niezagrożona)
1	2	3	4	5
jeziorne				
1	LW20203	Zamkowe	Wąbrzeźno, Ryńsk	niezagrożona
2	LW20245	Wieczno Północne	Pluźnica	zagrożona
3	LW20246	Wieczno Południowe	Pluźnica, Ryńsk	niezagrożona
4	LW20602	Sicienskie	Wąbrzeźno, Ryńsk	zagrożona
5	LW20603	Blizinki (Blizno)	Książki	niezagrożona
rzeczne				
6	RW20000928929	Struga Wąbrzeska (nazwa w poprzednim cyklu planistycznym: Struga z jeziorem Zamkowym)	Ryńsk Wąbrzeźno, Dębowa Łąka	niezagrożona

Tabela nr 4.4.2-1 Jednolite części wód powierzchniowych na terenie powiatu wąbrzeskiego

L.p.	KOD JCWP	Nazwa JCWP	Lokalizacja na terenie gminy	Czy JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych? (zagrożona/niezagrożona)
1	2	3	4	5
7	RW20001529667	Lutryna od Dużej Bachy do Kanału Sicińskiego	Ryńsk, Książki, Wąbrzeźno, Dębowa Łąka	zagrożona
8	RW200009289149	Kujawka	Dębowa Łąka	zagrożona
9	RW2000102966929	Radzyńska Struga	Książki, Płużnica, Ryńsk	zagrożona
10	RW200011296699	Lutryna od Kanału Sicińskiego do ujścia	Książki	zagrożona
11	RW200010289839	Bacha ze Zgniłką (nazwa w poprzednim cyklu planistycznym: Bacha do Zgniłki ze Zgniłką)	Płużnica, Wąbrzeźno, Ryńsk	zagrożona
12	RW200010295223	Żacka Struga ze Strugą Sadzką (nazwa w poprzednim cyklu planistycznym: Kanał Główny do Żackiej Strugi z Żacką Strugą)	Płużnica	zagrożona
13	RW2000102952453	Rudniczanka do jez. Rudnickie Wielkie (nazwa w poprzednim cyklu planistycznym: Rudniczanka do wpływu do jez. Rudnickiego Wielkiego)	Płużnica	zagrożona
14	RW200009289749	Struga Młyńska	Ryńsk, Dębowa Łąka	niezagrożona
15	RW20001128989	Bacha od Zgniłki do ujścia	Ryńsk	zagrożona
16	RW20001129529	Kanał Główny od Żackiej Strugi do ujścia z Rudniczanką od jez. Rudnickiego Wielkiego	Płużnica	zagrożona
17	RW20001029524929	Młynówka	Płużnica	zagrożona

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://karty.apgw.gov.pl:4200/mapa>

Wody powierzchniowe płynące

Na terenie powiatu wąbrzeskiego występują następujące wody powierzchniowe płynące:

Struga Wąbrzeska jest prawostronnym dopływem Drwęcy o długości 34,7 km i powierzchni zlewni 174,3 km². Położona jest na terenie powiatów wąbrzeskiego i golubsko-dobrzyńskiego. Zlewnia charakteryzuje się rolniczym charakterem zagospodarowania, jedynie w dolnej części dominują lasy.

Struga Wawrzonka jest największym dopływem Strugi Wąbrzeskiej. Płyynie na obszarze gminy Dębowa Łąka. Jej długość wynosi 11,8 km.

Struga Kujawka powstała w wyniku bifurkacji (rozdzielenia) Wawrzonki. Posiada ona długość 17,6 km oraz powierzchnię zlewni 50,7 km². W zbieżności rzeki występują liczne wpływy i wsięki wód podziemnych.

Struga Toruńska jest prawobrzeżnym dopływem Drwęcy o długości 55,5 km oraz powierzchni zlewni 342,2 km². Swój początek bierze w powiecie wąbrzeskim, na zachód od miasta Wąbrzeźno W zlewni Strugi przeważają bezleśne kompleksy pól uprawnych (90% powierzchni). Intensywne rolnictwo jest największym źródłem zagrożenia dla wody Strugi. Bieg strugi, w okresie kilku ostatnich wieków, uległ daleko idącym zmianom wskutek gospodarczej działalności człowieka.

Zgniłka jest największym dopływem Strugi Toruńskiej o długości 15,0 km i powierzchni zlewni 47 km². Ciek zlokalizowany jest na terenie powiatu wąbrzeskiego. W jego zlewni przeważa typowo rolniczy charakter zagospodarowania.

Kanał Sitno (Siciński) odprowadza w kierunku Lutryny wody z obszaru zlewni jeziora Sitno, natomiast Kanał Książki (Książkowski) odprowadza wody z terenów rozległych użytków zielonych, będących pozostałością po dawnym jeziorze na południe od Książek w kierunku Jez. Wielkiego i Dużej Bachy (dopływu Lutryny). Kanał Książki obejmuje tereny o powierzchni ok. 34 km².

Na terenie powiatu wąbrzeskiego, według danych WIOŚ w Bydgoszczy⁷, monitoringowi czystości rzek na terenie powiatu wąbrzeskiego poddano Dopływ spod Wielżądza na terenie gminy Płużnica, jednak w wyniku monitoringu stwierdzono, że w okresie letnim występuje niski stan wody, a od września brak przepływu – rzeka niesklasyfikowana. Pozostałe rzeki na terenie powiatu nie były badane w latach 2017-2019.

Wody powierzchniowe stojące

Na terenie powiatu wąbrzeskiego występują następujące wody powierzchniowe stojące:

1. Miasto Wąbrzeźno

- **Jezioro Zamkowe** położone jest na terenie miasta Wąbrzeźna, o powierzchni 69,6 ha i głębokości maksymalnej 18 m. Obszar zlewni, na której przeważają grunty rolne wynosi 12,8 km². Do południowo-wschodnich brzegów jeziora przylega zabudowa miejska, a w pobliżu Wzgórza Zamkowego znajduje się kąpielisko.

- **Jezioro Frydek** w całości położone jest na terenie miasta Wąbrzeźno. Jego powierzchnia wynosi ok. 25 ha, natomiast średnia głębokość wynosi 7 m (max. 24 m).

2. Gmina Płużnica

Na terenie gminy Płużnica znajdują się dwa duże i dwa średniej wielkości jeziora.

- **Jezioro Wieczno Północne** o powierzchni 147,6 ha i objętości wody 5 420 tys. m³ oraz **Wieczno Południowe** (leżące w części na terenie gminy Płużnica w części w gminie Ryńsk) o powierzchni całkowitej 199,4 ha i objętości wody 4 358 tys. m³ są akwenami wypełniającymi dna rozległych polodowcowych obniżzeń wytopiskowych. Mają owalny kształt, mało urozmaiconą linię brzegową. Przed kilkudziesięciu laty stanowiły jeden akwen, lecz na skutek obniżenia lustra wody w wyniku prac melioracyjnych, dziś stanowią osobne zbiorniki wodne.

- **Jeziora Płużnickie i Wielżądzkie** są znacznie mniejsze. Jezioro Płużnickie o powierzchni 43,4 ha i objętości wody 439 tys. m³ jest akwenem znajdującym się w stadium zaawansowanego zarastania (średnia głębokość wynosi 1,0 m). Jezioro Wielżądzkie wyróżnia się największą głębokością średnią (5,5 m), a maksymalna sięga 13,0 m. Powierzchnia jeziora wynosi 43,5 ha, a objętość wody 2 385 tys. m³.

3. Gmina Dębowa Łąka

Na terenie gminy brak jest większych jezior i zbiorników wodnych. Na jej terenie występują liczne drobne zgłębienia śródpolne i oczka wodne, stopniowo zanikające w wyniku procesów eutrofizacji i zarastania.

4. Gmina Książki

Na obszarze gminy Książki występują jeziora:

- **Jezioro Blizno** - położone w północnej części gminy Książki, o powierzchni 49,2 ha.

- **Jezioro Wielkie (Osieckie)** – jezioro o powierzchni 30,2 ha, położone jest w południowej części gminy Książki, w rejonie miejscowości Osieczek. Jest jeziorem przepływowym – na południu łączy się z jeziorami Szenwaldzkim

⁷ Informacja o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2018 roku, WIOŚ, Bydgoszcz, 2019

i Praczka, natomiast odpływ następuje ciekami o nazwie Duża Bacha w kierunku Lutryny. Do jeziora uchodzi Kanał Książkowski, który w przeszłości doprowadzał do jeziora ścieki z oczyszczalni w Książkach.

- **Jezioro Praczka** ma powierzchnię 10,7 ha.
- **Jezioro Szenwaldzkie** – 10,0 ha.
- **Jezioro Jaśmirek** położone jest na SW od w/w jezior. Ma powierzchnię 2,2 ha.
- **Jezioro Łopatki** położone w północno-zachodniej części gminy Książki, o powierzchni ok. 8,3 ha.

5. Gmina Ryńsk

- **Jezioro Sitno** – położone na pograniczu miasta i gminy Wąbrzeźno zajmuje powierzchnię 48,3 ha. Pomimo stosunkowo dużej powierzchni jezioro magazynuje jedynie 541 tys. m³ wody, co uwarunkowane jest niewielką głębokością (max. 3,0 m). Jezioro Sitno jest płytkim zbiornikiem wytopiskowym, o charakterze polimiktycznym, bardzo podatnym na degradację. Zlewnia jeziora o powierzchni ok. 7,2 km², w dużej części zajęta jest przez zabudowę miejską Wąbrzeźna, w tym zabudowę przemysłową (zakłady tworzyw sztucznych „Ergis”). Jezioro Sitno jest odbiornikiem wód pochłodniczych z zakładów „Ergis”, a także wód popłucznych ze stacji uzdatniania wody i ścieków deszczowych z przelewów burzowych. Znaczny dopływ zanieczyszczeń oraz charakter zalewni spowodowały daleko idącą degradację wód jeziora Sitno.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią

Na terenie powiatu wąbrzeskiego nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, ani tereny narażone na podtopienia. Obrazuje to poniższa mapa.

Rysunek nr 4.4.2-1 Powiat wąbrzeski względem obszarów zagrożenia powodzią i terenów narażonych na podtopienia
Źródło: <http://polska.e-mapa.net/>

W dniu 26 września 2022r. powołano Lokalne Partnerstwo Wodne (LPW), którego celem jest podjęcie wspólnych działań w zakresie szeroko pojętej gospodarki wodą. Założycielami LPW są: Gmina Dębowa Łąka, Gmina Książki, Gmina Płużnica, Gmina Ryńsk, Gmina Miasto Wąbrzeźno, Starostwo Powiatowe w Wąbrzeźnie, Gminna Spółka Wodna Wąbrzeźno, GSW Płużnica, GSW Dębowa Łąka, GSW Książki, Spółka Drenarska „Stary Zieleń”, Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie - PZDR w Wąbrzeźnie, Zarząd Zlewni w Toruniu - Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie oraz Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Ziemia Wąbrzeska. Utworzone LPW będzie działać na rzecz wzmocnienia koordynacji działań pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w zarządzaniu zasobami wody na poziomie regionalnym i lokalnym.⁸

Na terenie powiatu wąbrzeskiego występują rowy melioracyjne będące w zarządzie spółek wodnych. Długość rowów w podziale na podmiot zarządzający przedstawia się następująco:

- Gminna Spółka Wodna Dębowa Łąka - całkowita długość rowów objęta działalnością spółki wodnej: 144 km,
- Gminna Spółka Wodna Płużnica - całkowita długość rowów objęta działalnością spółki wodnej: 94,1 km,
- Gminna Spółka Wodna Książki - całkowita długość rowów objęta działalnością spółki wodnej: 87,9 km,
- Gminna Spółka Wodna w Wąbrzeźnie - całkowita długość rowów objęta działalnością spółki wodnej: 257 km,
- Spółka Drenarska „Stary Zieleń” - całkowita długość rowów objęta działalnością spółki wodnej: 33,8 km.

Działania Powiatu i Gmin

Działania Gmin i Powiatu w zakresie gospodarowania wodami zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr4.4.2-2 Działania Gmin i Powiatu w zakresie gospodarowania wodami

Nazwa 1	Działania 2	Koszt 3
Powiat wąbrzeski	Nadzór nad Spółkami wodnymi – 5 spółek wodnych	brak danych
Miasto Wąbrzeźno	Bieżące utrzymanie wód i urządzeń wodnych	brak danych
Płużnica	Bieżące utrzymanie wód i urządzeń wodnych	brak danych
Ryńsk	- bieżące utrzymanie wód i urządzeń wodnych (zlecane Gminnej Spółce Wodnej, Gmina udziela Spółce dotacji celowych), - modernizacja melioracji szczegółowych, - budowa i modernizacja sieci wodociągowych, - modernizacja ujęć wód	92 000 zł
Książki	W ramach utrzymania urządzeń melioracyjnych w 2021 i 2022 roku została przydzielona dotacja dla Gminny Spółki Wodnej w Książkach na konserwację urządzeń melioracyjnych	Dotacja dla GSW: 2021: 5000 zł 2022: 5000 zł
Dębowa Łąka	Bieżące utrzymanie wód i urządzeń wodnych	brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gmin i Powiatu

⁸ <https://www.lgdwabrzesno.pl/index.php/986-powolano-lokalne-partnerstwo-do-spraw-wody>

4.5 Gospodarka wodno-ściekowa

4.5.1 Zaopatrzenie w wodę

Parametry sieci wodociągowych na terenie powiatu wąbrzeskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 4.5.1-1 Parametry sieci wodociągowych na terenie powiatu wąbrzeskiego

Nazwa	długość czynnej sieci rozdzielczej			przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania			woda dostarczona gospodarstwom domowym			ludność korzystająca z sieci wodociągowej		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
	[km]	[km]	[km]	[szt.]	[szt.]	[szt.]	[dam ³]	[dam ³]	[dam ³]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Powiat wąbrzeski	812,9	812,9	813,1	5 496	5 553	5 601	1 112,8	1 149,4	1 062,3	32 704	32 567	32 389
Wąbrzeźno	46,2	46,2	46,2	866	871	873	390,6	399,2	388,2	13 141	13 027	12 906
Dębowa Łąka	115,0	115,0	115,0	820	820	821	98,0	97,7	111,0	3 162	3 151	3 146
Książki	167,9	167,9	168,1	1 076	1 091	1 098	134,2	135,4	141,9	4 134	4 126	4 115
Płużnica	195,9	195,9	195,9	943	959	961	180,0	183,1	124,2	4 760	4 756	4 706
Ryńsk	287,9	287,9	287,9	1 791	1 812	1 848	310,0	334,0	297,0	7 507	7 507	7 516

Na dzień opracowywania dokumentacji dane za rok 2022 nie były dostępne

Na koniec 2021 roku długość czynnej sieci rozdzielczej na terenie powiatu wąbrzeskiego wyniosła 813,1 km, czyli niewiele więcej niż w 2019 roku (812,9 km). Stopień zwodociągowania w 2021 roku, czyli udział korzystających z instalacji w odniesieniu do ogółu mieszkańców (33 029 osób – dane na koniec 2021 r.) wynosi w powiecie ok. 96%.

Na terenie poszczególnych gmin ludność zaopatrywana jest z ujęć komunalnych oraz ujęć zakładowych i indywidualnych. Wykaz wszystkich ujęć na terenie powiatu wąbrzeskiego, w podziale na poszczególne gminy przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 4.5.1-1 Wykaz ujęć wód na terenie gmin powiatu wąbrzeskiego

Lp.	Gmina	Nazwa ujęcia	Lokalizacja (miejsowość)	Czynne-C Nieczynne-NC Brak danych-BD	Typ ujęcia	Akt ustalający strefę ochronną - bezpośrednią (jeśli jest) lub „BRAK” – jeśli nie ma strefy	Data wydania	Organ wydający
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Wąbrzeźno	ERGIS	Wąbrzeźno	C	podziemne	WR.wt.6223-4/2006	17.02.2006	Starosta Wąbrzeski
2	Wąbrzeźno	ERGIS	Wąbrzeźno	BD	powierzchniowe	WR.wt.6223-3-2/2008	17.02.2006	Starosta Wąbrzeski
3	Wąbrzeźno	Wałycz	Wałycz	BD	podziemne	WR.wt.6223-31/2005	30.11.2005	Starosta Wąbrzeski
4	Wąbrzeźno	Wałycz	Wałycz	BD	podziemne	WR.wt.6223-32/2005	20.11.2005	Starosta Wąbrzeski
5	Ryńsk	Orzechowo	Orzechowo	BD	podziemne	WR.wt.6223-39/2005/2006	16.01.2006	Starosta Wąbrzeski
6	Ryńsk	Orzechowo	Orzechowo	BD	podziemne	WR-6223-13/2003	18.08.2003	Starosta Wąbrzeski
7	Ryńsk	Orzechówko	Orzechówko	C	powierzchniowe	WR.or.6223-2/09	02.03.2009	Starosta Wąbrzeski
8	Ryńsk	Czystochleb	Czystochleb	C	podziemne	WR.6341.4.2.2013.OR	17.04.2013	Starosta Wąbrzeski
9	Ryńsk	Czystochleb	Czystochleb	C	podziemne	WR.wt.6223-21/2006	20.04.2006	Starosta Wąbrzeski
10	Książki	Książki	Książki	C	podziemne	WR.6341.40.2.2015.OR	23.12.2015	Starosta Wąbrzeski
11	Dębowa Łąka	Wielkie Radowiska	Wielkie Radowiska	BD	powierzchniowe	WR-6223-8/2003	30.06.2003	Starosta Wąbrzeski
12	Dębowa Łąka	Wielkie Radowiska	Wielkie Radowiska	C	podziemne	WR.6341.10.2.2017.OR	13.03.2017	Starosta Wąbrzeski
13	Dębowa Łąka	Dębowa Łąka	Dębowa Łąka	C	podziemne	WR.6341.9.2.2017.OR	13.03.2017	Starosta Wąbrzeski
14	Płużnica	Działowo	Działowo	C	podziemne	WR.6341.14.2.2013.OR	19.07.2013	Starosta Wąbrzeski
15	Płużnica	Mgowo	Mgowo	C	podziemne	WR.6341.42.2.2015.OR	08.01.2016	Starosta Wąbrzeski
16	Ryńsk	Zieleń	Zieleń	C	podziemne	WR.6341.8.4.2016.OR	07.03.2016	Starosta Wąbrzeski
17	Ryńsk	Nielub	Nielub	C	podziemne	WR.6341.39.3.2015.OR	29.12.2015	Starosta Wąbrzeski
18	Dębowa Łąka	Nadleśnictwo Dębowa Łąka	Nadleśnictwo Dębowa Łąka	C	powierzchniowe	OS.6223-19/1/2005	28.10.2005	Starosta Wąbrzeski
19	Ryńsk	Małe Radowiska	Małe Radowiska	BD	powierzchniowe	WR-6223-6/2003	12.06.2003	Starosta Wąbrzeski
20	Ryńsk	Ryńsk	Ryńsk	BD	podziemne	WR-6223-58/2001/2002	07.04.2006	Starosta Wąbrzeski
21	Wąbrzeźno	POD Chemik	Wąbrzeźno	C	podziemne	WR.6341.17.3.2015.OR/ zapis o braku strefy	07.07.2015	Starosta Wąbrzeski
22	Płużnica	Płużnica	Płużnica	C	podziemne	WR.6341.15.2.2013.OR	09.08.2013	Starosta Wąbrzeski
23	Płużnica	Płużnica	Płużnica	BD	podziemne	WR-6223-12/2003	05.08.2003	Starosta Wąbrzeski
24	Wąbrzeźno	Wąbrzeźno	Wąbrzeźno	C	podziemne	WR.6341.34.4.2012/2013.OR	08.01.2013	Starosta Wąbrzeski
25	Dębowa Łąka	Kurkocin	Kurkocin	BD	podziemne	WR-dt-6223-15/2003	19.11.2003	Starosta Wąbrzeski
26	Dębowa Łąka	Łobdowo	Łobdowo	BD	podziemne	WR.wt.6223-5/2008	28.02.2006	Starosta Wąbrzeski
27	Ryńsk	Katarzynki	Katarzynki	C	podziemne	WR.or.6223-8/09	08.06.2009	Starosta Wąbrzeski
28	Ryńsk	Katarzynki	Katarzynki	C	podziemne	WR.or.6223-15/2006	07.04.2006	Starosta Wąbrzeski
29	Ryńsk	Wronie	Wronie	BD	podziemne	WR.dt.6223-4/2005	18.02.2005	Starosta Wąbrzeski
30	Płużnica	Bartoszewice	Bartoszewice	BD	podziemne	WR.wt.6223-29/2006	30.05.2006	Starosta Wąbrzeski

Plik: 23036_POS_Powiat_Wabrzeski_v5

Tabela nr 4.5.1-1 Wykaz ujęć wód na terenie gmin powiatu wąbrzeskiego

Lp.	Gmina	Nazwa ujęcia	Lokalizacja (miejscowość)	Czynne-C Nieczynne-NC Brak danych-BD	Typ ujęcia	Akt ustalający strefę ochronną - bezpośrednią (jeśli jest) lub „BRAK” – jeśli nie ma strefy	Data wydania	Organ wydający
1	2	3	4	5	6	7	8	9
31	Ryńsk	Ryńsk	Ryńsk	BD	podziemne	WR.wt.6223-9/2007	30.07.2007	Starosta Wąbrzeski
32	Dębowa Łąka	Łobdowo	Łobdowo	C	podziemne	WR.wt.6223-5/2008	22.02.2008	Starosta Wąbrzeski
33	Płużnica	Płachawy	Płachawy	C	podziemne	WR.6341.14.2.2013.OR	19.07.2013	Starosta Wąbrzeski
34	Dębowa Łąka	Łobdowo	Łobdowo	C	podziemne	WR.6341.10.2.2013.OR	03.07.2013	Starosta Wąbrzeski

Źródło: Wody Polskie, dane na 2021 rok

Poza ujęciami komunalnymi istnieją także ujęcia zakładowe i indywidualne ujęcia do nawodnień, głównie rolniczych.

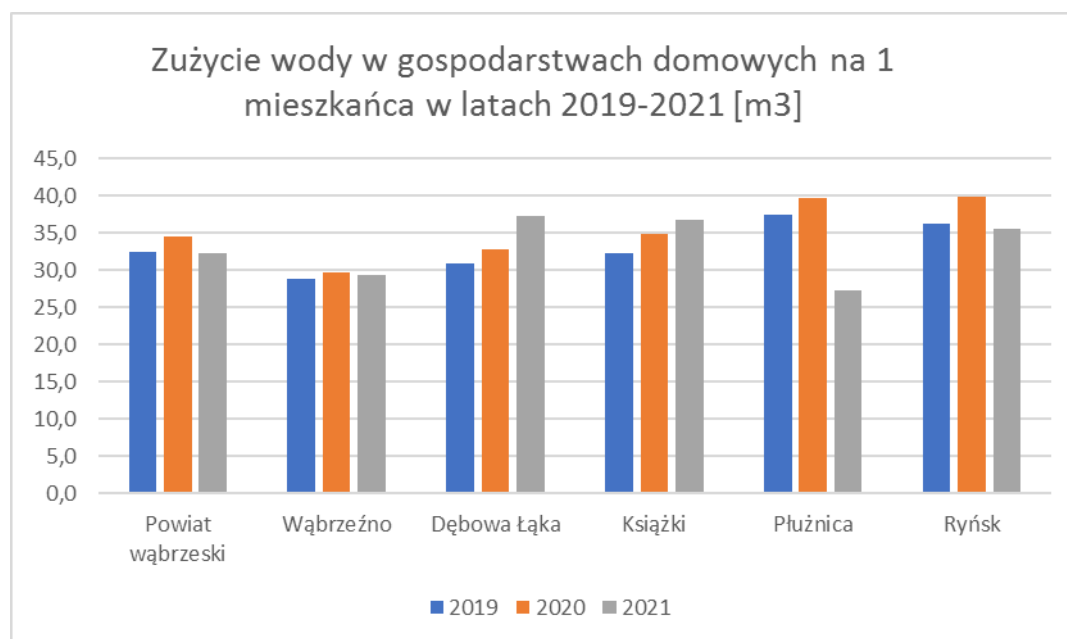
Zużycie wody na terenie powiatu wąbrzeskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 4.5.1-2 Zużycie wody na terenie powiatu wąbrzeskiego

Nazwa	zużycie wody [m ³] w gospodarstwach domowych w miastach na 1 mieszkańca			zużycie wody [m ³] w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca			zużycie wody [m ³] w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Powiat Wąbrzeski	28,8	29,7	29,3	34,8	37,8	34,1	32,4	34,5	32,2
Wąbrzeźno	28,8	29,7	29,3	0,0	0,0	0,0	28,8	29,7	29,3
Dębowa Łąka	0,0	0,0	0,0	30,8	32,8	37,2	30,8	32,8	37,2
Książki	0,0	0,0	0,0	32,2	34,8	36,7	32,2	34,8	36,7
Pluźnica	0,0	0,0	0,0	37,4	39,7	27,2	37,4	39,7	27,2
Ryńsk	0,0	0,0	0,0	36,2	39,8	35,6	36,2	39,8	35,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na dzień opracowywania dokumentacji dane za rok 2022 nie były dostępne

Rysunek nr 4.5.1-1 Zużycie wody w poszczególnych gminach powiatu wąbrzeskiego w latach 2019-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Porównując dane z lat 2019-2021 dotyczące zużycia wody oraz demografii możemy zauważyć, że w poszczególnych latach w powiecie oraz w gminach generalnie następuje wzrost zużycia wody w roku 2020 oraz zmniejszenie w roku 2021. Przyczyną może być zmniejszenie się liczby ludności w gminach powiatu wąbrzeskiego. Odmienną sytuację obserwujemy w gminach Książki oraz Dębowa Łąka, gdzie mimo zmniejszenia liczby mieszkańców nastąpił wzrost zużycia wody.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wąbrzeźnie przekazał informację o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie powiatu wąbrzeskiego za 2022 r. W informacji zawarto wyniki badań próbek wód pobranych z 9 wodociągów publicznych zlokalizowanych na terenie powiatu. Informacje te zawarto w poniższej tabeli.

Tabela nr 4.5.1-3 Jakość wody przeznaczanej do spożycia przez ludzi na terenie powiatu wąbrzeskiego

Nazwa wodociągu	Producent	Wielkość produkcji [m ³ /d]	Liczba ludności zaopatrywanej	Jakość wody	Przekroczenia wartości dopuszczalnych	Prowadzone postępowanie administracyjne	Prowadzone działania naprawcze
1	2	3	4	5	6	7	8
Wodociąg w Wąbrzeźnie	MZECWIK Sp. z o.o.	1679,0	13,105 tys.	Odpowiada wymaganiom	mangan	brak	Płukanie dodatkowe sieci
Wodociąg w Książkach	Gmina Książki	598,0	4,075 tys.	Odpowiada wymaganiom	mangan	brak	Płukanie dodatkowe sieci
Wodociąg w Zieleniu	ZK Gminy Ryńsk	380,0	2,007 tys.	Odpowiada wymaganiom	brak	brak	brak
Wodociąg w Czystochlebiu	ZK Gminy Ryńsk	950,0	5,701 tys.	Odpowiada wymaganiom	brak	brak	brak
Wodociąg w Mgowie	Gmina Płużnica	1346,0	2,899 tys.	Odpowiada wymaganiom	brak	brak	brak
Wodociąg w Płużnicy	Gmina Płużnica	232,0	1,743 tys.	Odpowiada wymaganiom	brak	brak	brak
Wodociąg w Dębowej Łące	ZUW Sp. z o.o.	126,0	0,715 tys.	Odpowiada wymaganiom	mętność, żelazo	brak	Płukanie dodatkowe sieci
Wodociąg w Radowiskach	ZUW Sp. z o.o.	207,0	1,582 tys.	Odpowiada wymaganiom	mętność, enterokoki kałowe	decyzja płatnicza	Płukanie dodatkowe sieci, zwiększenie dozowania podchlorynu sodu
Wodociąg w Łobdowie	ZUW Sp. z o.o.	117,0	0,910 tys.	Odpowiada wymaganiom	mętność	brak	Płukanie dodatkowe sieci

Źródło: Dane PWIS w Wąbrzeźnie

Zgodnie z informacją przekazaną przez PWIS w Wąbrzeźnie, jakość wody pochodzącej z wodociągów publicznych na terenie powiatu wąbrzeskiego odpowiada normom sanitarnym i jest przydatna do spożycia przez ludzi.

4.5.2 Gospodarka ściekowa

Stopień skanalizowania, czyli udział korzystających z instalacji (18 840 osób – dane na koniec 2021 r.) w odniesieniu do ogółu mieszkańców (33 029 osób – dane na koniec 2021 r.) wynosi w powiecie ok. 57% (dla porównania, w roku 2019 wynosiła ok. 55%).

Charakterystykę istniejącej sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu wąbrzeskiego zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 4.5.2-1 Parametry sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu wąbrzeskiego

Nazwa	długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]			przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]			ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną [dam ³]		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Powiat wąbrzeski	226,9	226,9	226,9	1 727	1 784	1 787	610,1	634,6	620,1
Wąbrzeźno	49,7	49,7	49,7	676	681	682	422,6	442,2	435,2
Dębowa Łąka	27,1	27,1	27,1	230	230	230	69,0	72,0	56,0
Książki	26,1	26,1	26,1	377	380	380	31,5	31,4	29,9
Płużnica	77,2	77,2	77,2	347	396	398	72,0	73,0	84,0
Ryńsk	46,8	46,8	46,8	97	97	97	15,0	16,0	15,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na dzień opracowywania dokumentacji dane za rok 2022 nie były dostępne

Najkorzystniejszą sytuacją przedstawia się na terenie miasta Wąbrzeźno – 91,2%. W pozostałych gminach wskaźnik ten jest dużo niższy (ok. 19÷46%).

Sieć kanalizacyjna zakończona jest mechaniczno – biologiczną oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną w Wąbrzeźnie.

Oczyszczalnia ścieków w Wąbrzeźnie

Jest to wybudowana w 1993 roku mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków, zlokalizowana w Wąbrzeźnie przy ul. Generała Pruszyńskiego 52. W celu zwiększenia jej przepustowości oraz dostosowania jakości oczyszczonych ścieków do dyrektyw unijnych w lipcu 2014 r. w Wąbrzeźnie rozpoczęła się jej modernizacja, która została przeprowadzona w dwóch etapach. Pierwszy z nich to: projekt „Przebudowa i rozbudowa części biologicznej oczyszczalni ścieków w Wąbrzeźnie”, a drugi: „Przebudowa i rozbudowa części osadowej oczyszczalni ścieków w Wąbrzeźnie”. Ostateczne zakończenie zadania nastąpiło w październiku 2015 r.

W II etapie polegającym na modernizacji części osadowej wykonano: budowę placu magazynowego o powierzchni 2 200 m³ wraz z zadaszeniem, budowę budynku odbioru odwodnionego osadu, w którym zainstalowano stację higienizacji osadu wapnem palonym. Sama stacja odwadniania osadu oraz sąsiadująca z nią przepompownia osadów i wód nadosadowych zostały gruntownie zmodernizowane łącznie z wymianą prasy taśmowej do odwadniania osadów.

Na realizację tego zadania Miejski Zakład Energetyki Ciepłej Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wąbrzeźnie otrzymał dofinansowanie z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

Dzięki realizacji inwestycji Oczyszczalnia w Wąbrzeźnie spełnia parametry ścieków zgodne z Dyrektywą Unijną 91/271/EWG dotyczącą oczyszczania ścieków komunalnych oraz z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szkodliwych dla środowiska naturalnego.

W miejscowości **Płużnica** znajduje się **oczyszczalnia biologiczno-mechaniczna**, do której doprowadzane są ścieki z części obszaru miejscowości Płużnica. Oczyszczalnia ścieków posiada pozwolenie wodnoprawne z dnia 08.12.2016 r. nr WR.6341.44.2.2015.OR na zrzut ścieków w ilości $Q_{sr} = 87,5 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{max} = 111,4 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{maxh} = 13,8 \text{ m}^3/\text{d}$.

Parametry oczyszczalni ścieków na terenie powiatu wąbrzeskiego oraz poszczególnych gmin z powiatu zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 4.5.2-2 Parametry oczyszczalni ścieków na terenie powiatu wąbrzeskiego

Nazwa	oczyszczalnie [szt.]			przepustowość [m ³ /dobę]			ścieki komunalne oczyszczane [dam ³]			ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków miejskich i wiejskich [osoba]		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
powiat wąbrzeski	3	2	2	4 938	4 938	4 938	615	600	607	19 841	19 413	19 626
Wąbrzeźno	2	1	1	4 851	4 851	4 851	422	416	410	12 925	12 771	12 243
Dębowa Łąka	0	0	0	0	0	0	22	26	31	1 142	1 080	1 071
Książki	0	0	0	0	0	0	34	35	39	1 443	1 357	971
Płużnica	1	1	1	87	87	87	95	79	84	2 795	2 703	2 689
Ryńsk	0	0	0	0	0	0	42	44	43	1 536	1 502	2 652

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na dzień opracowywania dokumentacji dane za rok 2022 nie były dostępne

Z powyższego zestawienia wynika, że ilość oczyszczanych ścieków komunalnych w 2020 roku zmalała w stosunku do roku 2019 i wzrosła w roku 2021. Wynika to z jednej strony ze zmian demograficznych (spadek liczby ludności w ostatnich latach), a z drugiej ze stopniem skanalizowania powiatu.

Na podstawie ustawy z dnia 13.09.1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, w przypadku gdy budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, konieczne jest wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych, spełniające wymagania określone w przepisach odrębnych. Przyłączenie nieruchomości do sieci kanalizacyjnej nie jest wówczas obowiązkowe, jeżeli nieruchomość jest wyposażona w przydomową oczyszczalnię ścieków spełniającą wymagania określone w przepisach odrębnych.

Tabela nr 4.5.2-3 Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków i szamb w latach 2019-2021 na terenie powiatu wąbrzeskiego

Lp.	Nazwa	Jednostka	Lata		
			2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6
Przydomowe oczyszczalnie ścieków					
1	powiat wąbrzeski	szt.	708	721	740
2	Wąbrzeźno	szt.	36	36	36
3	Dębowa Łąka	szt.	95	97	102
4	Książki	szt.	160	160	160
5	Płużnica	szt.	208	208	219
6	Ryśk	szt.	209	220	223
Bezodpływowe zbiorniki na nieczystości					
7	powiat wąbrzeski	szt.	1 547	1 548	1 354
8	Wąbrzeźno	szt.	40	41	41
9	Dębowa Łąka	szt.	306	306	304
10	Książki	szt.	243	243	61
11	Płużnica	szt.	304	304	294
12	Ryśk	szt.	654	654	654

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na dzień opracowywania dokumentacji dane za rok 2022 nie były dostępne

W porównaniu z rokiem 2019 liczba przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie powiatu w 2021 roku wzrosła o ok. 5%, a liczba zbiorników bezodpływowych zmniejszyła się o ok. 12%. Zauważa się wśród mieszkańców powiatu, a w szczególności terenów miejskich, odchodzenie od zbiorników przydomowych na rzecz przyłączenia do sieci kanalizacyjnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.

Działania Powiatu i Gmin

Działania związane z gospodarką wodno-ściekową realizowane na terenie powiatu wąbrzeskiego zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 4.5.2-4 Działania Gmin i Powiatu w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Nazwa	Działania	Koszt
1	2	3
Powiat wąbrzeski	Brak danych	Brak danych
Miasto Wąbrzeźno	Brak danych	Brak danych
Płużnica	1. W roku 2020 wybudowano nowy odcinek kanalizacji sanitarnej w m. Płużnica o dł. 90 mb. 2. W 2021 r. wymieniono 70 mb wodociągu na rury PVC w m. Płużnica. Na sieci wodociągowej prowadzone są bieżące naprawy przeprowadzane przez konserwatorów sieci wodociągowej. 3. W 2022 rozpoczęły się następujące inwestycje: - Rozbudowa stacji Uzdatniania Wody we Mgowie o dwa zbiorniki retencyjne wody pitnej Vu-150 m ³ każdy wraz z przynależnymi instalacjami zewnętrznymi - Przebudowa wraz z rozbudową budynku Stacji uzdatniania wody wraz ze zmianą technologii uzdatniania wody w m. Płużnica o wydajność pompowni trzeciego stopnia. Planowany termin zakończenia inwestycji to jesień 2023 r.	Brak danych

Tabela nr 4.5.2-4 Działania Gmin i Powiatu w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Nazwa 1	Działania 2	Koszt 3
	4. Prowadzenie analiz laboratoryjnych próbek wody pod kątem spełniania wymogów określonych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, próbek ścieków oczyszczonych oraz wód popłucznych pod kątem spełniania wymogów określonych w przepisach dotyczących warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, próbek osadów ściekowych i gleby pod kątem spełniania wymogów określonych w Rozporządzeniu w sprawie komunalnych osadów ściekowych. W ramach realizacji monitoringu wykonuje się analizy: - próbek wody w zakresie monitoringu kontrolnego; - próbek wody w zakresie monitoringu przeglądowego; - próbek ścieków surowych i oczyszczonych; - próbek wód popłucznych odprowadzanych z hydroforni; - próbek osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków w Płużnicy; - próbek gleby w celu rolniczego wykorzystania osadu ściekowego.	
Ryńsk	1. Budowa stacji uzdatniania wody w Sosnowce (uruchomienie planowane w 2023 r.) 2. Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Nielub i Wałycz, na terenach zwartej zabudowy mieszkaniowej 3. Wsparcie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków (przydomowych oczyszczalni)	1. ok. 5 000 000 zł 2. ok. 216 000 zł 3. w 2022 r. – 5 794 zł
Książki	Modernizacja bieżąca i utrzymanie sieci wodociągowej i stacji uzdatniania wody	2022 - 282 819,24 zł 2021 - 236 894,83 zł 2020 - 230 598,53 zł
Dębowa Łąka	1. W 2021r. została zmodernizowana i rozbudowana stacja uzdatniania wody w miejscowości Łobdowo 2. Nabór wniosków o dotację do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków	1. Brak danych 2. 2020 – 17 2021 – 5 2022 - 17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gmin i Powiatu

Ze względu na hipotetyczny:

- brak działań w zakresie utrzymania i modernizacji infrastruktury wodno-ściekowej,
- brak działań w zakresie kontroli szczelności zbiorników bezodpływowych i nadzoru nad sukcesywnym podłączaniu nieruchomości do systemu kanalizacji,

można oczekiwać:

- pogarszania się stanu infrastruktury wodno-ściekowej,
- eksploatacji nieszczelnych zbiorników bezodpływowych na nieczystości ciekłe,
- spowolnienia rozwoju systemu kanalizacji,

a co za tym idzie negatywnego wpływu na jakość systemu kanalizacyjnego i pośrednio środowiska gruntowo-wodnego na terenie powiatu wąbrzeskiego.

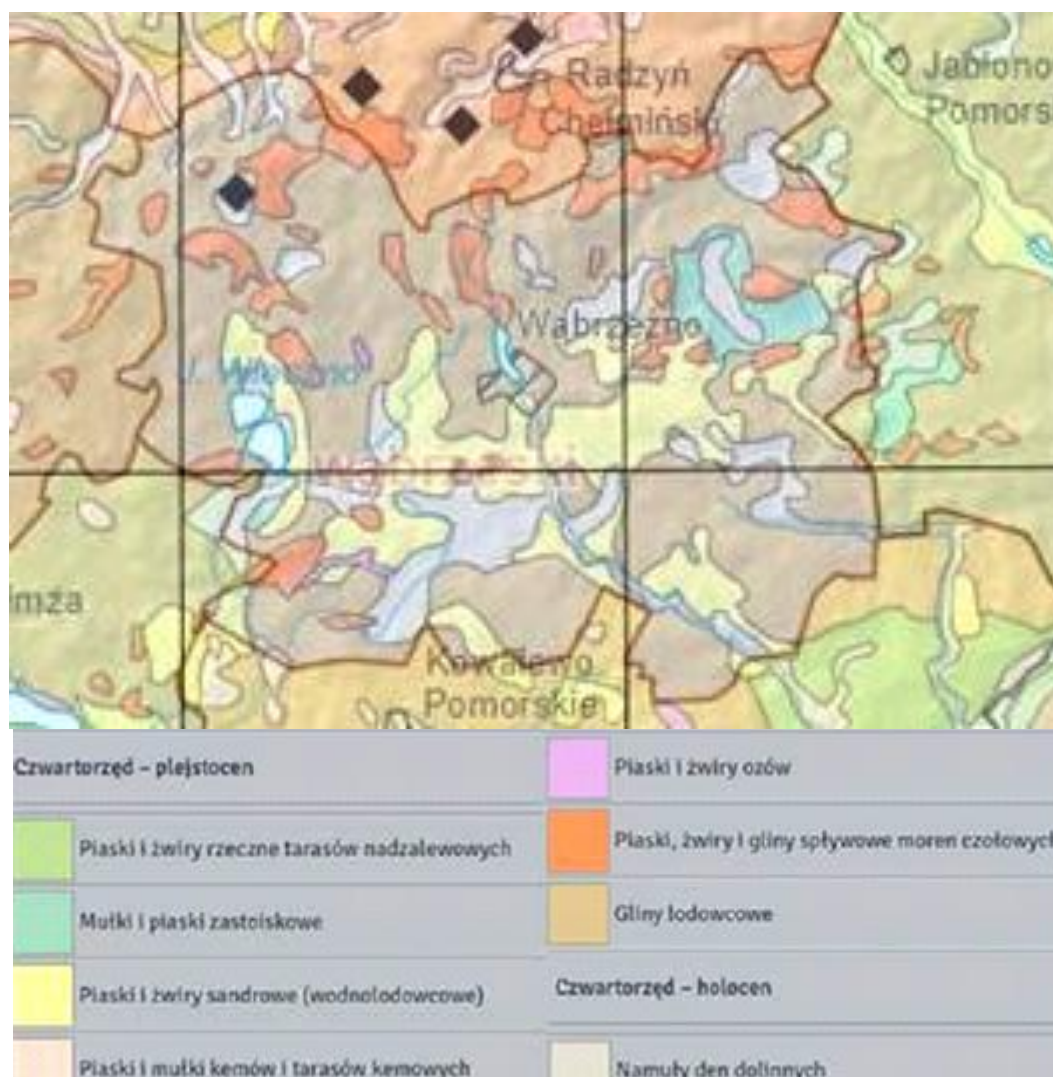
Jak wynika z powyższej analizy wcielenie w życie zadań związanych z gospodarką wodno-ściekową, wynikających z POŚ jest konieczne w celu przeciwdziałania niekorzystnym zmianom w środowisku.

4.6 Powierzchnia ziemi, gleby i kopaliny

4.6.1 Budowa geologiczna

Występowanie obszarów użytkowych surowców mineralnych pozostaje w ścisłym związku z rozmieszczeniem osadów plejstoceny i holoceny oraz podstawowych jednostek morfogenetycznych. Złoża surowców mineralnych, zdefiniowane jako nagromadzenie minerałów i skał, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą, należą do nieodnawialnych zasobów środowiska przyrodniczego.

Na poniższej mapie geologicznej zaznaczono utwory powierzchniowe na terenie powiatu wąbrzeskiego.

Rysunek nr 4.6.1-1 Mapa geologiczna utworów powierzchniowych

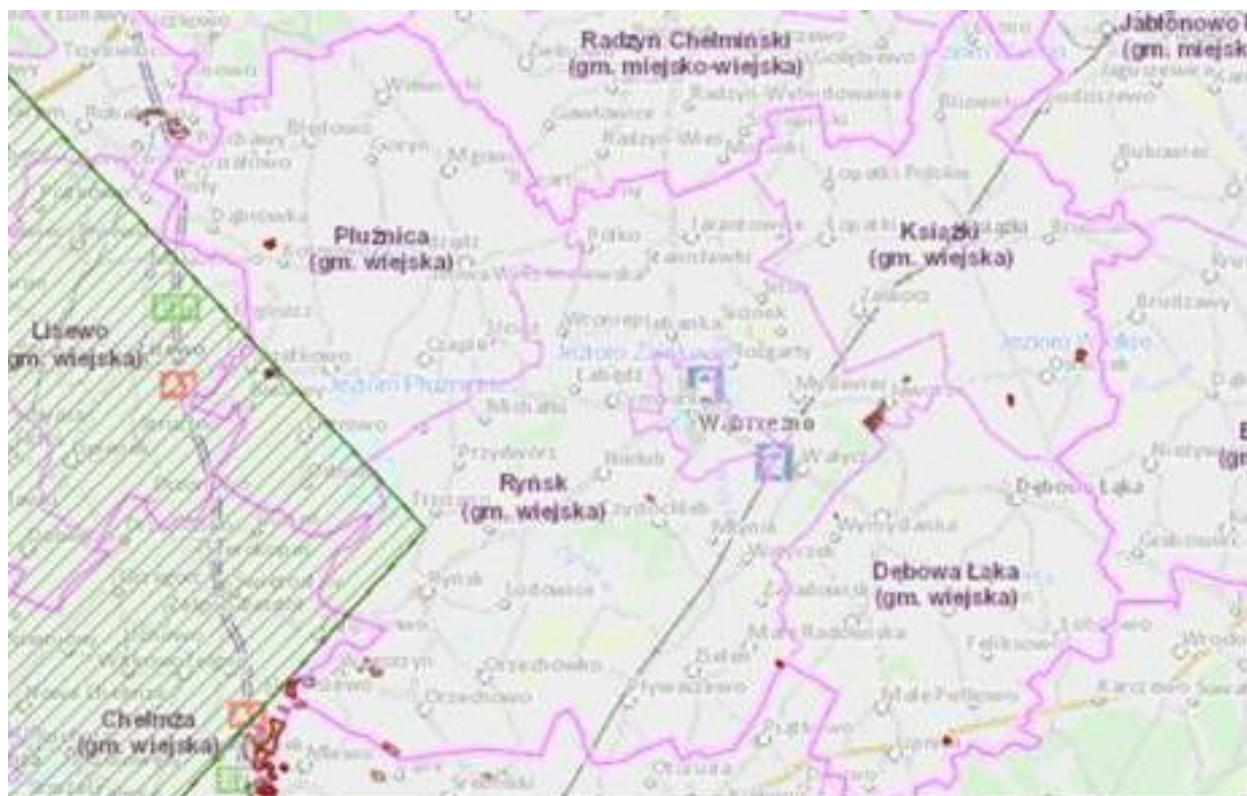
Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny

Powiat wąbrzeski posiada zróżnicowaną budowę geologiczną, lecz na powierzchni całego obszaru zalegają osady czwartorzędowe. Ich miąższość jest znaczna, lokalnie przekracza 150 m. Są to osady lodowcowe, wodnolodowcowe, rzeczne, jeziorne oraz biogeniczne. Baza surowców użytecznych w takich osadach jest uboga. Występujące na terenie powiatu kruszywa są wieku czwartorzędowego. Jakość kruszyw zależy w znacznym stopniu od typu genetycznego złoża. Wyróżnia się tu trzy typy złóż: polodowcowe, wodnolodowcowe oraz rzeczne. Złoża polodowcowe zostały zdeponowane w czasie nasunięcia lądolodu i osadzone w morenach akumulacyjnych. Złoża wodnolodowcowe powstały na przedpolach linii postojowych lądolodu w miejscach wypływu wód (sandry), jak również pod dnem i we wnętrzu lądolodu - w miejscach akumulacyjnej działalności wód lodowcowych (ozy, kemy).

4.6.2 Zasoby geologiczne

Na terenie powiatu wąbrzeskiego występują złoża kruszywa naturalnego (piasku).

Rysunek nr 4.6.2-1 Złoża na terenie powiatu (obszar zakreskowany na zielono, to obszar na którym obowiązuje koncesja na rozpoznawanie złóż)

Źródło: <https://geologia.pgi.gov.pl/zloza/>

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz i zasoby złóż kopalin występujące na terenie powiatu wąbrzeskiego, według „Bilansu złóż kopalin w Polsce stan na 31 XII 2022 r.”⁹

Tabela nr 4.6.2-1 Wykaz i zasoby złóż kopalin na terenie powiatu wąbrzeskiego

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania*	Zasoby w tys. Mg		Wydobycie w tys. Mg
			bilansowe	przemysłowe	
1	2	3	4	5	6
Kreda jeziorna i pisząca					
1	Węgorzyn	R	197	-	-
Piaski i żwiry					
2	Czystochleb	Z	163	-	-
3	Jaworze I	Z	23	-	-
4	Jaworze II	Z	606	-	-
5	Jaworze III	Z	71	-	-
6	Jaworze IV	R	83	-	-
7	Jaworze V	Z	42	-	-

⁹ „Bilansu złóż kopalin w Polsce stan na 31 XII 2022 r. - Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa, 2023 r.

Tabela nr 4.6.2-1 Wykaz i zasoby złóż kopalin na terenie powiatu wąbrzeskiego

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania*	Zasoby w tys. Mg		Wydobycie w tys. Mg
			bilansowe	przemysłowe	
1	2	3	4	5	6
8	Jaworze VI	Z	293	-	-
9	Jaworze VII	R	320	-	-
10	Józefkowo 1	R	851	-	-
11	Kotnowo	R	211	211	-
12	Lipnica I	Z	14	-	-
13	Małe Radowiska	E	432	-	8
14	Orzechowo I	Z	165	-	-
15	Orzechowo II	R	545	-	-
16	Osieczek I	T	130	-	-
17	Osieczek II	E	287	239	29

* R – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo (w kat. A + B + C1)

Z – złożo, z którego wydobywanie zostało zaniechane

T – złożo zagospodarowane, eksploatowane okresowo

E – złożo eksploatowane

Obecnie na terenie powiatu wąbrzeskiego czynne są 3 kopalnie kruszywa naturalnego

- „Lipnica I”
- „Małe Radowiska”
- Osieczek I”

Zgodnie z powyższym wykazem eksploatacja złoża „Lipnica I” została zaniechana.

W 2020 r. zakończyła się eksploatacja złoża „Czystochleb”.

Zagrożeniami dla powierzchni ziemi mogą być procesy geodynamiczne, czyli ruchy masowe ziemi, związane przede wszystkim z działaniem sił przyrody, takimi jak gwałtowne opady deszczu, intensywne topnienie śniegu, podnoszenie się poziomu wód gruntowych oraz wezbrania rzek. Czynnikiem degradującym powierzchnię ziemi na terenie powiatu może być niekontrolowana eksploatacja kopalin, bez zezwolenia właściwych organów administracji.

Gminy nie mają kompetencji w odniesieniu do podmiotów eksploatujących kopaliny. Do zadań Gmin należy:

- zgłaszanie do Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego przypadków nielegalnej eksploatacji kopaliny,
- uzgadnianie koncesji geologicznych na wydobywanie kopaliny w odniesieniu do Studium lub miejscowego planu zagospodarowania terenu,
- opiniowanie decyzji ustalającej kierunek i zakończenie rekultywacji terenu poeksploatacyjnego,
- wydawanie decyzji o usuwaniu odpadów z miejsc do tego nie przeznaczonych, np. z dawnych wyrobisk, nie objętych decyzją rekultywacyjną.

Starosta jako organ administracji geologicznej przyjmuje, od zewnętrznych podmiotów gospodarczych i osób fizycznych, w formie zgłoszenia projekty robót geologicznych na wykonanie otworów wiercnicznych w celu pozyskania ciepła Ziemi dla potrzeb grzewczych tzw. pionowe kolektory oraz dokumentację powykonawczą z wykonania tych prac.

Inne zadania starosty w tym zakresie to m.in.:

1. sprawowanie nadzoru i kontroli w zakresie wykonywania przez przedsiębiorcę uprawnień z tytułu udzielonych koncesji,
2. nadzór nad projektowaniem i wykonywaniem prac geologicznych oraz prawidłowością sporządzania dokumentacji geologicznych,
3. zatwierdzanie projektów prac geologicznych, których wykonywanie nie wymaga koncesji, w tym:
 - a. dotyczących ustalania zasobów ujęć wód podziemnych, w tym ujęć źródeł naturalnych i jeżeli udokumentowane zasoby lub przewidywana wydajność nie przekracza 50 m³/h,

- b. dla określenia warunków hydrogeologicznych w związku z projektowaniem odwodnień budowlanych otworami wiertniczymi o przewidywanej wydajności do 50 m³/h, oraz odwodnień do wydobywania kopalin pospolitych ze złóż na powierzchni do 2 ha i przewidywanym rocznym wydobywaniu do 20 000 m³, jak również w związku z zakończeniem lub zmianą poziomu odwadniania tych złóż, projektowaniem inwestycji mogących zanieczyścić wody podziemne oraz magazynowaniem i składowaniem na powierzchni odpadów,
- c. dla ustalania geotechnicznych warunków posadawiania obiektów budowlanych,
- d. badań geologiczno-inżynierskich do projektowania i wykonywania inwestycji liniowych o zasięgu powiatowym,
4. przyjmowanie dokumentacji geologicznych dotyczących udzielonych koncesji oraz zatwierdzonych projektów prac geologicznych,
5. bilansowanie zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych wód podziemnych,
6. gromadzenie przetwarzanie i udostępnianie danych geologicznych.

W latach 2020 - 2022 Starosta Wąbrzeski wydał następujące decyzje dotyczące rekultywacji terenów zdegradowanych:

- 2020 – 2 decyzje ustalające kierunek rekultywacji – żwirownie Osieczek, Czystochleb,
- 2021 – 2 decyzje uznające rekultywację – żwirownie Czystochleb, Jaworze,
- 2022 – 1 decyzja – umorzenie postępowania w sprawie wydania decyzji ustalającej kierunek rekultywacji – żwirownia Jaworze.

Państwowy Instytut Geologiczny w ramach realizacji Projektu SOPO (System Osłony Przeciw Osuwiskowej) przygotował wstępne informacje dotyczące problematyki ruchów masowych.

W powiecie wąbrzeskim nie odnotowano osuwisk ani terenów zagrożonych osuwaniem.

Realizacja zadań związanych z ochroną zasobów geologicznych, wynikających z POŚ jest konieczna w celu przeciwdziałania niekorzystnym zmianom w środowisku.

4.6.3 Gleby

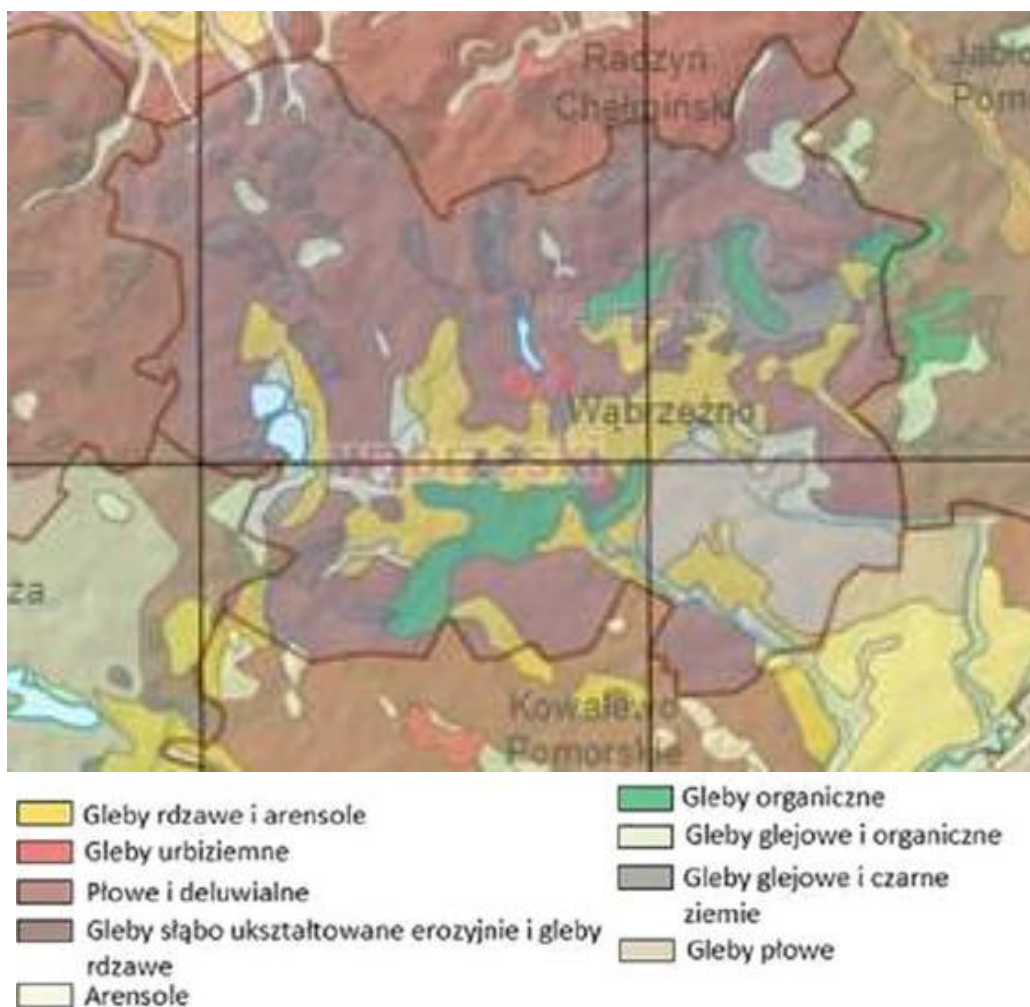
Gleby występujące na terenie powiatu wąbrzeskiego są zróżnicowane, co wynika z urozmaiconej morfologii terenu, jak i przestrzennego rozmieszczenia skał macierzystych, na bazie, których powstaje kompleks glebowy.

Rysunek nr 4.6.3-1 Jakość gleb w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego (WA – powiat wąbrzeski)

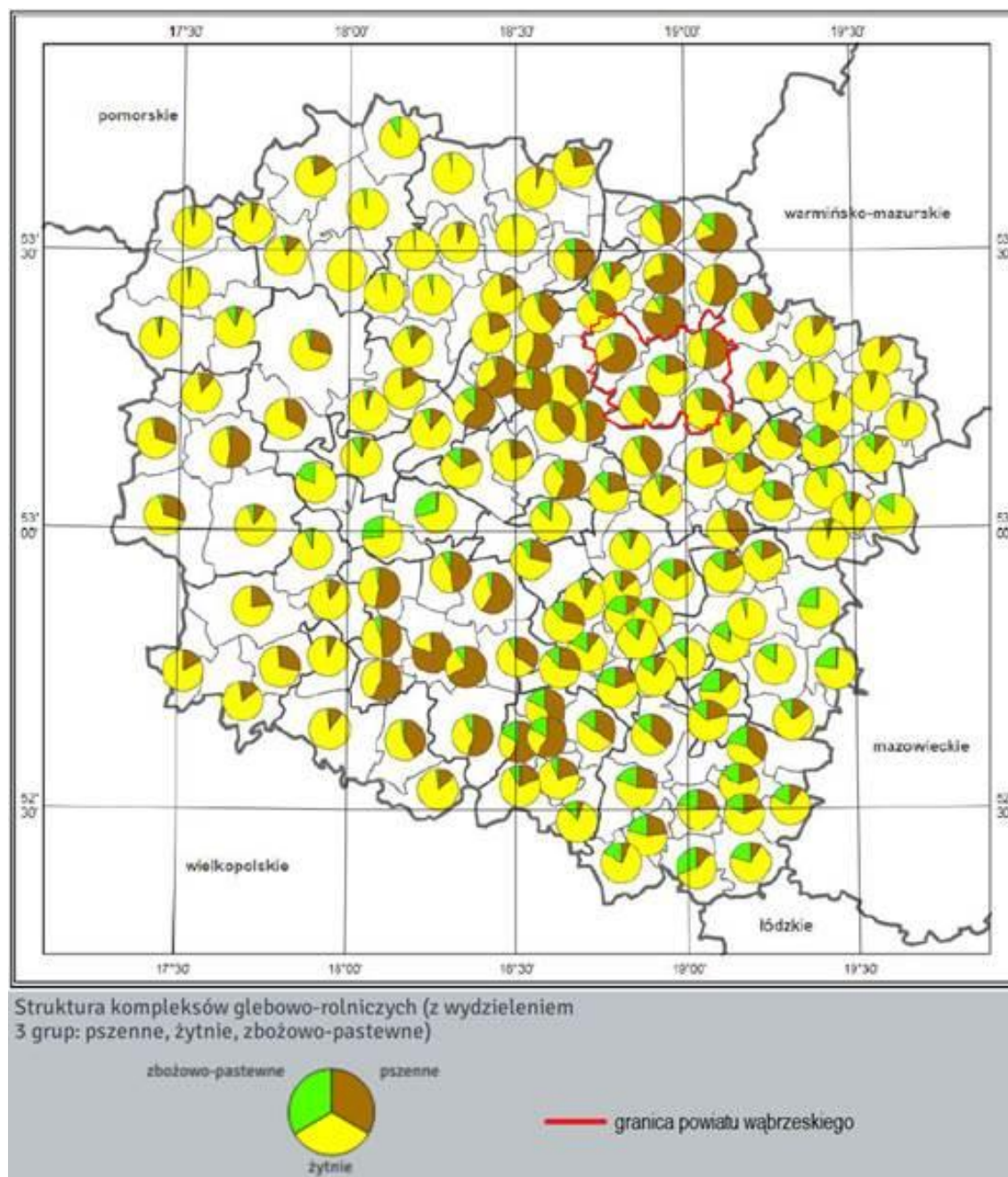
Źródło: www.kpodr.pl

Jednym z najcenniejszych zasobów przyrodniczych na terenie powiatu wąbrzeskiego są urodzajne gleby. Obszar powiatu pod tym względem wyróżnia się na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Skalą macierzysta gleb jest najczęściej polodowcowa glina zwałowa oraz utwory piaszczyste. Na takich osadach wykształciły się gleby brunatne, płowe i rdzawe. Na sandrowych osadach piaszczystych wykształciły się przede wszystkim gleby bielicoziemne.

Rysunek nr 4.6.3-2 Typy i podtypy gleb
Źródło: <http://atlas.kujawsko-pomorskie.pl/>

Według podziału na regiony glebowo-rolnicze, obszar powiatu wąbrzeskiego znajduje się na terenie Regionu Radzyńskiego (północno-zachodnia część powiatu) i Regionu Wąbrzeskiego (południowowschodnia część). W Regionie Radzyńskim zdecydowanie przeważają gleby kompleksu pszennego dobrego i żytniego bardzo dobrego. Wykształcone gleby to przeważnie gleby brunatne powstałe z lekkich i średnich glin zwałowych. Rzeźba terenu jest niskofalista i niskopagórkowata. Występują tu korzystne warunki dla intensywnej uprawy wymagających roślin. Region Wąbrzeski odznacza się znacznym zróżnicowaniem środowiska geograficznego, a tym samym warunków glebowych. Pokrywą glebową stanowią przede wszystkim gleby pseudobielicowe i brunatne wylugowane wytworzone z piasków naglinowych i glin silnie spiaszczonych. Przeważają gleby kompleksu żytniego dobrego i żytniego bardzo dobrego. W obniżeniach terenowych występują powszechnie gleby kompleksu pastewnego mocnego. Jest to region żytnio-ziemniaczany z możliwością intensywnej uprawy roślin.

Rysunek nr 4.6.2-3 Kompleksy rolniczej przydatności gleb
Źródło: IUNiG w Puławach

Na obszarze powiatu wąbrzeskiego przestrzennie przeważają średniurodzajne gleby klasy bonitacyjnej IVa (34,1% gruntów ornych) i IIIb (34,0%). Udział pozostałych klas nie przekracza 10%. Spośród trwałych użytków zielonych przeważają użytki IV klasy bonitacyjnej (50,3%). Znaczny udział mają także użytki V klasy. Pod względem przydatności rolniczej gminy powiatu wąbrzeskiego różnią się znacznie. Najlepszymi warunkami przyrodniczymi do produkcji rolniczej odznacza się gmina Płużnica. Również bardzo dobre warunki w tym zakresie występują w gminach Dębowa Łąka i Książki. Większość obszarów tych gmin leży na polodowcowej, gliniastej i przeważnie płaskiej wysoczyźnie morenowej, na której wykształciły się urodzajne gleby. Najłabsze warunki dla produkcji rolniczej występują na terenie gminy Ryńsk. Warto zaznaczyć, że przydatność rolnicza gleb powiatu wąbrzeskiego jest wyższa od średniej dla województwa kujawsko-pomorskiego. Gleby narażone są na procesy degradacji. Zjawiska te związane są z tzw. erozją wietrzną, która polega na wywiewaniu cząstek próchnicznych głównie na odkrytych i pozbawionych roślinności obszarach. Natomiast w strefach krawędziowych dolin i rynien występują procesy erozji wodnej powierzchniowej i wąwozowej, polegające na wymywaniu wierzchnich warstw gleby na

terenach o wysokich spadkach. Zjawiska te występują głównie w strefach krawędziowych rynien i dolin polodowcowych. Brak istotnych źródeł zagrożeń, głównie ze strony przemysłu powoduje, że gleby powiatu nie są ponadnormatywnie zanieczyszczone.

Ze względu na hipotetyczny brak działań w zakresie ochrony gleb, można oczekiwać postępującej degradacji i utraty przydatności rolniczej. Stąd wnioskuje się, iż wcielenie w życie zadań związanych z ochroną zasobów geologicznych, wynikających z POŚ jest konieczne.

Działania Powiatu i Gmin

Działania Gmin i Powiatu w zakresie ochrony powierzchni ziemi zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 4.6.3-1 Działania Gmin i Powiatu w zakresie ochrony powierzchni ziemi i gleb

Nazwa 1	Działania 2	Koszt 3
Powiat wąbrzeski	W 2020 wydano 2 decyzje ustalające kierunek rekultywacji – żwirownie Osieczek, Czystochleb, W 2021 wydano 2 decyzje uznające rekultywację – żwirownie Czystochleb, Jaworze W 2022 wydano 1 decyzję – umorzenie postępowania w sprawie wydania decyzji ustalającej kierunek rekultywacji – żwirownia Jaworze.	Brak danych
Miasto Wąbrzeźno	Brak danych	Brak danych
Płużnica	Monitoring gleby na terenie gminy: - próby glebowe w zakresie analiz - odczyn pH, - zawartość fosforu, potasu i magnezu	Brak danych
Ryńsk	- likwidacja wyrobisk poeksploatacyjnych - prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi, - wdrażanie programów rolno-środowiskowych uwzględniających działania prewencyjne	Brak danych
Książki	Prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi	2020 - 997,12 zł 2021 - 997,12 zł 2022 - 997,12 zł
Dębowa Łąka	Brak danych	Brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gmin i Powiatu

4.7 Gospodarowanie odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

4.7.1 Odpady komunalne

Odpady komunalne zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz. U. 2022 poz. 699 z późn. zm.) to odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Odpady komunalne wytwarzane są przede wszystkim przez gospodarstwa domowe oraz obiekty infrastruktury (handel, usługi i rzemiosło, targowiska, szkolnictwo itp.).

Zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2019r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1579 ze zm.) zniesione zostały regiony gospodarki odpadami komunalnymi. Podmiot który prowadzi instalację przetwarzającą odpady komunalne stanowiące regionalną instalację do przetwarzania odpadów komunalnych, może przetwarzać niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne, nie dłużej niż do dnia 1 stycznia 2024 r.

W myśl art. 38b ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, w związku z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1579), Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w Biuletynie Informacji Publicznej, prowadzi listę:

- 1) funkcjonujących instalacji spełniających wymagania dla instalacji komunalnych, które zostały oddane do użytkowania i posiadają wymagane decyzje pozwalające na przetwarzanie odpadów, o których mowa w art. 35 ust. 6 ustawy o odpadach,
- 2) instalacji komunalnych planowanych do budowy, rozbudowy lub modernizacji.

Wpisu na listę dokonuje się na pisemny wniosek prowadzącego instalację komunalną.

Gminy powiatu wąbrzeskiego podlegają pod Instalację Komunalną w Niedźwiedziu, gm. Dębowa Łąka. Wszystkie gminy powiatu wąbrzeskiego podpisały umowę na odbieranie i zagospodarowanie zmieszanych i zbieranych selektywnie odpadów komunalnych z Przedsiębiorstwem Usług Komunalnych i Mieszkaniowych EKOSYSTEM Sp. z o.o. z siedzibą w Wąbrzeźnie. Podstawową działalnością Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych i Mieszkaniowych EKOSYSTEM Sp. z o. o. jest przyjmowanie i przetwarzanie zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów ulegających biodegradacji oraz surowców wtórnych pozyskanych na drodze selektywnej zbiórki. W ramach funkcjonowania obiektu prowadzone są prace obejmujące m.in. prowadzenie, eksploatację, konserwację i bieżące utrzymanie składowiska odpadów, wraz z budowlami, obiektami i urządzeniami towarzyszącymi, niezbędnymi do prowadzenia działalności podstawowej i dodatkowej.

Instalacja komunalna w Niedźwiedziu pracuje w systemie dwuzmianowym (dwie zmiany po 8 godzin) przez 5/6 dni w tygodniu i przez ok. 260 dni w roku. Przyjmowanie odpadów odbywa się w dni robocze: poniedziałek-piątek: 7:00-15:00, a w uzasadnionych przypadkach (np. awarie) w godz. 7:00-20:00.

Parametry instalacji komunalnej przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 4.7.1-1 Parametry instalacji komunalnej zlokalizowanej na terenie powiatu wąbrzeskiego

Lp.	Nazwa instalacji	Parametr	Jednostka	Zdolność produkcyjna
1	2	3	4	5
1	Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne (kwatery nr I)	Całkowita pojemność składowiska	m ³	2 500 000
2		Wydajność	Mg/rok	160 000
3			Mg/doba	550
4	Kopiec bioenergetyczny BIO-EN-ER	Całkowita pojemność kopca	m ³	17 565
5		Wydajność	Mg/rok	12 000
6	Sortownia odpadów	Wydajność	Mg/rok	20 000 (1 zmiana)
7	Kompostownia przyzłomowa	Wydajność	Mg/rok	18 000
8	Instalacja biologicznego przetwarzania odpadów	Wydajność	Mg/rok	18 000
9	Przetwarzanie odpadów wielkogabarytowych	Wydajność	Mg/rok	10 000
10	Przetwarzanie odpadów budowlanych	Wydajność	Mg/rok	20 000

Na terenie powiatu wąbrzeskiego ze strumienia odpadów komunalnych wydziela się „u źródła” podstawowe surowce wtórne, takie jak: papier, tworzywo sztuczne, metale, szkło, odpady wielomateriałowe. Ponadto wydziela się odpady problemowe takie jak: zużyty sprzęt elektroniczny i elektryczny, zużyte baterie i akumulatory, meble i inne odpady wielkogabarytowe, przeterminowane leki i chemikalia, odpady budowlane i remontowe itp. Do przyjmowania tego rodzaju odpadów i ich dalszego przekazywania przeznaczony jest Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, który zlokalizowany jest:

1. na terenie gminy Płużnica - w Nowej Wsi Królewskiej nr 30 na placu Spółdzielni Kółek Rolniczych,
2. na terenie gminy Książki - w Książkach ul. Okrężna 2,
3. na terenie Miasta Wąbrzeźno (dla mieszkańców Wąbrzeźna oraz gminy Ryńsk) - ul. 750-lecia Wąbrzeźna 16/18,
4. na terenie gminy Dębowa Łąka - w miejscowości Niedźwiedź 1.

Ad. 1

Gmina Płużnica posiada jeden Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, który jest zlokalizowany w Nowej Wsi Królewskiej nr 30 na placu Spółdzielni Kółek Rolniczych. PSZOK świadczy usługi odbierania odpadów od poniedziałku do piątku w godzinach od 8:00 do 14:00. Właściciele nieruchomości samodzielnie dostarczają do PSZOK określone odpady, zebrane w sposób selektywny.

Ad. 2

Punkt Selektywnej Zbiórki odpadów zlokalizowany jest przy ul. Okrężnej 2 w Książkach. Otwarty jest w każdy wtorek w godzinach 11-17.

Ad. 3

Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) funkcjonuje przy ul. 750-lecia Wąbrzeźna 16/18. Punkt czynny jest od poniedziałku do piątku w godz. od 10.00 do 18.00, w soboty 10.00 – 14.00, za wyjątkiem dni ustawowo wolnych od pracy.

Ad. 4

Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych znajdujący się pod adresem Niedźwiedź 1 87-207 Dębowa Łąka czynny jest w następujących dniach i godzinach: poniedziałek - godz. 10:00 do 18:00 wtorek - godz. 10:00 do 18:00 środa - godz. 10:00 do 18:00 czwartek - godz. 10:00 do 18:00 piątek - godz. 10:00 do 18:00 sobota - godz. 10:00 do 14:00.

W PSZOK można bezpłatnie zostawić:

- przeterminowane leki
- baterie i akumulatory
- zużyty sprzęt elektroniczny i elektryczny
- meble i odpady wielkogabarytowe
- odpady budowlane i rozbiórkowe
- chemikalia i zużyte opony
- tekstylia i odzież,
- odpady niebezpieczne
- odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek

Ilość poszczególnych rodzajów odpadów komunalnych zebranych w latach 2020-2022 z terenu powiatu wąbrzeskiego w podziale na poszczególne gminy zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 4.7.1-2 Ilość poszczególnych rodzajów odpadów komunalnych zebranych i odebranych w latach 2020-2022 z terenu powiatu wąbrzeskiego

Lp.	Kod odebranych odpadów	Rodzaj odebranych odpadów	Masa odebranych odpadów w Mg														
			Książki			Dębowa Łąka ¹⁰			Ryńsk			Płużnica			miasto Wąbrzeźno		
			2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
1	16 01 03	Zużyte opony	0,12	1,10	4,36	b.d.	b.d.	0,08	1,40	1,10	1,68	0,76	5,08	3,30	10,74	11,78	12,78
2	17 01 01	Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	2,28	21,22	0	b.d.	b.d.	0	0	7,58	0,16	0	0	0	56,27	97,54	114,12
3	17 01 02	Gruz ceglany	0	0	0	b.d.	b.d.	0	0	0	0	1,26	0	0	24,00	15,04	1,32
4	17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	0	0	0	b.d.	b.d.	0	1,62	0	0,74	2,00	42,04	19,92	0,22	4,64	6,88
5	17 03 80	Odpadowa papa	0	0	0	b.d.	b.d.	0	0	0	1,50	1,26	0,06	0	0,54	0,22	2,06
6	17 04 05	Żelazo i stal	0	0	0	b.d.	b.d.	89,21	0	0	0	0,52	0	0	0	0	0
7	17 05 04	Gleba i ziemia, w tym kamienie inne niż wymienione w 17 05 03	0	0	0	b.d.	b.d.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	17 06 04	Materiały izolacyjne inne niż wymienione w 17 06 01 i 17 06 03	0	0	0	b.d.	b.d.	0	0	0	0	0,02	0	0	0,48	0,12	0,24
9	17 09 04	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02 i 17 09 03	1,62	0,30	0	b.d.	b.d.	0,14	8,02	17,82	9,58	2,56	0	0	0	0	0
10	20 01 01	Papier i tektura	16,96	21,88	17,39	b.d.	b.d.	10,76	33,26	46,70	47,68	23,52	26,56	60,38	144,12	149,87	132,80
11	20 01 02	Szkoło	67,80	68,14	44,00	b.d.	b.d.	50,36	160,22	172,86	127,14	72,87	69,92	61,90	239,48	191,62	157,20
12	20 01 10	Odzież	0	0	0	b.d.	b.d.	0	0	0	0	0	0	0	0,06	0,36	0
13	20 01 11	Tekstyli	0	0	0	b.d.	b.d.	0	0,22	0	0	0	0	0	0,28	0,02	0
14	20 01 32	Leki inne niż wymienione w 20 01 31	0	0	0,1	b.d.	b.d.	0,08	0	0	0	0	0	0	0,76	0,76	0,18
15	20 01 34	Baterie i akumulatory inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23, 20 01 35	0	0	0	b.d.	b.d.	0,30	0	0	0	0	0,16	0,34	0	0	0
16	20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	0	1,36	0,12	b.d.	b.d.	0	0,26	0,32	1,04	0,26	0,24	2,92	3,86	0,28	1,58

¹⁰ Dane dla Gminy Dębowa Łąka dostępne tylko za 2022 rok

Tabela nr 4.7.1-2 Ilość poszczególnych rodzajów odpadów komunalnych zebranych i odebranych w latach 2020-2022 z terenu powiatu wąbrzeskiego

Lp.	Kod odebranych odpadów	Rodzaj odebranych odpadów	Masa odebranych odpadów w Mg														
			Książki			Dębowa Łąka ¹⁰			Ryńsk			Płużnica			miasto Wąbrzeźno		
			2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		
17	20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	0,88	1,14	0,48	b.d.	b.d.	0,28	2,94	2,00	1,46	4,54	1,98	1,08	17,64	4,52	2,36
18	20 01 39	Tworzywa sztuczne	69,92	65,00	55,00	b.d.	b.d.	49,44	152,88	152,87	154,74	94,40	98,58	104,76	266,85	301,49	278,78
19	20 01 99	Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny	106,32	105,54	116,54	b.d.	b.d.	33,96	0	0	0	184,8	161,11	155,32	0	0	0
20	20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	85,56	71,32	63,28	b.d.	b.d.	44,48	174,27	171,98	179,16	122,21	119,16	108,64	1240,64	1195,71	1187,02
21	20 02 03	Inne odpady nieulegające biodegradacji	0	0	0	b.d.	b.d.	29,80	21,95	21,12	11,66	2,24	0	0	158,66	165,33	162,22
22	20 03 01	Zmieszane odpady komunalne	593,64	640,12	697,06	b.d.	b.d.	525,80	1562,11	1766,28	1766,03	938,61	1023,39	894,06	3278,02	3337,02	3216,19
23	20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	5,24	15,7	22,48	b.d.	b.d.	3,98	37,66	47,84	38,74	81,76	37,06	23,32	121,24	70,68	45,22
24	20 03 99	Odpady komunalne nie wymienione w innych podgrupach	0	0	0	b.d.	b.d.	0	0,32	0	0	0	0	0	1,47	0	0
25	Razem zebranych odpadów		950,34	1012,82	1020,81	b.d.	b.d.	838,67	2157,13	2408,47	2341,31	1533,59	1585,34	1435,94	5565,33	5547,00	5320,95
26	Razem selektywnie zebranych odpadów		356,70	372,70	323,75	b.d.	b.d.	312,87	595,02	642,19	575,28	594,98	561,95	541,88	2287,31	2209,98	2104,76

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analiz stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie poszczególnych gmin w latach 2020-2022

Analizując powyższą tabelę zauważa się ogólny spadek masy odpadów komunalnych zebranych i odebranych z terenu powiatu w latach 2020-2022. Najbardziej widoczny spadek jest w mieście Wąbrzeźno. Masa odpadów zebranych selektywnie w gminach powiatu wąbrzeskiego w latach 2020-2022 pozostaje na podobnym poziomie.

Poziomy odzysku i recyklingu

Zgodnie z art. 3aa. ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 2519) z dnia 13 września 1996r., gminy są obowiązane osiągnąć za rok 2020 poziom:

- przygotowania do ponownego użycia i recyklingu następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej 50% wagowo;
- recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych stanowiących odpady komunalne w wysokości co najmniej 70% wagowo.

Od 2021 r. zgodnie z zapisami art.3b ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach obowiązkowy poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych powinien do roku 2030 wynosić co najmniej:

- 20% wagowo - za rok 2021,
- 25% wagowo - za rok 2022,
- 35% wagowo - za rok 2023,
- 45% wagowo - za rok 2024,
- 55% wagowo - za rok 2025,
- 56% wagowo - za rok 2026,
- 57% wagowo - za rok 2027,
- 58% wagowo - za rok 2028,
- 59% wagowo - za rok 2029,
- 60% wagowo - za rok 2030.

Według art. 3c ww. ustawy, gminy mają również obowiązek ograniczyć masę odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania:

- do dnia 16 lipca 2020 r. – do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania;
- w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.

Zgodnie z art.2a powyższej ustawy poziom składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji nie może przekroczyć:

- 35% wagowo – za każdy rok w latach 2021-2024 (nie ma wytycznych na lata 2021-2024 – domyślnie 35%),
- 30% wagowo – za każdy rok w latach 2025-2029,
- 20% wagowo – za rok 2030.

W poniższej tabeli zestawiono osiągnięte przez Gminy powiatu wąbrzeskiego poziomy odzysku i recyklingu w latach 2020-2022.

Tabela nr 4.7.1-3 Osiągnięte poziomy odzysku w latach 2020-2022

Lp.	Poziomy	Rok	Wymagane	Poziomy osiągnięte				
				Książki	Pluźnica	Ryńsk	Dębowa Łąka	Miasto Wąbrzeźno
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła [%]	2020	50	51,67	62,42	51,80	b.d.*	59,66
2	Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych [%]	2020	70	100	81,97	100	100	99,41
3	Wymagany poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych [%]	2021	20	26,60	19,79	39,35	b.d.*	99,71
4		2022	25	30,77	26,84	27,53	43,22	100

Tabela nr 4.7.1-3 Osiągnięte poziomy odzysku w latach 2020-2022

Lp.	Poziomy	Rok	Wymagane	Poziomy osiągnięte				
				Książki	Pluźnica	Ryńsk	Dębowa Łąka	Miasto Wąbrzeźno
1	2	3	4	5	6	7	8	9
5	Dopuszczalny poziom masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. [%]	2020	35	38,02	24,34	44,93	b.d.*	8,26
6		2021	35	11,54	13,72	14,77	b.d.*	5,33
7		2022	35	b.d.	11,09	12,11	7,94	5,69
8	Osiągnięty poziom składowania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych	2020	-	0	0	b.d.	b.d.*	b.d.
9		2021	-	0	0	56,15	b.d.*	46,74
10		2022	-	0	0	61,21	53,94	52,41

* dane dla Gminy Dębowa Łąka dostępne tylko za 2022 rok

W gminach Ryńsk oraz Książki przekroczono w 2020 roku limit odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.

W myśl art. 38b ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz. U. 2022 poz. 699 z późn. zm.), w związku z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1579), Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w Biuletynie Informacji Publicznej, prowadzi listę:

- 1) funkcjonujących instalacji spełniających wymagania dla instalacji komunalnych, które zostały oddane do użytkowania i posiadają wymagane decyzje pozwalające na przetwarzanie odpadów, o których mowa w art. 35 ust. 6 ustawy o odpadach,
 - 2) instalacji komunalnych planowanych do budowy, rozbudowy lub modernizacji.
- Wpisu na listę dokonuje się na pisemny wniosek prowadzącego instalację komunalną.

Dotychczasowe regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych (tzw. RIPOK), funkcjonujące na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, zapewniające mechaniczno-biologiczne przetwarzanie zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielanie ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku lub składowanie odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych – stały się instalacjami komunalnymi i na listę, o której mowa powyżej zostały wpisane z urzędu przez Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Odpady zawierające azbest na terenie powiatu wąbrzeskiego

Azbest - kancerogeny mineral, którego cząsteczki podczas demontażu płyt azbestowych odrywają się i wraz z wdychanym powietrzem zakotwiczą w płucach. Długoletnie wdychanie pyłu azbestowego jest przyczyną tzw. azbestozy, która może prowadzić do nowotworu oskrzeli czy międzybłoniaka płucnej.

W przypadku występowania na terenie nieruchomości materiałów zawierających azbest, na właścicielu nieruchomości, zarządcy bądź użytkownika nieruchomości spoczywa obowiązek sporządzenia informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania. Przedmiotową informację właściciel, zarządca lub użytkownik sporządza w dwóch egzemplarzach

- osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informację odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta;
- pozostałe podmioty (np. przedsiębiorcy) przedkładają informację bezpośrednio marszałkowi województwa, drugi egzemplarz należy przechowywać przez okres jednego roku, do czasu sporządzenia następnej informacji.

Każda z gmin powiatu wąbrzeskiego posiada Plan Gospodarowania Odpadami Azbestowymi. Dodatkowo gminy powiatu w ramach swoich budżetów finansują część lub całość kosztów demontażu, transportu i utylizacji odpadów azbestowych. I tak:

- gmina Ryńsk – demontaż, transport i utylizacja wyrobów azbestowych – 100% dofinansowania,
 - w 2022 roku kwota 32 977,00 – 34 wnioski,
 - w 2021 roku kwota 26 978,40 zł - 23 wniosków,
 - w 2022 roku kwota 48 550,00 - 66 wniosków,
- gmina Płużnica - demontaż, transport i utylizacja wyrobów azbestowych – 100% dofinansowania,
 - w 2020 roku 20 wniosków: demontaż, transport i utylizacja 14,80 Mg, a odbiór i utylizacja 34,10 Mg,
 - w 2021 roku 25 wniosków: demontaż, odbiór i utylizacja 8,570Mg, a sam odbiór i utylizacja 54,74 Mg,
 - w 2022 roku 22 wnioski: odbiór i utylizacja 58,530 Mg, a demontaż, odbiór i utylizacja 8,20 Mg,
- gmina Książki - demontaż, transport i utylizacja wyrobów azbestowych – 100% dofinansowania,
 - w 2021 roku kwota 32 514,88 zł - 20 wniosków,
 - w 2022 roku kwota 15 460,64 zł - 12 wniosków,
- gmina Dębowa Łąka - demontaż, transport i utylizacja wyrobów azbestowych – 100% dofinansowania,
 - w 2020 roku złożone 14 wniosków, odebrane 10,
 - w 2021 roku złożone 13 wniosków, odebrane 17,
 - w 2022 roku złożone 21 wniosków, odebrane 1,
- Miasto Wąbrzeźno - demontaż, transport i utylizacja wyrobów azbestowych – 100% dofinansowania,
 - w 2020 roku - zutylizowano 10,30 Mg wyrobów, dofinansowanie dla 7 właścicieli na kwotę 5 832,70 zł,
 - w 2021 roku - zutylizowano 20,85 Mg wyrobów, dofinansowanie dla 15 właścicieli na kwotę 9 594,90 zł,
 - w 2022 roku - zutylizowano 12,10 Mg wyrobów, dofinansowanie dla 7 właścicieli na kwotę 5 929,00 zł.

Jednym z narzędzi monitorowania realizacji zadań wynikających z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 jest Baza azbestowa prowadzona przez Ministerstwo Rozwoju. Zgodnie z bazą ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu wąbrzeskiego wynosi 13 689 531 kg (stan na 2023 r.).

Informacje o masie wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych, unieszkodliwionych i pozostałych do unieszkodliwienia na terenie powiatu wąbrzeskiego zestawiono w tabeli nr 4.7.1-4.

Tabela nr 4.7.1-4 Ilościowe zestawienie wyrobów zawierających azbest w poszczególnych gminach powiatu wąbrzeskiego (stan na 2023 r.)

Lp.	Jednostka	Zinventaryzowane			Unieszkodliwione			Pozostałe do unieszkodliwienia		
		kg								
		razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne	razem	os. fizyczne	os. prawne
1	2	3	4							
1.	Powiat wąbrzeski	13 689 531	12 643 104	1 046 427	1 206 264	1 127 859	78 405	12 483 267	11 515 246	968 022
2.	Miasto Wąbrzeźno	664 686	389 883	274 803	233 708	159 362	74 346	430 978	230 521	200 456
3.	Książki	2 007 630	1 903 867	103 763	386 906	386 862	44	1 620 724	1 517 005	103 719
4.	Ryńsk	3 359 896	3 149 941	209 955	109 841	109 841	0	3 250 055	3 040 100	209 955
5.	Pluźnica	3 877 345	3 569 832	307 512	384 956	380 941	4 015	3 492 389	3 188 891	303 497
6.	Dębowa Łąka	3 779 975	3 629 581	150 394	90 853	90 853	0	3 689 122	3 538 728	150 394

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Wojewódzkiej Bazy Azbestowej

Jedyną dopuszczalną w Polsce metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich składowanie na składowisku odpadów niebezpiecznych lub na wydzielonych kwaterach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. Najbliżej zlokalizowanym składowiskiem przyjmującym odpady z azbestem jest Składowisko odpadów niebezpiecznych zawierających azbest w miejscowości Małociechowo, gmina Pruszcz.

Starosta Wąbrzeski nie realizuje aktualnie żadnych zadań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Wszelkie kompetencje w tym zakresie są w gestii Gmin i są realizowane w ramach obowiązujących, gminnych programów (lub planów) azbestowych.

Działania Powiatu i Gmin

Priorytetowym zadaniem dla Gmin powiatu wąbrzeskiego jest dalsze uświadamianie mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, w celu ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów komunalnych oraz racjonalnego sortowania odpadów komunalnych w celu osiągnięcia określonych przez Unię Europejską poziomów odzysku i recyklingu odpadów.

Działania związane z gospodarką odpadami, realizowane na terenie powiatu wąbrzeskiego zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 4.7.1-5 Działania Gmin i Powiatu w zakresie gospodarki odpadami

Nazwa 1	Działania 2	Koszt 3
Powiat wąbrzeski	Liczba wydanych zezwoleń na zbieranie: 2020 - 2 zmiany decyzji, 2021 - brak, 2022 - brak, Liczba wydanych zezwoleń na przetwarzanie: 2020 - 5 zmian decyzji, 2021 - 1 wydana decyzja, 1 zmiana decyzji, 2022 - 1 zmiana decyzji, Liczba wydanych zezwoleń na przetwarzanie i zbieranie: 2020 - brak, 2021 - brak, 2022 - 1 wydana decyzja, Liczba wydanych pozwoleń na wytwarzanie: 2020 - 1 zmiana decyzji, 2021 - 1 zmiana decyzji, 2022 - 1 zmiana decyzji, Współpraca z Młodzieżową Radą Ekologiczną Powiatu Wąbrzeskiego, Działania prowadzone przez szkoły: - Zespół Szkół Ogólnokształcących w Wąbrzeźnie - uczniowie liceum wzięli udział w roku 2022 w XXXVII Olimpiadzie Wiedzy Ekologicznej, Zespół Szkół: - 04.10.2022 - udział młodzieży w eko-debacie WąbrzeźNO WASTE, zorganizowanej przez Młodzieżową Radę Wąbrzeźna, - 17.10.2022 - wyjazd edukacyjny do regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych w Niedźwiedziu; - 19.10.2022 - recykling czy utylizacja? - opracowanie i udostępnienie interaktywnej eko-gry, doskonalącej umiejętność właściwej segregacji odpadów; - 25.11.2022 - przekazanie informacji o możliwości wzięcia udziału w Zlocie Wizjonerów (inicjatywa ekologiczna Stowarzyszenie Młodych Gminy Płużnica), - od września 2021, cyklicznie (przynajmniej 1 raz w półroczu) organizowane są przez SU zbiórki plastikowych nakrętek - akcja, której celem jest nauka odzyskiwania i przekazania do recyklingu wartościowych frakcji plastiku; dochód przekazywany jest na cele charytatywne	Brak danych
Miasto Wąbrzeźno	Program "Demontaż, transport i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest z nieruchomości położonych na terenie Gminy Miasto Wąbrzeźno" - w latach 2020-2022 unieszkodliwiono 43,25 Mg wyrobów zawierających azbest.	23 972,95 zł
Płużnica	Udzielanie dotacji do zadań z zakresu demontażu, transportu i utylizacji wyrobów azbestowych	Brak danych
	Organizacja selektywnej zbiórki odpadów, działania edukacyjne na temat prawidłowego postępowania z różnymi rodzajami odpadów i ich selektywna zbiórka - przekazywanie informacji, podnoszenie świadomości lokalnego społeczeństwa poprzez zamieszczanie informacji w lokalnej gazecie INFORMATOR PŁUŻNICKI, na	Brak danych

Tabela nr 4.7.1-5 Działania Gmin i Powiatu w zakresie gospodarki odpadami

Nazwa 1	Działania 2	Koszt 3
	stronach internetowych gminy, konkursy ekologiczne - 2021 r. pod nazwą "segregacja - czas start" i 2022 r. pod nazwą „segregacja - czas start”	
Ryńsk	Realizowanie Ogólnopolskiego programu finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest.	2020 - 32.977,00 zł 2021 - 26.978,40 zł 2022 - 48.550,00 zł
	Przekazywanie mieszkańcom gminy ulotek o prawidłowej segregacji odpadów	2021 - 768,75 zł
	w 2022 roku został zorganizowany w szkole podstawowej konkurs o charakterze ekologicznym - na temat prawidłowej segregacji śmieci. Na stronie Gminy Książki jest publikowana ulotka informacyjna " Jak segregować odpady"	2 000,00 zł
Książki	Zgodnie z zapisami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku podmiot odbierający odpady komunalne jest kontrolowany przez Wójta Gminy Książki raz na dwa lata. Realizowany jest program utylizacji azbestu z Gminy Książki. W 2022 odebrano zostało 32,31 Mg azbestu, w 2021 - 67,74 Mg azbestu, w 2020 - 27,89 Mg azbestu Realizacja zadania pod nazwą „Usuwanie odpadów z foli rolniczych, siatki i sznurka do owijania balotów, opakowań po nawozach i typu Big Bag. W 2022 roku odebrano 14,7 Mg odpadów, w 2021 - 14,58 Mg.	AZBEST 2022 – 15 460,64 zł 2021 – 32 515,88 zł, 2020 – 8 924,91 zł FOLIE 2022 – 5 880 zł 2021 – 7 290 zł
Dębowa Łąka	- działania kontrolno-legislacyjne w zakresie gospodarki odpadami, - wdrażanie programów usuwania wyrobów zawierających azbest, - działania edukacyjne na temat prawidłowego postępowania z poszczególnymi rodzajami odpadów i ich selektywną zbiórką.	Brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gmin i Powiatu

W przypadku hipotetycznego braku działań w obszarze odpadów komunalnych tj.

- braku działań podnoszących świadomość ekologiczną mieszkańców gmin,
 - braku karania przypadków powielania niewłaściwych działań i postaw w zakresie postępowania z odpadami (np. powstawanie „dzikich składowisk odpadów”, przypadki palenia odpadów, również niebezpiecznych, w paleniskach domowych),
 - braku działań zmierzających do pełnego udziału mieszkańców gminy w selektywnej zbiórce odpadów, w tym selektywnej zbiórce odpadów niebezpiecznych (przypadki mieszania takich odpadów z odpadami komunalnymi),
 - braku wsparcia merytorycznego i finansowego w działaniach usuwania azbestu i jego wyrobów,
 - braku kontynuowania działalności w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów biodegradowalnych oraz działalności Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych,
- można spodziewać się pogorszenia się stanu środowiska.

W związku z tym należy kontynuować realizowane dotąd działania, a w przypadku możliwości organizacyjno-finansowych przedsięwziąć dodatkowe działania w zakresie gospodarki odpadami na terenie poszczególnych gmin powiatu wąbrzeskiego.

4.7.2 Odpady przemysłowe

Odpady przemysłowe powstają przede wszystkim w wyniku działalności podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie powiatu wąbrzeskiego.

Odpady medyczne i weterynaryjne

W większości placówek medycznych i weterynaryjnych w powiecie stosuje się selektywne zbieranie odpadów, do dedykowanych temu celowi pojemników i/lub worków. Zbieranie odpadów należy prowadzić w miejscu ich wytwarzania. Unieszkodliwianie zakaźnych odpadów medycznych i zakaźnych odpadów weterynaryjnych jest możliwe zasadniczo tylko na terenie województwa, na którym zostały wytworzone. Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie dopuszczalnych sposobów i warunków unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych, odpady medyczne i weterynaryjne mogą być unieszkodliwiane poprzez: termiczne przekształcenie odpadów,

autoklawowanie, dezynfekcję termiczną, działanie mikrofalami, obróbkę fizyczno-chemiczną. Zakazuje się odzysku zakaźnych odpadów medycznych i weterynaryjnych.

Oleje odpadowe

Przez oleje odpadowe rozumie się wszelkie oleje smarowe lub przemysłowe, które nie nadają się już do zastosowania, do którego były pierwotnie przeznaczone, a w szczególności zużyte oleje z silników spalinowych i oleje przekładniowe, a także oleje smarowe, oleje do turbin i oleje hydrauliczne. Głównym źródłem powstawania olejów odpadowych są stacje obsługi pojazdów, bazy transportowe i remontowe, urządzenia pracujące w przemyśle oraz osoby fizyczne.

Wprowadzający oleje są obowiązani do uzyskania wymaganych poziomów odzysku i recyklingu. Obowiązek ten mogą wykonywać samodzielnie lub za pośrednictwem organizacji odzysku. Zbieraniem, transportem i zagospodarowaniem olejów odpadowych zajmują się wyspecjalizowane podmioty posiadające stosowne zezwolenia.

Na terenie powiatu wąbrzeskiego nie ma instalacji do unieszkodliwiania i przetwarzania olei odpadowych.

Zużyte opony

Zużyte opony powstają w wyniku eksploatacji i wymiany starych opon na nowe. Ich źródłem powstawania są również pojazdy wycofane z eksploatacji. Zużyte opony zbierane są w punktach serwisowych ogumienia (podstawowe źródło zużytych opon), firmach eksploatujących pojazdy, zakładach demontażu pojazdów oraz przez gminy w PSZOK-ach. Opony zostały objęte opłatą produktową. Producenci i importerzy opon, samodzielnie lub za pomocą organizacji odzysku odpowiadają za stworzenie kompleksowego systemu zbiórki, odzysku i unieszkodliwiania zużytych opon, prowadząc współpracę z operatorami logistycznymi oraz firmami zajmującymi się odzyskiem lub unieszkodliwianiem opon. Zużyte opony mogą być poddane regeneracji, recyklingowi lub współspalane w cementowniach, jako paliwo alternatywne. Zakazane jest składowanie zużytych opon z wyjątkiem opon rowerowych i opon o średnicy zewnętrznej większej niż 1400 mm.

Na terenie powiatu wąbrzeskiego nie ma instalacji do unieszkodliwiania i przetwarzania zużytych opon.

Zużyte baterie i akumulatory

Baterie i akumulatory występują powszechnie, jako przenośne źródła energii elektrycznej, zarówno w postaci wielko jak i małogabarytowej. Zbiórka baterii na obecnym etapie polega na umieszczeniu pojemników na baterie w pobliżu miejsc ich sprzedaży, w obiektach użyteczności publicznej, w PSZOK-ach.

W celu zapewnienia wymaganych poziomów zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, każdy sprzedawca detaliczny, którego powierzchnia sprzedaży przekracza 25 m², sprzedawca hurtowy i przedsiębiorca świadczący usługi w zakresie wymiany zużytych baterii lub zużytych akumulatorów jest obowiązany do przyjęcia zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych bez możliwości żądania zapłaty za ich przyjęcie a także do odpowiedniego, zgodnego z ustawą, postępowania nimi.

Ponadto na terenie powiatu wąbrzeskiego tworzone są miejsca odbioru (PSZOK, pojemniki w szkołach, sklepach, miejscach publicznych), gdzie użytkownik końcowy może oddać bezpłatnie zużyte baterie i zużyte akumulatory. Baterie można oddać również podmiotowi odbierającemu odpady komunalne, prowadzącemu działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości (z gospodarstw domowych), czyli bezpośrednio u źródła ich powstawania.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

Zgodnie z załącznikiem do ustawy o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, to: wielkogabarytowe urządzenia gospodarstwa domowego, małogabarytowe urządzenia gospodarstwa domowego, sprzęt teleinformatyczny i telekomunikacyjny, sprzęt audiowizualny, sprzęt oświetleniowy, narzędzia elektryczne i elektroniczne z wyjątkiem wielkogabarytowych, stacjonarnych narzędzi przemysłowych, zabawki, sprzęt rekreacyjny i sportowy, przyrządy medyczne z wyjątkiem wszystkich wszczepianych i skażonych produktów, przyrządy do nadzoru i kontroli, automaty do wydawania.

Opakowania i odpady opakowaniowe

Opakowaniem w rozumieniu ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi, z dnia 13 czerwca 2013 r. jest wyrób, w tym wyrób bezwrotny, wykonany z jakiegokolwiek materiału, przeznaczony do przechowywania, ochrony, przewozu, dostarczenia lub prezentacji produktów, od surowców do towarów

przetworzonych. Odpady opakowaniowe wytwarzane są na wszystkich szczeblach łańcucha dostaw, ale przede wszystkim przez konsumentów, jako użytkowników końcowych.

Na każdego przedsiębiorcę, który wprowadza na rynek zapakowane produkty nałożono obowiązek zapewnienia poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych, w ramach zasady rozszerzonej odpowiedzialności producenta. W przypadku nieuzyskania przez przedsiębiorcę wymaganych poziomów zobowiązany jest on do uiszczenia opłaty produktowej obliczonej w odniesieniu do różnicy pomiędzy wymaganym a uzyskanym poziomem odzysku i recyklingu. Swoje obowiązki przedsiębiorca może realizować samodzielnie lub poprzez ich powierzenie organizacji odzysku.

Pojazdy wycofane z eksploatacji

Pojazdem wycofanym z eksploatacji, w rozumieniu ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2056) jest pojazd stanowiący odpad w rozumieniu przepisów ustawy o odpadach. Pojazdy mechaniczne wycofane z eksploatacji ze względu na zawartość substancji niebezpiecznych (np. oleje, odpady paliw ciekłych, filtry olejowe, płyny hydrauliczne i hamulcowe) są odpadami użytkowymi klasyfikowanymi, jako odpady niebezpieczne i stanowią istotne zagrożenie dla środowiska.

Zapobieganie powstawania odpadów jest ściśle związane z odpowiedzialnością producentów pojazdów za odpady, które powstają po zakończeniu „życia” produktów przez nich wprowadzonych na rynek. Producenci pojazdów są obowiązani do: ograniczania stosowania substancji niebezpiecznych w pojazdach, uwzględniania wymogów demontażu i ponownego użycia przedmiotów wyposażenia i części pojazdów oraz odzysku i recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także stosowania materiałów pochodzących z recyklingu do produkcji pojazdów. Jednakże niezbędnym jest prowadzenie akcji informacyjnych mających na celu uświadomienie użytkownikom pojazdów, obowiązku demontażu pojazdu wycofanego z eksploatacji, poprzez wyspecjalizowane stacje demontażu.

Odpady niebezpieczne, w tym odpady z PCB, odpady środków ochrony roślin

Odpady zawierające PCB zakwalifikowane są pod kodami:

- 16 02 09* – Transformatory i kondensatory zawierające PCB
- 13 03 01* – Oleje i ciecze stosowane, jako elektroizolatory i nośniki ciepła zawierające PCB
- 16 02 10* - Zużyte urządzenia zawierające PCB albo nimi zanieczyszczone inne niż wymienione w 16 02 09

Odpady te zaliczane są do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla ludzi i środowiska. Są one mieszaniną kongenerów powstałą w wyniku bezpośredniej reakcji bifenylu z chlorem.

Zakazuje się odzysku PCB.

Środki ochrony roślin – substancje lub ich mieszaniny, przeznaczone do ochrony roślin uprawnych przed organizmami szkodliwymi, niszczenia niepożądanych roślin, regulowania wzrostu, rozwoju i innych procesów biologicznych w roślinach uprawnych (z wyjątkiem nawozów) oraz do poprawy właściwości lub skuteczności tych substancji (adiuwanty).

Selektywna zbiórka i transport odpadów środków ochrony roślin powinny odbywać się za pośrednictwem uprawnionych, posiadających odpowiednie zezwolenia podmiotów, dowożących odpady do miejsc ich unieszkodliwiania lub bezpośrednio przez wytwórcę dostarczającego odpady do punktów zbierania tych odpadów. Zasady transportu odpadów środków ochrony roślin powinny być zgodne z wymogami prawnymi przepisów dotyczących transportu odpadów niebezpiecznych. Unieszkodliwianie odpadów środków ochrony roślin należy do obowiązków ich producenta lub importera. Wykonanie tych obowiązków można zlecić podmiotom, które uzyskały stosowne zezwolenia.

Odpady pozostałe, w tym: odpady budowlane i porozbiórkowe, komunalne osady ściekowe, odpady ulegające biodegradacji i inne niż odpady komunalne

Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej powstają w budownictwie mieszkaniowym i przemysłowym oraz w kolejnictwie i drogownictwie zarówno na etapie budowy, rozbudowy, modernizacji, jak i prac rozbiórkowych.

Komunalne osady ściekowe są to pochodzące z oczyszczalni ścieków osady z komór fermentacyjnych oraz innych instalacji służących do oczyszczania ścieków komunalnych oraz innych ścieków o składzie zbliżonym do składu ścieków komunalnych. Zatem są to odpady, które są wytwarzane w procesie oczyszczania ścieków komunalnych. W wyniku procesów przeróbki osadów ściekowych uzyskujemy odpady, o różnych właściwościach. W zależności od przyjętej przez wytwórcę odpadów ich klasyfikacji można skierować je do przetwarzania w procesie odzysku lub

unieszkodliwiania. Odpady te mogą również być poddawane pośrednim procesom przetwarzania w celu zmiany ich właściwości i uzyskania odpadów o innych kodach. W zależności od postaci poziomu uwodnienia, komunalne osady ściekowe mogą być termicznie przekształcane w spalarniach lub współspalarniach odpadów (m.in. w cementowniach), poddane odzyskowi w kompostowniach lub biogazowniach, albo wykorzystane po ich uprzednim ustabilizowaniu bezpośrednio na powierzchni ziemi.

Do odpadów ulegających biodegradacji innych niż komunalne zalicza się kilkadziesiąt rodzajów odpadów zakwalifikowanych ze względu na źródło pochodzenia m.in. do następujących grup:

- grupy 02 – odpady z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności (30 odpadów z podgrup: 02 01, 02 03, 02 04, 02 05, 02 06 i 02 07),
- grupy 03 – odpady z przetwórstwa drewna oraz produkcji płyt i mebli, masy celulozowej, papieru i tektury (10 rodzajów odpadów z podgrup: 03 01 i 03 03),
- grupy 19 – odpady z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych (13 rodzajów odpadów z podgrup: 19 06, 19 08, 19 09 i 19 12).

Odpady ulegające biodegradacji z sektora przemysłowego charakteryzują się zróżnicowanymi właściwościami fizycznymi i składem chemicznym. Różnice wynikają z miejsca powstawania odpadów, rodzajów użytych surowców oraz warunków technologicznych prowadzonych procesów produkcji. Natomiast odpady wytwarzane w poszczególnych sektorach przemysłu z reguły charakteryzują zbliżone właściwości fizyczne i chemiczne.

Przedsiębiorcy prowadzą gospodarkę odpadami w ramach posiadanych decyzji na wytwarzanie, odzysk i unieszkodliwianie odpadów. Kontrole nad przestrzeganiem zapisów tych decyzji sprawuje Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska.

Zgodnie z art. 66 ust. 1 ww. ustawy o odpadach posiadacz odpadów jest obowiązany do prowadzenia na bieżąco ich ilościowej i jakościowej ewidencji zgodnie z katalogiem odpadów.

W przypadku posiadaczy odpadów ewidencję odpadów prowadzi się z zastosowaniem następujących dokumentów:

- a) karty przekazania odpadów, z wyłączeniem podmiotów, o których mowa w pkt 3,
- b) karty ewidencji odpadów,
- c) karty ewidencji komunalnych osadów ściekowych,
- d) karty ewidencji zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
- e) karty ewidencji pojazdów wycofanych z eksploatacji.

Zgodnie z art. 49 ust. 1 ustawy o odpadach marszałek województwa prowadzi rejestr podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami, zwany dalej „rejestrem”. Rejestr jest częścią Bazy Danych o Odpadach (BDO). Bazę można znaleźć pod adresem <https://bdo.mos.gov.pl/>. Do uzupełniania rejestru zobowiązani są marszałkowie województw. Wpisy do BDO muszą dostarczać przedsiębiorcy, którzy wprowadzają na rynek produkty, produkty w opakowaniach lub zajmują się gospodarką odpadami.

W bazie są gromadzone informacje m.in. o wprowadzanych do obiegu produktach w opakowaniach, olejach smarowych, oponach, zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, bateriach i akumulatorach oraz odpadach z nich powstających. W BDO znajdują się również dane nt. osiągniętych poziomach zbierania, odzysku i recyklingu.

Na dzień opracowywania niniejszej dokumentacji (maj 2023 r.) w BDO zarejestrowanych było 421 podmiotów z terenu powiatu wąbrzeskiego, z czego:

- wprowadzający produkty do obrotu – 7 szt.,
- wprowadzający pojazdy – 6 szt.,
- wprowadzający sprzęt lub autoryzowany przedstawiciel – 4 szt.,
- zbierający zużyty sprzęt – 1 szt.,
- wprowadzający baterie i akumulatory – 7 szt.,
- prowadzący recykling odpadów opakowaniowych – 3 szt.,
- wprowadzający produkty w opakowaniach – 45 szt.,
- wprowadzający opakowania i eksportujący produkty w opakowaniach – 19 szt.,
- prowadzący jednostkę handlu, oferujący torby z tworzywa sztucznego – 9 szt.,
- transportujący odpady – 42 szt.,

- sprzedający odpady – 6 szt.,
- pośredniczący w obrocie odpadami – 1 szt.,
- wytwórcy odpadów zobowiązani do prowadzenia ewidencji odpadów, nie wymagający uzyskania decyzji – 245 szt.,
- odbierający odpady komunalne od właścicieli nieruchomości – 1 szt.

Starosta Wąbrzeski, zgodnie z posiadaną kompetencją na bieżąco realizuje czynności związane z udzielaniem (na wniosek) uprawnień w zakresie wytwarzania odpadów (pozwolenia – zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska) oraz w zakresie gospodarowania odpadami (zezwolenia na zbieranie i/lub przetwarzanie odpadów) zgodnie z przepisami ustawy z dnia 14.12.2012 r. o odpadach.

Na bieżąco realizowane są również działania kontrolne – dotyczące przestrzegania warunków udzielonych decyzji w w/w zakresie. W razie stwierdzenia naruszeń, wdrażane są postępowania w trybie art. 195 ustawy Prawo ochrony środowiska (w przypadku pozwoleń) oraz art. 47 ustawy z dnia 14.12.2012 r. o odpadach (w przypadku zezwoleń na gospodarowanie odpadami).

Działania Powiatu i Gmin w zakresie gospodarowania odpadami przemysłowymi zostały uwzględnione we wspólnej Tabeli nr 4.7.1-4 dotyczącej działań w zakresie gospodarki odpadami.

4.8 Zasoby przyrodnicze

4.8.1 Formy ochrony przyrody

Do form ochrony przyrody zalicza się: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie powiatu wąbrzeskiego nie występują obszary typowane do europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000.

Na terenie powiatu wąbrzeskiego zlokalizowane są następujące formy ochrony przyrody, ustanowione na podstawie ustawy o ochronie przyrody:

1. Rezerwat przyrody
2. Obszary Chronionego Krajobrazu
3. Pomniki przyrody
4. Użytki ekologiczne

Tabela nr 4.8.1-1 Formy ochrony przyrody na terenie powiatu wąbrzeskiego

Gmina	Rezerваты przyrody (ha)	Obszary chronionego krajobrazu (ha)	Użytki ekologiczne (ha)	Liczba pomników przyrody
1	2	3	4	5
m. Wąbrzeźno	-	-	-	2
Dębowa Łąka	-	1400	8,6	9
Książki	-	-	12	5
Płużnica	-	1324	22	6
Ryńsk	68,74	8500	163	10
Łącznie powiat	68,74	11224	205,6	32

Źródło: Dane z gmin powiatu wąbrzeskiego

1. Rezerваты przyrody

Rezerwat Przyrody Wronie

Utworzony został Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 11 października 1978 r. (Monitor Polski Nr 33, poz. 126). Dla Rezerwatu Przyrody „Wronie” obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 3 sierpnia 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Wronie” (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. z 2016 r. poz. 2868). Na terenie ww. rezerwatu obowiązują ustalenia planu ochrony ustanowionego Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 7 listopada 2016 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Wronie” (Dz. Urz. Woj. Kuj-Pom. z 2016 r. poz. 3937).

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie fragmentu buczyny pomorskiej, przy północno-wschodniej granicy zasięgu buka. W skład rezerwatu „Wronie” wchodzi oddziały leśne leśnictwa Wronie, Nadleśnictwa Golub-Dobrzyń, o łącznej powierzchni 68,74 ha.

Powierzchnia rezerwatu przyrody, jedyne na terenie powiatu wąbrzeskiego, wynosi 68,74 ha, co stanowi 0,14% powierzchni powiatu.

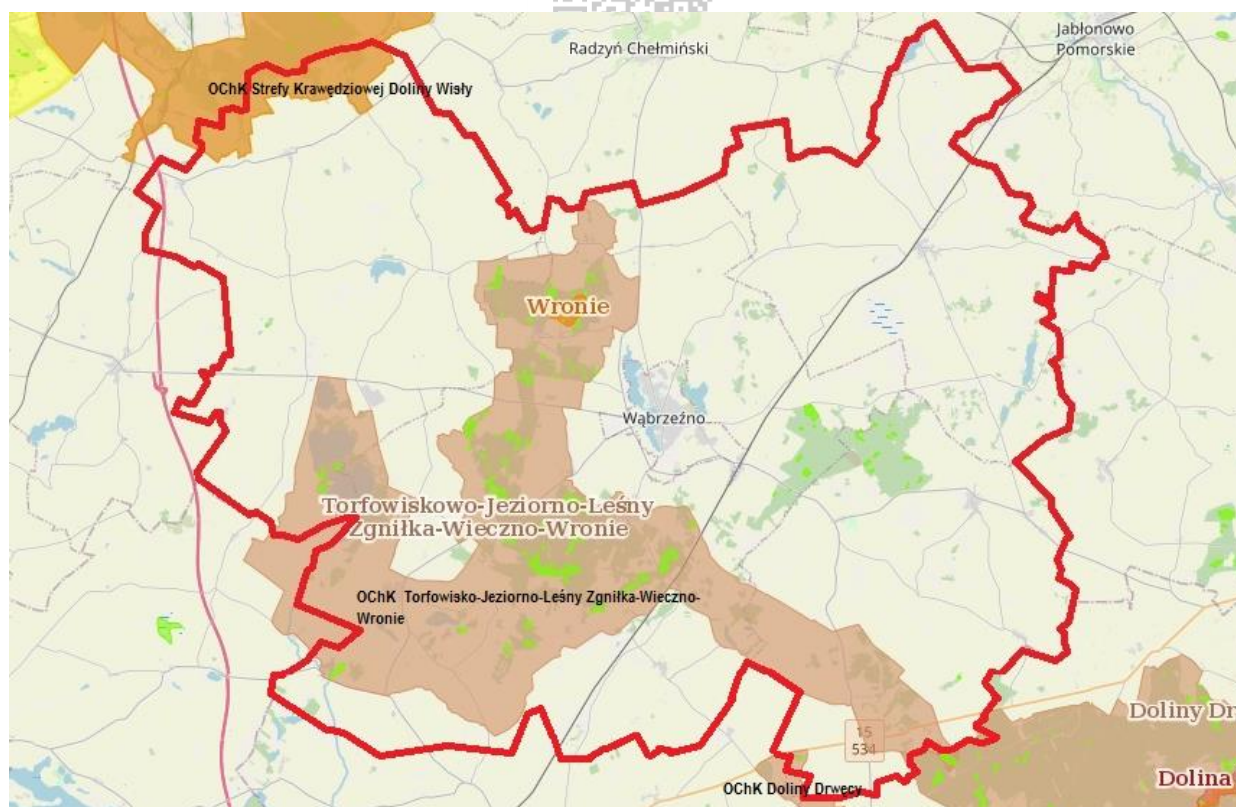
Częściowy rezerwat „Wronie” (powierzchnia – 68,74 ha) obejmuje lasy z udziałem buka, które zachowały się w centrum silnie odlepienego obszaru Pojezierza Chełmińskiego. Zabezpiecza on głównie żyzną buczynę pomorską z takimi osobliwościami, jak perlówka jednokwiatowa i przetacznik górski. Występują tu ponadto grądy z udziałem buka, a także enklawy łągów i olsów. Lasy skupiają liczne gatunki roślin chronionych. Warto podkreślić, że w rezerwacie występują okazałe, pomnikowe buki.

Na obszarze rezerwatu przyrody obowiązują najbardziej rygorystyczne reżimy ochronne i ściśle określone zasady gospodarowania, które należy uwzględnić w bieżącej i planowanej działalności gospodarczej. Na obszarze rezerwatu wymienione zarządzenie wprowadza szereg wymogów ochronnych, tj. zakaz wycinania drzew i pobierania użytków drzewnych, zakaz zmiany stosunków wodnych naruszających w sposób istotny warunki ekologiczne rezerwatu, zakaz zbioru owoców, nasion drzew i krzewów oraz ziół i innych roślin, zakaz niszczenia gleby, pozyskiwania kopalin i pozyskiwania ściółki leśnej, zakaz stosowania wszelkich środków chemicznych, zakaz wznoszenia budowli oraz zakładania i wznoszenia urządzeń komunalnych i innych urządzeń technicznych.

Obszary chronionego krajobrazu to wyróżniające się przyrodniczo i krajobrazowo tereny o zróżnicowanych typach ekosystemów, chronione ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem lub ze względu na istniejące bądź odtwarzane korytarze ekologiczne.

2. Obszary Chronionego Krajobrazu

Lokalizację Obszarów Chronionego Krajobrazu na terenie powiatu wąbrzeskiego przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek nr 4.8.1-1 Obszary Chronionego Krajobrazu na terenie powiatu wąbrzeskiego (czerwona linia – granica powiatu)

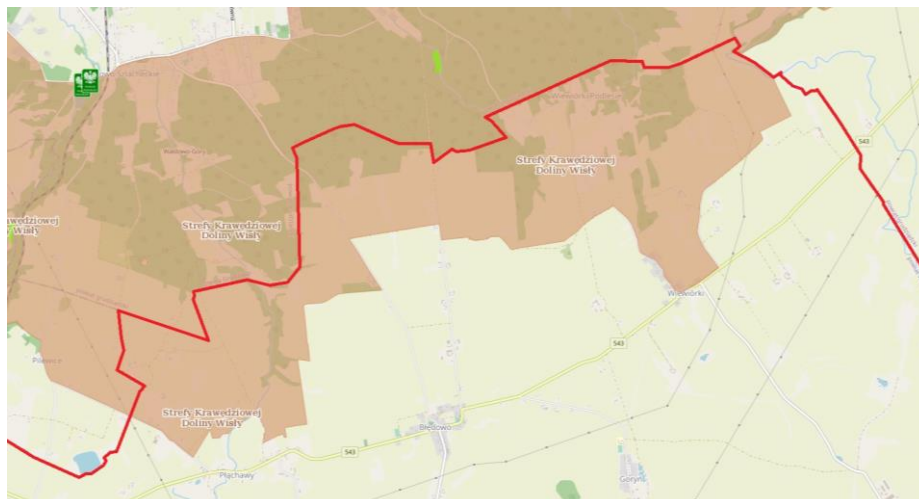
Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl

Strefy Krawędziowej Doliny Wisły

Wyznaczony na mocy uchwały nr XLIX/812/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 września 2018 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły (Dz. Urz. z 2018 r. poz. 4858). Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły został pierwotnie powołany rozporządzeniem nr 21/92 Wojewody Toruńskiego z dnia 10 grudnia 1991 r. w sprawie wyznaczenia Obszarów Chronionego Krajobrazu w Województwie Toruńskim oraz reorganizacji zarządzania parkami krajobrazowymi i obszarami chronionego krajobrazu.

Powierzchnia ogólna OChK Strefy Krawędziowej Doliny Wisły wynosi 9 069,95 ha. Na terenie powiatu wąbrzeskiego OChK ten stanowi niewielki fragment, położony w północnej części powiatu.

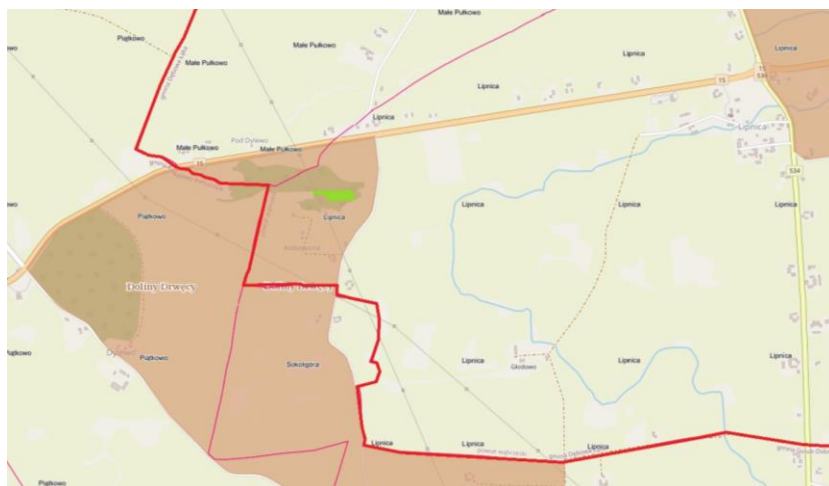
Rysunek nr 4.8.1-2 Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły na terenie powiatu wąbrzeskiego (czerwona linia – granica powiatu)

Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl

Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły występuje na terenie 7 jednostek administracyjnych: 6 gmin i 1 miasta Grudziądz. Przez obszar przebiega kilka dróg krajowych i wojewódzkich, a także dwie linie kolejowe jednotorowe niezelektryfikowane: Toruń - Grudziądz - Kwidzyn i Jabłonowo - Grudziądz - Laskowice. Powierzchnia obszaru charakteryzuje się dużą rozciągłością ze względu na strefę krawędziową doliny Wisły, jedynie w rejonie Grudziądza obszar znacznie rozszerza się, ponieważ włączono w jego zasięg kompleks lasu komunalnego Grudziądza wraz z Jeziorem Rudnickim.

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy

Wyznaczony uchwałą nr XXXVIII/656/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 listopada 2017 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2017 r. poz. 4982). Powierzchnia całego OChK wynosi 55 052,63 ha, natomiast na terenie powiatu wąbrzeskiego w granicach gminy Dębowa Łąka wynosi 57,46 ha i stanowi dwa niewielkie fragmenty położone w południowej części powiatu.

Rysunek nr 4.8.1-3 Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy na terenie powiatu wąbrzeskiego (czerwona linia – granica powiatu)

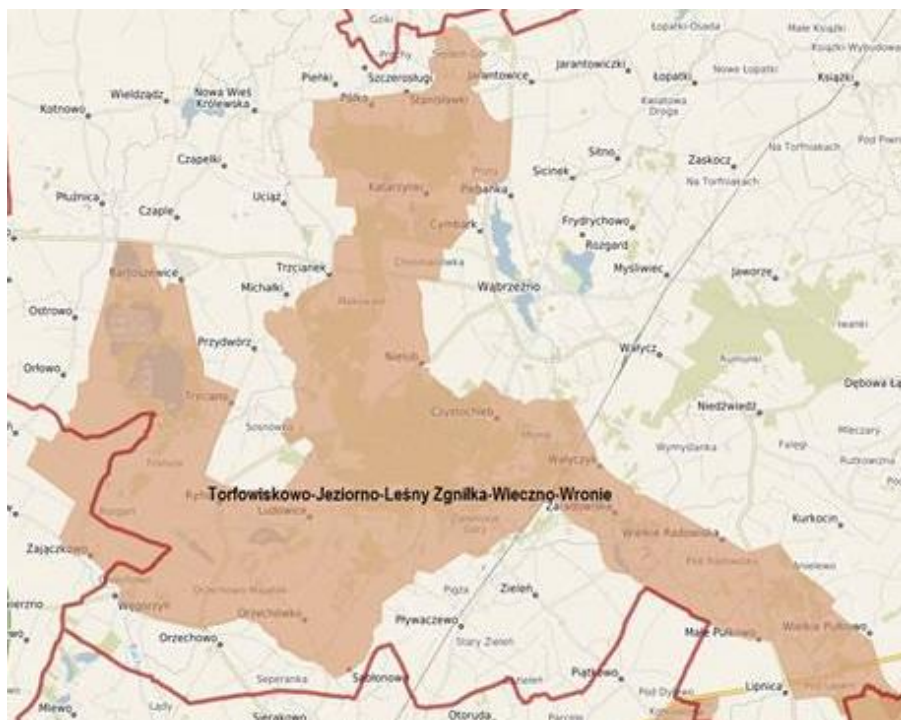
Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl

Obszar charakteryzuje się znacznym pokryciem lasami - około 36,7% oraz dużą rozciągłością nie tylko ze względu na samą dolinę Drwęcy, ale na liczne jej odgałęzienia i doliny: rynnę jezior Wysokie i Niskie Brodno, rynnę Jezior Wądryńskich, dolinę Strugi Rychnowskiej, dolinę rzeki Ruziec z rynnami jezior: Nowogrodzkie i Słupno oraz dolinę Rypienicy. Jest to największy obszar chronionego krajobrazu w województwie kujawsko-pomorskim.

Obszar Chronionego Krajobrazu Torfowiskowo-Jeziorno-Leśny Zgniłka-Wieczno-Wronie

Wyznaczony uchwałą nr XII/268/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 16 grudnia 2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Torfowiskowo-Jeziorno-Leśnego „Zgniłka-Wieczno-Wronie” (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2019 r. poz. 7362).

Powierzchnia ogólna OChK Torfowiskowo-Jeziorno-Leśnego „Zgniłka-Wieczno-Wronie” wynosi 12360,04 ha, natomiast na terenie powiatu wąbrzeskiego, w granicach gminy Dębowa Łąka wynosi 1433,65 ha, w granicach gminy Płużnica wynosi 1096,74 ha, w granicach gminy Ryńsk wynosi 9190,38 ha.

Rysunek nr 4.8.1-4 Obszar Chronionego Krajobrazu Torfowiskowo-Jeziorno-Leśny Zgniłka-Wieczno-Wronie na terenie powiatu wąbrzeskiego (czerwona linia – granica powiatu)

Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl

Obszar obejmuje zespół jezior na zachodzie (Wieczno i Płużnickie), obszar leśny między Wroniem i Nielubem oraz Bagno Zgnilka tworzące kompleks w kształcie litery „U”, o powierzchni 12360,04 ha. Cały ten kompleks poprzez dolinę Strugi Wąbrzeskiej łączy się z doliną Drwęcy. Obszar charakteryzuje się średnim pokryciem lasami - około 23,3%.

Na obszarze chronionego krajobrazu obowiązują następujące zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarłisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- 7) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

3. Pomniki przyrody

Na terenie powiatu wąbrzeskiego, według danych z Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody, znajdują się pomniki przyrody, według zestawienia w poniższej tabeli.

Tabela nr 4.8.1-1 Wykaz pomników przyrody na terenie powiatu wąbrzeskiego

Lp.	Data ustanowienia	Typ	Rodzaj	Gatunek	Wiek	Gmina
1	2	3	4	5	6	7
1	2001-07-28	Jednoobiektowy	Drzewo	Sosna zwyczajna <i>Pinus sylvestris</i>	230 lat	M. Wąbrzeźno
2	2012-06-23	Jednoobiektowy	Drzewo	Jesion wyniosły „Karol” - <i>Fraxinus excelsior</i>	Ok. 200 lat	M. Wąbrzeźno
3	1970-07-31	Jednoobiektowy	Drzewo	Platan klonolistny - <i>Platanus xacerifolia</i>	b.d.	Dębowa Łąka
4	1982-08-25	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Buk pospolity <i>Fagus sylvatica</i>	b.d.	Dębowa Łąka
5	1994-12-01	Jednoobiektowy	Drzewo	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Ok. 210 lat	Dębowa Łąka
6	1994-12-01	Wieloobiektowy	Grupa drzew	5 szt. Modrzew europejski - <i>Larix decidua</i>	Ok. 150 lat	Dębowa Łąka
7	1983-12-31	Jednoobiektowy	Drzewo	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Ok. 300 lat	Dębowa Łąka
8	1982-12-31	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> – 2 szt.	Ok. 250 lat	Dębowa Łąka
9	2011-11-12	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Modrzew europejski - <i>Larix decidua</i> – 4 szt.	b.d.	Dębowa Łąka
10	2015-03-04	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> – 7 szt.	b.d.	Dębowa Łąka
11	1998-12-05	Wieloobiektowy	Aleja	Glediczja trójcierniowa - <i>Gleditsia triacanthos</i> – 121 szt.	b.d.	Książki
12	1998-12-05	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> – 2 szt.	b.d.	Książki
13	1994-02-01	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Klon pospolity - <i>Acer platanoides</i> – 1 szt. Platan - <i>Platanus sp.</i> – 1 szt.	b.d.	Książki
14	1982-12-31	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> – 1 szt. Jesion wyniosły - <i>Fraxinus excelsior</i> – 1 szt.	200 lat	Książki
15	1982-08-25	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> – 1 szt.	b.d.	Płużnica

Tabela nr 4.8.1-1 Wykaz pomników przyrody na terenie powiatu wąbrzeskiego

Lp.	Data ustanowienia	Typ	Rodzaj	Gatunek	Wiek	Gmina
1	2	3	4	5	6	7
				Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i> – 6 szt.		
16	1970-07-31	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Buk pospolity - <i>Fagus sylvatic</i> – 1 szt. Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> – 2 szt.	b.d.	Pluźnica
17	1998-12-05	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> – 10 szt.	b.d.	Pluźnica
18	1998-12-05	Jednoobiektowe	Inne	Wyspa na jez. Wieczno – miejsce lęgowe ptaków	b.d.	Pluźnica
19	1994-12-01	Wieloobiektowy	Aleja	Jesion wyniosły - <i>Fraxinus excelsio</i> – 132 szt. Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i> – 4 szt. Grab zwyczajny - <i>Carpinus betulus</i> – 2 szt. Klon pospolity - <i>Acer platanoides</i> – 1 szt. Kasztanowiec zwyczajny - <i>Aesculus hippocastanum</i> – 70 szt.	b.d.	Pluźnica
20	1994-02-01	Jednoobiektowy	Drzewo	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	b.d.	Pluźnica
21	1960-11-10	Jednoobiektowy	Drzewo	Cis pospolity - <i>Taxus baccata</i>	b.d.	Ryńsk
22	1986-12-31	Jednoobiektowy	Głaz narzutowy	-	b.d.	Ryńsk
23	1994-02-01	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Jodła pospolita - <i>Abies alba</i> – 5 szt.	160 lat	Ryńsk
24	1994-02-01	Jednoobiektowy	Drzewo	Kasztanowiec zwyczajny - <i>Aesculus hippocastanum</i>	b.d.	Ryńsk
25	1994-02-01	Jednoobiektowy	Drzewo	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	b.d.	Ryńsk
26	1994-02-01	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Kasztanowiec zwyczajny - <i>Aesculus hippocastanum</i> – 4 szt. Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> – 1 szt.	b.d.	Ryńsk
27	1983-12-31	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> – 2 szt.	200 i 230 lat	Ryńsk
28	1980-12-29	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i> – 4 szt.	250 – 350 lat	Ryńsk
29	1978-12-22	Jednoobiektowy	Drzewo	Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	b.d.	Ryńsk
30	1977-10-25	Wieloobiektowy	Grupa drzew	Buk - <i>Fagus sp.</i> – 2 szt.	180 – 200 lat	Ryńsk
31	2015-01-28	Jednoobiektowy	Drzewo	buk pospolity odmiany czerwonołistnej „Stańczyk” - (<i>Fagus sylvatica arthropurpurea</i>)	b.d.	Dębowa Łąka
32	1998-12-05	Jednoobiektowy	Drzewo	Buk pospolity (Buk zwyczajny) - <i>Fagus sylvatica</i>	b.d.	Książki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody

4. Użytki ekologiczne

Na terenie powiatu wąbrzeskiego znajdują się 132 użytki ekologiczne, w tym: rynny odpływowe, bagna, zagłębienia śródpolne i leśne itp.

System ekologiczny obszaru powiatu wąbrzeskiego jest dobrze wykształcony. Należy jednak zwrócić uwagę, że poszczególne obszary nie są zwarte przestrzennie i nie mają pełnej ciągłości przestrzennej. System obszarów chronionych obejmuje głównie tereny leśne i jeziorne. Dalsze rozpoznawanie zasobów przyrody i ich waloryzacji pozwoli na objęcie ochroną prawną kolejnych obszarów i obiektów.

4.8.2 Korytarze ekologiczne

Oprócz form przyrody ustanowionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody, na terenie powiatu wąbrzeskiego występują również korytarze ekologiczne. Korytarze ekologiczne są to obszary łączące tereny chronione, kompleksy leśne oraz inne cenne przyrodniczo terytoria. Pozwalają one m.in. zachować i odbudować bioróżnorodność. Funkcję korytarza ekologicznego mogą pełnić różne struktury w krajobrazie. Są to zazwyczaj pasy naturalnej

lub półnaturalnej roślinności pośród silnie przekształconego przez człowieka środowiska. Korytarzem ekologicznym są zatem również doliny rzeczne ze względu na swój specyficzny wydłużony kształt i charakterystyczną, pasowo rozmieszczoną roślinność na brzegach. Obecność zasobów wodno-pokarmowych zapewnia migrującym organizmom sprzyjające warunki. Z tego względu np. doliny rzeczne stanowią najbardziej uniwersalną formę korytarza ekologicznego. Szczególnie silne bariery dla korytarzy tworzą miasta i aglomeracje miejskie oraz obiekty przemysłowe zlokalizowane w obrębie doliny. Również intensywne użytkowanie rolnicze, także ogrodnicze i sadownicze, zakłóca naturalny układ roślinno-krajobrazowy.

W Polsce w połowie lat 70-tych ubiegłego wieku została opracowana koncepcja Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh).

Po raz pierwszy zwrócono wtedy uwagę na konieczność tworzenia powiązań przestrzennych między tworzonymi obszarami chronionymi w formie „korytarzy ekologicznych” i budowy krajowego systemu obszarów chronionych. Jako bardzo ważne elementy tego systemu w Polsce wskazano cztery największe doliny rzeczne: Wisły, Bugu, Odry i Warty wraz z towarzyszącymi im obszarami o najwyższych walorach przyrodniczych.

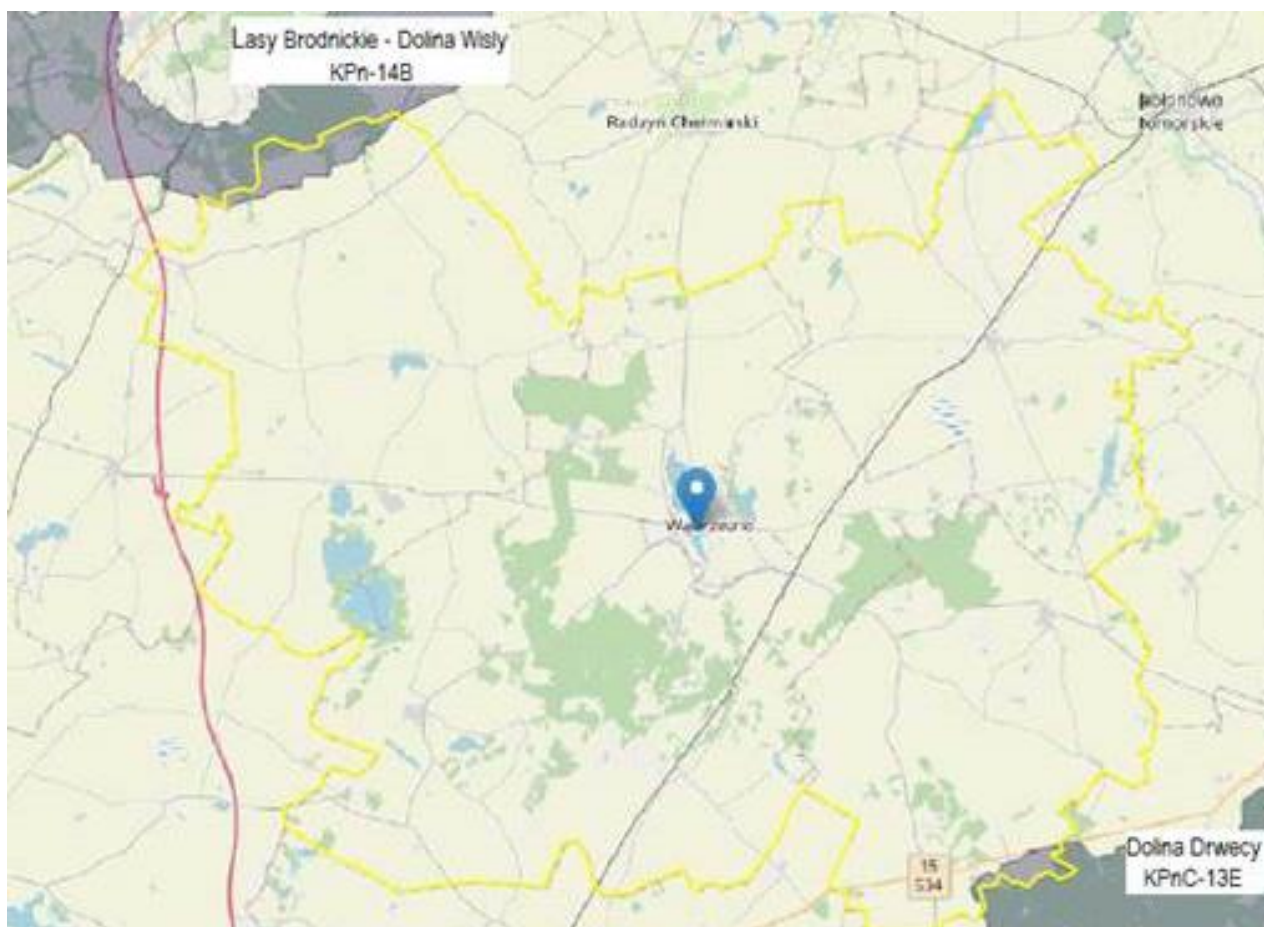
Wyniki wstępnej oceny wybranych do analizy komponentów środowiska przyrodniczego doliny Wisły były podstawą jednocześnie dokonywanej waloryzacji całościowej ze względu na możliwości pełnienia przez dolinę Wisły funkcji korytarza ekologicznego.

Mapa przebiegu korytarzy ekologicznych w Polsce opracowana została przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków) pod kierownictwem prof. dr. hab. Włodzimierza Jędrzejewskiego. Opracowanie powstawało w dwóch etapach:

- etap I - w 2005 r. na zlecenie Ministerstwa Środowiska opracowano mapę sieci korytarzy dla obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem potrzeb ochrony kluczowych gatunków dużych ssaków (kolor zielony);
- etap II - w 2011 r. we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot (w ramach projektu ze środków EEA/EOG) opracowano kompletną mapę korytarzy istotnych dla populacji dużych ssaków leśnych oraz spójności siedlisk leśnych i wodno-błotnych w skali krajowej i kontynentalnej (kolor szary).

Na poniższym rysunku przedstawiono lokalizację korytarzy ekologicznych na terenie powiatu wąbrzeskiego.

Rysunek nr 4.9.2-1 Najbliższe korytarze ekologiczne zlokalizowane w granicach powiatu wąbrzeskiego (kolor żółty – granica powiatu wąbrzeskiego)

Źródło: <http://mapa.korytarze.pl/>

Przez teren powiatu wąbrzeskiego przebiegają korytarze ekologiczne:

- Korytarz Północny (Lasy Brodnickie - Dolina Wisły),
- Korytarz Północno-Centralny (Dolina Drwęcy).

Przez powiat wąbrzeski na niewielkim odcinku w gminie Płużnica przebiega Korytarz Północny (KPN), który łączy Puszcze Augustowską, Knyszyńską i Białowieską z doliną Biebrzy, Puszcza Piską, lasami Napiwodzko-Ramuckimi i Pojezierzem Iławskim. Przebiega przez dolinę Wisły do Borów Tucholskich, Pojezierza Kaszubskiego, Puszczy Koszalińskiej, Goleniowskiej i Wkrzańskiej. Przechodząc przez Lasy Krajeńskie i Wałeckie, łączy się także z Lasami Drawskimi, a następnie dochodzi przez Puszcze Gorzowską do Cedyńskiego Parku Krajobrazowego.

Przez teren gminy Dębowa Łąka przebiega Korytarz Północno-Centralny (KPN-C), który rozpoczyna się w Puszczy Białowieskiej, przechodzi przez Lasy Mielnickie, dolinę Bugu, Puszcze Białą, gdzie rozdziela się na dwa główne odgałęzienia – jedno prowadzi do Lasów Włocławskich poprzez Puszcze Kurpiowską i Górznięsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy, a drugie dochodzi do Lasów Włocławskich poprzez Puszcze Kampinoską i dolinę Wisły, skąd przez Puszcze Bydgoską, Lasy Sarbskie, Puszcze Notecką i Lasy Lubuskie dochodzi do Parku Narodowego Ujście Warty. Zachowanie korytarzy ekologicznych zapewniających ciągłość między obszarami prawnie chronionymi jest jednym z zadań wymienionych w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego.

Niezbędne kierunki działań dla zachowania ciągłości ekologicznej to:

- objęcie ochroną prawną,
- wprowadzenie do strategii i planów zagospodarowania przestrzennego na poziomie kraju, województwa i gminy,
- zalesienia (zwiększanie lesistości),
- ochrona ciągłości dolin rzecznych i linii brzegowej wód,

- ograniczanie zabudowy ciągłej (plany miejscowe),
- szczególna ochrona odcinków newralgicznych (najbardziej zagrożonych),
budowa przejść dla zwierząt na drogach o dużym natężeniu ruchu.

Wpływ inwestycji na środowisko powiatu wąbrzeskiego będzie wskazany na etapach ich realizacji:

- procedury oceny oddziaływania na środowisko (dla inwestycji mogących znacząco oddziaływać na środowisko);
- wydawanie odrębnych zezwoleń i pozwoleń czy pozwoleń wodno-prawnych;
- wydawanie decyzji lokalizacyjnych i budowlanych;
- przygotowanie dokumentacji technicznej.

4.8.3 Lasy i zieleń urządzona

Fauna

Rzeki oraz jeziora zamieszkują ryby karpowate, okoniowate, lososiowate: węgorze, szczupaki, minogi, pstrągi i trocie. Gady reprezentowane są głównie przez żmije zygzakowate i zaskrońce, jaszczurki zwinki i jaszczurki zielone oraz padalce. Spośród ptaków występują wszystkie gatunki dzięciołów i jastrzębi, kukułki, kaczki, bażanty, kuropatwy, czaple siwe, perkozy, rybitwy, myszolowy i sowy. Z ssaków występujących na terenach powiatu można wymienić: zające, dzikie króliki, dziki, sarny, jelenie, daniela i łosie oraz lisy, borsuki, jenoty i kuny.

Lasy

Obszar powiatu wąbrzeskiego jest położony w przyrodniczo-leśnej Krainie Wielkopolsko-Pomorskiej, Dzielnicy Pojezierza Chełmińsko Dobrzyńskiego, Mezoregionie Wysoczyzny Dobrzyńsko-Chełmińskiej. Z uwagi na urodzajne gleby i rozdrobnioną gospodarkę rolną znaczna część powiatu uległa w dużym stopniu odlesieniu, stąd lesistość jest bardzo niska. Na terenie powiatu pozostały tylko dwa znaczące kompleksy leśne, jeden większy w gminie Ryńsk i drugi mniejszy w gminie Dębowa Łąka.

W porównaniu do lesistości województwa kujawsko-pomorskiego (23,5%) wskaźnik lesistości powiatu wąbrzeskiego jest bardzo niski (8,4% w 2021 r.).

Starosta prowadzi nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa. Nadzór nad lasami Starosta powierzył nadleśnictwu Golub-Dobrzyń. W ramach prowadzonego nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności skarbu państwa nadleśniczkowie nadzorują przede wszystkim wykonywanie przez właścicieli lasów niestanowiących własności skarbu państwa, obowiązków wynikających z ustawy o lasach, takich jak: wykonywanie zabiegów profilaktycznych i ochronnych zapobiegających powstawaniu i rozprzestrzenianiu się pożarów; zapobieganie, wykrywanie i zwalczanie nadmiernie pojawiających i rozprzestrzeniających się organizmów szkodliwych oraz ochrony gleby i wód leśnych.

Ponadto właściciele lasów są obowiązani do trwałego utrzymywania lasów i zapewnienia ciągłości ich użytkowania, a w szczególności do:

- 1) zachowania w lasach roślinności leśnej (upraw leśnych) oraz naturalnych bagien i torfowisk;
- 2) ponownego wprowadzania roślinności leśnej (upraw leśnych) w lasach w okresie do 5 lat od usunięcia drzewostanu;
- 3) pielęgnowania i ochrony lasu, w tym również ochrony przeciwpożarowej;
- 4) przebudowy drzewostanu, który nie zapewnia osiągnięcia celów gospodarki leśnej, zawartych w planie urządzenia lasu, uproszczonym planie urządzenia lasu lub decyzji, o której mowa w art. 19 ust. 3;
- 5) racjonalnego użytkowania lasu w sposób trwale zapewniający optymalną realizację wszystkich jego funkcji przez:
 - a) pozyskiwanie drewna w granicach nieprzekraczających możliwości produkcyjnych lasu,
 - b) pozyskiwanie surowców i produktów ubocznego użytkowania lasu w sposób zapewniający możliwość ich biologicznego odtwarzania, a także ochronę runa leśnego.

Pod względem lesistości powiat wąbrzeski należy do najstabilniej zalesionych w woj. kujawsko – pomorskim (8,4%). Obszar powiatu jest położony w przyrodniczo-leśnej Krainie Wielkopolsko-Pomorskiej. Dominujące typy drzewostanów Bór Mieszany świeży (BMSw), Bór Mieszany wilgotny (BMw), Bór Mieszany bagienny (BMb), Las Mieszany świeży (LMśw), las Mieszany wilgotny (LMw) i Las Mieszany bagienny (LMb).

Dominujące gatunki drzew to sosna, brzoza, dąb czarny, buk i olcha. W powiecie wąbrzeskim lasy iglaste stanowią 61%, natomiast liściaste 39%. W strukturze własnościowej dominują lasy państwowe, które stanowią ok. 72%, natomiast lasy prywatne ok. 28%.

W poniższej tabeli zestawiono powierzchnię lasów na terenie poszczególnych gmin powiatu wąbrzeskiego w latach 2017-2022.

Tabela nr 4.8.3-1 Powierzchnia lasów na terenie powiatu wąbrzeskiego w latach 2017-2022

Nazwa	Powierzchnia w ha					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7
PRYWATNE						
RYŃSK	597,27	605,04	605,04	605,04	605,04	605,04
DĘBOWA ŁĄKA	198,43	200,16	200,16	200,16	200,16	200,16
KSIAŻKI	117,56	118,67	118,67	118,67	118,67	118,67
PLUŻNICA	175,71	187,23	187,23	187,23	187,23	187,23
M. WĄBRZEŻNO	10,68	8,02	8,02	8,02	8,02	8,02
KOMUNALNE						
KSIAŻKI	10,25	10,25	10,25	10,25	10,25	10,25
RYŃSK	2,67	2,67	2,67	2,67	2,67	2,67
POW. OGÓLEM	1113	1132	1132	1132	1132	1132

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych GUS powierzchnia lasów w powiecie wąbrzeskim na przestrzeni ostatnich 5 lat nie uległa zmianie.

Zieleń urządzona

Zieleń urządzona, w tym parki, zieleńce, a także zieleń towarzysząca zabudowie mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej, oraz głównym ciągom komunikacyjnym, uzupełniona o grupy zieleni wysokiej wokół zabytkowych obiektów sakralnych, stanowią ważny składnik Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh) gmin. Szczególną rolę w strukturze zieleni urządzonej spełniają niektóre obiekty zabytkowe z elementami zieleni, objęte strefami ochrony konserwatorskiej Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Tylko na terenie miasta Wąbrzeźno istnieją 2 parki spacerowo – wypoczynkowe, o łącznej powierzchni 6 ha i 7 zieleńców zajmujących powierzchnię 7,2 ha. Inne formy zieleni przedstawia tabela poniżej.

Tabela nr 4.8.3-2 Tereny zieleni w powiecie wąbrzeskim

Nazwa	tereny zieleni osiedlowej			parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej			cmentarze						las gminne		
	powierzchnia (ha)			powierzchnia (ha)			obiekty (szt.)			powierzchnia (ha)			powierzchnia (ha)		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
powiat wąbrzeski	10,24	10,24	10,24	23,44	23,54	23,54	52	52	52	19,81	19,81	19,81	61,60	61,60	61,60
Wąbrzeźno	8,84	8,84	8,84	22,04	22,04	22,04	2	2	2	3,40	3,40	3,40	3,30	3,30	3,30
Dębowa Łąka	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	12	12	12	4,60	4,60	4,60	25,40	25,40	25,40
Książki	0,60	0,60	0,60	0,60	0,70	0,70	22	22	22	6,41	6,41	6,41	10,30	10,30	10,30
Plużnica	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70	0,70	12	12	12	3,60	3,60	3,60	2,30	2,30	2,30
Ryńsk	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10	4	4	4	1,80	1,80	1,80	20,30	20,30	20,30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych GUS stan terenów zieleni w powiecie wąbrzeskim w latach 2019-2021 nie uległ zmianie.

Corocznie Gminy powiatu wąbrzeskiego prowadzą nasadzenia roślin (drzew):

- Gmina Ryńsk: 2020 r. - 170 nasadzeń, 2021 r. - 150 nasadzeń, 2022 r. - 195 nasadzeń,
- Gmina Dębowa Łąka: 2020 r. - 120 nasadzeń, 2021 r. - 60 nasadzeń, 2022 r. - 57 nasadzeń,
- Gmina Książki: 2020 r. - 24 nasadzenia, 2021 r. - 69 nasadzeń, 2022 r. - 102 nasadzenia,
- Miasto Wąbrzeźno: zgodnie z poniższymi tabelami.

Tabela nr 4.8.3-3 Nasadzenia przeprowadzone w mieście Wąbrzeźno w latach 2020-2022 - nasadzenia indywidualne Miasta Wąbrzeźno

Lp.	Adres	Gatunek	Ilość
1	2	3	4
Rok 2020			
1.	ul. Pod Młynik	Brzoza brodawkowata, modrzew europejski, buk czerwony, sosna pospolita, klon zwyczajny, klon jawor, świerk pospolity, sosna zwyczajna	6.000
2.	ul. Sienkiewicza 1	Brzoza brodawkowata (czerwona, zwisająca)	4
3.	ul. Chełmińska	Miłorząb dwuklapowy	1
4.	Góra Zamkowa	Tawuła japońska Funkie Berberys czerwony	60 45 15
5.	ul. Sienkiewicza	Żywotnik Budleja dawida Żylistek szorstki	10 4 3
RAZEM			6.142
Rok 2021			
1	ul. Generała Hallera	Brzoza brodawkowata Buk pospolity „Swat Magret” Akacja Brzoza brodawkowata	17 3 5 10
2	Teren Góry Zamkowej - Przyjazne Wzgórze	Jałowiec Jabłoń Royal	10 1
3	ul. Generała Pruszyńskiego	Tawuła	75
4	ul. Wolności	Wrzosa Azalia Sosna Cyprys	30 6 2 2
5	ul. Chełmińska	Róże Róże okrywowe Brzoza brodawkowata	8 23 20
6	ul. Kętrzyńskiego – park PKP	Pęcherznica kalinolistna Pięciornik krzewiasty Jałowiec Kalina japońska Lawenda Tawuła Jaśminowiec wonny Klon Sosna Głóg dwuszyjkowy Żywotnik olbrzymi Cis Katalpa Jodła korańska Wiśnia	31 14 8 18 25 26 16 9 15 3 7 5 3 3 2
7	ul. Macieja Rataja	Lipa drobnolistna	18
8	ul. Żeromskiego	Brzoza brodawkowata Pęcherznica kalinolistna Brzoza brodawkowata odm. Youngi Klon pospolity	35 11 2 4

Tabela nr 4.8.3-3 Nasadzenia przeprowadzone w mieście Wąbrzeźno w latach 2020-2022 - nasadzenia indywidualne Miasta Wąbrzeźno

Lp.	Adres	Gatunek	Ilość
1	2	3	4
9	ul. Żurawia	Brzoza brodawkowata odm. Youngi	3
10	ul. 750- lecia Wąbrzeźna	Brzoza brodawkowata	6
11	ul. Matejki	Śliwa Pisardi	4
12	ul. Grabowa	Brzoza brodawkowata	6
13	ul. ks. gen. W. Kiedrowskiego	Jarząb szwedzki	28
14	ul. Tysiąclecia	Wiśnia	2
15	ul. Sienkiewicza	Tawuły	3
Razem			519
Rok 2022			
1.	ul. Generała Hallera	Buk pospolity „Swat Magret”	4
2	ul. Chełmińska	Brzoza brodawkowata odm. Youngi Budleja dawida Róże pienne	3 1 8
3	ul. Żeromskiego	Brzoza brodawkowata odm. Youngi Klon zwyczajny	1 5
4	ul. ks. gen. W. Kiedrowskiego	Jarząb szwedzki	15
5	ul. Sienkiewicza	Żywotnik Brzoza dorenbosa Krzewuszka Pęcherznica	21 2 12 6
6	ul. Wolności	Żywotnik Magnolia	2 1
7	ul. Wiśniowa	Wiśnia pospolita Umbraculifera	2
8	ul. Podzamcze boiska Przyjazne Wzgórze	Miłorząb chiński Jabłoń Brzoza brodawkowata-czerwona	1 1 1
9	ul. Tysiąclecia	Wiśnia pospolita Umbraculifera	2
10	ul. Macieja Rataja	Lipa drobnolistna	2
11	ul. Góra Zamkowa	Brzoza brodawkowata	20
12	ul. Akacyjowa	Buk pospolity Tricolor Dąb czerwony Śliwa wiśniowa	3 3 6
Razem			122

Tabela nr 4.8.3-4 Nasadzenia przeprowadzone w mieście Wąbrzeźno w latach 2020-2021 - nasadzenia w ramach wspólnego przedsięwzięcia z przedsiębiorcami

Lp.	Nazwa przedsiębiorcy	Adres	Gatunek	Ilość
1	2	3	4	5
Rok 2020				
1.	ANNMAJ Anna Majewska	Plac Jana Pawła II	Świerk serbski	1
2.	ZPTSz Iwona i Andrzej Kiwała	Plac Jana Pawła II	Świerk serbski	1
3.	NIVELO Firma Budowlana Bogdan Lewandowski	ul. Wolności Park przy WDK	Buk pospolity 'Purple Fountain'	1
4.	PPHUW SAGITTA Dariusz i Roman Świętoń	ul. Wolności Park przy WDK	Buk pospolity 'Purple Fountain'	1
5.	Regionalne Wąbrzeskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	ul. Wolności Park przy WDK	Brzoza pożyteczna 'Doorenbos'	1
6.	FHU ANMAR Anita Świś	Teren Góry Zamkowej – Przyjazne Wzgórze	Grab pospolity 'Fastigiata'	1
7.	ERGIS S.A.	Teren Góry Zamkowej – Przyjazne Wzgórze	Platan klonolistny	1
8.	WORWO Sp. z o.o.	Teren Góry Zamkowej – Przyjazne Wzgórze	Grab pospolity 'Fastigiata'	1
9.	HYDRO-VACUUM Wąbrzeźno Sp. z o.o.	Teren Góry Zamkowej – Przyjazne Wzgórze	Grab pospolity 'Fastigiata'	1
10.	AMPOL-MEROL Sp. z o.o.	Teren Góry Zamkowej – Przyjazne Wzgórze	Grab pospolity 'Fastigiata'	1
11.	CITY GARDEN Andrzej Ramlau	Teren Góry Zamkowej – Przyjazne Wzgórze	Wiśnia piłkowana 'Kanzan'	1
12.	Przychodnia lekarska AMICUS s.c. Dorota Janiuk	Teren Góry Zamkowej – Przyjazne Wzgórze	Grab pospolity 'Fastigiata'	1
13.	VAMBRESIA Fabryka Opakowań Andrzej Bogucki	Teren Góry Zamkowej – Przyjazne Wzgórze	Grab pospolity 'Fastigiata'	1
14.	Miejski Zakład Energetyki Ciepłej Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.	Teren Góry Zamkowej – Przyjazne Wzgórze	Klon zwyczajny „Royal Red”	1
15.	Centrum Optyczno-Okulistyczne Barbara Szymańska	Teren Góry Zamkowej – Przyjazne Wzgórze	Wiśnia piłkowana 'Kanzan'	1
16.	Gmina Miasto Wąbrzeźno	ul. Wolności Park przy WDK	Świerk serbski	1
17.	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych i Mieszkaniowych EKOSYSTEM Sp. z o.o.	ul. Łabędziej 3A	Akacja kulista	10
18.	„RUMIŃSKI” Marek Rumiński Producent okien i drzwi	Teren Góry Zamkowej – Przyjazne Wzgórze	Jarząb pospolity „Fastigiata”	1
Razem				27
Rok 2021				
1	Spółka Budowlano-Usługowa BUDEX	Teren Góry Zamkowej – Przyjazne Wzgórze	Buk pospolity 'Purple Fountain'	1
2	ARKOM Arkadiusz Jaworski	Teren Góry Zamkowej – Przyjazne Wzgórze	Olcha szara pendula	1
Razem				2

4.8.4 Zabytki

Wojewódzki Konserwator Zabytków prowadzi rejestr zabytków ruchomych oraz nieruchomości, przy czym udostępniany publicznie może być tylko rejestr zabytków nieruchomości. Według wykazu zamieszczonego na

stronach internetowych WKZ na terenie powiatu wąbrzeskiego znajduje się 39 obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych¹¹ oraz 1049 zabytków wpisanych do ewidencji, w podziale na poszczególne gminy:

- gmina Dębowa Łąka – 11 szt. w rejestrze i 131 szt. w ewidencji,
- gmina Książki – 3 szt. w rejestrze i 148 szt. w ewidencji,
- gmina Płużnica – 10 szt. w rejestrze i 175 szt. w ewidencji,
- gmina Ryńsk – 9 szt. w rejestrze i 311 szt. + 9 szt. małej architektury w ewidencji,
- Miasto Wąbrzeźno – 6 szt. w rejestrze i 275 szt. w ewidencji.

Wykaz najważniejszych zabytków na terenie powiatu wąbrzeskiego stanowi załącznik nr 2.

4.8.5 Działania dotyczące ochrony przyrody, krajobrazu i zabytków oraz skutki braku działań

Działania dotyczące ochrony przyrody i krajobrazu w sposób szczególny odnoszą się do obszarów, dla których obowiązują przepisy ustawy o ochronie przyrody.

Na terenach chronionych przyrodniczo, znajdujących się w granicach powiatu wąbrzeskiego, obowiązują rygorystyczne przepisy dotyczące, m.in.: wycinki drzew, zbioru roślin, polowań, połowu ryb, wydobywania kruszywa, niszczenia gleb, składowania odpadów, zakłócania ciszy, palenia ognisk, stosowania środków chemicznych, wstępu na teren rezerwatów (poza obszarami wyznaczonymi) oraz ruchu pojazdów.

Ponadto każda Gmina powiatu wąbrzeskiego realizuje działania związane z utrzymaniem roślinności na swoim terenie.

Starosta Wąbrzeski wydając zezwolenie na usunięcie drzew lub krzewów może zobowiązać wnioskodawcę do dokonania nasadzeń zastępczych za usunięte drzewa lub krzewy. Tut. organ przeprowadza systematyczną, wnikliwą kontrolę wywiązania się Gmin z obowiązku dokonania nasadzeń zastępczych.

Zobowiązania dotyczą nie tylko roślin, ale także zapewnienia odpowiednich warunków dla zwierząt. Dotyczy to, m.in. budek lęgowych dla ptaków i nietoperzy. Przykładowo, budki lęgowe dla ptaków znajdują się na szkole Podstawowej w Wielkich Radowiskach oraz parku w Dębowej Łące. Zostały zainstalowane w związku z przeprowadzoną termomodernizacją budynków gminnych.

W maju 2020 roku w mieście Wąbrzeźno przeprowadzono inwentaryzację budek lęgowych dla ptaków i nietoperzy. Wyniki inwentaryzacji przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 4.8.5-1 Budki lęgowe dla ptaków i nietoperzy w mieście Wąbrzeźno

Lp.	Rodzaj ptactwa / nietoperzy	Numeracja	Lokalizacja
1	2	3	4
1	Kaczki	1-10	1) Ścieżki pieszo rowerowe - jezioro Zamkowe 2) Ścieżki pieszo rowerowe - j. Frydek
2	Wszystkie sikory bogatka mucholówka żalobna, mucholówka białoszyja, mazurek wróbel domowy I inne małe dziuplaki	11-50	1) Góra Zamkowa 2) Park za ul. Sokolą 3) Ścieżki pieszo rowerowe - jezioro Zamkowe 4) Park ul. Wolności 5) Ścieżka pieszo rowerowa- j. Frydek 6) Pruszyńskiego vis a vis oczyszczalni ścieków
3	szpak pleszka, modraszka, dudek dzięcioł pstry -duży i średni, krętogłów mucholówka żalobna mazurek wróbel i inne	51-62	1) Góra Zamkowa 2) Park za ul. Sokolą 3) Ścieżki pieszo rowerowe - jezioro Zamkowe 4) Park ul. Wolności 5) Ścieżka pieszo rowerowa - j. Frydek 6) Pruszyńskiego vis a vis oczyszczalni ścieków
4	sikory oprócz	63-79	1) Góra Zamkowa

¹¹ Źródło: <http://torun.wkz.gov.pl>

Tabela nr 4.8.5-1 Budki lęgowe dla ptaków i nietoperzy w mieście Wąbrzeźno

Lp.	Rodzaj ptactwa / nietoperzy	Numeracja	Lokalizacja
1	2	3	4
	bogatki		2) Park za ul. Sokołą 3) Ścieżki pieszo rowerowe - jezioro Zamkowe 4) Park ul. Wolności 5) Ścieżka pieszo rowerowa - j. Frydek 6) Pruszyńskiego vis a vis oczyszczalni ścieków
5	Budki dla nietoperzy	80-94	Ścieżka pieszo rowerowa nad jeziorem Zamkowym od ul. Chelmińskiej do ul. Jeziornej

Według danych z Urzędu Miejskiego w Wąbrzeźnie działania ochronne dotyczące flory i fauny przedstawiają się następująco:

- Zakładanie łąk kwietnych;
- Pozostawianie części terenów nie skoszonych – przy tych terenach postawiono tablice informacyjne z nw. treścią:
„Wszechobecny smog, wielokrotne koszenie trawników generujące hałas i dodatkowe spaliny, nisko koszone trawniki wysychające podczas upałów oraz znacznie wyższa temperatura w miastach (dotkliwa zwłaszcza latem) powodują, że ludziom w miastach żyje się coraz gorzej.
Na podstawie badań naukowych chcemy wykazać, że łąki kwietne doskonale wyłapują pyły z powietrza, a dzięki temu, że kosimy je maksymalnie dwa razy w roku, ograniczamy hałas i wytwarzanie spalin przez kosiarki. Łąki kwietne są niezbędne w ekosystemie miejskim: to miejsce występowania owadów, ptaków, a nawet płazów i małych ssaków.
Łąki kwietne dzięki rozbudowanemu systemowi korzeniowemu wchłaniają więcej wody opadowej, a latem w czasie upałów obniżają także temperaturę w miastach i tworzą lepszy mikroklimat.”;
- Montowanie tzw. hoteli dla owadów;
- Wieszanie budek lęgowych dla ptaków i nietoperzy.

W gminach realizowano m.in. monitoring przyrodniczy form ochrony przyrody - uchwalanie oraz znoszenie form ochrony przyrody. Prowadzone były nasadzenia zastępcze, realizowano bieżące utrzymanie oraz konserwację i inwentaryzację pomników przyrody oraz innych form ochrony przyrody, a także uwzględniano w planach zagospodarowania przestrzennego uwarunkowania przyrodnicze, w tym działania dotyczące ochrony krajobrazu rolniczego.

Za jedno z najważniejszych działań przewidzianych w celu ochrony przyrody i krajobrazu należy uznać kontrolę przestrzegania zakazów obowiązujących na terenach chronionych przyrodniczo. Ponadto należałoby realizować działania pielęgnacyjne, rewitalizacyjne oraz w zakresie poprawy atrakcyjności terenów zielonych na terenie gmin wchodzących w skład powiatu wąbrzeskiego. Ważnym aspektem jest również prawidłowo realizowana gospodarka odpadami oraz ochrony powietrza, których nieodłącznym elementem jest realizacja edukacji ekologicznej.

Szereg wymienionych powyżej działań jest sukcesywnie realizowana na terenie powiatu wąbrzeskiego. Zadania te realizowane są w większości przez Gminy, a także przez WIOŚ oraz inwestorów prywatnych. Działania z zakresie kontroli przestrzegania zakazów obowiązujących na terenach chronionych przyrodniczo realizuje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska (RDOŚ) lub Gminy, m.in. na etapie wydawania decyzji środowiskowych, po uzyskaniu opinii przez RDOŚ.

Działania dotyczące ochrony przyrody, krajobrazu i zabytków, realizowane na terenie powiatu wąbrzeskiego zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 4.8.5-2 Działania Gmin i Powiatu dotyczące ochrony przyrody, krajobrazu i zabytków

Nazwa	Działania	Koszt
1	2	3
powiat wąbrzeski	1. Udzielanie zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów 2. Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa 3. Współpraca z instytucjami zarządzającymi obszarami chronionymi na mocy ustawy o ochronie przyrody położonych na terenie powiatu w zakresie	2021 r. - 23 772 zł, 2022 r. - 27 168 zł, 2023 r. - 30 564 zł

Tabela nr 4.8.5-2 Działania Gmin i Powiatu dotyczące ochrony przyrody, krajobrazu i zabytków

Nazwa 1	Działania 2	Koszt 3
	utrzymania tych obszarów (opiniowanie) 4. Bieżąca aktualizacja operatów uproszczonych planów urządzenia lasu oraz kontrola wykonywania zadań z zakresu gospodarki leśnej, na podstawie w/w dokumentów 5. Prowadzenie rejestru zwierząt gatunków ¹) wymienionych w zał. A i B Rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej flory i fauny w drodze regulacji handlu nimi. 6. Promowanie rozwoju gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych 7. Zabiegi pielęgnacyjne niektórych cennych terenów pamięci Ilość drzew wskazanych do nasadzenia w roku 2019 – 383 szt. Ilość drzew wskazanych do nasadzenia w roku 2020 – 296 szt.	
Miasto Wąbrzeźno	Nasadzenia zieleni Zakładanie budek lęgowych dla ptaków i nietoperzy Zakładanie łąk kwietnych Montaż hoteli dla owadów Uwzględnianie w mpzp wymagań ochrony środowiska oraz identyfikacji konfliktów środowiskowych i przestrzennych	Brak danych
Płużnica	Uwzględnianie w mpzp wymagań ochrony środowiska oraz identyfikacji konfliktów środowiskowych i przestrzennych	Brak danych
Ryńsk	Nasadzenia gminne Bieżąca ochrona i konserwacja pomników przyrody Inwentaryzacja przyrodnicza i monitoring przyrodniczy wybranych obszarów Lokalizacja zalesień i zadrzewień zgodnie z planami zagospodarowania przestrzennego, w tym kształtowanie granicy polno-leśnej - uwzględnianie w mpzp wymagań ochrony środowiska oraz identyfikacji konfliktów środowiskowych i przestrzennych (kontynuacja działań) - dla terenu obejmującego działkę nr 1/41 w Wałyczu "plan miejscowy w § 6 ust. 4 zawiera ustalenia dotyczące zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu. - wdrażanie wytycznych dotyczących wyznaczania korytarzy ekologicznych dla potrzeb opracowań ekofizjograficznych i ich zagospodarowanie zgodnie z wymogami ochrony różnorodności biologicznej (kontynuacja działań) - zgodnie z zapisami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy: "Zachowanie, ochrona i kształtowanie gminnego systemu obszarów chronionych odnosi się przede wszystkim do korytarzy i ciągów ekologicznych, w obrębie których występują najważniejsze powiązania przyrodnicze. Główne korytarze ekologiczne związane są z obniżeniami dolinnymi i łączącymi je obszarami leśnymi położonymi na zachód od Wąbrzeźna na odcinku Stanisławki - Wronie - Czystochleb.	43 600,00 zł
Książki	Organizacja konkursów, olimpiad i przeglądów o tematyce ekologicznej,	2022 - 1 250,00 zł
	Zabiegi związane z ochroną i konserwacją pomników przyrody przeznaczona w latach 2020-2022	- 2020 - 15 375,00 zł - 2021 - 13 333,33 zł - 2022 - 14 120,40 zł.
Dębowa Łąka	Uwzględnianie w mpzp wymagań ochrony środowiska oraz identyfikacji konfliktów środowiskowych i przestrzennych	Brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gmin i Powiatu

W przypadku braku realizacji określonych w niniejszym POŚ zadań dotyczących ochrony przyrody i krajobrazu w powiecie wąbrzeskim, może wystąpić pogorszenie stanu środowiska do roku 2030.

Ze względu na hipotetyczny:

- brak działań w zakresie nowych nasadzeń roślin ozdobnych i drzew,

- brak działań w zakresie pielęgnacji drzewostanu tj. prześwietlenia drzew, frezowanie pni, konieczna wycinka,
 - brak działań w zakresie poprawy atrakcyjności terenów zielonych np. zakup ławek, koszy ulicznych, obsiewanie trawą,
 - brak działań w zakresie pielęgnacji drzewostanu leśnego,
 - brak działań w zakresie prawidłowej gospodarki łowieckiej,
 - brak działań w zakresie sporządzania prawidłowej inwentaryzacji przyrodniczej,
 - brak działań edukacyjnych,
 - brak działań w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych,
- na terenie gmin powiatu wąbrzeskiego można oczekiwać:
- degradacji roślinności oraz drzewostanu, w tym leśnego,
 - utraty atrakcyjności przez tereny wypoczynkowe i rekreacyjne,
 - niewłaściwego nadzoru nad gospodarką łowiecką,
 - niewystarczającej wiedzy społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu, a co za tym idzie braku prawidłowych wzorców postępowania,
 - pogłębiania się degradacji terenów przewidzianych do rewitalizacji.

Jak wynika z powyższej analizy wcielenie w życie zadań związanych z ochroną przyrody i krajobrazu, wynikających z POŚ jest konieczne w celu przeciwdziałania niekorzystnym zmianom w środowisku.

4.9 Zagrożenia poważnymi awariami

Zgodnie z art. 3 pkt 23 ustawy Prawo Ochrony Środowiska, poważna awaria to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstanie takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Powiat wąbrzeski należy do rejonów o stosunkowo małym ryzyku wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, określanych w ustawie - Prawo ochrony środowiska. Na terenie powiatu brak jest zakładów przemysłowych zaliczanych do kategorii obiektów o zwiększonym lub dużym ryzyku poważnej awarii przemysłowej. Mogą natomiast wystąpić zdarzenia o charakterze poważnych awarii, związanych m.in. z:

- transportem drogowym i kolejowym substancji niebezpiecznych,
- magazynowaniem i stosowaniem w instalacjach technologicznych substancji niebezpiecznych,
- magazynowaniem i dystrybucją produktów ropopochodnych,
- przesyłem gazu ziemnego,
- niewłaściwym postępowaniem z odpadami zawierającymi substancje niebezpieczne.

Ważne źródło zagrożenia (w przypadku awarii) stanowi transport (przewóz m. in. substancji ropopochodnych, kwasów, wodorotlenku sodowego, chloru) i drogowy materiałów niebezpiecznych, w tym głównie przewóz paliw płynnych autocysternami. Natężenie ruchu drogowego jest duże (drogi o znaczeniu wojewódzkim), w związku z czym, istnieje zagrożenie skażenia środowiska przyrodniczego substancjami ropopochodnymi. Lokalne zagrożenia mogą stwarzać niewłaściwie składowane i stosowane środki ochrony roślin. Największe zagrożenie bezpieczeństwa ludności i jej mienia związane jest z występującymi na terenie powiatu terenami szczególnego zagrożenia powodzią. Dla rozwiązywania problemów związanych z zagrożeniami mogącymi wystąpić na terenie powiatu opracowywany jest gminny plan zarządzania kryzysowego, który zawiera m.in.: diagnozę i charakterystykę zagrożeń oraz ocenę ryzyka ich wystąpienia wnioski z ich oceny, przewidywane warianty działań w sytuacjach kryzysowych. Plan zawiera procedury reagowania kryzysowego, czyli opisy postępowania Zespołu Zarządzania Kryzysowego, Administracji Zespółonej, Administracji Niezespółonej, Organizacji Pozarządowych, Jednostek Wojskowych, Jednostek Użyteczności Publicznej w przypadku zaistnienia różnego rodzaju zagrożeń. Plan obrony Cywilnej Gminy zawiera natomiast rozwiązania operacyjne, które wdraża się w czasie wprowadzenia stanu wojennego i w czasie konfliktu zbrojnego.

Plan Ewakuacji III stopnia – zawiera szczegóły organizacyjne dotyczące ewakuacji i samoewakuacji ludności z terenów zagrożonych niebezpiecznymi substancjami, zagrożonych zalaniem po ataku na urządzenia hydrotechniczne oraz na pozostałe obiekty mogące stanowić cele ataków dywersyjnych lub uderzeń z powietrza.

Plan Ewakuacji I i II stopnia – jest ściśle powiązany z Planem Operacyjnym Ochrony Przed Powodzią i zawiera szczegóły organizacyjne ewakuacji ludzi i zwierząt z terenów szczególnego zagrożenia powodzią oraz terenów, które mogą zostać zalane po przerwaniu wału przeciwpowodziowego.

4.10 Świadomość ekologiczna mieszkańców, edukacja ekologiczna, udział społeczeństwa

Ważną rolę w kształtowaniu środowiska odgrywa świadomość ekologiczna mieszkańców. Zaangażowanie mieszkańców w działania na rzecz poprawy jakości środowiska jest jednym z podstawowych warunków osiągnięcia celów POŚ. Poszczególne gminy powiatu wąbrzeskiego realizują zadania z zakresu edukacji ekologicznej, której celem jest wykształcenie w społeczeństwie świadomości istnienia bezpośrednich związków pomiędzy stanem przyrody a jakością życia, a tym samym zmobilizowanie ludzi do włączenia się w realizację działań na rzecz ochrony środowiska. Edukacja ekologiczna skierowana jest do szerokiego grona odbiorców, kładąc duży nacisk na wskazywanie pozytywnych wzorców dzieciom i młodzieży.

Edukacja ekologiczna jest koncepcją kształcenia i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego zgodnie z hasłem „myśleć globalnie, działać lokalnie”. Ważnym elementem jest łączenie wiedzy przyrodniczej z humanistyczną oraz działaniami praktycznymi.

Edukacja powinna być prowadzona w sposób bezpośredni (program edukacji ekologicznej, organizacja wydarzeń promocyjnych), przez materiały drukowane (broszury, billboardy) oraz multimedialne (spoty edukacyjne w rozgłośniach radiowych, stacjach telewizyjnych oraz w środkach transportu publicznego).

Do działań w zakresie edukacji ekologicznej należy:

- zamieszczanie artykułów w lokalnych mediach i na stronie internetowej na temat m.in. prawidłowej gospodarki odpadami,
- poruszanie tematyki prośrodowiskowej podczas spotkań z mieszkańcami oraz w ramach konsultacji podstawowych dokumentów związanych z ochroną środowiska, m.in. z mieszkańcami i organizacjami pozarządowymi,
- poruszanie tematyki związanej z ochroną środowiska i przyrody podczas zajęć szkolnych,
- udział uczniów w akcjach typu „Dzień Ziemi” i „Sprzątanie Świata”,
- realizowanie segregacji w szkołach i przedszkolach,
- organizowanie konkursów wiedzy, wystaw m.in. plastyczne, muzyczne, recytatorskie, wiedzy o środowisku, zdrowym życiu itp., organizowane przez szkoły dla dzieci i młodzieży.

Skuteczne egzekwowanie prawa w zakresie ochrony środowiska

Najczęstsze naruszenia łamania przepisów z zakresu ochrony środowiska dotyczyły gospodarki odpadami, utrzymania czystości i porządku oraz sprawowania właściwej opieki nad zwierzętami.

Do działań prowadzonych w tym zakresie należą:

- kontrole WIOŚ w Bydgoszczy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi,
- wizje lokalne w sprawach dotyczących utrzymania czystości i porządku na nieruchomościach prywatnych i osiedlach.

5 Analiza SWOT

W celu uporządkowania informacji zebranych m.in. w wyniku dokonanej analizy aktualnego stanu środowiska naturalnego oraz innych zebranych w trakcie prac danych i informacji posłużono się analizą SWOT.

W poniższej tabeli przedstawiono strategiczne czynniki, istotnie wpływające na formułowanie celów, kierunków i zadań zmierzających do poprawy stanu środowiska powiatu wąbrzeskiego. W wyniku analizy określono mocne i słabe strony powiatu (uwarunkowania wewnętrzne), a na tej podstawie wyznaczono szanse i zagrożenia (uwarunkowania zewnętrzne).

W ramach uwarunkowań wewnętrznych analizowano następujące obszary:

- jakość powietrza i ochrona klimatu,
- zagrożenia hałasem (w tym komunikacja),
- pola elektromagnetyczne,
- gospodarowanie wodami,
- gospodarka wodno-ściekowa,
- zasoby geologiczne,
- gleby,
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
- zasoby przyrodnicze,
- zagrożenia poważnymi awariami.

Tabela nr 5-1 Analiza SWOT - obszar interwencji: Jakość powietrza i ochrona klimatu

Jakość powietrza i ochrona klimatu	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- uchwalone plany gospodarki niskoemisyjnej przez gminy,- korzystne warunki do produkcji energii wykorzystującej OZE,- realizacja tzw. uchwały antysmogowej,- wdrażanie obowiązującego Programu Ochrony Powietrza,	<ul style="list-style-type: none">- niska jakość powietrza, szczególnie na obszarach zurbanizowanych i w okresach grzewczych, spowodowane głównie przez niską emisję oraz z ruchu samochodowego,- zanieczyszczenia gazowe z zakładów szczególnie uciążliwych,- duża ilość indywidualnych źródeł ciepła, wykorzystujących w celach grzewczych złej jakości paliwa,- niewystarczający poziom wykorzystania OZE,- niska świadomość społeczna,
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- inwestycje w zakresie kontroli jakości powietrza (czynniki poziomu zanieczyszczeń),- możliwość wykorzystania zewnętrznych źródeł finansowania dla działań związanych z gospodarką niskoemisyjną,- realizacja przyjętych programów w zakresie ochrony środowiska,- wzrost zainteresowania społeczeństwa i wykorzystania odnawialnych źródeł energii,	<ul style="list-style-type: none">- zmiany klimatu i wzrost częstotliwości występowania zjawisk ekstremalnych,- wzrost emisji gazów związany ze wzrostem natężenia ruchu komunikacyjnego,- wysokie koszty inwestycji w odnawialne źródła energii,- niedostateczna świadomość ekologiczna społeczeństwa,- przypadki spalania odpadów w indywidualnych kotłowniach,

Tabela nr 5-2 Analiza SWOT - obszar interwencji: Zagrożenia hałasem (w tym komunikacja)

Zagrożenia hałasem (w tym komunikacja)	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- dobry klimat akustyczny (szczególnie w gminach wiejskich),- regularnie prowadzone działania polegające na modernizacji, budowie i przebudowie dróg wraz z niezbędną infrastrukturą,- rozbudowa sieci dróg rowerowych,	<ul style="list-style-type: none">- występowanie dróg o dużym natężeniu ruchu,- wysoki, trudny do ograniczenia poziom zagrożenia hałasem komunikacyjnym,- niezadawalający stan techniczny infrastruktury drogowej,
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- uwzględnianie w MPZP ograniczeń w zagospodarowaniu wynikających z dopuszczalnych poziomów hałasu dla różnych sposobów zagospodarowania terenu,- inwestycje mające na celu poprawę jakości dróg,- nowe technologie redukujące hałas (ekrany akustyczne, maty antywibracyjne, pasy zieleni, większa izolacyjność akustyczna budynków),- inwestycje w infrastrukturę rowerową,	<ul style="list-style-type: none">- wzrost liczby pojazdów oraz ruchu samochodowego,- pogarszający się stan techniczny dróg,- niewystarczający poziom inwestycji zmierzających do poprawy stanu środowiska akustycznego,

Tabela nr 5-3 Analiza SWOT - obszar interwencji: Pola elektromagnetyczne

Pola elektromagnetyczne	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- brak przekroczeń dopuszczalnych wartości pól elektromagnetycznych na terenie powiatu,- ustalone dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych dla miejsc dostępnych dla ludności oraz przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową,- prowadzenie rejestru zgłoszeń instalacji wytwarzających PEM	<ul style="list-style-type: none">- stan techniczny linii napowietrznych, ryzyko powstania awarii w wyniku ekstremalnych warunków pogodowych,- niski poziom świadomości społeczeństwa w zakresie oddziaływania PEM,- koncentracja źródeł PEM w miastach,
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- wymóg pomiarów stężenia PEM dla inwestycji mogących oddziaływać w tym zakresie na środowisko,- monitoring PEM prowadzony przez GIOŚ,- modernizacja linii elektroenergetycznych,	<ul style="list-style-type: none">- wzrastająca ilość urządzeń emitujących pole elektromagnetyczne,- ograniczone finansowo i technicznie możliwości minimalizacji oddziaływania,- rozbudowa mieszkalnictwa wzdłuż linii energetycznych,

Tabela nr 5-4 Analiza SWOT - obszar interwencji: Gospodarowanie wodami

Gospodarowanie wodami	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- duże zasoby wód powierzchniowych,- monitoring wód powierzchniowych prowadzony przez GIOŚ,- dobry ogólny stan jakości wód podziemnych,	<ul style="list-style-type: none">- zanieczyszczenia wód pochodzenia rolniczego i komunalnego,- duża liczba JCWPd (5 z 7) oraz JCWP rzecznych (15 z 17) zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych (zagrożone chemicznie),- wzrost powierzchni utwardzonych terenów nieprzepuszczalnych,- niska świadomość społeczeństwa dotycząca zagrożeń wynikających m.in. z utwardzania terenów i niewłaściwego korzystania z wód,

SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- duża świadomość i aktywność władz w zakresie poprawy jakości wód,- możliwości uzyskania dofinansowania w zakresie gospodarowania wodami opadowymi,- stosowanie zamkniętych obiegów wody,- przeciwdziałanie suszy i powodziom w dokumentach strategicznych i planistycznych,	<ul style="list-style-type: none">- nasilenie występowania zjawisk ekstremalnych, takich jak długotrwałe okresy suszy oraz krótkie, nawałne opady,- zmniejszenie się ilości niewielkich zbiorników wodnych oraz terenów podmokłych,- umiarkowany stan/potencjał ekologiczny wód płynących,

Tabela nr 5-5 Analiza SWOT - obszar interwencji: Gospodarka wodno-ściekowa

Gospodarka wodno-ściekowa	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- wysoki stopień (96%) zwodociągowania terenu powiatu,- wyposażenie nieruchomości w przydomowe oczyszczalnie ścieków,- wysoki stopień skanalizowania miast,- oczyszczalnie ścieków w Wąbrzeźnie i Płużnicy,	<ul style="list-style-type: none">- niewystarczający stopień skanalizowania obszarów wiejskich (ok. 19-46%),- korzystanie przez mieszkańców ze zbiorników bezodpływowych,- odprowadzanie bezpośrednio do gruntu wód opadowych i roztopowych,- brak działań w tym obszarze na terenach niektórych gmin,
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- zamierzenia rozwojowe sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,- regulacje w prawie miejscowym dotyczące ograniczeń w zakresie gospodarki wodno-ściekowej,- przydomowe oczyszczalnie ścieków na terenach, gdzie rozwój sieci kanalizacyjnej jest utrudniony lub nieopłacalny,- możliwości pozyskania dofinansowania na realizację inwestycji z zakresu budowy kanalizacji,	<ul style="list-style-type: none">- przyzwyczajenie mieszkańców do korzystania ze zbiorników bezodpływowych,- awarie przestarzałych bezodpływowych zbiorników,

Tabela nr 5-6 Analiza SWOT - obszar interwencji: Zasoby geologiczne

Zasoby geologiczne	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- złoża kopalin, umożliwiające gospodarcze wykorzystanie,- eksploatacja złóż poza terenami chronionymi przyrodniczo,- brak występowania ruchów masowych ziemi (osuwisk),	<ul style="list-style-type: none">- możliwość lokalnej niekontrolowanej eksploatacji surowców,- powolna rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych,- brak działań w tym obszarze na terenach niektórych gmin,
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- zapotrzebowanie na kruszywa naturalne,- rozwój nowych technologii poszukiwania i eksploatacji surowców mineralnych,- możliwość inwestycji z zakresu drogownictwa i budownictwa z wykorzystaniem kruszyw naturalnych,- możliwość zagospodarowanie wyrobisk pogórnicych np. pod tereny leśne, pod zbiorniki wodne, w ostateczności wypełnianie wyrobisk odpadami obojętnymi w ramach ich rekultywacji,	<ul style="list-style-type: none">- degradacja krajobrazu związana z eksploatacją surowców,- nielegalna eksploatacja kopalin lub nielegalne wypełnianie wyrobisk odpadami,- nieaktualizowanie gminnych dokumentów planistycznych w zakresie ujmowanie w nich udokumentowanych złóż kopalin,

Tabela nr 5-7 Analiza SWOT - obszar interwencji: Gleby

Gleby	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- duży odsetek użytków rolnych, szczególnie w gminach wiejskich,- brak istotnych źródeł zanieczyszczeń gleb ze strony przemysłu,- współpraca władz w zakresie rekultywacji obszarów zdegradowanych,	<ul style="list-style-type: none">- brak stałego monitoringu jakości gleb w większości gmin,- oddziaływanie pojazdów samochodowych, rolnictwa, odpadów, materiałów budowlanych i maszyn budowlanych na gleby,- stosowanie środków ochrony roślin i intensywne nawożenie w rolnictwie,- brak działań w tym obszarze na terenach niektórych gmin,
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony powierzchni ziemi oraz promowanie rolnictwa ekologicznego (m.in. przez KPODR),- stopniowa likwidacja szamb i rozwój sieci kanalizacyjnej,- rozwój ekologicznego rolnictwa,- wdrażanie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej,- restrykcyjne normy środowiskowe dla zakładów i przedsiębiorców zapobiegające skażeniu gleb,	<ul style="list-style-type: none">- susza rolnicza,- nieprawidłowa gospodarka rolą,- emisje zanieczyszczeń komunikacyjnych na tereny upraw,- ekstremalne zjawiska klimatyczne wpływające negatywnie na gleby,- normy europejskie do prowadzenia rolnictwa ekologicznego,

Tabela nr 5-8 Analiza SWOT - obszar interwencji: Gospodarowanie odpadami

Gospodarowanie odpadami	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- wzrost masy odpadów zbieranych selektywnie i zmniejszanie masy odpadów deponowanych na składowiskach,- realizowany system selektywnej zbiórki odpadów poprzez ogólnodostępne pojemniki oraz selektywną zbiórkę odpadów w gospodarstwach domowych,- sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest,- bieżące kontrole podmiotów posiadających decyzje,, celem zapewnienia, że działalność jest prowadzona w zgodzie z obowiązującymi przepisami,	<ul style="list-style-type: none">- niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców w kwestii selektywnej zbiórki odpadów oraz spalania odpadów,- niewystarczająca sieć instalacji do odzysku, w szczególności recyklingu odpadów,- pozostałe wyroby azbestowe do unieszkodliwienia,- dzikie wysypiska śmieci,
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- uzyskanie odpowiednich poziomów odzysku i recyklingu,- jeden sprawdzony podmiot zagospodarowujący odpady na terenie powiatu,- dalszy rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów,- dofinansowanie osób fizycznych do kosztów usuwania azbestu,- Plany Gospodarowania Odpadami Azbestowymi w każdej gminie,	<ul style="list-style-type: none">- wzrost ilości i różnorodności wytwarzanych odpadów stałych,- wzrost ilości odpadów opakowaniowych,- niska jakość produktów trwałych wpływająca na konieczność ich wymiany,

Tabela nr 5-9 Analiza SWOT - obszar interwencji: Zasoby przyrodnicze i zabytki

Zasoby przyrodnicze i zabytki	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- obszary objęte formami ochrony przyrody,- dobra znajomość stanu jakości i problemów dotyczących zasobów przyrodniczych,- uporządkowany prawnie i przestrzennie system obszarów chronionych,- liczne pomniki przyrody i użytki ekologiczne,- realizacja zadań prowadzona przez RDOŚ,	<ul style="list-style-type: none">- emisja zanieczyszczeń, które wpływają na zasoby przyrodnicze,- duże zagrożenie pożarowe lasów,- ubytki zieleni na terenach miejskich,- zbyt niska świadomość ekologiczna mieszkańców oraz małe zainteresowanie udziałem społeczeństwa w konsultacjach dotyczących ochrony przyrody,- zły stan niektórych cennych terenów pamięci (cmentarze),
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- wykorzystanie funduszy unijnych w celu ochrony i promocji obszarów cennych przyrodniczo,- gospodarka leśna uwzględniająca wymogi ochrony przyrody i adaptacji do zmian klimatu,- sukcesywnie realizowana edukacja ekologiczna społeczeństwa,- regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podnoszenia jakości środowiska,	<ul style="list-style-type: none">- ekspansja terytorialna zabudowy na tereny położone coraz bliżej granicy obszarów cennych przyrodniczo,- wzrost natężenia ruchu turystyczno-rekreacyjnego,- dewastacja środowiska (świadome działania lub błędnie podjęte decyzje wpływające negatywnie na stan środowiska naturalnego, w tym ocieplenie klimatu lub zaburzenia obiegu wody w przyrodzie),- planowane inwestycje komunikacyjne i infrastrukturalne ingerujące w zasoby przyrodnicze,

Tabela nr 5-10 Analiza SWOT - obszar interwencji: Zagrożenia poważnymi awariami

Zagrożenia poważnymi awariami	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- aktualne procedury kryzysowe opracowywane przez Straż Pożarną i Starostwo Powiatowe,- ewidencja zakładów stwarzających duże lub zwiększone ryzyko wystąpienia poważnych awarii przemysłowych (ZZR, ZDR),- brak zakładów o zwiększonym ryzyku bądź o dużym ryzyku wystąpienia awarii,	<ul style="list-style-type: none">- duża ilość podmiotów narażonych na wystąpienie awarii (stacje benzynowe, magazyny substancji niebezpiecznych),- znaczne natężenie ruchu tranzytowego,
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
<ul style="list-style-type: none">- opracowywanie przez prowadzących zakłady przemysłowe planów operacyjno ratowniczych oraz zewnętrznych planów operacyjno ratowniczych przez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej,	<ul style="list-style-type: none">- brak efektywnego nadzoru nad transportem drogowym materiałów niebezpiecznych,- zmiany klimatu i wzrost ilości i częstotliwości zjawisk ekstremalnych,

6 Cele, kierunki i zadania

Aktualny stan środowiska i przewidywane jego zmiany w aspekcie planowanego dalszego rozwoju wymuszają konieczność zrównoważonego rozwoju poprzez realizację przedsięwzięć proekologicznych. Istotnym problemem jest dokonanie zobiektywizowanego wyboru celów oraz kierunków interwencji.

Zadania i cele w zakresie ochrony środowiska wyznaczone w Programie ochrony środowiska pozostają w ścisłej korelacji z zadaniami wyznaczonymi w programach ochrony środowiska na szczeblu wyższym oraz uwzględniają cele zawarte w innych strategiach, programach i dokumentach programowych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Zadania przewidziane do realizacji na lata objęte niniejszym POŚ uwzględniają również zadania przewidziane do kontynuacji, określone w Programie na lata 2020-2023.

Cele i kierunki zadań wyznaczone w niniejszym Programie ochrony środowiska wynikają z diagnozy stanu obecnego, będącego wynikiem m.in. efektów realizacji zadań określonych w Programie na lata 2020-2023, z analizy zasobów przyrodniczych, istniejących zagrożeń, a także z zapisów dokumentów strategicznych wyższego szczebla dotyczących ochrony środowiska.

Na podstawie diagnozy stanu obecnego nakreślono następujące najważniejsze problemy środowiskowe:

- niska świadomość ekologiczną społeczeństwa, której obrazem jest m.in. z słabe zaangażowanie w akcje proekologiczne i zainteresowanie udziałem społeczeństwa w konsultacjach dotyczących ochrony przyrody, szczególnie osób dorosłych,
- niska jakość powietrza w zakresie pyłu PM10, PM2,5 i benzo(a)pirenu, szczególnie na obszarach zurbanizowanych i w okresach grzewczych,
- zły stan części dróg, powodujący emisję hałasu komunikacyjnego do środowiska oraz podwyższoną emisję do powietrza ze środków komunikacji drogowej,
- duża liczbę jednolitych części wód zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych (zagrożona chemicznie),
- niewystarczający stopień skanalizowania obszarów wiejskich,
- susza rolnicza.

6.1 Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego na lata 2021-2023 z perspektywą do roku 2027

„Program Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego na lata 2021-2023 z perspektywą do roku 2027” został przyjęty uchwałą Rady powiatu wąbrzeskiego nr XXII/133/2021 z dnia 20 maja 2021 r. W Programie tym określone zostały zadania przewidziane do realizacji przez Starostę Wąbrzeskiego. W poniższej tabeli przedstawiono wykaz i stopień realizacji zadań określonych w „Programie Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego na lata 2021-2023 z perspektywą do roku 2027”.

Tabela nr 6.1-1 Wykaz i stopień realizacji zadań określonych w „Programie Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego na lata 2021-2023 z perspektywą do roku 2027”.

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Procent realizacji	Poniesione koszty [zł]
1	2	3	4	5
1		Budowa, przebudowa dróg powiatowych i innych inwestycji komunikacyjnych oraz pomoc finansowa gminom na działania w tym zakresie:	-	-
1a		- Przebudowa drogi powiatowej Nr 1424C Rywałd - Dębowa Łąka w km 6+774 do km 7+770	100%	1 499 440,77 zł
1b		- Przebudowa drogi powiatowej Nr 1705C Wiewiórki - Nowa Wieś Królewska na odcinku od km 0+000 do km 3+339	100%	2 466 020,84 zł
1c		- Przebudowa drogi powiatowej Nr 1727C Dębowa Łąka - Wielkie Radowiska od km 5+803 do km 6+798,	100%	1 100 929,95 zł

Tabela nr 6.1-1 Wykaz i stopień realizacji zadań określonych w „Programie Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego na lata 2021-2023 z perspektywą do roku 2027”.

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Procent realizacji	Poniesione koszty [zł]
1	2	3	4	5
1d		- Przebudowa drogi powiatowej Nr 1717C Czapple - Ryńsk od km 0+000 do km 6+660 - etap I od km 0+000 do km 3+680	100%	3 812 450,00 zł
1e		- Przebudowa drogi powiatowej Nr 1717C Czapple - Ryńsk od km 0+000 do km 6+660 - etap II od km 3+680 do km 6+660	100%	2 899 410,00 zł
1f		- Remont drogi powiatowej Nr 1715C Wąbrzeźno - Lembarg na odcinku od km 0+000 do km 2+582	100%	1 196 836,84 zł
1g		- Remont drogi powiatowej Nr 1721C Ryńsk - Sierakowo od km 0+000 do km 4+794	100%	1 495 847,83 zł
2		Tworzenie ścieżek rowerowych i ciągów ruchu pieszego oraz pomoc finansowa dla gmin na rozbudowę sieci dróg rowerowych	100%	b.d.
4		Promowanie korzystania z komunikacji zbiorowej, rowerów i środków transportu wykorzystujących napędy przyjazne środowisku	100%	0 zł
5		Działania podnoszące bezpieczeństwo na drogach Powiatowych: oznakowanie poziome i pionowe, elementy bezpieczeństwa ruchu	100%	875 086,74 zł
6		Termomodernizacja obiektów samorządowych i użyteczności publicznej	100%	211 721,82 zł
7		Modernizacja ogrzewania węglowego w budynkach użyteczności publicznej	- ¹²	-
8		Promowanie odnawialnych źródeł energii oraz budownictwa energooszczędnego	100%	0 zł
9		Udzielanie pozwoleń na wprowadzenie gazów i pyłów	100%	0 zł
10		Przyjmowanie zgłoszeń instalacji w zakresie emisji gazów i pyłów	100%	0 zł
11		Kontrola i prowadzenie spraw związanych z interwencjami na uciążliwości instalacji	100%	0 zł
12		Realizacja działań naprawczych zapisanych w obowiązujących Programach ochrony powietrza	100%	0 zł
13		Kontrole przestrzegania ograniczeń i zakazów wynikających z uchwały antysmogowej	100%	0 zł
14		Działania informacyjno – edukacyjne w zakresie gospodarki niskoemisyjnej i ochrony powietrza	100%	11 520 zł
15	Zagrożenia hałasem (w tym komunikacja)	Interwencje w zakresie uciążliwości związanych z emisją hałasu	- ¹³	-
16		Wydawanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu	- ¹⁴	-
17	Pola elektromagnetyczne (PEM)	Prowadzenie i aktualizacja rejestru źródeł PEM	100%	0 zł
18		Przyjmowanie zgłoszeń, lub wydawanie zaświadczeń o braku sprzeciwu, lub wnoszenie sprzeciwu wobec zgłoszeń instalacji wytwarzających PEM	100%	0 zł
19	Gospodarowanie wodami	Badanie jakości wód powierzchniowych i podziemnych	100%	0 zł
20		Ustanawianie strefy ochronny bezpośredniej ujęć wód	- ¹⁵	-
21		Systematyczna likwidacja nieczynnych ujęć	- ¹⁶	-
22		Prowadzenie rejestru ujęć wód podziemnych i powierzchniowych	100%	0 zł

¹² Brak kotłów węglowych w budynkach należących do Powiatu¹³ Brak w okresie 2020-2023 zgłoszeń o interwencję¹⁴ Brak w okresie 2020-2023 potrzeb wydania decyzji¹⁵ Brak w okresie 2020-2023 potrzeb ustanowienia strefy¹⁶ Brak w okresie 2020-2023 potrzeb likwidacji nieczynnych ujęć

Tabela nr 6.1-1 Wykaz i stopień realizacji zadań określonych w „Programie Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego na lata 2021-2023 z perspektywą do roku 2027”.

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Procent realizacji	Poniesione koszty [zł]
1	2	3	4	5
23		Wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodnej i jej ochrony przed zanieczyszczeniami	100%	0 zł
24	Gospodarka wodno-ściekowa	Nadzór nad działaniem Gminnych Spółek Wodnych	100%	0 zł
25		Wydawanie pozwoleń wodno-prawnych i kontrola wydanych pozwoleń oraz wypełniania zapisów pozwoleń wodno-prawnych	- 17	-
26	Gleby	Rekultywacja terenów zdegradowanych	- 18	-
27		Kontrola postępu prac rekultywacyjnych, wydawanie decyzji ustalających kierunek rekultywacji oraz wydawanie decyzji uznających rekultywację za zakończoną	100%	0 zł
28		Monitorowanie i analiza istniejących osuwisk oraz innych elementów środowiska naturalnego	- 19	-
29		Zadania geodezyjne związane z pracami scaleniowymi gruntów	100%	0 zł
30		Prowadzenie badań jakości gleb	- 20	-
31		Wydawanie i kontrola nad decyzjami zezwalającymi na wyłączenie z produkcji rolnej gruntów szczególnie chronionych	100%	0 zł
32	Zasoby geologiczne	Wydawanie i wygaszanie koncesji geologicznych na wydobywanie kopalin pospolitych na pow. do 2 ha oraz kontrola spełniania warunków określonych w koncesji	100%	0 zł
33		Przyjmowanie zgłoszeń robót geologicznych na wykonanie otworów wiertniczych do poboru ciepła Ziemi	100%	0 zł
34		Zatwierdzanie projektów i dokumentacji geologicznych dla spraw określonych w art. 161 ust. 2 ustawy Prawo geologiczne i górnicze oraz prowadzenie nadzoru i kontroli nad robotami i pracami geologicznymi	100%	0 zł
35	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Wydawanie i cofanie decyzji administracyjnych na wytwarzanie odpadów oraz zezwoleń na przetwarzanie, zbieranie odpadów	100%	0 zł
36		Nadzór administracyjny i interwencje w stosunku do podmiotów prowadzących działania związane z gospodarowaniem odpadami	100%	0 zł
37		Współpraca z gminami, w zakresie monitorowania realizacji zadań określonych w Gminnych Planach Gospodarowania Odpadami Azbestowymi, dotyczących usuwania azbestu.	100%	0 zł
38		Edukacja ekologiczna dotycząca propagowania właściwych postaw w zakresie postępowania z odpadami	100%	0 zł
39	Zasoby przyrodnicze i zabytki	Prowadzenie nasadzeń drzew i krzewów na terenach należących do Powiatu i Gmin	- 21	29 111,90 zł
40		Udzielanie zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów	100%	0 zł
41		Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa	100%	81 504 zł ²²
42		Współpraca z instytucjami zarządzającymi obszarami chronionymi na mocy ustawy o ochronie przyrody położonych na terenie powiatu w zakresie utrzymania tych obszarów (opiniowanie)	100%	0 zł
43		Bieżąca aktualizacja operatów uproszczonych planów urządzenia lasu oraz kontrola wykonywania zadań z zakresu gospodarki leśnej, na podstawie w/w dokumentów	100%	0 zł

¹⁷ Zmiana przepisów prawa – organem wydającym decyzje jest GW Wody Polskie¹⁸ Brak w okresie 2020-2023 potrzeb przeprowadzania rekultywacji terenów zdegradowanych¹⁹ Brak w okresie 2020-2023 osuwisk²⁰ Brak w okresie 2020-2023 potrzeb prowadzenia badań jakości gleby²¹ Brak w okresie 2020-2023 potrzeb realizacji nasadzeń²² Realizacja zlecona Nadleśnictwu

Tabela nr 6.1-1 Wykaz i stopień realizacji zadań określonych w „Programie Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego na lata 2021-2023 z perspektywą do roku 2027”.

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Procent realizacji	Poniesione koszty [zł]	
1	2	3	4	5	
44		Prowadzenie rejestru zwierząt gatunków ¹⁾ wymienionych w zał. A i B Rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej flory i fauny w drodze regulacji handlu nimi.	100%	0 zł	
45		Promowanie rozwoju gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych	100%	0 zł	
46		Zabiegi pielęgnacyjne niektórych cennych terenów pamięci	- ²³	-	
47	Adaptacja do zmian klimatu	Wydawanie pozwoleń na budowę dla inwestycji w OZE, w tym m.in. farm wiatrowych i fotowoltaicznych, geotermii, elektrowni wiatrowych itp.	100%	0 zł	
48		Intensyfikacja wykorzystania mechanizmów wsparcia rozwoju OZE z prowadzeniem działań edukacyjnych	100%	0 zł	
49		Wspieranie działań z zakresu małej retencji z zachowaniem drożności korytarzy ekologicznych	100%	0 zł	
50		Wsparcie działań zmierzających do budowy małych zbiorników retencyjnych na terenie powiatu	100%	0 zł	
51		Działania informacyjne i motywujące właścicieli nieruchomości do stosowania rozwiązań służących retencjonowaniu wód opadowych i roztopowych	100%	0 zł	
52		Pielęgnowanie drzew i krzewów oraz likwidacja zagrożeń wynikających ze złego stanu sanitarnego drzewostanu	100%	0 zł	
53		Zastosowanie nasadzeń odpowiednich gatunków drzew i krzewów przystosowanych do warunków w środowisku zabudowy mieszkaniowej	100%	0 zł	
54		Organizowanie dostaw wody pitnej w okresach występowania upałów w miastach i terenach zurbanizowanych	- ²⁴	-	
55		Organizowanie fontann w okresach występowania upałów na terenach zurbanizowanych, z brakiem wód powierzchniowych	- ²⁵	-	
56		Utrzymanie drożności i odpowiednich przepustowości istniejących systemów kanalizacji deszczowych w miastach	- ²⁶	-	
57		Promowanie i zachęcenie mieszkańców gmin do wdrażania rozwiązań retencjonujących wody opadowe na własnej posesji	100%	0 zł	
58		Zagrożenie poważnymi awariami	Współdziałanie w zakresie doskonalenia systemu zarządzania kryzysowego i edukacji mieszkańców	100%	0 zł
59			Działania informacyjne odnośnie postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia	100%	0 zł
60	Egzekwowanie odpowiedzialności za szkody wyrządzone środowisku		- ²⁷	-	
61	Świadomość ekologiczna mieszkańców, edukacja ekologiczna, udział społeczeństwa	Konkursy tematyczne dla dzieci i młodzieży rozbudzające zainteresowanie przyrodą, np. fotograficzne, plastyczne itp.	100%	0 zł	
62		Wspieranie lokalnych grup organizacji ekologicznych	100%	0 zł	
63		Konkurs powiatowy „Piękna Zagroda”	100%	9 000 zł	
64		Bieżące informowanie na stronach internetowych Starostwa i Gminy o stanie środowiska oraz działań na rzecz jego ochrony	100%	0 zł	

²³ Brak w okresie 2020-2023 potrzeb realizacji zabiegów pielęgnacyjnych²⁴ Brak w okresie 2020-2023 potrzeb organizowania dostaw wody pitnej²⁵ Brak w okresie 2020-2023 potrzeb organizowania fontann²⁶ Brak w okresie 2020-2023 potrzeb utrzymywania drożności systemów kanalizacyjnych²⁷ Brak w okresie 2020-2023 potrzeb egzekwowania odpowiedzialności

Przeprowadzona analiza stopnia realizacji celów programu ochrony środowiska i działań kierunkowych (inwestycyjnych i pozainwestycyjnych) na terenie powiatu wąbrzeskiego w latach 2020-2023 nie wykazała rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami a zrealizowanymi działaniami. Na podstawie powyższej tabeli stwierdza się, że Starosta Wąbrzeski realizuje dobrze zadania własne określone w Programie Ochrony Środowiska, w miarę możliwości finansowych. Warto dodać, że skutki działań przynoszących poprawę niektórych elementów środowiska np. powietrza mają charakter wieloletni i uzależnione są również od czynników zewnętrznych, niezależnych od działań realizowanych na terenie powiatu wąbrzeskiego.

Na podstawie kompleksowej analizy stanu środowiska i źródeł jego przekształcenia przedstawiono poniżej propozycję działań w następujących obszarach:

- jakość powietrza i ochrona klimatu,
- zagrożenia hałasem (w tym komunikacja),
- pola elektromagnetyczne,
- gospodarowanie wodami,
- gospodarka wodno-ściekowa,
- zasoby geologiczne,
- gleby,
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
- zasoby przyrodnicze,
- zagrożenia poważnymi awariami.

Poniżej zaprezentowano cele operacyjne oraz cele szczegółowe w odniesieniu do wskazanych powyżej obszarów, kierunki interwencji oraz działania, jakie w latach kolejnych będą wdrażane dla zapewnienia, że przyjęte cele zostaną osiągnięte. Przedstawiony został także system wdrażania zaplanowanych działań, w tym m.in.: podmiot odpowiedzialny za realizację zadania oraz istniejące istotne źródła ryzyka, które mogą utrudnić ich wdrożenie. Jeżeli nie wpisano w kolumnie czynników ryzyka, oznacza to, iż nie wskazuje się istotnych czynników zagrażających realizacji zadań.

W związku z tym, że na dzień opracowywania niniejszego POŚ, nie były znane szczegółowe zadania poszczególnych gmin, ani terminy i koszty ich realizacji, dlatego przedstawione w Tabeli nr 6-1 – Cele i kierunki interwencji oraz w Tabeli nr 6-2 - Harmonogram działań, przedstawiają zadania w sposób ogólny i nie rozpisany na poszczególne lata objęte niniejszym POŚ, a wskaźniki realizacji w większości przypadków opierają się na podaniu informacji, czy dane działanie zostało zrealizowane, czy nie.

Należy zwrócić uwagę, że tak ogólne przedstawienie działań, z jednej strony nie pozwala wyznaczyć konkretnych wskaźników ich realizacji w poszczególnych latach, jednak z drugiej strony daje Gminom możliwość ustalenia szczegółowych zadań na etapie opracowania ich własnych Programów ochrony środowiska, bez konieczności aktualizowania niniejszego Programu.

Bez względu na stopień szczegółowości przedstawionych w niniejszym POŚ działań, wyznaczają one kierunki dalszych interwencji i zadań na szczeblu gminnym oraz ramy dla późniejszej realizacji konkretnych przedsięwzięć.

Ponieważ na terenie poszczególnych gmin planowane są działania termomodernizacyjne oraz remonty, wymagają one uwzględnienia potrzeb biologicznych zwierząt je zasiedlających, zwłaszcza gatunków chronionych np. różne gatunki nietoperzy lub z ornitofauny, np. jerzyka *Apus apus* lub wróbla *Passer domesticus*. Zgodnie z §6, 7 i 8 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j. Dz. U. 2022 poz. 2380) należy przestrzegać zakazów obowiązujących w stosunku do zwierząt dziko występujących, innych niż dziko występujących oraz dziko występujących ptaków. Aby działania termomodernizacyjne nie wpłynęły negatywnie na populacje zwierząt chronionych konieczne jest odstępianie od prac zwłaszcza w sezonach lęgowych i hibernacji. Zaleca się przed przystąpieniem do prac remontowych i termomodernizacyjnych inspekcje budynku oraz w jego bezpośrednim rejonie w celu wykluczenia występowania:

- miejsc gniazdowania, żerowania i odpoczynku ptaków i nietoperzy,
- śladów bytowania ptaków i nietoperzy (odchodów, wypluwek, piór),
- dogodnych miejsc żerowania dla potencjalnych gatunków chronionych.

W razie stwierdzenia ww. śladów bytności należy wystąpić do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska o zezwolenie na płoszenie dziko występujących gatunków zwierząt objętych ochroną lub wstrzymać rozpoczęcie prac do całkowitego wyprowadzenia ewentualnych lęgów, potwierdzonego przez ornitologa.

Przed realizacją działań takich, jak remonty i modernizacje, a także budowa i przebudowa dróg powiatowych i innych inwestycji komunikacyjnych, należy przed ich realizacją dokonać rozpoznania terenów inwestycji pod kątem występowania gatunków chronionych i ich siedlisk, a także zwrócić szczególną uwagę na odpowiedni dobór roślinności podczas prowadzenia jakichkolwiek nasadzeń, by uniknąć gatunków obcych, mogących mieć wpływ na tereny chronione.

Działania inwestycyjne prowadzone na terenach objętych formami ochrony przyrody muszą być tak prowadzone, aby nie naruszać przedmiotu ich ochrony oraz nie wpływać znacząco negatywnie na integralność tych obszarów. Każde działanie, które powodowałoby znaczący negatywny wpływ musi uwzględniać konieczność przeprowadzenia działań kompensacyjnych lub przynajmniej działania mające zminimalizować to oddziaływanie.

Ze względu na lokalizację powiatu wąbrzeskiego w granicach obszarów chronionych oraz możliwość występowania obszarów cennych przyrodniczo także poza wyznaczonymi obszarami chronionymi, wybór lokalizacji ścieżek rowerowych powinien uwzględniać konieczność ochrony najcenniejszych przyrodniczo terenów oraz zapobieganie lub minimalizację szkali ewentualnej wycinki drzew i krzewów, szczególnie rosnących w szpalerach przydrożnych, z uwagi na pełnione przez nie funkcje ekologiczne, m.in. jako korytarze ekologiczne.

W przypadku, gdy planowane czynności wiążą się z naruszeniem zakazów określonych w art. 52 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, przed ich wykonaniem należy uzyskać stosowne zezwolenie wydawane przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska lub Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

Tabela nr 6-1 Zestawienie celów i kierunków interwencji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego

Lp.	Cel	Kierunek działań	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik realizacji	Zagrożenia
1	2	3	4	5	6	7
Obszar interwencji - Jakość powietrza i ochrona klimatu						
1.	Poprawa i utrzymanie jakości powietrza atmosferycznego zgodnie z obowiązującymi standardami	Ograniczenie emisji liniowej	Bieżące remonty i modernizacje dróg powiatowych	Powiat	Długość zmodernizowanych dróg powiatowych w km	Brak środków finansowych
2.			Budowa, przebudowa dróg powiatowych i innych inwestycji komunikacyjnych oraz pomoc finansowa gminom na działania w tym zakresie	Powiat	Długość wybudowanych, przebudowanych dróg powiatowych w km	Brak środków finansowych
3.			Tworzenie ścieżek rowerowych i ciągów ruchu pieszego oraz pomoc finansowa dla gmin na rozbudowę sieci dróg rowerowych	Powiat	Długość wybudowanych ścieżek rowerowych w km	Brak środków finansowych
4.			Promowanie korzystania z komunikacji zbiorowej, rowerów i środków transportu wykorzystujących napędy przyjazne środowisku	Powiat	Liczba akcji promocyjnych	Brak zainteresowania społecznego
5.			Realizacja działań podnoszących bezpieczeństwo na drogach powiatowych: oznakowanie poziome i pionowe, elementy bezpieczeństwa ruchu, przejścia dla pieszych	Powiat, ZDP	Liczba przeprowadzonych działań	Brak środków finansowych
6.		Ograniczenie niskiej emisji	Kompleksowa modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej Powiatu Wąbrzeskiego	Powiat, Gminy	Liczba zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej	Brak środków finansowych
7.		Inne działania z zakresu ochrony powietrza, w tym montaż odnawialnych źródeł energii	Promowanie odnawialnych źródeł energii oraz budownictwa energooszczędnego	Powiat, Gminy	Liczba akcji promocyjnych	Brak środków finansowych, brak zainteresowania
8.			Udzielanie pozwoleń na wprowadzenie gazów i pyłów	Powiat	Liczba udzielonych pozwoleń	Brak zasobów kadrowych
9.			Przyjmowanie zgłoszeń instalacji w zakresie emisji gazów i pyłów	Powiat	Liczba zgłoszeń instalacji	Brak zasobów kadrowych
10.			Kontrola i prowadzenie spraw związanych z interwencjami na uciążliwości instalacji	Powiat	Liczba przeprowadzonych kontroli i prowadzonych spraw	Brak środków finansowych
11.			Realizacja działań naprawczych zapisanych w obowiązującym Programie ochrony powietrza	Powiat	Liczba przeprowadzonych działań naprawczych zapisanych w POP	Brak środków finansowych
12.			Kontrole przestrzegania ograniczeń i zakazów wynikających z uchwały antysmogowej	WIOŚ, Powiat, Gminy	Liczba przeprowadzonych kontroli	Brak środków finansowych, brak zasobów kadrowych
13.			Działania informacyjno – edukacyjne w zakresie gospodarki niskoemisyjnej i ochrony powietrza	Powiat	Liczba działań informacyjno-edukacyjnych	Brak zainteresowania społecznego

Plik: 23036_POS_Powiat_Wabrzeski_v5

Tabela nr 6-1 Zestawienie celów i kierunków interwencji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego

Lp.	Cel	Kierunek działań	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik realizacji	Zagrożenia
1	2	3	4	5	6	7
14.	Adaptacja do zmian klimatu	Wzrost wykorzystania energii odnawialnej	Wydawanie pozwoleń na budowę dla inwestycji w OZE, w tym m.in. farm wiatrowych i fotowoltaicznych, geotermii, elektrowni wiatrowych itp.	Powiat	Liczba wydanych pozwoleń na budowę dla inwestycji w OZE	Brak zasobów kadrowych
15.			Propagowanie OZE z prowadzeniem działań edukacyjnych	Powiat, Gminy	Liczba działań edukacyjnych propagujących OZE	Brak zasobów kadrowych, brak zainteresowania stron
16.			Wspieranie działań z zakresu małej retencji, w tym budowy małych zbiorników retencyjnych, z zachowaniem drożności korytarzy ekologicznych	Gminy, Powiat, WFOŚiGW	Liczba działań, w których udzielono wsparcia	Brak środków finansowych
17.		Promowanie rozwiązań służących retencjonowaniu wód opadowych i roztopowych	Działania informacyjne i motywujące właścicieli nieruchomości do stosowania rozwiązań służących retencjonowaniu wód opadowych i roztopowych	Gminy, Powiat	Liczba działań informacyjnych	Brak środków finansowych, brak zainteresowania stron
18.		Wykorzystanie potencjału zieleni w walce ze skutkami zmian klimatu	Pielęgnowanie drzew i krzewów oraz likwidacja zagrożeń wynikających ze złego stanu sanitarnego drzewostanu	Gminy, Powiat	Liczba zabiegów pielęgnacyjnych i likwidujących zagrożenia	Brak środków finansowych
19.			Promowanie i zachęcenie mieszkańców gmin do wdrażania rozwiązań retencjonujących wody opadowe na własnej posesji	Gminy, Powiat	Liczba działań promocyjnych	Brak środków finansowych, brak zainteresowania stron
Obszar interwencji - Zagrożenia hałasem (w tym komunikacja)						
20.	Zmniejszenie zagrożenia emisją hałasu	Działania związane z ochroną przed hałasem	Interwencje w zakresie uciążliwości związanych z emisją hałasu	Powiat	Liczba interwencji na uciążliwości hałasowe	Brak środków finansowych
21.			Wydawanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu	Powiat	Liczba wydanych decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu	Brak zasobów kadrowych
Obszar interwencji - Pola elektromagnetyczne (PEM)						
22.	Ochrona mieszkańców powiatu przed ponadnormatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych	Monitoring pól elektromagnetycznych w środowisku	Prowadzenie i aktualizacja rejestru źródeł PEM	Powiat	Ilość zgłoszonych instalacji emitujących PEM	Brak zasobów kadrowych
23.			Przyjmowanie zgłoszeń, lub wydawanie zaświadczeń o braku sprzeciwu, lub wnoszenie sprzeciwu wobec zgłoszeń instalacji wytwarzających PEM	Powiat	Liczba zgłoszeń lub wydanych zaświadczeń dot. instalacji emitujących PEM	Brak zasobów kadrowych
Obszar interwencji - Gospodarowanie wodami						

Tabela nr 6-1 Zestawienie celów i kierunków interwencji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego

Lp.	Cel	Kierunek działań	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik realizacji	Zagrożenia
1	2	3	4	5	6	7
24.	Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	Kontrola jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Badanie jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Powiat, WIOŚ	Liczba przeprowadzonych badań jakości wód	Brak środków finansowych
25.	Zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi	Ewidencja ujęć wód	Systematyczna likwidacja nieczynnych ujęć	Właściciele	Liczba zlikwidowanych nieczynnych ujęć	Brak środków finansowych
26.			Prowadzenie rejestru ujęć wód podziemnych i powierzchniowych	Wody Polskie	Liczba ujęć wód podziemnych i powierzchniowych	Brak środków finansowych
27.	Edukacja ekologiczna dot. gospodarki wodnej	Działania edukacyjne w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	Wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodnej i jej ochrony przed zanieczyszczeniami	Powiat	Liczba działań edukacyjnych	Brak zainteresowania społecznego
Obszar interwencji - Gospodarka wodno-ściekowa						
28.	Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi	Zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi	Nadzór nad działaniem Gminnych Spółek Wodnych oraz kontrole wydanych pozwoleń oraz wypełniania zapisów pozwoleń wodno-prawnych	Powiat	Liczba działań kontrolnych, w tym wydanych pozwoleń oraz wypełniania zapisów pozwoleń wodno-prawnych	Brak środków finansowych
Obszar interwencji - Gleby						
29.	Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych	Ochrona użytków poeksploatacyjnych	Rekultywacja terenów zdegradowanych	Właściciele nieruchomości	Powierzchnia zrehabilitowanych terenów w m ²	Brak środków finansowych
30.			Kontrola postępu prac rekultywacyjnych, wydawanie decyzji ustalających kierunek rekultywacji oraz wydawanie decyzji uznających rekultywację za zakończoną	Powiat	Liczba przeprowadzonych kontroli i wydanych decyzji	Brak zasobów kadrowych
31.			Monitorowanie i analiza istniejących osuwisk oraz innych elementów środowiska naturalnego	powiat, Gminy	Liczba osuwisk	Brak zasobów kadrowych
32.		Poprawa i rozwój infrastruktury rolnej	Zadania geodezyjne związane z pracami scaleniowymi gruntów	Powiat	Liczba zadań geodezyjnych	Brak środków finansowych
33.	Ochrona gleb	Badania jakości gleb	Prowadzenie badań jakości gleb	Powiat, WIOŚ	Liczba wykonanych badań	Brak środków finansowych
34.		Racjonalne wykorzystanie gleb	Wydawanie i kontrola nad decyzjami zezwalającymi na wyłączenie z produkcji rolnej gruntów szczególnie chronionych	Powiat	Liczba wydanych decyzji i kontroli nad decyzjami	Brak zasobów kadrowych
Obszar interwencji - Zasoby geologiczne						
35.	Racjonalne	Racjonalne	Wydawanie i wygaszanie koncesji geologicznych na	Powiat	Liczba wydanych i wygaszonych	Brak zasobów kadrowych

Plik: 23036_POS_Powiat_Wabrzieski_v5

Tabela nr 6-1 Zestawienie celów i kierunków interwencji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego

Lp.	Cel	Kierunek działań	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik realizacji	Zagrożenia
1	2	3	4	5	6	7
36.	wykorzystanie zasobów naturalnych	wykorzystanie kopalin	wydobywanie kopalin pospolitych na pow. do 2 ha oraz kontrola spełniania warunków określonych w koncesji	Powiat	koncesji geologicznych	Brak zasobów kadrowych
			Przyjmowanie zgłoszeń robót geologicznych na wykonanie otworów wiertniczych do poboru ciepła Ziemi		Liczba przyjętych zgłoszeń	
			Zatwierdzanie projektów i dokumentacji oraz prowadzenie nadzoru i kontroli nad robotami i pracami geologicznymi		Liczba zatwierdzonych projektów i dokumentacji geologicznych	
37.				Powiat, Urząd Marszałkowski		Brak zasobów kadrowych
Obszar interwencji - Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów						
38.	Racjonalna gospodarka odpadami	Działania administracyjne	Wydawanie i cofanie decyzji administracyjnych na wytwarzanie odpadów oraz zezwoleń na przetwarzanie, zbieranie odpadów	Powiat	Liczba wydanych decyzji administracyjnych	Brak zasobów kadrowych
39.			Nadzór administracyjny i interwencje w stosunku do podmiotów prowadzących działania związane z gospodarowaniem odpadami	Powiat	Liczba interwencji	Brak środków finansowych, brak zasobów kadrowych
40.		Ograniczenie ilości wyrobów zawierających azbest	Współpraca z gminami, w zakresie monitorowania realizacji zadań określonych w Gminnych Planach Gospodarowania Odpadami Azbestowymi, dotyczących usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	Gminy, Powiat	Liczba działań w zakresie monitorowania realizacji zadań, dotyczących usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	Brak zasobów kadrowych
41.		Działania edukacyjne w zakresie gospodarki odpadami	Edukacja ekologiczna dotycząca propagowania właściwych postaw w zakresie postępowania z odpadami	Powiat	Liczba działań edukacyjnych	Brak zainteresowania społeczeństwa
Obszar interwencji - Zasoby przyrodnicze i zabytki						
42.	Ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych	Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej	Prowadzenie nasadzeń drzew i krzewów na terenach należących do Powiatu i Gmin	Powiat, Gminy	Liczba przeprowadzonych nasadzeń drzew i krzewów	Brak środków finansowych
43.			Udzielanie zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów	Powiat	Liczba udzielonych zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów	Brak zasobów kadrowych
44.			Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa	Powiat	Liczba działań kontrolnych	Brak zasobów kadrowych
45.			Współpraca z instytucjami zarządzającymi obszarami Natura 2000 i innymi obszarami chronionymi na mocy ustawy o ochronie przyrody położonych na terenie powiatu w zakresie utrzymania tych obszarów (opiniowanie)	Powiat, Gminy, Jednostki zarządzające	Liczba wydanych opinii	Brak zasobów kadrowych, brak zainteresowania instytucji
46.			Bieżąca aktualizacja operatów uproszczonych planów urządzenia lasu oraz kontrola wykonywania zadań z zakresu	Powiat, Nadleśnictwa	Liczba zaktualizowanych operatów oraz kontroli wykonywania zadań z	Brak zasobów kadrowych

Plik: 23036_POS_Powiat_Wabrzkeski_v5

Tabela nr 6-1 Zestawienie celów i kierunków interwencji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego

Lp.	Cel	Kierunek działań	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Wskaźnik realizacji	Zagrożenia
1	2	3	4	5	6	7
47.			gospodarki leśnej, ustalonych na podstawie w/w dokumentów		zakresu gospodarki leśnej	
48.			Prowadzenie rejestru zwierząt gatunków wymienionych w zał. A i B Rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej flory i fauny w drodze regulacji handlu nimi	Powiat	Liczba zwierząt gatunków wymienionych w zał. A i B Rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97	Brak zasobów kadrowych
49.			Promowanie rozwoju gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych	Powiat, Gminy	Liczba działań promocyjnych	Brak środków finansowych
50.			Zabiegi pielęgnacyjne niektórych cennych terenów pamięci	Powiat	Liczba zabiegów pielęgnacyjnych	Brak środków finansowych
51.		Działania edukacyjne w zakresie ochrony przyrody	Konkursy tematyczne dla dzieci i młodzieży rozbudzające zainteresowanie przyrodą, np. fotograficzne, plastyczne itp.	Powiat	Liczba przeprowadzonych konkursów	Brak zainteresowania społecznego
52.			Konkurs powiatowy „Piękna Zagroda” prowadzony w dwóch kategoriach: 1. Zagroda, 2. Siedlisko	Powiat	Realizacja działania (TAK/NIE)	Brak zainteresowania społecznego
53.			Współpraca w organizacji Olimpiady Wiedzy Rolniczej	Powiat, Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego	Realizacja działania (TAK/NIE)	Brak zainteresowania społecznego
54.			Sprzątanie brzegów wąbrzeskich jezior Zamkowe i Frydek przez uczniów szkół ponadpodstawowych	Powiat, Koło Miejskie PZW	Realizacja działania (TAK/NIE)	Brak zainteresowania społecznego
Obszar interwencji - Zagrożenie poważnymi awariami						
54.	Ochrona przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi	Minimalizacja możliwości wystąpienia poważnych awarii	Współdziałanie w zakresie doskonalenia systemu zarządzania kryzysowego i edukacji mieszkańców	Powiat, Gminy	Liczba działań doskonalenia systemu zarządzania kryzysowego i edukacji mieszkańców	Brak zasobów kadrowych, brak zainteresowania stron
55.			Działania informacyjne odnośnie postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia	Powiat	Liczba przeprowadzonych działań informacyjnych	Brak zasobów kadrowych, brak zainteresowania stron
56.			Egzekwowanie odpowiedzialności za szkody wyrządzone środowisku	Powiat, WIOŚ	Liczba przeprowadzonych działań	Brak zasobów kadrowych

Tabela nr 6-2 Harmonogram realizacji zadań wraz z finansowaniem na lata 2024 – 2027

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Zadanie własne (ZW) lub monitorowane (ZM)	Szacunkowe koszty realizacji					Źródła finansowania
				2024	2025	2026	2027	Razem	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Jakość powietrza i ochrona klimatu	Bieżące remonty i modernizacje dróg powiatowych	ZW	560 000	+10%	+10%	+10%	745 360	Środki własne, dofinansowanie zewnętrzne
2.		Budowa, przebudowa dróg powiatowych i innych inwestycji komunikacyjnych oraz pomoc finansowa gminom na działania w tym zakresie ²⁸	ZW	10 437 025,04	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne, dofinansowanie zewnętrzne
3.		Tworzenie ścieżek rowerowych i ciągów ruchu pieszego oraz pomoc finansowa dla gmin na rozbudowę sieci dróg rowerowych	ZW	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d. ²⁹	Środki własne, dofinansowanie zewnętrzne
4.		Promowanie korzystania z komunikacji zbiorowej, rowerów i środków transportu wykorzystujących napędy przyjazne środowisku	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
5.		Działania podnoszące bezpieczeństwo na drogach powiatowych: oznakowanie poziome i pionowe, elementy bezpieczeństwa ruchu, przejścia dla pieszych	ZW	100 000	+10%	+10%	+10%	133 100	Środki własne, dofinansowanie zewnętrzne
6.		Kompleksowa modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej Powiatu Wąbrzeskiego	ZW	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	519 244,90 Euro	Środki własne, dofinansowanie zewnętrzne
7.		Promowanie odnawialnych źródeł energii oraz budownictwa energooszczędnego	ZW	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne, dofinansowanie zewnętrzne
8.		Udzielanie pozwoleń na wprowadzenie gazów i pyłów	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań	Środki własne

²⁸ W tym:

- Rozbudowa drogi powiatowej 1729C Wielkie Pułkowo - Łobdowo od km 1+695 do km 4+440;
- Remont dróg które były objazdem przebudowywanej drogi wojewódzkiej nr 548;
- Remont drogi 1726C Niedźwiedz - Tokary od km 0+000 do km 3+215;
- Przebudowa drogi 1707C Nowa Wieś Królewska - Trzcień od km 0+000 do km 4+443;
- Przebudowa drogi 1713C Książki - Kruszyny od km 2+300 do km 5+885 oraz drogi 1714C Myśliwiec - Zaskocz - Książki od km 3+098 do km 3+637;
- Odnowa nawierzchni odcinków drogi powiatowej nr 1420C Radzyń Chełmiński – Wąbrzeźno o łącznej długości 5,578 km – szacowany koszt inwestycji 5 396 522,95 zł brutto;
- Przebudowa drogi powiatowej nr 1707C Nowa Wieś Królewska – Trzcień od km 0+000 do km 4+443 – planowany koszt inwestycji 6 434 753,07 zł brutto;
- Remont drogi powiatowej nr 1726C Niedźwiedz – Tokary, odcinek Niedźwiedz – Kurkocin od km 0+000 do km 3+215 – szacowany koszt inwestycji 2 499 453,38 zł brutto

²⁹ Na dzień opracowania POŚ brak informacji o planowanych budowach ścieżek rowerowych przy inwestycjach drogowych

Plik: 23036_POS_Powiat_Wabrzski_v5

Tabela nr 6-2 Harmonogram realizacji zadań wraz z finansowaniem na lata 2024 – 2027

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Zadanie własne (ZW) lub monitorowane (ZM)	Szacunkowe koszty realizacji					Źródła finansowania
				2024	2025	2026	2027	Razem	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
								administracyjnych	
9.		Przyjmowanie zgłoszeń instalacji w zakresie emisji gazów i pyłów	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
10.		Kontrola i prowadzenie spraw związanych z interwencjami na uciążliwości instalacji	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
11.		Realizacja działań naprawczych zapisanych w obowiązujących Programach ochrony powietrza	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
12.		Kontrole przestrzegania ograniczeń i zakazów wynikających z uchwały antysmogowej	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
13.		Działania informacyjno – edukacyjne w zakresie gospodarki niskoemisyjnej i ochrony powietrza	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
14.		Wydawanie pozwoleń na budowę dla inwestycji w OZE, w tym m.in. farm wiatrowych i fotowoltaicznych, geotermii, elektrowni wiatrowych itp.	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
15.		Propagowanie OZE z prowadzeniem działań edukacyjnych	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
16.		Wspieranie działań z zakresu małej retencji, w tym budowy małych zbiorników retencyjnych, z zachowaniem drożności korytarzy ekologicznych	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
17.		Działania informacyjne i motywujące właścicieli nieruchomości do stosowania rozwiązań służących retencjonowaniu wód opadowych i roztopowych	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
18.		Pielęgnowanie drzew i krzewów oraz likwidacja zagrożeń wynikających ze złego stanu sanitarnego drzewostanu	ZW	30 000	+10%	+10%	+10%	139 230 ³⁰	Środki własne
19.		Promowanie i zachęcenie mieszkańców gmin do wdrażania rozwiązań retencjonujących wody opadowe na własnej posesji	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
20.	Zagrożenia hałasem (w tym komunikacja)	Interwencje w zakresie uciążliwości związanych z emisją hałasu	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
21.		Wydawanie decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne

³⁰ Działanie wspólne z 37. - Prowadzenie nasadzeń drzew i krzewów na terenach należących do Powiatu i Gmin

Tabela nr 6-2 Harmonogram realizacji zadań wraz z finansowaniem na lata 2024 – 2027

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Zadanie własne (ZW) lub monitorowane (ZM)	Szacunkowe koszty realizacji					Źródła finansowania
				2024	2025	2026	2027	Razem	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
22.	Pola elektromagnetyczne (PEM)	Prowadzenie i aktualizacja rejestru źródeł PEM	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
23.		Przyjmowanie zgłoszeń, lub wydawanie zaświadczeń o braku sprzeciwu, lub wnoszenie sprzeciwu wobec zgłoszeń instalacji wytwarzających PEM	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
24.	Gospodarowanie wodami	Badanie jakości wód powierzchniowych i podziemnych	ZM	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne
25.		Systematyczna likwidacja nieczynnych ujęć	ZM	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
26.		Prowadzenie rejestru ujęć wód podziemnych i powierzchniowych	ZM	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
27.		Wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodnej i jej ochrony przed zanieczyszczeniami	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
28.		Gospodarka wodno-ściekowa	Nadzór na działaniem Gminnych Spółek Wodnych oraz kontrole wydanych pozwoleń oraz wypełniania zapisów pozwoleń wodno-prawnych	ZM	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych
29.	Gleby	Rekultywacja terenów zdegradowanych	ZM	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
30.		Kontrola postępu prac rekultywacyjnych, wydawanie decyzji ustalających kierunek rekultywacji oraz wydawanie decyzji uznających rekultywację za zakończoną	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
31.		Monitorowanie i analiza istniejących osuwisk oraz innych elementów środowiska naturalnego	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
32.		Zadania geodezyjne związane z pracami scaleniowymi gruntów	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
33.		Prowadzenie badań jakości gleb	ZW	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Środki własne
34.		Wydawanie i kontrola nad decyzjami zezwalającymi na wyłączenie z produkcji rolnej gruntów szczególnie chronionych	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
35.	Zasoby geologiczne	Wydawanie i wygaszanie koncesji geologicznych na wydobywanie kopalin pospolitych na pow. do 2 ha oraz kontrola spełniania warunków określonych w koncesji	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne

Plik: 23036_POS_Powiat_Wabrzski_v5

Tabela nr 6-2 Harmonogram realizacji zadań wraz z finansowaniem na lata 2024 – 2027

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Zadanie własne (ZW) lub monitorowane (ZM)	Szacunkowe koszty realizacji					Źródła finansowania
				2024	2025	2026	2027	Razem	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
36.		Przyjmowanie zgłoszeń robót geologicznych na wykonanie otworów wiertniczych do poboru ciepła Ziemi	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
37.		Zatwierdzanie projektów i dokumentacji geologicznych dla spraw określonych w art. 161 ust. 2 ustawy Prawo geologiczne i górnicze oraz prowadzenie nadzoru i kontroli nad robotami i pracami geologicznymi	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
38.		Wydawanie i cofanie decyzji administracyjnych na wytwarzanie odpadów oraz zezwoleń na przetwarzanie, zbieranie odpadów	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
39.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Nadzór administracyjny i interwencje w stosunku do podmiotów prowadzących działania związane z gospodarowaniem odpadami	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
40.		Współpraca z Gminami, w zakresie monitorowania realizacji zadań określonych w Gminnych Planach Gospodarowania Odpadami Azbestowymi, dotyczących usuwania azbestu.	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
41.		Edukacja ekologiczna dotycząca propagowania właściwych postaw w zakresie postępowania z odpadami	ZW	300	300	300	300	1 200	Środki własne
42.		Prowadzenie nasadzeń drzew i krzewów na terenach należących do Powiatu i Gmin	ZW	30 000	+10%	+10%	+10%	139 230	Środki własne
43.	Zasoby przyrodnicze i zabytki	Udzielanie zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
44.		Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa	ZM	32 000	34 000	36 000	38 000	140 000	Środki własne
45.		Współpraca z instytucjami zarządzającymi obszarami chronionymi na mocy ustawy o ochronie przyrody położonych na terenie powiatu w zakresie utrzymania tych obszarów (opiniowanie)	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
46.		Bieżąca aktualizacja operatów uproszczonych planów urządzenia lasu oraz kontrola wykonywania zadań z zakresu gospodarki leśnej, na podstawie w/w dokumentów	ZW	Powiat posiada aktualne plany urządzenia lasu do 31.12.2027r.				W ramach działań administracyjnych	Środki własne
47.		Prowadzenie rejestru zwierząt gatunków-	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań	Środki własne

Plik: 23036_POS_Powiat_Wabrzkeski_v5

Tabela nr 6-2 Harmonogram realizacji zadań wraz z finansowaniem na lata 2024 – 2027

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Zadanie własne (ZW) lub monitorowane (ZM)	Szacunkowe koszty realizacji					Źródła finansowania
				2024	2025	2026	2027	Razem	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		wymienionych w zał. A i B Rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej flory i fauny w drodze regulacji handlu nimi.						administracyjnych	
48.		Promowanie rozwoju gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
49.		Zabiegi pielęgnacyjne niektórych cennych terenów pamięci	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
50.		Konkursy tematyczne dla dzieci i młodzieży rozbudzające zainteresowanie przyrodą. np. fotograficzne, plastyczne itp.	ZW	100	100	100	100	400	Środki własne
51.		Konkurs powiatowy „Piękna Zagroda” prowadzony w dwóch kategoriach: 1. Zagroda, 2. Siedlisko	ZW	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	Środki własne
52.		Współpraca w organizacji Olimpiady Wiedzy Rolniczej	ZW	300	300	300	300	1 200	Środki własne
53.		Sprzątanie brzegów wąbrzeskich jezior Zamkowe i Frydek przez uczniów szkół ponadpodstawowych	ZM	70	70	70	70	280	Środki własne
54.	Zagrożenie poważnymi awariami	Współdziałanie w zakresie doskonalenia systemu zarządzania kryzysowego i edukacji mieszkańców	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
55.		Działania informacyjne odnośnie postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne
56.		Egzekwowanie odpowiedzialności za szkody wyrządzone środowisku	ZW	0,0	0,0	0,0	0,0	W ramach działań administracyjnych	Środki własne

b.d. – brak danych na dzień opracowywania POS

7 System realizacji programu ochrony środowiska

7.1 Zarządzanie wdrażaniem Programu

Skuteczność z jaką będą osiągane cele przedstawione w POŚ zależy będzie w dużej mierze od systemu zarządzania jego realizacją oraz zasobów finansowych, niejednokrotnie związanych z dofinansowaniem ze środków unijnych.

Z formalnego punktu widzenia odpowiedzialność w zakresie osiągania celów programu spoczywa na władzach powiatu. Na poziomie operacyjnym za realizację zadań własnych odpowiadać będą poszczególne wydziały i jednostki gminne.

Wdrażanie POŚ polegać będzie na:

- wykonaniu zadań własnych planowanych do przeprowadzenia w ramach POŚ,
- współpracy z podmiotami i instytucjami ochrony istotnymi z punktu widzenia skuteczności i efektywności realizacji celów programu (m.in. WIOŚ, RDOŚ, RZGW Urząd Marszałkowski, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej),
- prowadzeniu edukacji ekologicznej i innych działań mających na celu podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców,
- współpracy z mieszkańcami oraz organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie powiatu w celu zapewnienia osiągnięcia celów POŚ,
- monitorowaniu realizacji zadań własnych oraz zaplanowanych przez inne podmioty (prywatne i publiczne) prowadzące działania i inwestycje w zakresie ochrony środowiska poprzez sporządzanie raportów z realizacji programu.

7.2 Monitoring

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska, organ wykonawczy powiatu sporządza co 2 lata kalendarzowe raporty z wykonania programu ochrony środowiska, które przedstawia się Radzie Powiatu.

Zakres monitoringu realizacji powinien obejmować ocenę:

- stopnia wykonania określonych zadań,
- stopnia realizacji przyjętych celów,
- rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i zadaniami, a ich wykonaniem oraz analizę tych rozbieżności.

Stopień realizacji zadań określonych w niniejszym Programie powinien być podstawą do kolejnej aktualizacji niniejszego dokumentu.

Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu ochrony środowiska jest dobry system sprawozdawczości. Wskaźniki monitorowania Programu przedstawiono w tabeli nr 6-2, w punkcie 6 niniejszego POŚ.

Bardzo istotnym elementem monitorowania wdrażania Programu jest określenie efektywnych wskaźników rezultatu, a więc zrealizowanych przedsięwzięć służących poprawie stanu środowiska. W tym celu Powiat może wykorzystać wskaźniki monitoringowe efektywności Programu ochrony środowiska zaproponowane w poniższej tabeli, przyjmując, że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie w miarę potrzeb modyfikowana.

Tabela nr 7.2-1. Zestawienie wskaźników monitoringowych efektywności POŚ

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik				
			Nazwa	Jednostka	Wartość bazowa w 2023 r.	Wartość docelowa w 2027 r.	Źródło danych
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Jakość powietrza i ochrona klimatu	Poprawa i utrzymanie jakości powietrza atmosferycznego zgodnie z obowiązującymi standardami	Liczba działań w zakresie budowy, przebudowy dróg powiatowych	szt.	0	8	Powiat, ZDP
2.			Długość wybudowanych, przebudowanych dróg powiatowych	km	0	>0	Powiat, ZDP
3.			Długość wybudowanych ścieżek rowerowych	km	0	>0	Gminy, Powiat
4.			Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji	szt.	0	>0	Gminy, Powiat
5.			Liczba budynków komunalnych, mieszkalnych poddanych termomodernizacji	szt.	0	>0	Gminy
6.			Liczba wymienionych indywidualnych systemów grzewczych	szt.	0	>0	Gminy
7.			Liczba instalacji OZE zamontowanych w budynkach prywatnych	szt.	0	>0	Gminy, Powiat
8.			Szacunkowa powierzchnia ogrzewana paliwami stałymi, na której należy zmienić sposób ogrzewania lub wymienić urządzenia grzewcze	m ²	0	>0	WIOŚ, Gminy, Powiat
9.			Liczba udzielonych pozwoleń oraz zgłoszeń instalacji w zakresie emisji gazów i pyłów do powietrza	szt.	0	>0	Powiat
10.			Liczba działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie gospodarki niskoemisyjnej i ochrony powietrza	szt.	0	2	Gminy, Powiat
11.			Liczba przeprowadzonych kontroli na stacjach diagnostycznych pojazdów	szt.	3	≥3	Powiat, Gminy
12.			Liczba działań podnoszących bezpieczeństwo ruchu drogowego	szt.	0	>0	Powiat
13.			Liczba przeprowadzonych kontroli i interwencji na uciążliwości instalacji	szt.	0	>0	Powiat
14.			Liczba przeprowadzonych działań naprawczych zapisanych w obowiązujących Programach ochrony powietrza	szt.	0	>0	Powiat
15.			Liczba przeprowadzonych kontroli przestrzegania ograniczeń i zakazów wynikających z uchwały	szt.	0	>0	WIOŚ, Powiat, Gminy

Plik: 23036_POS_Powiat_Wabrzski_v5

Tabela nr 7.2-1. Zestawienie wskaźników monitoringowych efektywności POŚ

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik				
			Nazwa	Jednostka	Wartość bazowa w 2023 r.	Wartość docelowa w 2027 r.	Źródło danych
1	2	3	4	5	6	7	8
			antysmogowej				
16.		Adaptacja do zmian klimatu	Liczba wydanych pozwoleń na budowę dla inwestycji w OZE	szt.	0	>0	Powiat
17.			Liczba działań informacyjnych i motywujących właścicieli nieruchomości do stosowania rozwiązań służących retencjonowaniu wód opadowych i roztopowych	szt.	0	>0	Powiat, Gminy
18.			Liczba przeprowadzonych nasadzeń odpowiednich gatunków drzew i krzewów przystosowanych do warunków w środowisku zabudowy mieszkaniowej	szt.	0	>0	Powiat, Gminy
19.	Zagrożenia hałasem (w tym komunikacja)	Zmniejszenie zagrożenia emisją hałasu	Liczba działań kontrolnych przeprowadzonych w funkcjonujących przedsiębiorstwach pod względem oceny zachowania przepisów dotyczących hałasu	liczba przeprowadzonych kontroli	0	>0	UG, Powiat, WIOŚ
20.			Ilość wybudowanych ekranów akustycznych	szt.	0	>0	UG
21.			Liczba wydanych decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu	szt.	0	>0	Powiat
22.	Pola elektromagnetyczne (PEM)	Ochrona mieszkańców powiatu przed ponadnormatywnym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych	Ilość zgłoszonych instalacji emitujących pól elektromagnetycznych	szt.	0	>0	UG, Powiat
23.			Poziom pól elektromagnetycznych	V/m	<7	<7	GIOŚ
24.	Gospodarowanie wodami	Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych	Stan jakości jednolitych części wód powierzchniowych	Dobry-Zły	Zły	Dobry	GIOŚ
25.			Liczba opracowanych/zaktualizowanych Planów działania Starosty Wąbrzeskiego w zakresie zarządzania i reagowania kryzysowego oraz ochrony ludności	szt.	1	1/rok	Powiat
26.			Liczba przeprowadzonych badań jakości wód powierzchniowych i podziemnych	szt.	0	>0	Powiat, WIOŚ
27.			Liczba ustanowionych stref ochronny bezpośredniej ujęć wód	szt.	0	>0	Wody Polskie

Plik: 23036_POS_Powiat_Wabrzkeski_v5

Tabela nr 7.2-1. Zestawienie wskaźników monitoringowych efektywności POŚ

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik				
			Nazwa	Jednostka	Wartość bazowa w 2023 r.	Wartość docelowa w 2027 r.	Źródło danych
1	2	3	4	5	6	7	8
28.			Liczba zlikwidowanych nieczynnych ujęć	szt.	0	>0	Gminy, Powiat
29.			Liczba wydanych pozwoleń wodno-prawnych	szt.	0	>0	PGW WP
30.	Gospodarka wodno-ściekowa	Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi	Liczba kontroli wydanych pozwoleń oraz wypełniania zapisów pozwoleń wodno-prawnych	szt.	0	>0	PGW WP
31.		Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych	Powierzchnia terenów zrehabilitowanych	km ²	0	>0	UG, Powiat
32.	Gleby	Ochrona gleb	Wyniki oceny chemizmu gleb	szt.	b.d.	Wyniki parametrów chemizmu gleb w normie	RDOŚ, Powiat
33.			Liczba wydanych decyzji ustalających kierunek rekultywacji oraz liczba decyzji uznających rekultywację za zakończoną	szt.	0	>0	Powiat
34.			Liczba wydanych decyzji zezwalających na wyłączenie z produkcji rolnej gruntów szczególnie chronionych	szt.	0	>0	Powiat
35.			Liczba przeprowadzonych kontroli podmiotów prowadzących eksploatację	szt.	0	>0	Powiat
36.	Zasoby geologiczne	Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych	Liczba wydanych i liczba wygaszonych koncesji geologicznych na wydobywanie kopalin pospolitych na pow. do 2 ha	szt.	0	>0	Powiat
37.			Liczba zgłoszeń robót geologicznych na wykonanie otworów wiertniczych do poboru ciepła Ziemi	szt.	0	>0	Powiat
38.	Gospodarowanie odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Racjonalna gospodarka odpadami	Liczba wydanych decyzji administracyjnych na wytwarzanie odpadów oraz zezwoleń na przetwarzanie, zbieranie odpadów	szt.	0	>0	Powiat
39.			Zmniejszenie ilości wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu wąbrzeskiego	Mg	12 779	<12 779	UG
40.			Liczba działań edukacyjnych dotycząca propagowania właściwych postaw w zakresie	szt.	0	>0	UG, Powiat

Plik: 23036_POS_Powiat_Wabrzkeski_v5

Tabela nr 7.2-1. Zestawienie wskaźników monitoringowych efektywności POŚ

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik				
			Nazwa	Jednostka	Wartość bazowa w 2023 r.	Wartość docelowa w 2027 r.	Źródło danych
1	2	3	4	5	6	7	8
			postępowania z odpadami				
41.			Liczba interwencji w stosunku do podmiotów prowadzących działania związane z gospodarowaniem odpadami	szt.	0	>0	Powiat
42.	Zasoby przyrodnicze i zabytki	Ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych	Liczba przeprowadzonych nasadzeń drzew i krzewów	szt.	0	>0	UG, Powiat
43.			Liczba pomników przyrody	szt.	32	≥32	Gminy, Powiat
44.			Liczba użytków ekologicznych	szt.	132	≥132	Gminy, Powiat
45.			Liczba zaktualizowanych operatów uproszczonych planów urządzenia lasu oraz kontrola wykonywania zadań z zakresu gospodarki leśnej, ustalonych na podstawie w/w dokumentów	szt.	0	>0	Nadleśnictwa, Powiat
46.			Liczba zabiegów pielęgnacyjnych cennych terenów pamięci	szt.	0	>0	Powiat
47.			Liczba udzielonych zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów	szt.	0	>0	Powiat
48.			Zagrożenie poważnymi awariami	Ochrona przed poważnymi awariami i zagrożeniami naturalnymi	Liczba działań kontrolnych przeprowadzonych w funkcjonujących przedsiębiorstwach pod względem przeciwdziałania poważnym awariom	liczba przeprowadzonych kontroli	0
49.	Liczba zarejestrowanych zakładów zwiększonego i dużego ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych	liczba zakładów			ZDR - 0 ZZR - 0	>0 jeżeli wystąpią	GIOŚ
50.	Liczba przeprowadzonych działań informacyjnych dla mieszkańców odnośnie postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia	szt.			0	>0	Powiat, Gminy

Spis tabel, rysunków

Spis tabel

Tabela nr 3-2 Liczba ludności w gminach powiatu wąbrzeskiego w latach 2019-2021	18
Tabela nr 3-3 Liczba podmiotów gospodarczych w gminach powiatu wąbrzeskiego w latach 2017-2019	19
Tabela nr 4.1.2-1 Klasyfikacja w ramach oceny jakości powietrza w strefie kujawsko-pomorskiej za rok 2022, pod kątem ochrony zdrowia ludzi i ochrony roślin	23
Tabela nr 4.1.2-2 Charakterystyka sieci gazowej na terenach gmin powiatu wąbrzeskiego w latach 2020 i 2021	32
Tabela nr 4.1.2-3 Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych (powiat wąbrzeski) w latach 2019-2021	33
Tabela nr 4.1.2-4 Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych (powiat wąbrzeski) w latach 2019-2021	33
Tabela nr 4.1.2-5 Szacunkowa powierzchnia ogrzewana paliwami stałymi, na której należy zmienić sposób ogrzewania lub wymienić urządzenia grzewcze [m ²].....	34
Tabela nr 4.1.2-6 Działania Gmin i Powiatu w zakresie ochrony klimatu	36
Tabela nr 4.3-1 Zużycie energii elektrycznej na terenie powiatu wąbrzeskiego	40
Tabela nr 4.4.1-1 Jednolite części wód podziemnych na terenie powiatu wąbrzeskiego	46
Tabela nr 4.4.1-2. Ogólna charakterystyka JCWPd na obszarze powiatu wąbrzeskiego.....	48
Tabela nr 4.4.2-1 Jednolite części wód powierzchniowych na terenie powiatu wąbrzeskiego	48
Tabela nr 4.4.2-2 Działania Gmin i Powiatu w zakresie gospodarowania wodami	52
Tabela nr 4.5.1-1 Parametry sieci wodociągowych na terenie powiatu wąbrzeskiego	53
Tabela nr 4.5.1-1 Wykaz ujęć wód na terenie gmin powiatu wąbrzeskiego	54
Tabela nr 4.5.1-2 Zużycie wody na terenie powiatu wąbrzeskiego	56
Tabela nr 4.5.1-3 Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie powiatu wąbrzeskiego	57
Tabela nr 4.5.2-1 Parametry sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu wąbrzeskiego	57
Tabela nr 4.5.2-2 Parametry oczyszczalni ścieków na terenie powiatu wąbrzeskiego	58
Tabela nr 4.5.2-3 Ilość przydomowych oczyszczalni ścieków i szamb w latach 2019-2021 na terenie powiatu wąbrzeskiego	59
Tabela nr 4.5.2-4 Działania Gmin i Powiatu w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.....	59
Tabela nr 4.6.3-1 Działania Gmin i Powiatu w zakresie ochrony powierzchni ziemi i gleb	67
Tabela nr 4.7.1-1 Parametry instalacji komunalnej zlokalizowanej na terenie powiatu wąbrzeskiego	68
Tabela nr 4.7.1-2 Ilość poszczególnych rodzajów odpadów komunalnych zebranych i odebranych w latach 2020-2022 z terenu powiatu wąbrzeskiego	70
Tabela nr 4.7.1-3 Osiągnięte poziomy odzysku w latach 2020-2022	72
Tabela nr 4.7.1-4 Ilościowe zestawienie wyrobów zawierających azbest w poszczególnych gminach powiatu wąbrzeskiego (stan na 2023 r.)	75
Tabela nr 4.7.1-5 Działania Gmin i Powiatu w zakresie gospodarki odpadami	76
Tabela nr 4.8.1-1 Wykaz pomników przyrody na terenie powiatu wąbrzeskiego	85
Tabela nr 4.8.3-1 Powierzchnia lasów na terenie powiatu wąbrzeskiego w latach 2017-2022	90
Tabela nr 4.8.3-2 Tereny zieleni w powiecie wąbrzeskim	90
Tabela nr 4.8.5-2 Działania Gmin i Powiatu dotyczące ochrony przyrody, krajobrazu i zabytków	95
Tabela nr 5-1 Analiza SWOT - obszar interwencji: Jakość powietrza i ochrona klimatu	99
Tabela nr 5-2 Analiza SWOT - obszar interwencji: Zagrożenia hałasem (w tym komunikacja).....	100
Tabela nr 5-3 Analiza SWOT - obszar interwencji: Pola elektromagnetyczne.....	100
Tabela nr 5-4 Analiza SWOT - obszar interwencji: Gospodarowanie wodami	100
Tabela nr 5-5 Analiza SWOT - obszar interwencji: Gospodarka wodno-ściekowa	101
Tabela nr 5-6 Analiza SWOT - obszar interwencji: Zasoby geologiczne	101
Tabela nr 5-7 Analiza SWOT - obszar interwencji: Gleby	102
Tabela nr 5-8 Analiza SWOT - obszar interwencji: Gospodarowanie odpadami	102
Tabela nr 5-9 Analiza SWOT - obszar interwencji: Zasoby przyrodnicze i zabytki	103
Tabela nr 5-10 Analiza SWOT - obszar interwencji: Zagrożenia poważnymi awariami.....	103
Tabela nr 6-1 Zestawienie celów i kierunków interwencji Programu Ochrony Środowiska dla powiatu wąbrzeskiego	111

Tabela nr 6-2 Harmonogram realizacji zadań wraz z finansowaniem na lata 2024 – 2027.....	116
Tabela nr 7.2-1. Zestawienie wskaźników monitoringowych efektywności POŚ	122

Spis rysunków

Rysunek nr 3-1 Gminy powiatu wąbrzeskiego.....	16
Rysunek nr 4.1.1-1 Średnie temperatury na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu wąbrzeskiego ..	20
Rysunek nr 4.1.1-2 Mapa zagrożenia suszą rolniczą – marzec-czerwiec 2022 r. (niebieska gwiazdka – lokalizacja powiatu wąbrzeskiego).....	21
Rysunek nr 4.1.1-3 Mapa zagrożenia suszą rolniczą – lipiec-wrzesień 2022 r. (niebieska gwiazdka – lokalizacja powiatu wąbrzeskiego).....	22
Rysunek nr 4.1.2-1 Obszary przekroczeń średniodobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM10 na terenie strefy kujawsko-pomorskiej w 2021 roku.....	24
Rysunek nr 4.1.2-2 Obszary przekroczeń średniodobowego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszzonego PM2,5 na terenie strefy kujawsko-pomorskiej w 2021 roku.....	25
Rysunek nr 4.1.2-3 Obszary przekroczeń średniorocznego poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu na terenie strefy kujawsko-pomorskiej w 2021 roku.....	26
Rysunek nr 4.3-1 Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych w latach 2021-2023 na terenie powiatu wąbrzeskiego	43
Rysunek nr 4.4.1-2 JCWPd nr 39.....	46
Rysunek nr 4.4.1-3 JCWPd nr 38.....	47
Rysunek nr 4.4.1-4 Lokalizację JCWPd na obszarze powiatu wąbrzeskiego.....	47
Rysunek nr 4.4.2-1 Powiat wąbrzeski względem obszarów zagrożenia powodzią i terenów narażonych na podtopienia.....	51
Rysunek nr 4.5.1-1 Zużycie wody w poszczególnych gminach powiatu wąbrzeskiego w latach 2019-2021	56
Rysunek nr 4.6.1-1 Mapa geologiczna utworów powierzchniowych.....	61
Rysunek nr 4.6.2-1 Złoża na terenie powiatu (obszar zakreślony na zielono, to obszar na którym obowiązuje koncesja na rozpoznawanie złóż).....	62
Rysunek nr 4.6.3-1 Jakość gleb w powiatach województwa kujawsko-pomorskiego (WA – powiat wąbrzeski)	64
Rysunek nr 4.6.3-2 Typy i podtypy gleb	65
Rysunek nr 4.6.2-3 Kompleksy rolniczej przydatności gleb.....	66
Rysunek nr 4.8.1-1 Obszary Chronionego Krajobrazu na terenie powiatu wąbrzeskiego (czerwona linia – granica powiatu).....	82
Rysunek nr 4.8.1-2 Obszar Chronionego Krajobrazu Strefy Krawędziowej Doliny Wisły na terenie powiatu wąbrzeskiego (czerwona linia – granica powiatu)	83
Rysunek nr 4.8.1-3 Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy na terenie powiatu wąbrzeskiego (czerwona linia – granica powiatu)	84
Rysunek nr 4.8.1-4 Obszar Chronionego Krajobrazu Torfowiskowo-Jeziorno-Leśny Zgniłka-Wieczno-Wronie na terenie powiatu wąbrzeskiego (czerwona linia – granica powiatu)	84
Rysunek nr 4.9.2-1 Najbliższe korytarze ekologiczne zlokalizowane w granicach powiatu wąbrzeskiego (kolor żółty – granica powiatu wąbrzeskiego)	88

Załącznik nr 1

Użytki ekologiczne

Lp.	Data utworzenia	Miejsce	Powierzchnia	Rodzaj użytku	Wartość przyrodnicza
1	2	3	4	5	6
1.	1996-08-07	Nowa Wieś, działka nr 9/3LP	1.9100	torfowisko	Zatorfiona rynna odpływowa w dolinie rzeki Wawrzonki
2.	1996-08-07	Wielkie Pułkowo, działka nr 20/1LP	0.6800	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane
3.	1996-08-07	Lipnica, działka nr 11/7LP	0.6300	bagno	Bagno porośnięte olchą i roślinnością szuwarową
4.	1996-08-07	Wielkie Pułkowo, działka nr 3/12LP	0.8300	bagno	Bagno porośnięte olchą i roślinnością szuwarową
5.	1996-08-07	Dębowa Łąka, działka nr 100/1LP	0.7500	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane z roślinnością szuwarową
6.	1996-08-07	Dębowa Łąka, działka nr 100/1LP, 112/1LP	2.0000	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane z roślinnością szuwarową
7.	1996-08-07	Dębowa Łąka, działka nr 108/1LP	0.3400	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane z roślinnością szuwarową
8.	1996-08-07	Dębowa Łąka, działka nr 109LP	0.3500	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane z roślinnością szuwarową
9.	1996-08-07	Dębowa Łąka, działka nr 110LP	0.8300	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane z roślinnością szuwarową
10.	1996-08-07	Dębowa Łąka, działka nr 117LP	1.1600	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane z roślinnością szuwarową
11.	1996-08-07	Dębowa Łąka, działka nr 117LP	0.7800	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane z roślinnością szuwarową
12.	1996-08-07	Dębowa Łąka, działka nr 119LP	1.4500	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane z roślinnością szuwarową
13.	1996-08-07	Dębowa Łąka, działka nr 120LP	1.0100	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane z roślinnością szuwarową
14.	1996-08-07	Dębowa Łąka, działka nr 120LP	0.5600	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane z roślinnością szuwarową
15.	1996-08-07	Dębowa Łąka, działka nr	1.3700	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane z roślinnością szuwarową

Lp.	Data utworzenia	Miejsce	Powierzchnia	Rodzaj użytku	Wartość przyrodnicza
1	2	3	4	5	6
		120LP			
16.	1996-08-07	Dębowa Łąka, działka nr 122LP	1.7500	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane z roślinnością szuwarową
17.	1996-08-07	Dębowa Łąka, działka nr 126LP	0.2600	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane z roślinnością szuwarową
18.	1996-08-07	Dębowa Łąka, działka nr 126LP	0.3800	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane z roślinnością szuwarową
19.	1996-08-07	Dębowa Łąka, działka nr 128/1LP	0.8400	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane z roślinnością szuwarową
20.	1996-08-07	Półko, działka nr 15/3LP	2.6900	torfowisko	Rytna porośnięta roślinnością zaroślową
21.	1996-08-07	Józefkowo, działka nr 39/2LP	0.4700	torfowisko	Zagłębienie porośnięte roślinnością szuwarową i zaroślową
22.	1996-08-07	Ostrowo, działka nr 49/5LP	2.5800	torfowisko	Zatorfiona nisza jeziorna
23.	1996-08-07	Ostrowo, działka nr 49/5LP	2.3800	torfowisko	Zatorfiona nisza jeziorna
24.	1996-08-07	Ostrowo, działka nr 49/5LP	0.7100	torfowisko	Zatorfiona nisza jeziorna porośnięta roślinnością zaroślową
25.	1996-08-07	Ostrowo, działka nr 49/5LP, 49/10LP	2.4900	torfowisko	Zatorfiona nisza jeziorna porośnięta roślinnością zaroślową
26.	1996-08-07	Ostrowo, działka nr 49/10LP	1.3200	torfowisko	Zatorfiona nisza jeziorna porośnięta roślinnością zaroślową
27.	1996-08-07	Ostrowo, działka nr 49/10LP	1.9200	torfowisko	Zatorfiona nisza jeziorna porośnięta roślinnością zaroślową
28.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska), działka nr 19	0.4600	bagno	b.odpl.zagl.okr.zal.poroś.zesp.zarośl.i.szuwar.
29.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska), działka nr 10	0.2800	bagno	zagl.okres.zalew.poroś.zespoł.zarośl.i.szuwar.

Lp.	Data utworzenia	Miejsce	Powierzchnia	Rodzaj użytku	Wartość przyrodnicza
1	2	3	4	5	6
30.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska), działka nr 17	0.2800	bagno	zagł.okres.zalew.poroś.zespoł.zarośl.i szuwar.
31.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska), działka nr 18	0.2500	bagno	zagł.okres.zalew.poroś.zespoł.zarośl.i szuwar.
32.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska), działka nr 18	0.6300	bagno	zagł.okres.zalew.poroś.zespoł.zarośl.i szuwar.
33.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska), działka nr 18	0.2900	bagno	zagł.okres.zalew.poroś.zespoł.zarośl.i szuwar.
34.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska), działka nr 57	6.7200	torfowisko	Zatorf.zagł.wytop.z drz.nat.Ol.Brz i zesp.zarośl.
35.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska), działka nr 87/3	3.9100	bagno	bagno Zgniłka poroś.zesp.zarośl.i szuw.poj.Brz
36.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska), działka nr 46	4.0500	bagno	bagno na obrz.okr.wys.zar.łozą i zesp.szuw.
37.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska), działka nr 46	1.0500	bagno	bagno na obrz.por.Ol w śr.cz.zesp.szuw.
38.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska), działka nr 46	0.4800	bagno	bagno poroś.zesp.szuw. I zarośl.
39.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska), działka nr 46	0.3100	bagno	bagno poroś.zesp.szuw. I zarośl.
40.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska), działka nr 46	0.3400	bagno	bagno poroś.zesp.szuw. I zarośl.
41.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska),	0.5800	bagno	bagno poroś.zesp.szuw. I zarośl.

Lp.	Data utworzenia	Miejsce	Powierzchnia	Rodzaj użytku	Wartość przyrodnicza
1	2	3	4	5	6
		działka nr 45			
42.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska), działka nr 45	0.2500	bagno	bagno poroś.zesp.szuw. I zarośl.
43.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska), działka nr 45	1.1200	bagno	bagno poroś.zesp.szuw. I zarośl.
44.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska), działka nr 47	2.0600	bagno	bagno na obrz.por.OI w śr.cz.zesp.szuw.
45.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska), działka nr 48	1.4000	bagno	bagno poroś.zesp.szuw. I zarośl.
46.	1996-08-07	gmina Wąbrzeźno (gm. wiejska), działka nr 49/1	0.4000	bagno	bagno poroś.zesp.szuw. I zarośl.
47.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 15/1LP	0.4900	torfowisko	Rynna porośnięta roślinnością zaroślową i naturalnym odnowieniem olchy
48.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 4/1LP, 4/2LP	1.4300	torfowisko	Zatorfiona rynna porośnięta
49.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 2/1LP	0.2600	torfowisko	Bezodpływowe zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością szuwarową
50.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 4/1LP	0.4000	torfowisko	Bezodpływowe zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością szuwarową
51.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 4/2LP	0.4500	torfowisko	Bezodpływowe zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością szuwarową
52.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 5/3LP	0.7100	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
53.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 6/3LP	0.5000	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
54.	2004-02-20	Cymbark, działka nr 6/2LP	0.3000	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
55.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 7/1LP	0.6000	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową

Lp.	Data utworzenia	Miejsce	Powierzchnia	Rodzaj użytku	Wartość przyrodnicza
1	2	3	4	5	6
56.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 8LP	0.4000	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
57.	2004-02-20	Cymbark, działka nr 8LP	0.2600	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
58.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 9LP	0.7100	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
59.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 10LP	0.3000	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
60.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 10LP	0.9000	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
61.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 17/2LP	1.0600	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
62.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 17/2LP	0.3000	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
63.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 17/2LP	0.5000	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
64.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 24/2LP	0.2500	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
65.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 27LP	1.3900	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
66.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 30/1LP	0.4900	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
67.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 32/3LP	0.7400	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
68.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 32/3LP	0.3200	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
69.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 32/3LP	0.3600	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
70.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 32/2LP	0.3000	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
71.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 32/2LP	0.2600	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
72.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 33/1LP	0.5700	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową

Lp.	Data utworzenia	Miejsce	Powierzchnia	Rodzaj użytku	Wartość przyrodnicza
1	2	3	4	5	6
73.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 33/2LP	0.5600	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
74.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 34LP	0.4600	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
75.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 34LP	0.3200	bagno	Bezodpływowe zagłębienie porośnięte
76.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 34LP	0.3100	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
77.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 35LP	0.2600	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
78.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 35LP	0.7600	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
79.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 36/6LP	0.5000	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
80.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 36/3LP	0.3600	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
81.	1996-08-07	Cymbark, działka nr 36/5LP	0.7400	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
82.	1996-08-07	Łabędź, działka nr 38LP	0.4300	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
83.	1996-08-07	Łabędź, działka nr 38LP	3.5600	bagno	Zagłębienie okresowo zalewane porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
84.	1996-08-07	Łabędź, działka nr 51/1LP	17.7100	bagno	Bagno z zaroślami wierzby
85.	1996-08-07	Łabędź, działka nr 52LP	0.5100	bagno	Bagno porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
86.	2004-02-20	Łabędź, działka nr 52LP	0.2800	bagno	Bagno porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową
87.	1996-08-07	Łabędź, działka nr 57/1LP	14.1200	bagno	Zatorfione zagłębienie wytopiskowe
88.	1996-08-07	Łabędź, działka nr 66LP	2.2500	bagno	Mszar z chronioną rosiczką

Lp.	Data utworzenia	Miejsce	Powierzchnia	Rodzaj użytku	Wartość przyrodnicza
1	2	3	4	5	6
89.	1996-08-07	Łabędź, działka nr 58LP	0.3800	bagno	Bezodpływowe zagłębienie porośnięte roślinnością szuwarową
90.	1996-08-07	Łabędź, działka nr 58LP	0.2800	bagno	Bezodpływowe zagłębienie porośnięte roślinnością szuwarową
91.	1996-08-07	Łabędź, działka nr 61LP	0.8300	bagno	Bezodpływowe zagłębienie porośnięte roślinnością szuwarową
92.	1996-08-07	Łabędź, działka nr 64/1LP	2.0300	bagno	Bezodpływowe zagłębienie porośnięte roślinnością szuwarową
93.	1996-08-07	Ludowice, działka nr 64/4LP	0.4000	bagno	Bezodpływowe zagłębienie porośnięte roślinnością szuwarową
94.	1996-08-07	Łabędź, działka nr 56/3LP	0.2700	bagno	Bezodpływowe zagłębienie porośnięte roślinnością szuwarową
95.	1996-08-07	Łabędź, działka nr 69/1LP	0.3600	bagno	Bezodpływowe zagłębienie porośnięte roślinnością szuwarową
96.	1996-08-07	Łabędź, działka nr 69/1LP, 70LP	5.0300	bagno	Bagno Zgniłka porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową, pojedyncza brzoza
97.	1996-08-07	Łabędź, działka nr 72LP	0.5000	bagno	Bagno Zgniłka porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową, pojedyncza brzoza
98.	1996-08-07	Łabędź, działka nr 73LP, 74/20LP	4.8900	bagno	Bagno Zgniłka porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową, pojedyncza brzoza
99.	1996-08-07	Łabędź, działka nr 73LP	1.4100	bagno	Bagno Zgniłka porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową, pojedyncza brzoza
100.	1996-08-07	Łabędź, działka nr 74/20LP	0.8600	bagno	Bagno Zgniłka porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową, pojedyncza brzoza
101.	1996-08-07	Ludowice, działka nr 74/2LP	5.1900	bagno	Bagno Zgniłka porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową, pojedyncza brzoza
102.	1996-08-07	Ludowice, działka nr 74/27LP	3.6100	bagno	Bagno Zgniłka porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową, pojedyncza brzoza
103.	1996-08-07	Ludowice, działka nr 74/12LP	3.6400	bagno	Bagno Zgniłka porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową, pojedyncza brzoza
104.	1996-08-07	Ludowice, działka nr 74/14LP	0.6800	bagno	Bagno Zgniłka porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową, pojedyncza brzoza

Lp.	Data utworzenia	Miejsce	Powierzchnia	Rodzaj użytku	Wartość przyrodnicza
1	2	3	4	5	6
105.	1996-08-07	Ludowice, działka nr 74/14LP	0.6000	bagno	Bagno Zgniłka porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową, pojedyncza brzoza
106.	2004-02-20	Ludowice, działka nr 74/29LP	0.5400	torfowisko	Zatorfiona nisza jeziorna
107.	1996-08-07	Ludowice, działka nr 74/17LP	2.5100	torfowisko	Zatorfiona nisza
108.	1996-08-07	Ludowice, działka nr 77/10LP, 77/12LP, 77/9LP, 77/11LP	21.1300	bagno	Bagno Zgniłka porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową, pojedyncza brzoza
109.	1996-08-07	Czystochleb, działka nr 77/7LP	0.8600	bagno	Bagno Zgniłka porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową, pojedyncza brzoza
110.	2004-02-20	Ludowice, działka nr 77/13LP	1.0000	bagno	Bagno Zgniłka porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową, pojedyncza brzoza
111.	1996-08-07	Czystochleb, działka nr 75/2LP	0.2600	bagno	Bezodpływowe zagłębienie porośnięte
112.	1996-08-07	Czystochleb, działka nr 85/1LP, 86/14LP	13.8900	torfowisko	Zatorfione zagłębienie wytopiskowe w środkowej części z zarastającym jeziorem
113.	2004-02-20	Czystochleb, działka nr 85/1LP	0.2600	torfowisko	Zatorfione zagłębienie wytopiskowe w środkowej części z zarastającym jeziorem
114.	2004-02-20	Czystochleb, działka nr 85/1LP	0.7000	torfowisko	Zatorfione zagłębienie wytopiskowe w środkowej części z zarastającym jeziorem
115.	2004-02-20	Czystochleb, działka nr 85/1LP	0.3800	torfowisko	Zatorfione zagłębienie wytopiskowe w środkowej części z zarastającym jeziorem
116.	2004-02-20	Czystochleb, działka nr 85/11LP	1.8800	torfowisko	Zatorfione zagłębienie wytopiskowe w środkowej części z zarastającym jeziorem
117.	1996-08-07	Czystochleb, działka nr 87/1LP	4.0000	bagno	Bagno Zgniłka porośnięte roślinnością szuwarową i zaroślową
118.	2004-02-20	Ludowice, działka nr 87/3LP	4.6200	bagno	Bagno Zgniłka porośnięte roślinnością szuwarową i zaroślową

Lp.	Data utworzenia	Miejsce	Powierzchnia	Rodzaj użytku	Wartość przyrodnicza
1	2	3	4	5	6
119.	2004-02-20	Ludowice, działka nr 87/3LP	0.5000	bagno	Bagno Zgniłka porośnięte roślinnością szuwarową i zaroślową
120.	1996-08-07	Trzcianek, działka nr 41/3LP	1.1300	bagno	Bagno porośnięte łożą
121.	1996-08-07	Trzcianek, działka nr 41/1LP	14.5100	bagno	Bagno porośnięte łożą
122.	1996-08-07	Trzcianek, działka nr 43LP	0.9800	bagno	Bagno porośnięte łożą
123.	1996-08-07	Jaworze; Wałycz, działka nr 88/1LP, 91/3LP; 91/4LP	10.2800	bagno	Bagno porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową, pojedyncza brzoza
124.	1996-08-07	Wałycz, działka nr 90LP	0.6800	bagno	Bagno porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową, pojedyncza brzoza
125.	1996-08-07	Wałycz, działka nr 91/5LP	0.4600	bagno	Bagno porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową, pojedyncza brzoza
126.	2004-02-20	Wałycz, działka nr 91/6LP	0.3600	bagno	Bagno porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową, pojedyncza brzoza
127.	1996-08-07	Wałycz, działka nr 94LP, 95LP	1.2300	bagno	Bagno porośnięte roślinnością zaroślową i szuwarową, pojedyncza brzoza
128.	1996-08-07	Wałycz, działka nr 98/1LP	0.2800	bagno	Bezodpływowe zagłębienie okresowo zalewane z roślinnością szuwarową
129.	1996-08-07	Wałycz, działka nr 99/1LP	0.6800	bagno	Bezodpływowe zagłębienie okresowo zalewane z roślinnością szuwarową
130.	1996-08-07	Wałycz, działka nr 105LP, 106/1LP	3.6100	bagno	Bezodpływowe zagłębienie okresowo zalewane z roślinnością szuwarową
131.	1996-08-07	Węgorzyn, działka nr 55/10LP	7.9200	bagno	Śródpolne bagno porośnięte
132.	2004-02-20	Łabędź, działka nr 50/4LP	0.5800	bagno	Bagno porośnięte łożą

Załącznik nr 2

Zabytki

Na terenie powiatu wąbrzeskiego wyróżnić można:

- Miejsca pamięci

Łopatki Polskie - Miejsce pamięci w dawnej piaskowni- pomnik poświęcony nieznannej dokładnie liczbie osób, które w tym miejscu Niemcy rozstrzelali w 1939 roku.

Brudzawki - Miejsce pamięci w dawnej piaskowni - pomnik poświęcony pamięci 58 Polaków rozstrzelanych w tym miejscu przez Niemców we wrześniu 1939 roku.

Kurkocin - Miejsce pamięci- w 1939 roku Niemcy zamordowali w tym miejscu około 500 osób, głównie mieszkańców Powiatu Wąbrzeskiego.

Małe Radowiska - Kurhany - prawdopodobnie najstarsze w okolicy ślady bytności człowieka, miejsca pochówku z przed 1200-1000 lat p.n.e.

Mgowo - Miejsce pamięci- w tym miejscu 3. listopada 1939 roku Niemcy zamordowali 14 mieszkańców Wiewiórek.

Nielub - Miejsce pamięci - pomnik ku czci ośmiu mieszkańców Wąbrzeźna zabitych w tym miejscu przez Niemców w 1939 roku.

Nielub - Cmentarz rodowy - w lesie niedaleko dworu znajduje się cmentarz rodziny von Vogel. Do dziś zachowały się jedynie murowane części podziemne grobów oraz ozdobne krzewy wokół.

Uciąż - Miejsce pamięci- w tym miejscu 20 września 1939 roku Niemcy zamordowali Stanisława Ratynę. Twórcy pomnika upamiętnili również żołnierzy poległych w walce o wieś.

Książki - Cmentarz żołnierzy radzieckich - zbiorowa mogiła i pomnik poświęcony pamięci 138 żołnierzy Armii Czerwonej, którzy zginęli wyzwalając Książki spod niemieckiej okupacji.

Dębowa Łąka - Pomnik Niepodległości- w pierwotnej formie wzniesiony w 1929 roku, następnie w 1939 roku zniszczony przez Niemców. Został odbudowany w 1988 roku dzięki staraniom mieszkańców gminy Dębowa Łąka.

Pływaczewo - Pomnik Władysława Klimka - ustawiony ku czci posła na sejm, wójta, społecznika Władysława Klimka rozstrzelanego przez Niemców w piaskowni w Łopatkach.

Ryńsk - Polskie schrony bojowe - wybudowane w 1939 roku, zachowane bez wyposażenia

Sosnówka - Pomnik druha Alojzego Behringa - w tym miejscu 28 marca 1974 roku zginął tragicznie przy gaszeniu pożaru lasu druh Alojzy Behring, członek Zakładowej Ochotniczej Straży Pożarnej "ERG" z Wąbrzeźna.

Zapomniane cmentarze

Na terenie gminy Książki znajduje się 14 opuszczonych, zniszczonych cmentarzy- ewangelickich, baptystycznych, cholerycznych oraz jeden rodowy. Ich powierzchnia wynosi od 600m² do 3200m², a liczba nagrobków od 1 do 70. Cmentarze zachowane są w zróżnicowanym stanie- od całkowitego zarośnięcia przez gęste zarośla, po równomierne obrośnięcie starodrzewem, od zachowania pojedynczych resztek nagrobków, po czytelne tablice i resztki ogrodzenia.

- Obiekty sakralne

Błędowo - Kościół p.w. św. Michała Archaniola- wybudowany na początku XIV wieku w stylu gotyckim z cegły i kamienia polnego. Spalony w 1922 roku, następnie odbudowany w 1924 roku z częściowym zatarciem cech stylowych.

Dębowa Łąka - Kościół p.w. św. Piotra i Pawła- wybudowany w stylu gotyckim z cegły i kamienia polnego w XIV wieku.

Dębowa Łąka - Kościół p.w. Matki Boskiej Bolesnej- dawny zbór, ewangelicki wybudowany z czerwonej cegły w latach 1900-1901 w stylu neogotyckim.

Jarantowice - Kościół p.w. św. Maksymiliana Kolbe - wybudowany z drewna w 1785 roku jako zbór ewangelicki. Obecnie rzymsko-katolicki kościół filialny.

Książki - Kościół p.w. Trójcy Świętej - dawny zbór ewangelicki oddany do użytku w 1869 roku. Wybudowany w połączeniu stylu neogotyckiego i neoromańskiego. Tuż obok plebania z 1891 roku, rozbudowana w 1902 roku.

Kurkocin - Kościół p.w. św. Bartłomieja- wybudowany z cegły i kamienia w XIV wieku w stylu gotyckim.

Lipnica - Kościół p.w. św. Michała Archanioła- wybudowany w stylu neogotyckim w latach 1923-1929 w miejscu wcześniejszego kościoła z XV wieku, który po pożarze w 1610 roku został ostatecznie rozebrany w 1829 roku. Początkowo kościół filialny parafii w Golubiu.

Łopatki - Kościół p.w. św. Marii Magdaleny - wybudowany około roku 1330 w stylu gotyckim z cegły i kamienia. Posiada wystrój barokowy ze sklepieniem neogotyckim.

Łobdowo - Kościół p.w. św. Magdaleny- wybudowany z cegły i kamienia w XIV wieku w stylu gotyckim. Zwracają uwagę zdobienia ścian zewnętrznych rzadko spotykane na wsi.

Niedźwiedz - Kościół p.w. św. Jerzego- wybudowany w stylu gotyckim z czerwonej cegły na przełomie XIII i XIV wieku. Na początku XX wieku do kościoła została dobudowana kaplica nazywana od nazwiska fundatorów kaplicą Mieczkowskich.

Nowa Wieś Królewska - Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela- wybudowany z cegły i kamienia polnego w stylu gotyckim około roku 1300. W drugiej połowie XVI wieku podwyższono wieżę. Wewnątrz zachowały się płyty nagrobne z XVIII i XIX wieku.

Osieczek - Kościół p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej - wybudowany w XIV wieku w stylu gotyckim z kamienia i cegły przez rodzinę Działyńskich. W 1618 roku do pierwotnego korpusu dobudowano wieżę. Na przełomie XIX i XX wieku przebudowano wieżę oraz dobudowano zakrystię.

Orzechowo - Kościół p.w. św. Marii Magdaleny - jednonawowy, wybudowany z kamienia i cegły w XIII lub XIV wieku. Po częściowym zniszczeniu w roku 1656 odbudowany w 1685. Wystrój wnętrza barokowy i rokokowy z rzeźbami gotyckimi. Obok kościoła drewniana XIX-wieczna dzwonnica z dzwonem z 1781 roku.

Płużnica - Kościół p.w. św. Małgorzaty- wybudowany w XIV wieku w stylu gotyckim z kamienia polnego i cegły.

Ryńsk - Kościół p.w. św. Wawrzyńca - wybudowany na początku XIV wieku w stylu gotyckim z kamienia i cegły. W 1608 roku dobudowano ceglana wieżę. Wystrój kościoła głównie z XVIII wieku.

Ryńsk - Kościół p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa - wybudowany z cegły na początku XX wieku jako zbór ewangelicki. Zachowany oryginalny wystrój wnętrza

Wieldząd - Kościół- dawny zbór ewangelicki wybudowany w 1902 roku w stylu neogotyckim. Obok znajduje się pastorówka z 1894 roku. Budowa kościoła w tej niewielkiej dziś wsi spowodowana była jej gwałtownym rozwojem na przełomie XIX i XX wieku. W latach 60-tych XX wieku zburzono wieżę kościoła, aby pozbawić go cech budowli sakralnej. Co ciekawe, na przełomie XX i XXI wieku w dawnym kościele funkcjonowała dyskoteka, a obecnie jest on wystawiony na sprzedaż.

Wielkie Radowiska - Kościół p.w. św. Jakuba- wybudowany z czerwonej cegły w stylu gotyckim w XIV wieku. Wieża częściowo drewniana.

Wronie - Kościół - wybudowany w XIV wieku z czerwonej cegły w stylu gotyckim. W XVIII wieku przerobiony na spichlerz pobliskiego majątku. Po wojnie pełnił funkcje Klubu Rolnika, biblioteki a nawet baru. Obecnie opuszczony.

Zieleń - Kościół p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła - wybudowany w stylu gotyckim na początku XIV wieku z czerwonej cegły i kamieni polnych. W XV wieku dobudowano prezbiterium. Ołtarz główny w stylu barokowym powstał w XVI wieku zawiera obrazy z XVII i XVIII wieku. Dzwon odlano w 1766 roku.

Błędowo - Kaplica Błochowiaków- dobudowana do kościoła przez właścicieli sąsiedniego Gorynia- rodzinę Błochowiaków- przy okazji współfinansowania przez nich odbudowy kościoła po pożarze. W krypcie pod kaplicą spoczywa Józef Błochowiak zmarły w 1939 roku. Za swoje zasługi dla odbudowy kościoła został w 1928 roku mianowany przez papieża Piusa XI tytułem szambelana papieskiego.

Działowo - Kaplica dworska p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy- wybudowana na przełomie XIX i XX wieku w stylu neogotyckim w pobliżu nieistniejącego już dworu. Budowę rozpoczął Eustachy Działowski, a dokończyła jego córka Halina Jeżewska.

Książki - Kaplica baptystów - wybudowana w XIX wieku lub na początku XX wieku na wzgórzu przy dzisiejszej ul. Wierzbowej przez ludność wyznania baptystycznego. Do dziś na miejscu zobaczyć można fragmenty kamiennych fundamentów i murowane schody. Co ciekawe, mimo zniszczenia kaplicy, ostatni baptyści zamieszkiwali w Książkach jeszcze na początku XXI wieku.

Mgowo - Kaplica dworska p.w. św. Barbary- wybudowana w 1734 roku z inicjatywy Konstancji de Lubi, żony Józefa Bagniewskiego, właściciela Mgowa w latach 1731-1749. We wnętrzu zachowało się wyposażenie z drugiej połowy XVIII wieku.

Wiele mniejszych kapliczek, krzyży przydrożnych i figur świętych.

- Obiekty użyteczności publicznej

Czaple - Remiza OSP- wybudowana w 1911 roku dla miejscowej straży pożarnej. Obok znajduje się glaz z tablicą upamiętniającą 100-lecie OSP Czaple.

Dąbrówka - Mleczarnia- wybudowana prawdopodobnie na przełomie XIX i XX wieku z czerwonej cegły.

Dębowa Łąka - Karczma - wybudowana około roku 1870 w technologii szachulcowej (mur pruski). Aktualnie opuszczona, jeszcze do niedawna pełniła funkcje zbliżone do pierwotnych.

Dębowa Łąka - Mleczarnia - wybudowana prawdopodobnie na przełomie XIX i XX wieku w centrum wsi. W 1939 roku w tym budynku Niemcy więzili i torturowali mieszkańców okolicy.

Fryzanowo - Szkoła - wybudowana prawdopodobnie na przełomie XIX i XX wieku. Obecnie mieści mieszkania.

Jarantowice - Dom z XVIII wieku - najstarszy dom we wsi, powstały z drewna i czerwonej cegły.

Józefkowo - Poniatówki- 25 drewnianych domów w stylu góralskim zbudowanych w latach 30-tych XX wieku w ramach reformy rolnej.

Książki - Dworzec kolejowy - wybudowany prawdopodobnie na przełomie XIX i XX wieku przy linii kolejowej uruchomionej w 1871 roku. Po wojnie został otynkowany, przez co zatarto cechy stylowe.

Książki - Cegielnie - we wsi funkcjonowały do połowy XX wieku co najmniej dwie cegielnie korzystające z lokalnych zasobów gliny. Żadna z nich nie zachowała się do dnia dzisiejszego, można znaleźć je jedynie na starych fotografiach. Widocznymi pozostałościami po cegielniach są zalane wodą dawne wyrobiska położone na obrzeżach wsi.

Książki - Mleczarnia - wybudowana prawdopodobnie na przełomie XIX i XX wieku. Aktualnie przerobiona na mieszkania, nie posiada już charakterystycznego wysokiego komina z czerwonej cegły, przez co straciła na atrakcyjności.

Kurkocin - Koźlak - drewniany wiatrak wchodzący niegdyś w skład majątku Fisherów. Zwraca uwagę wyjątkowe w tego typu budowlach pokrycie dachu blachą. W środku częściowo zachowało się wyposażenie.

Łobdowo - Dom z czerwonej cegły - typowy dom poniemiecki zachowany w oryginalnym stanie, bez znaczących zmian w elewacji i bryle budynku. Doskonały przykład budownictwa mieszkalnego w naszej okolicy na początku XX wieku.

Małe Pułkowo - Kuźnia - wybudowana w 1909 roku z czerwonej cegły. Z daleka zwraca uwagę okazałą elewacją frontową zaprojektowaną z dbałością o detale architektoniczne.

Mgowo - Szkoła- wybudowana prawdopodobnie na przełomie XIX i XX wieku.

Niedźwiedź - Młyn - wybudowany prawdopodobnie na przełomie XIX i XX wieku z cegły. Obecnie pełni funkcje handlowe.

Nowa Wieś Królewska - Młyn- wybudowany prawdopodobnie na przełomie XIX i XX wieku z czerwonej cegły. Architektura typowa dla niewielkiego wiejskiego młyna. Obecnie opuszczony.

Nowa Wieś Królewska - Szkoła- wybudowana prawdopodobnie na przełomie XIX i XX wieku z czerwonej cegły. Uwagę zwraca namalowany na elewacji frontowej napis: 2 Klasowa Publiczna Szkoła Powszechna w Nowejwsi Król.

Orłowo - Szkoła- wybudowana prawdopodobnie na przełomie XIX i XX wieku z czerwonej cegły.

Płużnica - Schrony- wybudowane przez Niemców w czasie drugiej wojny światowej. Są to konstrukcje żelbetowe niewielkich rozmiarów, składające się zazwyczaj tylko z jednej izby bojowej. Wyróżnić można schrony dla karabinów maszynowych oraz dla armaty.

Płużnica - Dworzec kolejowy- wybudowany w 1911 roku przy nie istniejącej już prywatnej linii kolejowej, która od 24 września 1901 roku do 1982 roku łączyła cukrownie w Chełmży i w Melnie. W skład kompleksu dworcowego w Płużnicy oprócz głównego budynku wchodziła dwustanowiskowa parowozownia oraz budynki mieszkalne dla pracowników kolei. Obecnie cały budynek dworca mieści mieszkania, które pierwotnie znajdowały się jedynie na jego piętrze.

Płużnica - Mleczarnia- wybudowana w 1888 roku przez miejscową Spółdzielnię Mleczarską. Początkowo służyła miejscowym chłopom i właścicielom ziemskim, a po wybudowaniu linii kolejowej Chełmża-Melno w 1901 roku poszerzono znacznie rynek zbytu produktów mleczarskich. Działalność mleczarni zakończyła się w 1998 roku, z tym że od lat 70-tych była to już tylko zlewnia mleczarni w Wąbrzeźnie.

Ryńsk - Młyn - wybudowany w 1876 roku z czerwonej cegły. Początkowo funkcjonował jako gorzelnia. Zwraca uwagę wyjątkową architekturą, dbałością o styl i rozmachem.

Czystochleb - Szkoła - powstała prawdopodobnie na początku XX wieku. Obecnie mieści świetlicę wiejską i mieszkania.

Jarantowice - Szkoła - murowana z czerwonej cegły, powstała prawdopodobnie na początku XX wieku.

Pływaczewo - Szkoła - murowana z czerwonej cegły, powstała prawdopodobnie na początku XX wieku.

Trzciano - Szkoła - murowana z czerwonej cegły, pochodząca prawdopodobnie z początku XX wieku, obecnie mieści świetlicę wiejską oraz mieszkania.

Stanisławki - Dom-muzeum - drewniana chałupa z XVIII wieku udostępniona do zwiedzania jako prywatne muzeum.

Wiewiórki - Mleczarnia- wybudowana prawdopodobnie na przełomie XIX i XX wieku. Uwagę zwraca zachowany wysoki komin z czerwonej cegły. Aktualnie budynek mieści mieszkania.

Wiewiórki - Szkoła- wybudowana prawdopodobnie na przełomie XIX i XX wieku z czerwonej cegły. Uwagę zwraca tablica nad wejściem: SZKOŁA OGÓLNOKSZTAŁCĄCA STOPNIA PODSTAWOWEGO w WIEWIÓRKACH.

Wielkie Pułkowo - Dom z czerwonej cegły - typowy dom poniemiecki zachowany w oryginalnym stanie, bez znaczących zmian w elewacji i bryle budynku. Doskonały przykład budownictwa mieszkalnego w naszej okolicy na początku XX wieku.

Wielkie Pułkowo - Drewniany dom - wybudowany prawdopodobnie na początku XX wieku niewielki drewniany dom. Niewielki kąt nachylenia dachu sugeruje, iż był on od początku przystosowany do pokrycia papą, co oznacza jego stosunkowo młody wiek.

Wieldzadz - Góra zamkowa- gród w tym miejscu wzmiankowany był od 1222 roku i miał kształt elipsy o wymiarach około 80x120 metrów. Na szczycie wzgórza na wysokości 5-6 metrów nad poziomem otaczającego je jeziora znajdował się plac w kształcie elipsy o wymiarach około 35x60 metrów. Na przełomie XIII i XIV wieku krzyżacy wybudowali w tym miejscu zamek, którego fundamenty zachowały się do dziś i mają wymiary około 14x32 metry przy grubości murów około 2,5m. Zamek szybko stracił na znaczeniu, na początku XVII wieku funkcjonowała już tylko zamkowa kaplica, ale i ta szybko popadła w ruinę.

Wielkie Radowiska - Dom z czerwonej cegły - dom poniemiecki zachowany w oryginalnym stanie, bez znaczących zmian w elewacji i bryle budynku. Doskonały przykład budownictwa handlowo- usługowo- mieszkalnego w naszej okolicy na początku XX wieku.

Ryńsk - Czworaki - wybudowane w latach 70-tych XIX wieku dla pracowników miejscowego majątku Działyńskich.

Ryńsk - Grodzisko - pozostałości grodziska wczesnośredniowiecznego w postaci sztucznie usypanych kopców ziemnych. Z tym miejscem prawdopodobnie możemy utożsamiać Mikołaja z Ryńska, twórcę Towarzystwa Jaszczurczego.

Osieczek - Grodzisko - powstałe w XI lub XII wieku nad brzegiem jeziora. Niegdyś otoczone było fosą, dziś pozostało jedynie sztucznie usypane wzgórze z wałem ziemnym.

- Pałace, dworki

Bartoszewice - Pałac - wybudowany w latach 1913-1917 nowoczesnym wtedy stylu willowym dla Güntera von Pflug- syna właścicieli sąsiedniego Trzcianka. Z zabudowań dawnego majątku zachowały się: częściowo mur oraz bramy wjazdowe, olbrzymi czterokondygnacyjny spichlerz z 1913 roku górujący nad okolicą, kuźnia z 1911 roku- wyjątkowo ciekawa architektonicznie- oraz chlewnia i obora z 1909 roku, rządcówka z końca XIX wieku oraz sześciorak i trzy czworaki z końca XIX wieku.

Blizienko - park podworski- w centrum wsi, po stronie wschodniej od drogi Książki-Blizno. Na starych mapach można znaleźć układ zabudowań dworu i budynków gospodarskich, ale do dziś nie zachował się żaden z nich. Oprócz starodrzewu na miejscu do obejrzenia odcinek drogi brukowanej tzw. kocimi łbami.

Błędowo - Dwór- wzniesiony na początku XIX wieku dla Ernesta Hoofa. Podczas licznych remontów dwór pozbawiono cech stylowych, jednak jego bryła nadal pozostaje ciekawa. Z zabudowań gospodarczych na uwagę zasługuje browar wybudowany prawdopodobnie równocześnie z dworem oraz kuźnia powstała nieco później, w połowie XIX wieku.

Czaple - Dwór- wzniesiony w połowie XIX wieku w stylu klasycystycznym dla rodziny Schirmer. Z zabudowań gospodarskich zachowały się: obora, owczarnia, stodoła i czworak- wszystkie przejęte w 1909 roku przez Komisję Kolonizacyjną i przerobione na mieszkania.

Cholewice - Dwór - wybudowany pod koniec XIX wieku w stylu neorenesansowym w nieistniejącej już miejscowości Cholewice- dziś część Czapli. Z zabudowań gospodarczych dawnego majątku zachowała się obora oraz owczarnia z 1911 roku przerobiona na mieszkania

Dębowa Łąka - Pałac - potężny klasycystyczny pałac został wzniesiony w latach 1839-1844 dla Friedricha von Henniga. Pałac był własnością rodziny von Hennig do 1892 roku, kiedy to został sprzedany Komisji Kolonizacyjnej. Ziemie rozparcelowano, zaś pałac przekazano Ojcom Ewangelistom. Nowi właściciele utworzyli tam z dniem 1. października 1899 roku seminarium duchowne dla pastorów z okolic Wąbrzeźna. Ponadto na potrzeby rozwijającej się gminy ewangelickiej wzniesli oni w parku kościół (dzisiejszy kościół p.w. Matki Boskiej Bolesnej).

Feliksowo - Dwór - wybudowany prawdopodobnie na przełomie XIX i XX wieku dla rodziny Kopeckich. Ostatnimi właścicielami byli Marta i Franciszek Kopeccy.

Głodowo - Dwór - wybudowany prawdopodobnie na przełomie XIX i XX wieku dla nieznanego z nazwiska właściciela miejscowego majątku. Z zabudowań dawnego majątku zachowały się oprócz dworu czworak i obora.

Kurkocin - Dwór - wybudowany pod koniec XIX wieku dla Theodora Fishera w stylu klasycystycznym. Na początku XX wieku syn Theodora- Walter- dobudował do dworu parterową przybudówkę mieszczącą oficynę. Po pożarze w latach 60-tych XX wieku dwór pozbawiono detali architektonicznych. Z zabudowań gospodarczych dawnego majątku zachowały się: murowany dwupiętrowy spichlerz z 1887 roku, wozownia przerobiona na remizę OSP oraz drewniany wiatrak. Pozostałe zabudowania rozebrano w latach 70-tych XX wieku a materiał z nich wykorzystali okoliczni mieszkańcy.

Goryń - Dwór- wzniesiony w połowie XIX wieku dla Wilhelma Körbera, właściciela Gorynia w latach 1841-1858. Mieszkał on na stałe w Nowych Jankowicach koło Łasina, zaś majątek w Goryniu kupił dla swojego syna Maxymiliana urodzonego w 1831 roku. Z zabudowań dawnego majątku zachowały się opuszczone, jak jeszcze do niedawna dwór: spichlerz, stodoła, rządcówka, czworak oraz częściowo mur z bramą.

Józefkowo - Dwór- budowany etapami od połowy XIX wieku do końca lat 30-tych XX wieku. Najstarszy fragment- od strony północnej- powstał dla Emila Plehna, właściciela Józefkowa w latach 1831-1849. Środkowa część dworu z wielospadowym dachem, powstała w latach 70-tych XIX wieku dla syna Emila- Conrada Plehn. Najmłodsze piętrowe skrzydło południowe powstało w latach 1907-1914 dla syna Conrada- Herberta Plehn. W 1937 roku Herbert Plehn z okazji ślubu swojej córki Brigitty przebudował elewację frontową dworu nadając jej rozmach i elegancji.

Książki - Dwór- zwany potocznie domem nauczyciela, wybudowany prawdopodobnie pod koniec XIX wieku.

Książki - Dwór w Małych Książkach - wybudowany prawdopodobnie na przełomie XIX i XX wieku w stylu klasycystycznym dla właściciela majątku Gut Hehenkirch- Paula Cleinova.

Łopatki - Dwór - wybudowany na przełomie XIX i XX wieku przez kolonistów niemieckich, którzy wykupili rozparcelowany majątek Jankowskiego. Aktualnie budynek jest zamieszkały, ale znajduje się w fatalnym stanie, cechy stylowe zatarte, drewniane werandy rozebrane, dostawione przybudówki.

Małe Radowiska - Dwór - wzniesiony w latach 1872-1874 w stylu klasycystycznym dla Paula Dienera, znanego lokalnego działacza społecznego i politycznego, właściciela majątku Kleine Radowisk w latach 1868-1906.

Mgowo - Pałac- wzniesiony w połowie XIX wieku w stylu klasycystycznym dla Ksawerego Działowskiego. W późniejszych latach znacznie rozbudowany przez licznych kolejnych właścicieli. W 1951 roku podczas remontu został pozbawiony prawie całkowicie cech stylowych- na szczęście zachował się herb Działowskich- Prawdzic-umieszczony na elewacji frontowej.

Niedźwiedź - Pałac - centralny fragment dzisiejszego pałacu stanowi klasycystyczny dwór wybudowany w połowie XIX wieku dla Walentyny i Jana Kucharskich. Pod koniec XIX wieku Józef Mieczkowski do dworu teściów dobudował dwa neorokokowe pawilony. Z zabudowań dawnego majątku zachowały się wybudowane w 1913 roku: chlewnia, obora, stodoła, spichlerz i dom ogrodnika.

Nielub - Dwór - wzniesiony w połowie XIX wieku dla Karola von Vogel, który dał się poznać jako znakomity gospodarz- wprowadzał nowoczesne systemy uprawy oraz mechanizację.

Orzechowo - Dwór - murowany, prawdopodobnie z przełomu XIX i XX wieku, otoczony niewielkim parkiem.

Płużnica - Dawny majątek- pałac zwany zamkiem został wybudowany z klinkierowej cegły w drugiej połowie XIX wieku dla Ernesta Kriegera. Nad pałacem górowała trzykondygnacyjna wieża zwieńczona szpiczastym dachem. Po zniszczeniach wojennych nie podjęto remontu- pałac został ostatecznie rozebrany w latach 60-tych XX wieku, a materiały z rozbiórki posłużyły do rozbudowy budynku Starostwa Powiatowego w Wąbrzeźnie. Z zabudowań dawnego majątku zachowały się wozownia i owczarnia, obecnie przerobione na mieszkania.

Ryńsk - Pałac - pierwotny dwór powstał z cegły i kamieni polnych w roku 1751 dla Piotra Tuchołki. Na przełomie XVIII i XIX wieku nowi właściciele majątku Rheinsberg- rodzina Wilkických rozbudowała dwór nadając mu cechy klasycystyczne. Następnie w latach 1872-1881 hrabia Artur Sumiński rozbudował rezydencję tworząc potężny pałac o cechach neorenesansowych i neogotyckich. Po utworzeniu w tym miejscu szkoły zmieniono częściowo układ wnętrz i zatarto wiele cech stylowych.

Sitno - Dawny majątek - zachowały się pojedyncze budynki gospodarskie oraz dwojaki z przełomu XIX i XX wieku.

Sosnówka - Dwór - murowany z czerwonej cegły i kamienia, prawdopodobnie z przełomu XIX i XX wieku.

Trzcianek - Dwór - murowany, powstały w latach 90-tych XIX wieku dla Paula von Pflug.

Uciąż - Dwór- wybudowany w latach 1868-1869 w stylu klasycystycznym dla Apolinarego Działowskiego. Dwór został wybudowany z cegły, na kamiennym fundamencie. Z oryginalnego wyposażenia zachowały się drzwi wewnętrzne oraz drewniana podłoga w salonie. Z zabudowań dawnego majątku zachowała się jedynie rządcówka oraz dom dla pracowników, oba przebudowane.

Wałycz - Pałac - murowany, powstawał etapami dla kolejnych właścicieli majątku. Środkowy fragment obecnego pałacu stanowi prawdopodobnie XVIII wieczny dwór wybudowany dla rodziny Jeżewskich. Piętro, neobarokowe przybudówki i reprezentacyjny ganek to pamiątki rozbudowy pałacu w XIX wieku dla rodziny Działowskich. Na początku XX wieku kolejni właściciele majątku- Chełmiccy- ufundowali kolejne przybudówki, tym razem klasycystyczne zwieńczone attyką. Oprócz pałacu z zabudowań dawnego majątku zachowały się: gorzelnia, rządcówka, obora, stajnia, kuźnia, spichlerz, oficyny i częściowo murowana brama- wszystko z drugiej połowy XIX wieku.

Węgorzyn - Dwór - murowany z cegły i kamienia polnego, powstał w drugiej połowie XIX wieku w stylu klasycystycznym z elementami neorenesansowymi. Z zabudowań dawnego majątku oprócz dworu zachowały się: owczarnia, dwojaki i niewielki budynek gospodarczy- wszystko z końca XIX wieku.

Wronie - Pałacyk myśliwski - wzniesiony w latach 90-tych XIX wieku w stylu willowym dla hrabiostwa Albrechta i Marthy von Alvensleben z Ostromecka. Pełnił funkcję reprezentacyjnej rezydencji na czas polowań właścicieli potężnego majątku. Z zabudowań gospodarskich z przełomu XIX i XX wieku przetrwały: wozownia, obora, chlewnia, czworak i rządcówka.

Zaskocz - Park podworski i oficyna - pozostałości po dawnym majątku rodziny Zakrzewskich. Prawdopodobnie do 1945 roku znajdował się tu klasycystyczny dwór. Z zabudowań dworskich zachowała się duża piętrowa oficyna, trzy czworaki i dom na skraju parku należące prawdopodobnie do ogrodnika lub zarządcy majątku. Zabudowań dworskich było niegdyś dużo więcej - cała przestrzeń pomiędzy czworakami położonymi na przeciwnych końcach centrum wsi była zabudowana. Zachował się pięć z prawie czterdziestu budynków zaznaczonych tam na przedwojennej mapie. W częściowo zachowanym parku podworskim można oglądać pomnikowe dęby i częściowo zachowane brukowane alejki.

Zieleń - Dawny majątek - w latach 90-tych XX wieku rozebrano zrujnowany dwór stanowiący centrum majątku. Do dnia dzisiejszego zachowały się: park ze stawem, piętrowa oficyna oraz częściowo gorzelnia.

